

FINE AT SCHOOL

Project Number: 582954-EPP-1-2016-2-ES-EPPKA3-PI-POLICY

В УЧИЛИЩЕ Е ЯКО

ПРОУЧВАНЕ НА МЯСТО ОТНОСНО КОМФОРТА НА УЧЕНИЦИТЕ В УЧИЛИЩЕ

ДОКЛАД

ТРАНСНАЦИОНАЛНО НИВО

Тази публикация отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за използването на съобщащата се в нея информация

Съдържание

1. Въведение	4
1.1. Кратка информация за институцията / институциите, участващи в проучването.	6
1.2. Кратко описание на ситуацията според преждевременното напускане на училище.	9
1.2.1. България	9
1.2.2. Италия.....	16
1.2.3. Полша	20
1.2.4. Испания.....	24
1.3. Области на изследване - критерии за разработване на въпросник	27
1.4. Изследователски хипотези	31
1.5. Метод на статистически анализ	36
2.1. Обща информация за проучванията	38
2.2. Статистически данни	48
2.2.1. Група А – Ученици (над 10 години)	48
2.2.1.1.Информация за учениците.....	48
2.2.1.2. Училището и училищната среда	50
2.2.1.3. Отношенията в училище	62
2.2.1.4. Комфорта в училище	69
2.2.1.5. Какво е „учене“ за учениците?	75
2.2.1.6. Социални и емоционални компетентности на учениците	91
2.2.1.7. Общи изводи.....	106
2.2.2. Група В – Ученици на възраст 6-10 години	116
2.2.2.1. Данни по класове.....	116
2.2.2.2. Училището и училищната среда.....	120
2.2.2.3. Социални и емоционални компетентности на учениците.....	130
2.2.2.4. Стиллове на учене на учениците.....	141
2.2.2.5. Общи изводи.....	148
2.2.3. Група С – Учители.....	155
2.2.3.1. Информация за учителите	155
2.2.3.2. Обща информация за училището.....	159
2.2.3.3. Училището и училищната среда.....	162
2.2.3.4. Отношения с учениците	172
2.2.3.5. Отношения с родителите/ настойниците на учениците	176
2.2.3.6. Общи изводи.....	179

2.2.4.	Група D – Родители	182
2.2.4.1.	Информация за родителите.....	182
2.2.4.2.	Основна информация за училището.....	184
2.2.4.3.	Училището и училищната среда.....	185
2.2.4.4.	Отношения на учениците в училище	194
2.2.4.5.	Мнение на родителите за училището	198
1.1.1.1.	Стилове на учене на учениците.....	203
1.1.1.2.	Общи изводи.....	208
2.	Основни изводи и обобщение на проучването	212
	БИБЛИОГРАФИЯ:.....	230

1. Въведение

Проектът „В училище е яко“ има за цел да предотврати и намали преждевременното напускане на училище (ПНУ) и да насърчи многообразието в учебната среда, за да осигури образователния успех на децата и подрастващите, които посещават началните и прогимназиалните училища, особено учениците, които живеят в рискови райони и / или които са в неравностойно положение като имигранти. Тази цел ще бъде постигната чрез изпълнение на конкретни дейности, включително: научни изследвания, обучение, оценка и обучение, насочени към развитието на емоционални компетентности и житейски умения на учениците. Това е проект, предназначен за ученици (и техните родители) и учители в началните и средните училища.

Замисълът на проекта е да разработи практически инструменти за борба с ПНУ, които могат да бъдат възпроизведени и по този начин да допринесат за определянето на национални и европейски политики и стратегии за борба с преждевременното напускане на училище и за повишаване на нивото на образование на младите хора в Европейския съюз.

Емоционалното измерение е ключово във всички дейности по проекта. Авторите на проекта искат да допринесат за намаляване на напрежението между училището и ученика чрез развитието на ключови психосоциални компетентности (включително: справяне с емоциите) в учениците.

Фазата на изследване ще се фокусира върху комфорта на учениците в училище с оглед на тяхното възприемане на учебната среда, техните емоционални компетентности, житейски умения и разнообразие от стилове на учене.

ЦЕЛИ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА

По време на изпълнението на проекта бяха проведени проучвания сред учениците в началните и средните училища / ученици, учители и родители насочени към:

- учебна среда,
- емоционална (и социална) компетентност на учениците,
- житейски умения на учениците,
- разнообразие от стилове на учене,
- конфликти и дискриминация в класната стая.

За да се осъществи изследването, качествени инструменти за изследване бяха разработени и валидирани за ученици, родители и учители на европейско ниво с подкрепата на политиките и делегиращите органи. По време на първата фаза на това действие бяха разработени четири въпросника - по един за всяка група (за ученици разработихме два въпросника: един за ученици над 10 години и един за ученици под 10 години).

ГРУПИ РЕСПОНДЕНТИ

- ученици от начални и прогимназиални училища (група А - ученици над 10 години, група Б - ученици под 10 години);
- учители в началните и прогимназиални училища (група В);

- родители или възпитатели на ученици в началните и прогимназиални те училища (група D).

Проучването обхваща горепосочените групи, за да получи пълна картина на т.нар. училищен живот на учениците, както от гледна точка на самите ученици, така и на техните учители и родители. Изследването е проведено в референтните страни, в класове с ученици, изложени на риск от отпадане, или ученици в неравностойно положение (мигрантски семейства, трудности в ученето). Класовете бяха посочени, според референтната национална регулация на поверителността, от всеки училищен ръководител.

В следващия доклад представяме резултатите от изследването съгласно следната система:

- 1) Въведение - този раздел съдържа информация за институциите, участващи в проекта, кратка информация за ПНУ във всяка от референтните страни, определяне на изследователски области, изследователски хипотези и кратко описание на метода за статистически анализ и информация за представянето на статистически резултати.
- 2) Проучвания с въпросници - тази глава съдържа обща информация за изследванията, тяхното прилагане в отделните страни и статистически данни, разделени на изследвани групи:
  - Ученици над 10 години (група А);
  - Ученици на възраст под 10 години (група Б);
  - Учители (група С);
  - Родители (група D);

Във всяка от тези изследвани групи са предоставени статистически данни в специфични области, напр. училище и околностите, училищни отношения и др., събрани по време на провеждането на проучвания. В края на всяка част (изследвана група) са представени някои общи заключения за постигнатите резултати в конкретната изследвана група.

- 3) Общи заключения и обобщение на изследването - в последната част на този доклад представяме заключения с позоваване на изследователски хипотези.

Осъществяването на изследването позволи на партньорството да има съществен материал за осъществяване на конкретен качествен анализ за вътрешното възприятие на учениците за отрицателни или положителни аспекти на образованието и след това да разработи специфични учебни и образователни инструменти за предотвратяване и борба с преждевременното напускане на училище.

1.1. Кратка информация за институцията / институциите, участващи в проучването.

1.1.1. България

Следните институции бяха включени и проучването:

- ИТРИО – Партньор по проекта FAS, отговорен за координацията и изпълнението на проучването в България;
- Областните администрации и регионалните отдели за образование в 6 региона на страната - София, Перник, Стара Загора, Пловдив, Бургас и Благоевград - предоставиха подкрепа за провеждане на проучването в началните училища и гимназии в съответния регион. Два от тези райони (Пловдив и Стара Загора) са едни от първите с най-висок дял на преждевременно напусналите училище.
- Учебни заведения - места за научни изследвания - 12 основни училища и 6 гимназии, разпределени в регионите, както следва:
  - Софийска област - 1 основно училище в Етрополе; 1 основно училище и 2 гимназии в София;
  - област Перник - 1 основно училище в Радомир; 1 основно училище и 1 гимназия в Перник;
  - област Стара Загора - 1 основно училище в Чирпан; 1 основно училище и 1 гимназия в Стара Загора;
  - Област Пловдив - 1 основно училище в Съединение; 1 начално училище в Септември; 2 основни училища и 1 гимназия в Пловдив;
  - Бургаска област - 1 основно училище в Малко Търново; 1 гимназия в Бургас;
  - област Благоевград - 1 основно училище в Сандански.

1.1.2. Италия

Партньор по проекта FAS:

- **Fondazione Alario per Elea-Velia onlus** (координация и провеждане на научни изследвания)
- **Tucep** (координация и контрол)

Училища, които участват в изпълнението на проучването:

- **Istituto Comprensivo di Agropoli 'Rossi Vairo'** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Ascea 'Parmenide'** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Castellabate** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Centola** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Futani** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Omignano** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)

- **Istituto Comprensivo di Rofrano** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Sapri** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Torre Orsaia** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Comprensivo di Vallo della Lucania** (начално и прогимназиално училище) (място на изследване)
- **Istituto Paritario Alfredo Pinto di Vallo della Lucania (non public Начално училище)** (място на изследване)

1.1.3. Полша

Следните институции бяха включени в провеждането на проучването:

- **Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu in Lodz** (координация и провеждане на проучването),
- **Group of Schools in Szczawin (Zespół Szkolno – Gimnazjalny w Szczawinie (Szkoła Podstawowa im. Króla Stefana Batorego w Szczawinie))** (място на изследване),
- **Начално училище No. 172 of prof. Stefan Banach in Łódź (Szkoła Podstawowa nr 172 im. prof. Stefana Banacha w Łodzi)** (място на изследване),
- **Начално училище of Leokadia Ostrowska in Bobrowniki (Szkoła Podstawowa im. Leokadii Ostrowskiej w Bobrownikach)** (място на изследване),
- **Начално училище of J. Twardowski in Dębowa Góra (Szkoła Podstawowa im. ks. J. Twardowskiego w Dębowej Górze)** (място на изследване).

Относно WSBINOZ

WYŻSZA SZKOŁA BIZNESU I NAUK O ZDROWIU in Lodz (WSBINOZ) е първото непублично висше учебно заведение в централна Полша, което предлага свързано със здраве и медицина образование, както и бизнес и педагогически факултети. Световната класа на училището и отличната атмосфера за обучение, насърчавани от високо компетентни и изтъкнати специалисти, практики и академични преподаватели, гарантират уникалната и амбициозна учебна програма, теоретични знания и практически умения, които са толкова желани в професионалния живот

WSBINOZ осъществява многобройни научноизследователски и образователни проекти, сътрудничи с различни образователни и здравни институции, поддържа местна и регионална активност в областта на организацията на конференции и семинари, социалната работа и извличането на информация от общността. Известни и квалифицирани мениджъри, предприемчиви студенти и учени гарантират успешното развитие и участие в различни тематични проекти, свързани с разработването на нови идеи и услуги, изграждане на учебни програми, курсове за подготовка на учебни програми, разработване на материали и терминология за тематични курсове и др. С нашия опит в проекта ние провеждаме и много обучения за учители, ученици, деца и възрастни. Темата на това обучение беше широка, но бихме искали да подчертаем междуличностните умения, креативността, предприемачеството и разрешаването на конфликти.

1.1.4. Испания

Следните институции и училища в Мурсия бяха включени в провеждането на проучването:

1. CEIP. Los Rosales.
2. Средно училище Poeta Julián Andugar.
3. CEIP. Santa Rosa de Lima.
4. IES. Eduardo Linares.

Относно EUROACCION

ASOCIACION CULTURAL EUROACCION е неправителствена, независима организация за подкрепа на обучението на младежи и възрастни, професионално и личностно развитие на хора с по-малко възможности. Euroaccion е активен член на UNIQUE Network (<http://www.unique-network.org/>) и HREYN (www.hreyn.org).

Нашата визия е личната промяна за социална промяна.

Нашата мисия е да вдъхновяваме и стимулираме човешкия потенциал чрез експериментално учене, доброволчество и проекти за социално включване.

Повече от 70 доброволци на местно ниво формират Euroaccion и тя има партньори на цялата територия в Испания, както и в повече от 20 страни от ЕС, както и в Азия и Южна Америка. Нашият платен персонал се състои от 7 души, мениджъри, обучители, терапевти и изследователи. Имаме около 20 членове в Euroaccion, които са неплатени.

Euroaccion реализира ежегодно около 8 - 9 европейски проекта предимно за обучение и образование, както и проекти в областта на изграждането на капацитет и социалното включване на хора с по-малко възможности чрез хуманистични подходи и гещалт терапия.

По отношение на дългосрочни проекти и многостранни проекти за сътрудничество, Euroaccion е партньор в проекти LdV, Grundtvig и Daphne.

1.2. Кратко описание на ситуацията според преждевременното напускане на училище.

1.2.1. България

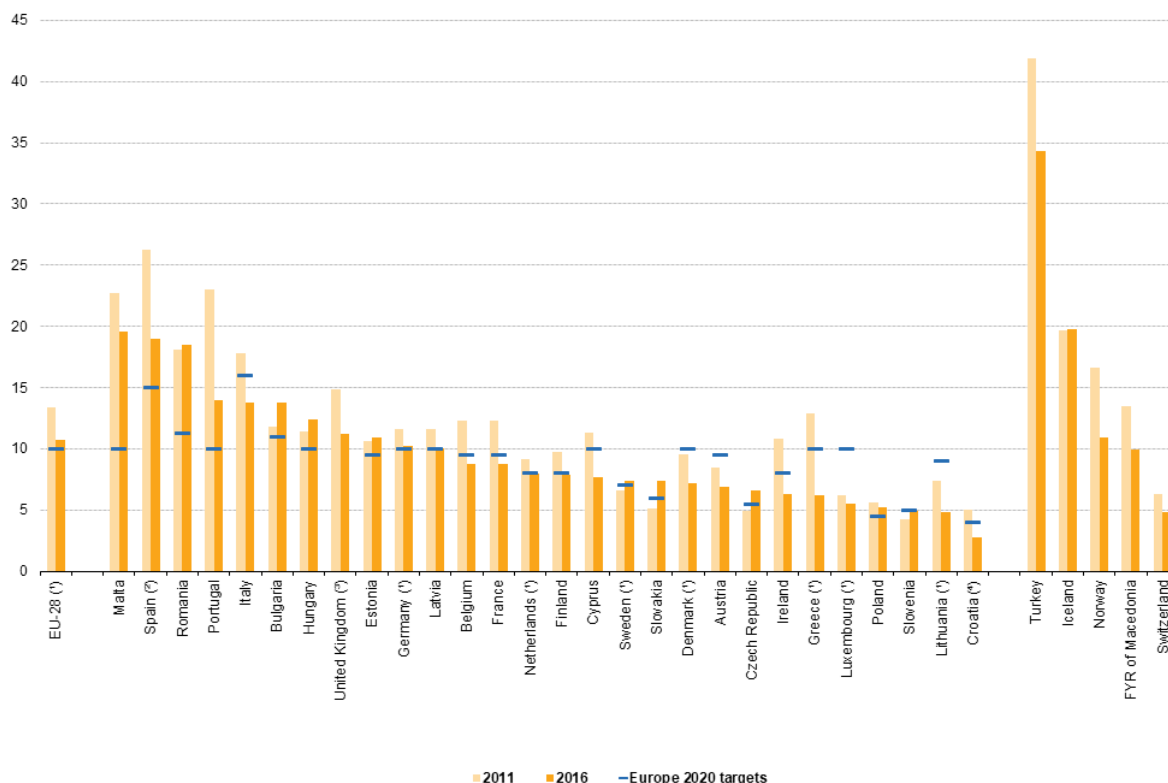
В България се използва дефиницията на ПНУ, приета на ниво ЕС, което е очевидно от целите, действията и показателите за измерване на напредъка, определени в основния стратегически документ за развитие на политиките за учене през целия живот - Националната стратегия за УЦЖ за периода 2014-2020¹. В Стратегията за намаляване на дела на лицата, напуснали системата за ранно образование (2013 – 2020)² изрично се посочва, че се работи с определението за ПНУ, дадено в Препоръката на Съвета от 28 юни 2011 г. относно политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище - лица „ които напускат образованието и обучението само с по-ниско средно образование или по-малко, и които вече не са в образование и обучение ”. Също така се посочва, че за целите на Стратегията „отпаднал от училище” е лице до 18-годишна възраст, което е напуснало училище и не е регистрирано в друго, преди да завърши последната степен на средно образование.

Националната цел на България е до 2020 г. да се намали дялът на преждеременно напусналите образователната система (възрастова група 18 - 24 години) под 11%. Според Евростат през 2016 г. този дял е 13,8%, а през 2017 г. 13,2%, което не показва значителен напредък. Освен това от графиката по-долу е очевидно, че България е сред осемте държави-членки, в които между 2011 г. и 2016 г. има увеличение в дела на преждеременно напусналите с увеличение от 2,0 пункта.

---

1 Национална стратегия за УЦЖ за периода 2014-2020

2 Стратегия за намаляване на дела на лицата, напуснали системата за ранно образование

Note: breaks in series.

(*) For the target to be achieved, the share of early leavers from education and training should be below the target value.

(†) Europe 2020 target is defined as the school drop-out rate.

(‡) No Europe 2020 target.

(§) 2016: low reliability.

Source: Eurostat (online data code: edat_lfse_14)

Фигура 1: Преждевременно напуснали образование и обучение, 2011 и 2016 (% от населението на възраст 18-24)
Източник: Eurostat ([edat lfse 14](#))

За същия период делът на преждевременно напусналите е малко по-нисък за младите мъже, отколкото за младите жени в България с 0.2 процентни пункта разлика. Това дава основание да се заключи, че няма съществена разлика по пол.

За да се пребори преждевременното напускане на училище е важно да се идентифицират основните причини за това явление. Националният статистически институт (НСИ) събира данни за следните причини за напускане на училище:

- Нежелаещи да продължат;
- Семейни причини;
- Заминаване в чужбина.

В публикациите, в които се обсъждат причините за преждевременното напускане на училище, се посочва, че липсата на ясно определение на „семейни причини“ създава трудности при анализирането на събраните данни. Динамиката на преждевременното напускане на училище по причини и ниво на образование за периода на учебната 2010/2011 - 2015/2016 г. е представена в Таблица 1.

Таблица 1. Причини за преждевременно напускане на училище

Причини	2010/2011		2011/2012		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2015/2016	
	Брой	%*	Брой	% *	Брой	% *	Брой	% *	Брой	% *	Брой	% *
I – IV клас												
Нежелаещи да продължат	371	6,63	324	5,71	231	4,38	173	3,19	278	4,40	251	3,82
Семейни причини	2658	47,50	2630	46,32	2491	47,28	2289	42,25	2098	33,20	2251	34,27
Заминаване в чужбина	2237	39,97	2362	41,60	2206	41,88	2598	47,95	3386	53,58	3504	53,35
V – VIII клас												
Нежелаещи да продължат	1177	16,83	1018	15,08	839	12,85	889	13,31	1003	12,33	1089	13,38
Семейни причини	3418	48,87	3169	46,96	3188	48,82	2840	42,52	3008	36,99	2944	36,17
Заминаване в чужбина	1939	27,72	2093	31,01	2050	31,39	2343	35,08	3264	40,14	3328	40,89
Професионални училища след VIII клас												
Нежелаещи да продължат	28	56,00	20	52,63	-	-	25	44,64	14	31,11	11	28,95
Семейни	21	42,00	14	36,84	39	82,98	29	51,78	25	55,56	15	39,47

причини												
Заминаване в чужбина	-	-	-	-	-	-	-	-	4	8,89	10	26,32
IX – XIII клас												
Нежелаещи да продължат	1897	31,18	1641	27,45	1495	26,19	1424	25,49	1672	25,21	1745	27,48
Семейни причини	3026	49,74	3162	52,89	3040	53,26	2750	49,22	3148	47,47	2659	41,87
Заминаване в чужбина	876	14,40	910	15,22	965	16,91	1152	20,62	1335	20,13	1498	23,59
Професионални колежи след средно образование												
Нежелаещи да продължат	16	38,09	-	-	7	38,89	8	14,81	6	35,29	3	4,05
Семейни причини	17	40,48	3	42,86	11	61,11	16	29,63	5	29,41	39	52,70
Заминаване в чужбина	7	16,67	-	-	-	-	30	55,56	3	17,65	32	43,24

Източник: НСИ

* Делът на учениците, които са напуснали образованието си по определена причина от общия брой ученици, напуснали съответното ниво на образование. Сумата от процентите на всички причини за съответната учебна година не е 100%, защото за някои от учениците причината не е определена.

За I-IV клас семейните причини са водещи за периода 2010/2011 - 2012/2013 г., докато през последните три години пътуването в чужбина е с най-висок дял. Необходимо е да се отбележи, че нежелаещи да продължат е с най-нисък дял за целия разглеждан период.

Подобна е ситуацията и за V-VIII клас - семейните причини преобладават през първите четири учебни години, последвани от заминаване в чужбина, докато през последните две учебни години те сменят местата си и нежелаещи да продължат е с най-нисък дял.

Причините за напускане на ПОО след VIII клас в преобладаващата част от случаите са разпределени между нежелаещи да продължат и семейни причини, като първите преобладават през първите две учебни години и през следващите четири години сменят местата си. Подобна е ситуацията и при напускането на професионални колежи след средно образование.

Въз основа на резултатите от проучванията, Стратегията за намаляване на дела на лицата, преждевременно напуснали системата за образование (2013 - 2020 г.) класифицира основните категории причини за преждевременното напускане на училище, както следва:

А. Икономически причини

Безработицата, ниските доходи и съответно бедността и niskият жизнен стандарт поставят много деца в условия, водещи до повишен риск от напускане на училище. В резултат на финансови и икономически трудности много деца трябва да помогнат на семействата си, което нарушава участието в учебния процес.

В. Социални причини

Те са свързани с родителска небрежност, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско ниво на образование на родителите, непълни семейства, тежки наказания, дори насилие у дома, неспазване на правото на децата на избор. Като се има предвид, че приятелите влияят значително върху развитието на учениците и решенията, контактите с представители на рискови групи също могат да допринесат за преждевременното напускане на училище

С. Образователни причини

Те обхващат широк кръг от проблеми, произтичащи от индивидуални причини, като трудности в обучението или свързани с недостатъци на методите на преподаване и организацията на обучението. Образователните причини са свързани и с методите за оценка на постиженията на учениците, квалификацията на учителите, качеството на учебните материали и учебниците, негативните нагласи на участниците в образователния процес.

Сред вътрешните училищни фактори са високият брой отсъствия от класовете, липсата на достатъчно ефективна система за контрол, влошена дисциплина, насилие и агресия в училище, ниско ниво на постижения.

Отношенията в училище, недостатъчно развитото професионално ориентиране, ниската привлекателност на професионалното образование и обучение са сред важните образователни причини за преждевременното напускане на училище.

Потенциалът на учителите, педагогическите съветници и училищните психолози не се използва ефективно за осигуряване на психологическа и педагогическа подкрепа за превенция на преждевременното напускане на училище.

Непълното включване на децата в детските градини допринася за увеличаване на трудностите при адаптацията в училищата. В сборника от доклади на УНИЦЕФ „Комфорта на децата в ранна детска възраст в България” се посочва, че до 2009 г. около 26 000 деца са пропуснали поне 1 учебна година, защото родителите им не са ги изпратили в първа група в детски градини и други 20 000 деца не са участвали и във втора група в детска градина и по този начин пропускат 2 години от предучилищното образование, а 16 000 деца не посещават детска градина преди въвеждането на задължително предучилищно образование.

Участието на деца от етнически малцинства в предучилищното образование е значително по-ниско от средното за страната. По данни от национално представително изследване „Равенство - път към напредъка”³ през 2011 г. делът на посещаващите детска градина сред деца от 3-6 години за етнически българи е 55%, а за децата от ромското малцинство - 30,9% ,

Значителна част от децата, за които българският език не е майчин език, среща трудности в процеса на обучение, което води до тяхното социално изключване от училищната общност.

D. Етнокултурни причини

Етнокултурното разнообразие в съвременната българска образователна система е представено в специфични етнически, религиозни и езикови измерения. Силните вътрешногрупови норми и натискът на етнокултурните традиции сред уязвимите етнически общности и групи са предпоставка за ранното напускане на училище: липса на когнитивна мотивация, ниско ниво на готовност за училище, липса на мотивация на родителите за образование на техните деца и др. изследвания и анализи показват, че нивото на записване на всички нива на образование на ромските граждани е доста по-ниско в сравнение с всички останали малцинствени групи. По данни от преброяването през 2011 г., в групата на децата в задължителна образователна възраст (от 7 до 15 години) децата, които не посещават училище от ромски произход, са 23,2%, от турски произход - 11,9%, етнически българи - 5,6%.

E. Институционални причини

Сред тях са недостатъчно координираният подход на различните институции и експерти на национално, регионално, местно и училищно ниво, които се занимават с проблема;

---

1 National Lifelong Learning Strategy for the period 2014 – 2020

2 Strategy for Decreasing the Share of Early Education System Leavers (2013 – 2020)

недостатъчно ефективен контрол върху управлението и изпълнението на политиките за обхващане, задържане и реинтеграция на учениците в образователната система.

Постигането на положителна промяна изисква прилагане на комплексни мерки и добра координация между институциите в различните сектори на всяко управленско ниво - национално, регионално, местно и училищно.

F. Причини, свързани със здравния статус

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за включване на деца със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете от отпадане са свързани с недостатъчно развития капацитет на детските градини и училищата за включване на тези деца и ученици. Тук са включени всички фактори, свързани със съоръженията, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за приобщаващо образование.

Съществен проблем по отношение на изследването на образователните предизвикателства, пред които са изправени децата със специални образователни потребности, е липсата на точни данни за броя на посещаващите и непосещаващите училище. По данни на НСИ от преброяването през 2011 г. броят на децата във възрастовата група 5-15 години със степен на увреждане е 7 4061. Според Агенцията за социално подпомагане през последните десет години във възрастовата група 0-16 години в България средногодишната стойност на новорегистрираните деца с увреждания е 3,5 на всеки 1000 деца.

В изпълнение на Стратегията за намаляване на дела на лицата, напуснали преждевременно системата за образование (2013 - 2020 г.), Министерството на образованието и науката (МОН) предприе действия за изграждане на система за ранно предупреждение и училищата бяха задължени да предприемат следните действия:

- разработване на училищна стратегия за намаляване броя на учениците с неизвинени отсъствия;
- идентифициране на рисковите фактори за напускане на конкретното училище и формиране на екипи за подкрепа на ученици, които са изложени на риск от отпадане;
- да се анализират причините за големия брой неизвинени отсъствия от часовете през предходната и текущата учебна година.

В началото на текущата учебна година 2017/2018 г. МОН информира, че 206 378 деца и ученици са отпаднали или никога не са посещавали образователна институция. Имайки предвид този факт, МОН заедно с други правителствени институции предприе действия, в резултат на което 17 297 деца отново са включени в образователната система и посещават детска градина или училище.

Като се вземат предвид посочените по-горе статистически данни, действията в борбата с ранното напускане на училище се нуждаят от по-нататъшно задълбочаване, особено инициативи, фокусирани върху превенцията - превръщане на ученето в по-привлекателно, интересно и ценно за учениците и осигуряване на ефективна подкрепа за тях при по-нататъшното образование и планиране на кариерата.

1.2.2. Италия

Според най-актуалните данни, в рамките на Европа, където делът на преждевременно напусналите образование и обучение (на възраст 18-24 години), които не получават средно образование или професионална квалификация, непрекъснато намалява, от 12,6% през 2012 г. до 10,7% през 2016 г., при 17% през 2002 г., а също така и в Италия ранното напускане на училище намалява от 17,3% на 13,8%, което потвърждава тенденцията на намаляване през последните няколко години. Според европейската тенденция, с по-нисък процент на жените, отколкото учениците от мъжки пол (9,2% от 12,2%) (с изключение на България, Чешката република и Румъния), италианските момичета, които напускат образованието и обучението на ранен етап, са по-малко от момчетата, с 11,3% срещу 16,1%. Въпреки подобряването на позицията си, през 2016 г. Италия - с 13,8%, същият процент като България - се класира по-високо от страните с най-висок дял като Малта (19,6%), Испания (19,0%) и Румъния (18,5%), което определено е далеч от Хърватия (2.8%), Литва (4.8%), Словения (4.9%), Полша (5.2%) и Люксембург (5.5%).

Както и да е, Италия е част от петнадесетте държави-членки, които вече са постигнали своята национална цел за 2020 г. за този показател, с Белгия, Дания, Ирландия, Гърция, Франция, Хърватия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Нидерландия, Австрия, Словения и Финландия.

Италия достига целта на „Европа 2020“, близо до нивото от 10%, дори и да има разлика между Север и Юг, със Сицилия, Кампания, Сардиния, Пулия, Калабрия, която достига нива над средните за страната, въпреки че Умбрия има много добри резултати само с 5,6%.

В таблиците на следващите страници се прави национално проучване за всеки италиански регион и за географски райони, като валидна референция за тенденцията от 2012 г. до 2016 г., с общи проценти (таблица 1), включително и мъже (таблица 2) и жени (таблица 3). Данните са изброени в намаляваща стойност и са отнесени към 2016 година.

табл. 1 – Преждевременно напуснали училище - Италия 2012-2016 по регион (и географска област) – обща стойност %

ОБЛАСТ/ГОДИНА	2012	2013	2014	2015	2016
Сицилия	24,3	25,4	24,0	24,3	23,5
Острови	24,5	25,2	23,9	24,0	22,4
Кампания	21,7	21,9	19,7	18,8	18,1
Сардиния	25,0	24,3	23,5	22,9	18,1
Пулия	19,8	19,9	16,9	16,7	16,9
Юг	19,2	19,2	17,2	17,0	16,6
Калабрия	16,9	16,2	16,8	16,1	15,7
Вале д'Аоста	21,4	19,6	:	:	14
Италия	17,3	16,8	15,0	14,7	13,8

Басиликата	13,6	14,9	12,3	10,3	13,6
Ломбардия	15,1	15,3	12,9	13,1	12,7
Абрузо	12,2	10,8	9,6	14,2	12,4
Северозападна	15,7	15,4	12,9	12,9	12,0
Тоскана	17,5	16,2	13,8	13,4	11,5
Лигурия	17,4	14,8	13,6	12,0	11,4
Емилия-Романя	14,7	15,1	13,2	13,3	11,3
Болсано	19,6	16,4	13,1	13,1	11,1
Марче	15,3	13,2	10,9	10,0	11,0
Лацио	12,3	12,2	12,5	11,3	10,9
Център (ИТ)	14,3	13,5	12,4	11,5	10,8
Молисе	9,9	15,3	12,1	10,1	10,3
Пиемонте	16,2	15,7	12,7	12,6	10,2
Североизточна	14,3	12,3	10,6	10,1	8,9
Фриули-Венеция					
Джулия	13,0	11,1	11,1	6,9	8,0
Тренто	11,7	10,8	8,5	8,7	7,9
Венето	13,8	10,0	8,4	8,1	6,9
Умбрия	13,0	11,5	9,1	8,1	6,7

източник: наша обработка на данни на Евростат

табл. 2 - Превременно напуснали училище - Италия 2012-2016 по регион (и географска област) – по пол – мъже %

ОБЛАСТ/ГОДИНА	2012	2013	2014	2015	2016
Сицилия	28,3	28,9	27,4	28,8	27,7
Острови	28,7	28,6	27,9	29,2	26,9
Сардиния	30,1	27,2	29,6	30,5	23,6
Пулия	23,5	23,3	20,1	20,5	21,1
Юг	22,3	23,0	20,5	19,4	19,1
Кампания	24,9	26,0	22,3	19,4	18,9
Калабрия	18,8	20,1	21,8	17,9	17,7
Вале д'Аоста	:	:	:	:	17,5
Басиликата	18,1	16,7	14,0	11,8	17,5
Абрузо	14,6	15,2	14,1	23,2	17,1
Италия	20,2	20,0	17,7	17,5	16,1
Болсано	23,2	17,8	15,8	16,0	15,1
Ломбардия	18,6	19,2	15,4	15,7	14,6
Молисе	:	18,6	18,1	12,8	14,4
Тоскана	20,2	20,3	16,7	16,6	14,2
Североизточна	18,9	18,3	15,7	15,7	14,0
Пиемонт	19,4	17,5	16,2	16,6	13,7
Лацио	15,0	14,2	13,8	13,5	13,4
Център (ИТ)	16,8	15,9	14,1	13,8	13,2
Марче	18,3	15,3	12,4	11,9	13,0
Емилия-Романя	15,2	17,8	15,6	16,4	12,6
Лидурия	19,1	13,7	15,7	13,3	10,2

Североизток	15,8	15,2	12,4	12,3	9,7
Фриули-Венеция Джулия	13,2	15,7	16,0	9,3	9,4
Тренто	17,3	13,2	9,7	8,7	9,1
Умбрия	12,7	11,1	8,8	8,1	7,6
Венето	15,8	12,8	8,9	9,4	6,7

източник: наша обработка на данни на Евростат

табл. 3 - Превременно напуснали училище - Италия 2012-2016 по регион (и географска област) – по пол – жени %

ОБЛАСТ/ГОДИНА	2012	2013	2014	2015	2016
Сицилия	20,1	21,7	20,5	19,6	19,1
Острови	20,0	21,6	19,7	18,6	17,6
Кампания	18,2	17,6	16,9	18,2	17,3
Юг	15,9	15,2	13,8	14,5	14,1
Калабрия	14,8	12,2	11,7	14,1	13,5
Вале д'Аоста	:	:	:	:	12,7
Лигурия	15,5	16,0	11,5	10,7	12,7
Пулия	16,0	16,2	13,5	12,7	12,3
Сардиния	19,7	21,2	17,0	14,8	12,1
Италия	14,3	13,6	12,2	11,8	11,3
Ломбардия	11,5	11,1	10,2	10,3	10,8
Северозападна	12,2	12,3	10,0	9,9	9,8
Емилия-Романя	14,2	12,3	10,6	10,0	9,8
Басиликата	8,9	12,9	10,4	8,7	9,5
Марче	12,0	11,1	9,4	7,9	8,9
Тоскана	14,7	11,9	10,8	10,0	8,7
Център (ИТ)	11,7	10,9	10,7	9,1	8,3
Лацио	9,5	10,1	11,2	9,1	8,3
Североизточнч	12,7	9,4	8,8	7,9	8,0
Абрузо	9,7	6,2	4,8	4,8	7,4
Венето	11,8	7,1	7,9	6,6	7,1
Болсано	15,8	15,0	10,3	10,0	7
Тренто	:	8,3	:	8,7	7
Фриули-Венеция Джулия	12,9	6,4	6,1	4,5	6,6
Пиемонте	12,8	13,8	9,0	8,4	6,4
Молисе	:	:	:	:	5,8
Умбрия	13,3	11,9	9,3	8,1	5,8

източник: наша обработка на данни на Евростат

Показателят за „преждевременно напускане на образованието и обучението“ е широко използван като сравнение между страните от ЕС, но количественото определяне на ранното напускане на образователната система след няколко години дава представа за проучване, свързано с предишни години.

В допълнение към показателя, използван в контекста на ЕС, много страни са разработили конкретни национални мерки за количествено определяне на ранното напускане на образованието и обучението, основано на институционални бази данни или на статистически резултати, дори ако не са направени за умишлено измерване на отпадане от училище и често с ниво на разделение не по-ниско от училищното звено.

В Италия е възможно да се определи количествено явлението отпадане от училище на национално ниво, благодарение на данните от Националната база данни за учениците⁴, която включва информация от всички ученици, посещаващи училища, както публични, така и частни, принадлежащи към националната образователна система / институция. По време на първата регистрация в ANS, на всеки ученик се дава анонимен код, който ще важи по време на неговата / нейната училищна кариера. В допълнение, учениците се характеризират със "състояние" на честота, което може да бъде променяно по всяко време от училищните секретариати при настъпване на конкретни събития (трансфери, изоставане, изтегляния и др.)

⁴ Националната база ученици (ANS) беше създадена благодарение на италианския Закон №76 одобрена на 15.04.2005, за подпомагане на постиженията в правата-задълженията, свързани с образование и обучение и наблюдение на задължителното образование и обучение, във връзка с програмите за образование, обучение и чиракуване на ученици от 1вата година на начално училище; италианският закон №74/2010 одобри изпълнението му и определи условията за събиране на информация от учениците, а също и различията в достъпа и наличността на учениците, които са законно класифицирани

Разглеждането на дисперсията като феномен на дистанция от учебната и образователната система от страна на учениците, за да се определят правилните стойности е необходимо да се оценят различните избори, които учениците правят като алтернатива към честотата на училищната система.

Така че неотдавнашна работа на MIUR⁴ се опита да разбере кои алтернативни пътища следват учениците, когато напускат националната училищна система. Където преди това не беше възможно да се идентифицират в някои случаи причините за излизане от системата и учениците бяха обозначени с общата дефиниция за "напускане, не мотивирано от училищната система", изследването измерва с по-голяма точност прехода към регионални пътища на образование и обучение.

Не забравяйте, че в настоящата система задължителното образование се дава за най-малко 10 години, с цел да се позволи последващо завършване на диплома за средно образование или професионална квалификация най-малко три години в

---

⁵ <http://www.miur.gov.it/documents/20182/0/Focus+La+dispersione+scolastica/9bc1c11b-1c40-4029-87ba-40b8ba2bc2bf>

рамките на осемнадесетата година. До окончателната квалификация на първия цикъл, посещаването на училище е задължително, след което ученикът може да се включи в курсове за образование и регионално професионално обучение. По-конкретно, задължителното училище обхваща възрастовия диапазон между 6 и 16 години и се завършва чрез посещаване на първи цикъл на образование (5-годишното начално училище и 3-годишно средно образование) и първите две години от средното образование на второ ниво или като алтернатива да посещават програми за обучение и професионално обучение, провеждани от структури за обучение, акредитирани от регионите. След 16 години има задължително обучение, което може да бъде изпълнено чрез завършване на гимназията до получаване на диплома за образование или посещение на професионален курс за постигане на квалификацията.

По отношение на обекта на нашето изследване и с изключение на началните училища, които засягат в незначителна степен процента, данните на MIUR показват, че - в сравнение с първоначалната квота от 1.710.004 ученици, посещаващи учебната 2015-2016 г. - 14.258 ученици (равен на 0,8%) като цяло са напуснали първите класове на средно училище, напусайки обучението по време на курса или в края на учебната година, към които са добавени 8 949 ученици (равни на 0,52%), които напускат училището в прехода към горните класове, като общо отпадналите от училище са 1,35%.

Освен това, между учебните години 2015/2016 и 2016/2017, той е намалял с 4,31% от учениците, посещаващи средно образование. И заради това, ценностите вече са ясни за младите хора, които предприемат професионално обучение или чиракуване, те ще представляват при достигане на възрастовата група 18-24 години тези, които ще запълнят процента на преждевременно напусналите училище, изчислен според европейския стандарт.

1.2.3. Полша

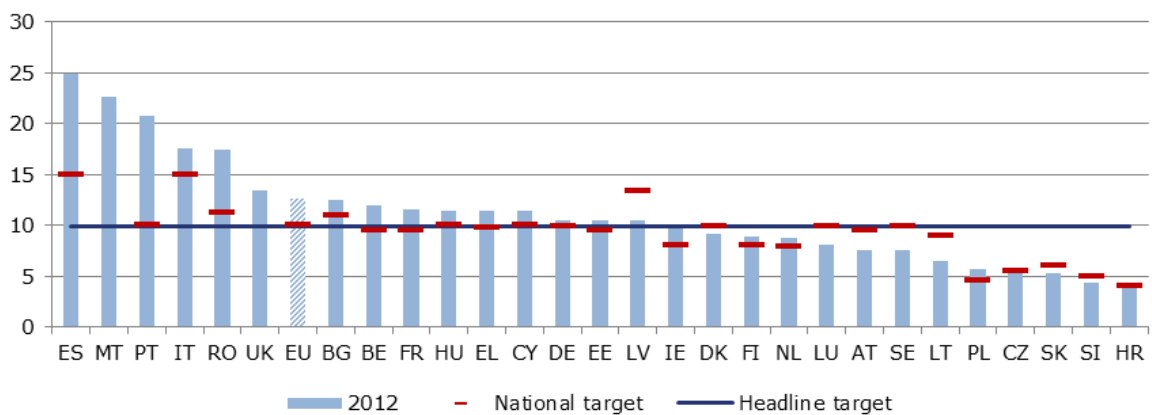
Според данни от съобщението на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите от 2011 г. : „През 2009 г. повече от шест милиона млади хора или 14,4% от хората на възраст 18-24 години, са завършили образование или обучение на ниво прогимназиално образование или дори по-малко, а което е по-лошо 17.4% от тях са завършили само начално училище. ПНУ е загуба на възможности за живот на младите хора, както и социален и икономически потенциал в Европейски съюз ". Статистическите данни от същия доклад показват, че през 2009 г. най-високият процент на отпадналите от училище ученици е бил в Малта (36,8%), Португалия (31,2%) и Испания (31,2%). Полша в тази класификация е на добро място. Ние бяхме третата страна с най-нисък процент (5,3%) на отпадане на ученици от училище. Първите две места бяха за Словакия и Словения. В друго подобно проучване, проведено през 2013⁵ г., се отбелязва леко подобрене на ситуацията на европейско равнище (12% от младите европейци са напуснали рано училище). Въпреки

---

⁵ MAS/forsal.pl

това ситуацията се промени и в Полша - на четвърто място с резултат 5.6%. Пред нас бяха Хърватия, Словения и Чехия. Това означава, че трябва да засилим мерките, насочени към противодействие на това явление.

Ниво на ПНУ за 2012 г., цели и стратегически цели на „Европа 2020“

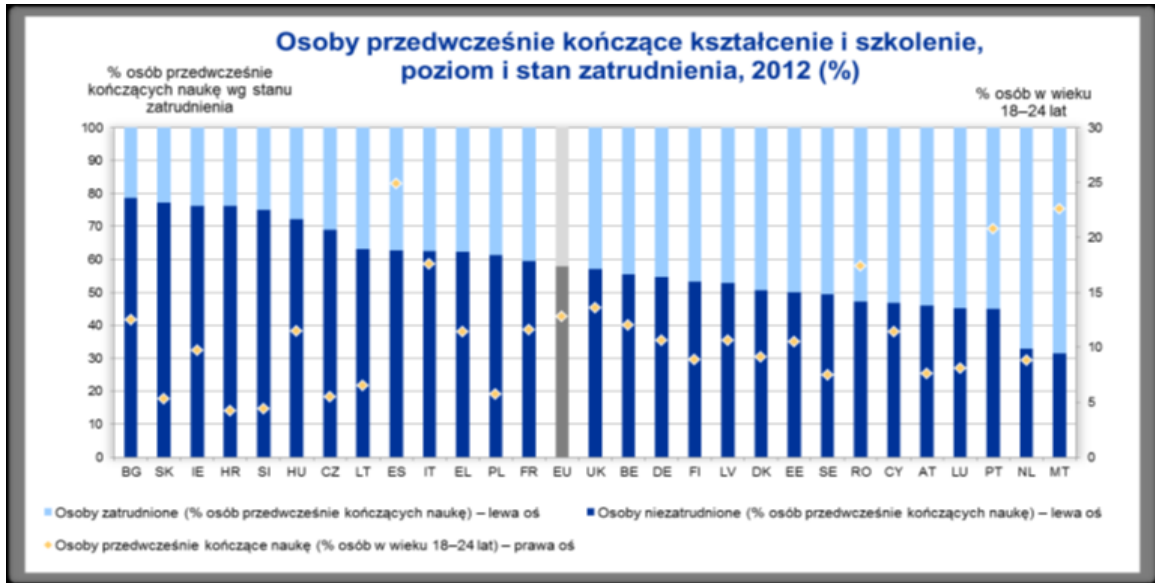

Източник: Eurostat (LFS) в „Европа 2020“ Таргет: Ранно напускане на образованието и обучението⁶

В горната диаграма може да се намери информационна картина на ситуацията в Полша в сравнение с други европейски страни в областта на ПНУ. Както виждаме, Полша е една от страните с най-нисък процент - малко над 5, но целта е да се постигне размер 5.

⁶ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/29_early_school_leaving.pdf

Лица рано завършващи образование и обучение, степен на заетост, 2012

Източник: Eurostat, Labour Force Survey (at 05.11.2013) in CEDEFOP, Kontynuacja kształcenia (zawodowego) wśród młodzieży – co się sprawdza?⁷

Горната диаграма показва процента на преждевременно напусналите образование и обучение, разделени на заети и безработни лица. Както виждаме в Полша повече от 60% от преждевременно напусналите училище са безработни, само 40% от тях не работят.

Рано напуснали образованието и обучението по пол в Полша

Мъже				Жени			
2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
6,6	7,2	7,4	7,8	3,9	3,5	3,8	3,5

Източник: Eurostat (LFS) in Europe 2020 Target: Early Leavers From Education And Training⁸

Както можем да видим в горната таблица в Полша, преждевременно напускащите училище са по-често мъже, отколкото жени. Това потвърждава тенденцията, преобладаваща в цяла Европа.

Две трети от завършилите професионални училища в Полша продължават образованието си в средни училища или допълващи институции. Останалите напускат училищната система с много ниска квалификация, като същевременно не полагат усилия за по-нататъшно образование или обучение. Това е група от потенциално осъдени на социално изключване. Те представляват около 5% от населението на младите хора на възраст 18-24 години, което е едно от най-ниските нива в ЕС. Например през учебната 2005/2006 година (според Централната статистическа служба) 81,8 хил. души на възраст 18-24 г., т.е. 4.9% от младите хора в тази възрастова група не са изпълнили задължението да ходят на училище. Според Министерството на образованието не отговарят на изискването за образование около 55 хил. души. (16-18 годишни), докладвани от училища, т.е. 3,3% от

⁷ CEDEFOP, Kontynuacja kształcenia (zawodowego) wśród młodzieży – co się sprawdza?

www.cedefop.europa.eu/files/9084_pl.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/29_early_school_leaving.pdf

младите хора в тази възраст. По-често те са мъже (6,4%), отколкото жени (3,6%), както в повечето европейски страни.⁹

Увеличението на образователните стремежи беше потвърдено от изследване, проведено от Центъра за изследване на общественото мнение, публикувано през май 2009 г. Според тези проучвания 91% от възрастните поляци са убедени, че е важно да получат образование, а 68% от тях са изразили мнение по категоричен начин (в сравнение със съответно 76% и 48% през 1993 г.). 86% от респондентите искат висше образование за дъщеря, а 84% за син (в сравнение със съответно 64% и 65% през 1993 г.). Основният мотивиращ стимул за насърчване на хората да получат образование са по-високите доходи (64%), следвани от интересна професия (39%).¹⁰

Ниският процент на преждевременно напускащите училище в Полша се дължи на няколко фактора. Преди всичко, една от най-важните причини за отказ от образование е социално-икономическото състояние. Учениците, които нямат адекватни условия за обучение, млади хора, идващи от семейства с един родител, застрашени от безработица, многодетни семейства, а понякога и с недостатъчна образователна грижа, неработещи, в трудно финансово положение са най-застрашени от ранно напускане на училище. Към тези млади хора „Доброволческият трудов корпус“ (VLC) насочва своите действия - национална, държавна организация, подпомагаща обществената образователна система, с дългогодишен опит в изграждането на системи за помощ на най-слабите групи, организиране и поддържане на форми на излизане от бедността, безработицата и социалните патологии. Учениците, които не стигат до горните класове, могат да отидат от основно и средно образование във VLC и там да завършат задължително образование. Решението, което ограничава степента на отпадане поради проблеми с ученето, несъмнено е системата за психологическа и педагогическа помощ, базирана в над 500 клиники в цялата страна, както и психолози и педагози, които работят директно в училищата. Учениците с трудности в обучението могат да получат професионална помощ, да посещават компенсаторни, коригиращи, терапевтични, превъзпитателни и други специализирани класове. Значителна е и силната традиция за наблюдение на спазването на задължителното образование и задължението за обучение до 18-годишна възраст.¹¹

Постигането на по-нататъшно намаляване на процента на преждевременно напусналите училище дори в перспективата на 2020 г. няма да бъде лесно. Министерството на националното образование обаче счита, че действията, предприети като част от

---

⁹ Report PRZEDWCZESNE OPUSZCZANIE SYSTEMU EDUKACJI, RAPORT DOTYCZĄCY KLUCZOWYCH TEAMÓW W PROJEKCIE Z IRLANDII, REPUBLIKI CZESKIEJ, TURCJI I POLSKI, 2012, <http://www.betteropportunities.dwup.pl/upload/file/pliki/outcomes/Przedwczesne%20opuszczanie%20Oedukacji.pdf>

¹⁰ Report PRZEDWCZESNE OPUSZCZANIE SYSTEMU EDUKACJI, RAPORT DOTYCZĄCY KLUCZOWYCH TEAMÓW W PROJEKCIE Z IRLANDII, REPUBLIKI CZESKIEJ, TURCJI I POLSKI, 2012, <http://www.betteropportunities.dwup.pl/upload/file/pliki/outcomes/Przedwczesne%20opuszczanie%20Oedukacji.pdf>

¹¹ <http://www.edukator.ore.edu.pl/przedwczesne-koczenie-nauki-sytuacja-w-polsce/>

реформата на професионалното образование и обучение, ще допринесат за тази цел. Решаващи фактори, които насърчават младите хора да продължат образованието си и да придобият професионална квалификация, е привлекателността на придобитото образование и умения на пазара на труда и тяхната адаптация към нуждите на икономиката и променящото се пазарно търсене. Ето защо предположенията за реформа се съсредоточават върху дейности, насочени към улесняване на придобиването на професионално образование и превръщане на системата на професионалното образование и обучение в по-привлекателна и гъвкава. Те включват промени в образователната система - някои неефективни форми вече няма да съществуват (напр. Профилирани лица и професионални училища за възрастни), а вместо тях са въведени по-гъвкави пътеки за обучение (професионални курсове за възрастни, позволяващи придобиване на квалификации). В същото време професионалните училища ще имат възможност да създадат заедно с други образователни институции образователни центрове за професионално и продължаващо образование, което ще създаде условия за по-разнообразно предлагане и по-добри възможности за сътрудничество с работодателите. Въвеждането на промени в основната учебна програма, съчетаваща професионалното образование с основната учебна програма за гимназиите, ще даде на училищата по-добра основа за по-нататъшно образование.¹²

Във връзка с въвеждането на над 500 семейни добавки, икономическото положение на семействата, а оттам и условията на живот на децата и достъпа до култура, значително се подобри.

1.2.4. Испания

Испания е втората страна на Европейския съюз в отпадането от училище, като 19% от младите хора на възраст между 18 и 24 години са напуснали образователната система преждевременно, като са завършили поне първия цикъл на средното образование (ESO) и не са получили друг вид обучение през последния месец. По данни на Евростат този процент е надминат само от Малта (19,6%) и е над средното за Европа (10,7%). На 26 януари 2017 г. в Министерството на образованието, културата и спорта тази цифра е 18,98%. Според данните на Евростат делът на отпадене от училище е много по-висок сред момчетата (22,7%), отколкото сред момичетата (15,1%). Въпреки това Испания успя да намали процента на отпадане от училище през последното десетилетие от 30,3% през 2006 г. на 19% през 2016 г., въпреки че все още е далеч от постигането на националната цел за намаляване с 15% през 2020 г., с пет пункта по-малко от целта за целия ЕС.

Испания не е сред най-добрите в ЕС в нито една от анализирани категории и е само в по-благоприятно положение от средното за Европа равнище на децата до три години, които отиват в дневни центрове (39,7% в сравнение с 30,3% в Съюза) и в процента на населението, което е избрало да не прибягва до здравни грижи поради невъзможност да покрие тези разходи (0,6% в Испания, в сравнение с 3,2%).

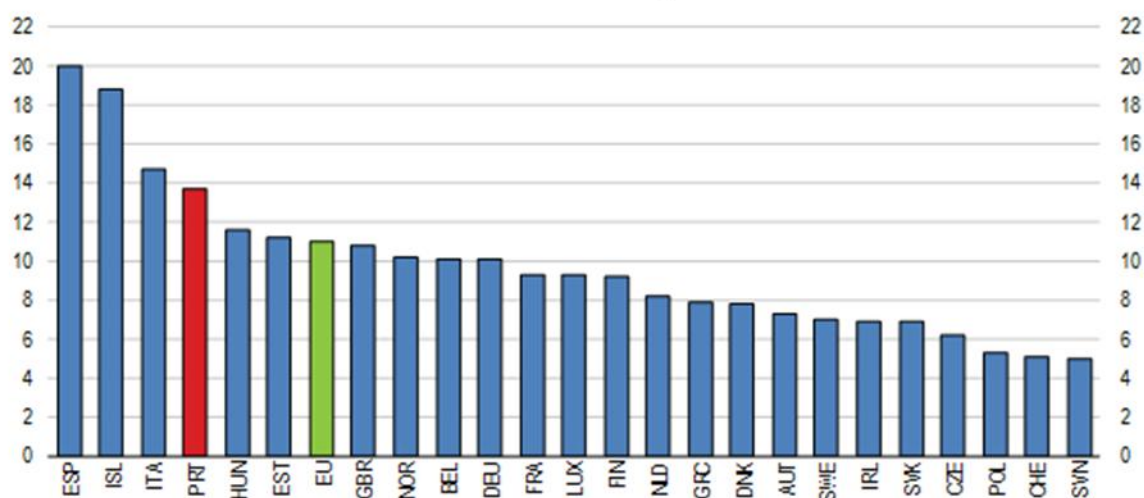
¹² <http://www.edukator.ore.edu.pl/przedwczesne-koczenie-nauki-sytuacja-w-polsce/>

В Испания има голямо подобрение от 2013 г. насам. Въпреки това трябва да се предприемат повече мерки за намаляване на младежката и дългосрочната безработица и намаляване на процента на отпадащите от училище. Комисарят призова по-специално за мерки "за подобряване на ефективността" на гарантирането на младежката заетост, обществените служби по заетостта и тяхното сътрудничество с други социални услуги, за да се гарантира връщането на безработните на пазара на труда и спадът в ранното напускане на училище.

Figure 2. Student early school leaving rate is high

Percentage of the population aged 18 to 24 having attained at most lower secondary education and not being involved in further education or training¹

1. The early school leaving rate for Spain covers "school drop outs".

Source: Eurostat (2016), "Youth education and training", Eurostat Database and European Commission (2014), "Overview of Europe 2020 Targets", http://ec.europa.eu/europe2020/targets/national-targets/index_en.htm.

На горната диаграма е представена информация за ситуацията в Испания през 2016 в сравнение с други европейски страни по отношение на ПНУ.

Преждевременно напускащи системата на образование / обучение диференцирани по пол в Испания 2011-2016:

Мъже						Жени					
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
31,01	29,09	27,02	25,06	24,00	22,70	21,50	20,50	19,8	18,01	15,8	15,1

Източник: Eurostat (LFS) in Europe 2020 Target: Early Leavers From Education And Training

В Испания има по-висок процент на преждевременно напускане на училище при мъжете, отколкото при жените. Това потвърждава тенденцията, преобладаваща в повечето европейски страни.

Можем да започнем като посочим, че преждевременното напускане на училище е по-преобладаващо при мъжете. Процентът на отпадане е постоянно по-висок при мъжете, отколкото при жените. Това е общ модел в Европейския съюз като цяло, но в испанския случай той е по-изразен. Така през първото тримесечие на 2013 г. коефициентът на отпадане е 27,02% сред мъжете и 19,80% сред жените (в случая с Европейския съюз разликата по пол не достига четири точки). В резултат на това мъжете представляват 58,7% от общия брой на преждеременно напускащите училище.

Понастоящем, докато процентът на отпадналите ученици е 20,6% за испанците, той се покачва до 42,8% за чужденците, които живеят в Испания. В резултат на това, въпреки че чужденците представляват едва 15,2% от населението на възраст от 18 до 24 години, делът им в общия брой ранни напускания понастоящем надвишава 27%, максимумът на разглеждания период.

Характеристиките на семейството, също така позволяват да се оценят различните модели на ПНУ. ЕРА отчита нивото на образование, завършено от родителите. За младите хора с майки, които нямат задължително образование, процентът на отпадналите ученици надхвърля 30%, а само 4,6%, когато майката има висше образование. Нещо подобно се случва и според проучванията за бащата, въпреки че в този случай висшето образование е с малко по-висок процент - 8,4%. В резултат на това само 3,6% от общия брой на отпадналите в момента ученици са млади хора, чиито майки имат висше образование и 85% в групата, чиито майки имат задължително образование най-много.

ПНУ е свързана и с възрастта на индивида. За възраст, близка до края на задължителното образование, ПНУ е по-малко интензивно, но това се променя по-късно. С течение на времето, хората, които първоначално са се опитвали да учат нещо допълнително, но които са го оставили без да го завършат успешно, са добавени към групата на отпадащите. Изглежда, че този поток доминира над тези, които са напуснали преди това и след това обмислят възобновяване на ученето.

Изоставянето е свързано и с възрастта на индивида. За възраст, близка до края на задължителното образование, изоставянето е по-малко интензивно, но това се променя по-късно. С течение на времето, хората, които първоначално са се опитвали да изучават допълнителни специалности, но които са ги оставили без да ги завършат успешно, са добавени към групата на отпадащите. Изглежда, че този поток доминира над тези, които са напуснали преди това и след това обмислят възобновяване на ученето.

В обобщение, процентът на отпадане от началото на кризата през 2008 г. е по-силен сред мъжете, децата на родителите с основно образование и децата под 20 години.

1.3. Области на изследване - критерии за разработване на въпросник

Европейските страни се ангажираха да намалят числото на преждевременно напускащите под 10% до 2020¹³. През юни 2011 г. министрите на образованието се споразумяха за "основа за целенасочена и ефективна политика, базирана на доказателства", за да справяне с ранното напускане¹⁴.

Ранното напускане е сериозен проблем в много страни от ЕС и представлява интерес за много изследователи, отговорни за разработването на политики и педагозите. Въпреки че ситуацията е различна в отделните страни, и основните фактори, поради които учениците спират обучението си, изглежда са много индивидуални, но въз основа на събраните данни и литература, успяхме да идентифицираме няколко общи елемента като: затруднения в ученето, социално-икономически проблеми или липса на мотивация, съвет или подкрепа.

Резултатите, представени в доклада¹⁵ относно ранното напускане на училище от учениците потвърждават, че ранното напускане е сложно предизвикателство на индивидуално, национално и европейско равнище. **Анализът показва, че факторите, свързани с ранното напускане, са тясно свързани с други образователни и социални въпроси.** Младите хора, които напускат преждевременно, често са в неравностойно социално и икономическо положение, за разлика от учениците, които продължават да учат и имат квалификации, които са полезни за постигане на успех в живота. За да може да се реши този проблем, трябва да се има предвид, че **макар ранното напускане да е въпрос, свързан със системите за образование и обучение, неговият произход е свързан с по-широк социален и политически контекст.** Преждевременното напускане на училище се влияе основно от по-широките политики в областта на икономиката, заетостта, социалните въпроси, здравеопазването и т.н. **Следователно напредъкът в резултатите от обучението и увеличаването на равнището на заетост на младите хора зависи от подобряването на социално-икономическия климат, по-високия икономически растеж, борба с бедността и подобряване на здравето, както и ефективна интеграция на имигрантите и малцинствата в обществото.** Поради горепосочените причини само един цялостен подход за справяне с преждевременното напускане може да бъде ефективен и да има дълготраен ефект.

Ранното напускане е сложен проблем и причините за него са различни. На базата на литературата можем да забележим, че сред рисковите фактори, които водят до преждевременно напускане на образователната система, могат да се разграничат много елементи от различни области на живота. Семейното положение и / или имигрантският

---

¹³ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EN)
dostępny w dniu 06.08.2018

¹⁴ Zalecenie Rady z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie polityk na rzecz ograniczenia zjawiska przedwczesnego

kończenia nauki, Dz.U C 191, 1.7.2011. dostępny w dniu 06.08.2018 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:191:0001:0006:en:PDF>).

¹⁵ Komisja Europejska/EACEA/Eurydice/Cedefop, 2014. Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report. (Ograniczenie zjawiska wczesnego kończenia nauki w Europie: Polityka, strategie, działania. Raport Eurydice i Cedefop). Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

произход, полът и социално-икономическите условия, както и факторите, свързани със системата на образование и обучение, са само някои от елементите, които могат да окажат по-малко или по-голямо въздействие върху процесите, които водят до преждевременно напускане на училище. (...) ученици, родени в чужбина, млади хора в неравностойно положение и момчета по-често приключват образованието си по-рано от други групи. Учениците от имигрантски произход имат по-големи трудности с достъпа до образование и участието им в образованието, отколкото тези, които са родени в страната, където се учат. Това може да се дължи на езикови и / или културни бариери, социално-икономическа сегрегация, ограничен достъп до подкрепа за обучение и др.¹⁶ Както е посочено в доклада "Намаляване на явлението ранно напускане в Европа: политика, стратегии, действия. Докладът Eurydice and Cedefop " (2014 г.), имигрантският произход / като член на малцинството или мъжки пол, не трябва да се разглеждат като определящи фактори за преждевременно напускане. Социално-икономическото положение на учениците изглежда има по-голямо въздействие върху вероятността за ранно напускане, отколкото други фактори. Трудностите в семейството, като например безработица, ниски доходи на домакинствата и ниско ниво на образование на родителите, могат да имат пряко и трайно въздействие върху ученето на учениците в училище, техният подход към ученето и постиженията, а това може да доведе до решения за ранно напускане на училище. В посочения доклад, сред факторите, свързани с образователната система, които оказват въздействие върху възрастта на преждевременно напускащите училище, има, наред с другото, такива отрицателни аспекти като повтаряне на клас, социално-икономическа сегрегация на училищата и ранно разделяне на учениците в групи според капацитета им.

Сред положителните фактори (въз основа на „Намаляване на ранното напускане на училище в Европа: политика, стратегии, действия, доклад на Eurydice и Cedefop“, 2014 г.), които могат да намалят риска от ранно напускане, е участие във висококачествено образование в ранна детска възраст и грижи, добре управляван процес на преход от начално към средно училище, от средно училище към гимназия и от училище към работа. Гъвкавите пътеки за средно образование също могат да имат положителен ефект върху предотвратяването или намаляването на ранното напускане. Освен това фактори като условията на местния пазар на труда могат да действат като „благоприятни“ или „ограничителни“ фактори за ранно напускане, което подчертава сложността на ранното напускане и трудовите правоотношения. Това също така подчертава важната роля на образованието и професионалното ориентиране за подпомагане на учениците при правилния избор.

Като се има предвид посоченият доклад и опит, събрани в предишен проект, осъществен в това партньорство, който се отнася до ранното напускане на образователната система (изследване, преглед на литературата) като част от проекта „В училище е яко“, ние се фокусирахме върху няколко избрани области от образователния и социален живот на учениците. Тъй като проектът е насочен към ученици от начално училище и

---

¹⁶ Komisja Europejska/EACEA/Eurydice/Cedefop, 2014. Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report. (Ograniczenie zjawiska wczesnego kończenia nauki w Europie: Polityka, strategie, działania. Raport Eurydice i Cedefop). Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

прогимназия, нашите дейности са концентрирани в областите на **компенсиране и превенция** като ключови за възрастовата група на целевите ученици. По време на изследването ние дефинирахме **две основни изследователски области**:

- комфорта на ученика в училище;
- социално и емоционално развитие на учениците.

За основната категория за изследване сме възприели общо разбиране за **комфорта на ученика в училище** в контекста на неговата социална и емоционална зрялост и условията, които създава училищната среда.

Комфорта на ученика в училище се състои от: неговата оценка на училищните условия, връзките с връстниците, приемането в училищната среда, учебния процес, възможността за учене като стойност за ученика. Как ученикът възприема своето училище, как се чувства в него, доколко има достъп до инфраструктура (жилища и оферти), на каква помощ от училището (но и родителите) може да разчита, и какво влияние оказва върху успеха му.

Втората категория изследвания е **емоционалното и социалното развитие** на учениците; за тази възрастова група се разбира адекватно развита емоционална компетентност (справяне в трудни ситуации, готовност за разрешаване на конфликти по начин, съответстващ на принципите на социалния живот, емоционални реакции, адекватни на симптомите на стреса, забелязвайки необходимостта да се използва помощ от други хора) осъзнаване на съществуването на такива хора в средата и извън училището и други показатели). Те могат да бъдат ефективни начини за противодействие на преждевременното напускане на училище и образователната система. Ето защо ние се фокусирахме и върху развитието на житейските умения на учениците.

Елемент на изследване, важен за образователния успех на учениците, също са стиловете на учене. Предположиме, че опознаването на стиловете на учене чрез учителите и след това адаптиране на методите на преподаване към стилове на учене на учениците могат да повлияят положително на успеха в образованието.

За да се получи най-пълна картина на ученика в училище, не само учениците (две групи за изследване: ученици под 10-годишна възраст и ученици над 10-годишна възраст), но и техните учители и родители бяха сред групите за изследване. Такава широка група за изследване позволи събирането на точни данни.

За да съберем пълни данни във всяка от основните области, ние се съсредоточихме върху няколко аспекта. Както знаете, няма един единствен фактор, който причинява преждевременно напускане на образованието - често това са много индивидуални фактори. Въпреки това, определена компилация от фактори в училищния и социалния живот на учениците може да повлияе на решението да се напусне училището. Затова се фокусирахме върху аспекти от живота на учениците. Възрастта на целевата група на учениците (начално и прогимназиално) е силно повлияна от определянето на области и изследователски аспекти. Областите, в които се фокусирахме по време на изследването, включват:

1) Училище и училищна среда (областта, изучавана във всички четири групи: по-големи и по-малки ученици, учители и родители):

- Нивото на обща удовлетвореност на ученика от училище
- Ниво на удовлетвореност на учениците от инфраструктурата и оборудването на училището
- Ниво на удовлетвореност на учениците от часовете и събитията, организирани в училище
- Ниво на удовлетвореност на учениците от училищната работа в областта на трудностите при ученето, прекъсване на образованието
- Ниво на удовлетвореност на учениците в отношение ученици от други култури, които посещават училище
- Ниво на удовлетвореност на учениците от училищната работа в областта на рисковото поведение и агресията
- Ниво на участие на родителите в работата на училището според ученика

2) Училищни отношения (областта, изучавана във всички четири групи: по-големи и по-малки ученици, учители и родители):

- Ниво на удовлетвореност на учениците от отношенията със служителите в училище
- Ниво на удовлетвореност на учениците от взаимоотношения с други ученици
- Ниво на участие на родителите в работата на училището според ученика

3) Комфорта на ученика в училище - ниво на приемане (проучена област в две групи ученици)

4) Значението на обучението за ученика (областта, изучавана в две групи ученици)

- Ниво, определящо значението на обучението за ученика
- Ниво, определящо значението на ученето за средата на ученика
- Стил на учене на ученика (също и в групата на родителите)
- Житейски компетентности на ученика (също и в групата на родителите)

4) Обратна връзка от родителите / настойниците

Част II

1) Социално и емоционално развитие на ученика (област, изучавана в две групи ученици)

- Нивото на умения за сътрудничество, груповата работа на ученика
- Способност на ученика да се справя с емоциите
- Нивото на способността на учениците да се справят с конфликтни ситуации

Гореспоменатите области представляват широк изследователски опит. Във всяка от областите бяха зададени няколко въпроса, позволяващи да се съберат данни от определена част.

1.4.Изследователски хипотези

Въз основа на определените изследователски области бяха приети (формулирани) следните изследователски хипотези за всяка група.

I. Изследователска група А - Ученици над 10-годишна възраст

Част 1 – Комфорта на ученика в училище

1) Предполагаме относно училището и околностите му, че:

- 1.1. Усещането за принадлежност към група или училищна общност, справедливо отношение, желание за учене и мотивация за учене оказват влияние върху цялостната удовлетвореност на ученика от училище.
- 1.2. Усещането за безопасност в училище (и околностите), оборудването и училищните сгради оказват положително въздействие върху степента на удовлетвореност на учениците от инфраструктурата и оборудването на училището, предизвикват любопитство за учене и създават благоприятен климат за учене.
- 1.3. Начинът на преподаване и допълнителните училищни дейности оказват влияние върху степента на удовлетвореност на учениците от учебните занятия (което се изразява с висока посещаемост в училище); освен това учениците са по-склонни да участват в събития, организирани в училището.
- 1.4. Подкрепата от училището в рискови ситуации означава, че ученикът не се чувства изолиран, което в действителност влияе върху степента на удовлетвореност на учениците от училищната работа, не води до прекъсване на образованието.
- 1.5. Наличието на ученици от други култури, тяхното приемане от околната среда и подкрепата на училището оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на учениците от други култури; докато общността на учениците смята, че се учат в толерантна среда.
- 1.6. Образователната намеса на училището в рискови ситуации (включително насилие в училище) влияе на нивото на училищна удовлетвореност в областта на рисковото поведение и агресията, тъй като ученикът е наясно с подкрепата и грижата.
- 1.7. Участието на родителите в училищния живот, участието им в работата, според анкетираните ученици, отразява социалното уважение към институцията, която е училището, изгражда положително отношение и уважение сред учениците.

2) Отношенията в училище:

- 2.1. Добрият контакт с училищния персонал (учители и административен персонал) влияе върху степента на удовлетвореност на учениците от отношенията с училищния персонал, поради възможността за пряко докладване на проблеми и надежда за подкрепа.
- 2.2. Добрият контакт с други студенти допринася за приятелската училищна атмосфера, дава възможност да се създадат студентски приятелства, което влияе върху степента на удовлетвореност на учениците от взаимоотношенията с другите ученици.

2.3. Участието на родителите в училищния живот на ученика, добрата ориентация по отношение на познанията и приятелствата на учениците, както и мненията, изразени за съучениците на техните деца, осъзнаването на качеството на училищната среда оказват влияние върху оценката на участието на родителите в работа на училището.

3) Успех на ученика в училище - ниво на приемане

3.1. Успех на ученика в училище - ниво на приемане

3.2. Нивото на приемане на учениците от връстници, като се вземат предвид следните характеристики: произход, начин на говорене, физически характеристики и други, влияещи върху благополучието на ученика в училище.

4) Значението на обучението за ученика

4.1. Значението на възможностите за учене за ученика се демонстрира чрез: независима мобилизация, усилие, изразходвано време, когнитивно любопитство, с една дума, осъзнаване на факторите, от които зависят резултатите от обучението.

4.2. Отношението на другите ученици, учители и родители към възможностите за учене оказва влияние върху възприемането на ученето от ученика.

4.3. Определяне на предпочитания от ученика стил на учене, осъзнаване на индивидуален и ефективен начин на учене.

4.4. Оценка на собствените жизнено компетентности, плановете за бъдещето, определянето на собствените силни страни оказват влияние върху определянето на нивото на житейските компетентности на ученика.

Част 2 – Социално и емоционално развитие

5) Социално и емоционално развитие на ученика.

5.1. Дейността, откритостта в контактите, асертивността, придържането към правилата оказват влияние върху нивото на сътрудничество и работа на ученика в групата.

5.2. Знанието за емоциите, осъзнаването на емоциите, осъзнаването на причините за специфичните емоции е решаващо за справяне с емоциите на ученика.

5.3. Асертивността, реакциите в конфликтни ситуации, провокирането на конфликтни ситуации оказват влияние върху способността на учениците да се справят в конфликтни ситуации.

II. Група за изследване В – ученици под 10 години

Част 1 - Комфорта на ученика в училище

1) Предполагаме, че училището и неговите околности са важни за комфорта на детето, по-специално:

1.1. Това, което учениците обичат да правят в училище, влияе върху общото удовлетворение на ученика в училище.

1.2. Усещането за безопасност в училище (и околностите), оборудването и училищните сгради оказват положително въздействие върху степента

на удовлетвореност на учениците от инфраструктурата и оборудването на училището, предизвикват любопитство за учене и създават благоприятен климат за учене.

- 1.3. Начинът на преподаване и допълнителните училищни дейности оказват влияние върху степента на удовлетвореност на учениците от учебните занятия (което се изразява с висока посещаемост в училище); освен това учениците са по-склонни да участват в събития, организирани в училището.
- 1.4. Подкрепата от училището в рискови ситуации означава, че ученикът не се чувства изолиран, което в действителност влияе върху степента на удовлетвореност на учениците от училищната работа, не води до прекъсване на образованието.
- 1.5. Наличието на ученици от други култури, тяхното приемане от околната среда и подкрепата на училището оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на учениците от други култури; общността на учениците смята, че се учат в толерантна среда.
- 1.6. Добрият контакт с училищния персонал (учители и административен персонал) влияе върху степента на удовлетвореност на учениците от отношенията с училищния персонал, поради възможността за пряко докладване на проблеми и надежда за подкрепа.
- 1.7. Добрият контакт с другите ученици създава приятелска училищна атмосфера, дава възможност за създаване на приятелства, което влияе върху степента на удовлетвореност на учениците от взаимоотношенията с другите ученици.

Част 2 – Социално и емоционално развитие

2) Социално и емоционално развитие на ученика.

- 2.1. Дейността, откритостта в контактите, асертивността, придържането към правилата оказват влияние върху нивото на сътрудничество и работа на ученика в групата.
- 2.2. Знанието за емоциите, осъзнаването на емоциите, осъзнаването на причините за специфичните емоции е решаващо за справяне с емоциите на ученика.
- 2.3. Асертивността, реакциите в конфликтни ситуации, провокирането на конфликтни ситуации оказват влияние върху способността на учениците да се справят в конфликтни ситуации.

3) Значението на обучението за ученика

- 3.1. Определяне на предпочитания от ученика стил на учене, осъзнаване на индивидуален и ефективен начин на учене.
- 3.2. Оценката на житейските компетентности оказва влияние върху определянето на нивото на житейските компетентности на ученика.

III. Група за изследване С - Учители

1) Училище и училищна среда:

1.1. Чувството за безопасност в училище (и околностите), оборудването и училищните сгради оказват влияние върху степента на удовлетвореност на учителите от инфраструктурата и оборудването на училището.

1.2. Начинът на преподаване и допълнителните училищни дейности оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на учителите от часовете и събитията, организирани в училище.

1.3. Подкрепата от училището в рискови ситуации влияе на нивото на удовлетвореност на учителите от училищната работа по отношение на трудностите при ученето, прекъсването на обучението.

1.4. Присъствието на ученици от други култури, тяхното приемане и подкрепа на училището оказва влияние върху нивото на удовлетвореност на учителите относно учениците, идващи от други култури, които посещават училище.

1.5. Наличието на рискови ситуации и насилие в училище, подкрепата на училището в тази област оказва влияние върху нивото на удовлетвореност на учителите от училищната работа в областта на рисковото поведение и агресията.

1.6. Участието на родителите в училищния живот влияе върху възприемането на този ангажимент (оценка) от учителите.

2) Отношенията в училище:

2.1. Добрият контакт между учениците и училищния персонал (учители и административен персонал) влияе на нивото на удовлетвореност на учителите в отношенията между учениците и училищния персонал.

2.2. Добрият контакт на учениците с други ученици влияе върху нивото на удовлетвореност на учителите в областта на ученическите взаимоотношения.

2.3. Участието на родителите в училищния живот на ученика, контактът на родителите с учителя влияе върху степента на удовлетвореност на учителите от отношенията с родителите на учениците.

IV. Група за изследване D - Родители

1) Училището и училищната среда:

1.1. Усещането за безопасност в училище (и околностите), оборудването и училищните сгради оказват влияние върху степента на удовлетвореност на родителите от инфраструктурата и оборудването на училището.

1.2. Начинът на преподаване и допълнителните училищни дейности оказват влияние върху степента на удовлетвореност на родителите от часовете и събитията, организирани в училище.

1.3. Подкрепата от училището в рискови ситуации влияе върху степента на удовлетвореност на родителите от училищната работа по отношение на трудностите при ученето и прекъсването на обучението.

1.4. Присъствието на ученици от други култури, тяхното приемане и подкрепа на училището оказва влияние върху нивото на удовлетвореност на родителите от присъствието на ученици от други култури в училище.

- 1.5. Наличието на рискови ситуации и насилие в училище, подкрепа в училище в тази област влияят върху степента на удовлетвореност на родителите от училищната работа в областта на рисковото поведение и агресията.
- 1.6. Участието на родителите в училищния живот оказва влияние върху оценката на степента на участие на родителите в работата на училището.
- 2) Отношенията в училище:
- 2.1. Добрият контакт с училищния персонал (учители и административен персонал) влияе върху степента на удовлетвореност на родителите в областта на отношенията на детето със служителите на училището.
- 2.2. Добрият контакт с други ученици влияе върху степента на удовлетвореност на родителите в областта на ученическите взаимоотношения.
- 3) Мнение за училището
- 3.1. Безопасността в училище, нивото на грижа за децата в училище, чувството за безопасност на ученика в училище влияе на нивото на удовлетвореност на родителите от училищната работа.
- 3.2. Добрите контакти с учителите и възпитателите влияят върху степента на удовлетвореност на родителите от сътрудничеството с преподавателите.
- 4) Стил на учене на детето.
- 4.1. Информираност на родителя за предпочитан стил на учене на детето ще подобри разбирането и подкрепата.
- 4.2. Оценка на нивото на житейските компетентности на децата.

1.5.Метод на статистически анализ

Резултатите от отделните страни бяха събрани и обобщени. Използвани са цифрови данни за индивидуални отговори за статистически анализ. Като вземем предвид различния начин на представяне на резултатите в отделните страни и различните начини за изчисляване на средната аритметична стойност в националните доклади, проверихме средната аритметична стойност в отделните страни (и в индивидуалните отговори) според пълния брой отговори, дадени на един въпрос.

Като се имат предвид разликите в размера на групите между различните страни, ние използвахме среднопретеглена стойност на броя респонденти за изчисляване на общия резултат, обобщаващ въпроса:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n w_i x_i}{\sum_{i=1}^n w_i}, \quad \bar{x} = \frac{w_1 x_1 + w_2 x_2 + \dots + w_n x_n}{w_1 + w_2 + \dots + w_n}.$$

По-долу е пример на таблица с резултати:

2.1. Харесвате ли вашето училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	18 (3,20%)	43 (7,64%)	242 (42,98%)	191 (33,92%)	68 (12,08%)	1 (0,18%)
Италия N=126	5 (4%)	6 (4,8%)	27 (21,26%)	50 (40%)	34 (27,2%)	3 (2,4%)
Полша N=227	6 (2,64%)	12 (5,29%)	45 (19,82%)	112 (49,34%)	51 (22,47%)	1 (0,44%)
Испания N=151	5 (3,31%)	11 (7,28%)	30 (19,87%)	60 (39,74%)	42 (27,81%)	3 (1,99%)
Общо N=1067 (средно тегло)	3,17%	7,21%	37,93%	36,44%	14,86%	0,39%

Средно тегло

Числени данни

Средноаритметичната стойност по брой на дадените отговори (данни в скоби)

Таблица, показваща разликите в размера на групите между страните.

	Група А	Група В	Група С	Група D
България	563	24	214	293
Италия	126	16	126	200
Полша	227	6	128	217
Испания	151	9	127	142
Общо	1067	55	595	852

2. Проучване с въпросник

2.1. Обща информация за проучванията

2.1.1. Групи респонденти

2.1.1.1. България

Изследването е проведено сред 4-те целеви групи на проекта: ученици над 10-годишна възраст (група А), ученици до 10-годишна възраст (Група В), учители (Група С) и родители / настойници, (група D).

УЧЕНИЦИ НАД 10-ГОДИШНА ВЪЗРАСТ (Група А)

22 класа (563 ученици общо) от V до X клас (на 11 – 17 години) в начални училища и гимназии попълниха въпросника:

- V клас – 4 класа – 92 ученици
- VI клас – 4 класа – 98 ученици
- VII клас – 4 класа – 97 ученици
- VIII клас – 4 класа – 96 ученици
- IX клас – 3 класа – 87 ученици
- X клас – 3 класа – 93 ученици

От цялата група 51 % (286 ученици) са момчета и 49% (277 ученици) са момичета.

УЧЕНИЦИ ДО 10 ГОДИНИ (Група В)

За 24 класа (480 ученици общо) от I – IV клас учителите попълниха въпросника :

- I клас – 4 класа – 71 ученици
- II клас – 6 класа – 114 ученици
- III клас – 6 класа – 120 ученици
- IV клас – 7 класа – 175 ученици

От цялата група 54% (259 ученици) са момчета и 46% са момичета.

УЧИТЕЛИ (Група С)

214 учители попълниха въпросника, предназначен за групата. 14% (30 учители) са мъже и 86% (184 учители) са жени.

РОДИТЕЛИ

В проучването са участвали 293 родители / настойници. 53 (18%) от тях са мъже и 240 (82%) са жени..

Разпределението на респондентите по възрастови групи е както следва:

- 18 – 30 години – 17 (6%)
- 31 – 40 години – 190 (65%)
- 41 – 50 години – 80 (27%)
- 51 - 60 години – 3 (1%)

61 – 70 години - 3 (1%).

2.1.1.2. Италия

Що се отнася до другите страни партньори, проучването е проведено в четири изследователски групи: ученици над 10 години (FAS A), ученици под 10 години (FAS B), учители (FAS C) и родители / настойници (FAS D)).

УЧЕНИЦИ НАД 10 ГОДИНИ (FAS A)

н° респонденти

- 126 прогимназиални ученици

възраст

- 10-14 години

пол

- мъже: 54 (42,85%)
- жени: 72 (57,15%)

УЧЕНИЦИ НА 6-10 ГОДИНИ (FAS B)

н° респонденти

- 16 групи в начално училище (1[^]-5[^]), 258 ученици общо

възраст (ученици)

- 6-10 години

пол (ученици)

- мъже: 131 (50,7%)
- жени: 127 (49,2%)

УЧИТЕЛИ (FAS C)

н° респонденти

- 126 учители между тях са 38 учители от началните училища (30,9%) и 85 учители от прогимназиалното образование (69,1%)

възраст

- 27-67 години

ПОЛ [*3 не са дали отговор]

- мъже: 31 (25,2%)
- жени: 92 (74,8%)

РОДИТЕЛИ / НАСТОЙНИЦИ (FAS D)

н° респонденти

- 200 [86 в начално училище (43,4%) и 109 в прогимназиално училище (55,1%) от 195 отговорили]

възраст

- 27-63 години

ПОЛ [*4 не отговорили]

- мъже: 74 (37,8%)
- жени: 122 (62,2%)

2.1.1.3. Полша

Проучването е проведено в четири групи: ученици над 10 години (FAS A), ученици под 10 години (FAS B), учители (FAS C) и родители / възпитатели (FASD).

УЧЕНИЦИ НАД 10 ГОДИНИ (FAS A)

В изследването са участвали 227 ученици от начални училища и гимназии (прогимназии) на възраст между 10 и 16 години (един ученик на възраст 9 години). 54% от групата са момчета (123 ученици), а 46% са момичета (104 ученици).

Част I от въпросника - 227 ученици са отговорили.

Част II от въпросника - 203 ученици са отговорили.

УЧЕНИЦИ ПОД 10 ГОДИНИ (FAS B)

Проучването беше проведено в шест класа 1^а – 3^а в начални училища (1^а клас – три класа, 3^а клас – три класа). Общо проучването обхвана: 68 момчета и 53 момичета (121 ученици общо).

УЧИТЕЛИ (FAS C)

128 учители на възраст от 26 до 58 години участваха в проучването.

В групата на учителите 12 са мъже (9%) и 116 жени (91%).

РОДИТЕЛИ (FAS D)

217 родители/ настойници на ученици участваха в проучването. Респондентите са на възраст от 30 до 60+.

В групата на родителите 50 са мъже (23%) и 167 са жени (77%).

2.1.1.4. Испания

Проучването беше проведено в 4 групи:

1. Ученици над 10 години: 151
2. Ученици под 10 години: 197 (15 teachers)
3. Учители: 127.
4. Родители/ настойници: 142.

УЧЕНИЦИ НАД 10 ГОДИНИ

Проучването е проведено в 2 средни училища в регион Мурсия:

IES Eduardo Linares

IES Poeta Julian Andúgar

Общо проучването обхвана 151 ученици на възраст между 12 и 16 години.

94 са момчета (62,25%) и 57 момичета (37,75%).

УЧЕНИЦИ ПОД 10 ГОДИНИ

Проучването е проведено в 2 начални училища в регион Мурсия:

Public School Los Rosales.

CEIP. Santa Rosa de Lima.

72 са момчета и 125 момичет (197 ученици общо).

УЧИТЕЛИ

127 учители на възраст от 24 до 63 години участваха в проучването.

В групата на учителите 48 са мъже (38%) и 79 жени (62%).

Проучването се проведе в 4 училища в регион Мурсия:

CEIP. Los Rosales. Murcia

Secondary Educational School Poeta Julián Andugar. Murcia

CEIP. Santa Rosa de Lima. Murcia

IES. Eduardo Linares. Murcia

РОДИТЕЛИ

142 родители/ настойници на ученици участваха в проучването. Респондентите са на възраст от 25 до 60. В групата на родителите 65 са мъже (45.77%) и 77 жени (54.23%).

Проучването се проведе в 4 училища в регион Мурсия:

CEIP. Los Rosales.

Secondary Educational School Poeta Julián Andugar.

CEIP. Santa Rosa de Lima.

IES. Eduardo Linares.

2.1.2.Реализация на проучването

ИНСТРУМЕНТИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО (ВЪПРОСНИЦИ)

За да се осъществи проучването, бяха разработени въпросници:

Въпросници for ученици:

1) Въпросник А - въпросник за училищната среда и емоционалната компетентност на ученици над 10 години;

2) Въпросник В - въпросник за училищната среда и емоционалната компетентност на ученици под 10 години.

Въпросници за учители:

1) Въпросник С - въпросник за училищната среда.

Въпросници за родители / настойници:

1) Въпросник D - въпросник за училищната среда.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ПРОУЧВАНЕТО

Въпросът беше предоставен от психолози, педагози и специалисти по психометрия.

Изпълнение на проучването

- За да извършим проучването, се свързахме с начални и прогимназиални училища, младежки организации / асоциации, правителствени служби, занимаващи се с училищното образование и младежките въпроси. С избрани институции се свързахме по телефона, лично или с писмо, за да представим целта на проекта и проучването, и да представим заявлението за разрешение за провеждане на проучването.

-В изследването участваха ученици, учители и родители от начални и прогимназиални училища.

-Проучването е анонимно и резултатите от всеки отделен въпросник няма да бъдат достъпни за трети страни.

-Преди проучването респондентите бяха информирани за целта на проучването и се съгласиха да участват в него. Родителското съгласие децата да участват в проучването зависи от правната ситуация.

--За да събере най-обхватни и най-честни отговори, тестът е проведен в безопасна среда, като същевременно се гарантира анонимност, например:

- on-line въпросник,
- проучването е проведено от лице извън училището,
- учениците / родителите / учителите биха могли да поставят попълнения въпросник в една обща кутия, така че е невъзможно да се знае кой е поставил конкретния въпросник,
- учениците / родителите / учителите могат да поставят въпросника в затворен плик.

Проучване сред учениците

1. Ученици над 10 години

Всеки респондент имаше удобни условия за попълване на въпросника.

Учениците попълниха тестовете по време на (избран) часа, така че учителят да може да помогне и да подкрепи, ако ученикът има съмнение.

2. Ученици под 10 години

За да подпомогне по-малките ученици (ученици над 10 години от началните училища, или когато е необходимо) в попълването на въпросника, лицето, което провежда изследването, може да прочете на глас въпроса.

Препоръчва се целият клас (както е посочено от директора) да бъде включен в проучването.

Преди да започнат тестовете, учителите получават инструкции как изглежда тестът и как трябва да се проведе.

Ученици на възраст 6-10 години

Въпросникът е попълнен от учителя за целия клас (един въпросник за всички ученици). Въпросникът бе подкрепен от рисунки на учениците по темата, записана във въпросника. Рисунките бяха направени по време на часовете (напр. час на класния или час по изкуство) и бяха събрани от учителя като материал за изследване.

Проучване сред учителите

Всеки респондент имаше удобни условия за попълване на въпросника. Всички учители попълниха въпросника индивидуално.

Проучване сред родители / настойници

Всеки респондент имаше удобни условия за попълване на въпросника.

За да се запази анонимност, родителите попълват въпросниците он-лайн или в училище, по време на среща и ги изпращат директно до координатора на проекта, или въпросниците се оставят в затворен плик или в специална защитена кутия.

2.1.2.1.България

Изследването е проведено в съответствие с методологията, предоставена от водещия партньор на дейността.

Проучването е осъществено с подкрепата на регионалните администрации и регионалните отдели за образование в избраните региони, за да се осигури достатъчно широко покритие на страната и включване на региони с различни характеристики - дял на преждевременното напускане на училище, наличие на малцинствени групи, икономическо развитие. ИПСМО се свърза с тези институции и те препоръчаха училища – прогимназии и гимназии, където въпросниците бяха раздадени на определени класове. Училищата бяха в големи и малки градове във всеки регион. ИПСМО предостави на всички училища по време на срещи лице в лице или електронна поща информация за проекта, целите на проучването, инструкции, свързани с администрирането на въпросниците към различните целеви групи. Опитавме се и в повечето случаи успяхме да включим във всяко училище два класа, учители, които преподават на тези класове и родители на учениците от избрания клас, както и други учители и родители.

За да се осигури събирането на изчерпателни и честни отговори от респондентите от всички групи, проучването е анонимно и е проведено по следния начин:

- учениците попълниха въпроса в присъствието на ИПСМО, регионален отдел на образованието или служител на областната администрация и поставиха попълнения въпросник в затворена обща кутия;
- Учители на ученици от 6 - 10 години, други учители от съответното училище, както и родители / настойници, попълниха въпросниците индивидуално и ги поставиха в затворен плик в общата кутия.
- Кутията на всяко училище е взета от ИПСМО, регионален отдел за образование или служител на регионалната администрация.

2.1.2.2. Италия

Проучването на италианския екип се съсредоточава върху района на област Салерно, наречен Cilento, в южната част на регион Кампания, който е с по-висок процент на отпаднали от училище / преждевременно напуснали училище, с цялостен

процент, който е по-висок от средния за страната (18,1% срещу 13,8% ПНУ). 11 Тази област представлява интересен разрез за нашето проучване, тъй като има много специфични характеристики в сравнение с тези на градските райони в Кампания.

Всъщност в района на Cilento има много малки общини, разположени по територия със сложна геоморфология и липсващи комуникационни маршрути, социални пространства и културни възможности.

Липсата на големи градски центрове дава селска конотация на тази област, която има нужди и критични въпроси, които не са разпределени по подходящ начин и отразява - средно - регионалната тенденция за отпадане от училище: 0,36% и 1,36% от учениците, записани в прогимназии и средни училища съответно [MIUR 2013], като повече от един на всеки пет непълнолетни под прага на относителната бедност [Save the Children], и процентът на отпадане от училище е 31,6%, което е изключително тревожно (с 3,500

ученици, които напускат училище в петгодишен период: 2009-2010 / 2013-2014 [Tuttoscuola 2014]) - дори и да намалява до 25,4% на провинциално ниво.

За щастие, в района на Чиленто, процентът на отпадане от училище е близък до европейските проценти, но има някои представителни случаи на дискомфорт, изпитан от учениците (които предизвикват конфликти, вандализъм, самонараняване, употреба на наркотици), които не са официално регистрирани и изискват превантивни действия за премахване на изолацията и липсата на връзки и развитие на образователната общност и нейните положителни социални въздействия.

Проучването включва 10 държавни училища и едно частно училище, включени в представянето на перспективата на непубличните училища.

10-те държавни училища са „общообразователни училища“, групи от начални и средни училища (също и детски градини), ръководени от едно основно централно училище. Повече от 40 малки училища - разположени в 40 предградия - се отнасят до 10-те „обща училища“, посочени в таблицата по-долу:

IC	n° ученици P		n° ученици LS		schools (P primary / LS lower secondary) [n° ученици]
	total		total		
	M.	F.	M.	F.	
Agropoli 'Rossi Vairo'	72		722		Agropoli LS [678]
	nd	nd	nd	nd	Giungano P [72] / LS [44]
Ascea 'Parmenide'	160*		144		Ascea capoluogo P [28]
	76	84	75	69	Ascea marina* P [160] / LS [144]
					Baronia P [13]
Castellabate	364		230		Castellabate P / [52] / LS [202]
	nd	nd	nd	nd	Lago-Alano P [47]
					San Marco P [89]
					Santa Maria P [139]
					Perdifumo P [37] / LS [28]
Centola	264		162		Centola P [74] / LS [115]
	nd	nd	nd	nd	Caprioli P [58]
					Foria P [14]
					Palinuro P [71]
					Pisciotta P [37] / LS [47]
					San Severino P [10]
Futani	163		81		Futani P [44] / LS [31]
	86	77	32	49	Ceraso P [85] / LS [50]
					Cuccaro P [18]
					S. Mauro La Bruca P [16]
Omignano	287		173		Omignano P [125] / LS [104]
	nd	nd	nd	nd	Lustra-Corticelle P[57]
					Rutino P [38] / LS [28]
					Sessa Cilento - San Mango P [49] / LS [41]
					Stella Cilento P [18]
Rofrano	169		97		Rofrano P [47] / LS [29]
	92	77	53	44	Alfano P [31] / LS [23]

					Laurito P [17] / LS [7]
					Montano Antilia P [48] / LS [38]
					Massicelle P [26]
Sapri 'Dante Alighieri'		172	170		Sapri P [152] / LS [170]
	89	83	80	90	Tortorella P [20]
Torre Orsaia		241	153		Torre Orsaia P [90] / LS [45]
	121	120	77	76	Celle di Bulgheria P [54] / LS [58]
					Poderia P [21]
					Roccagloriosa P [76] / LS [50]
Vallo della Lucania		154	483		Vallo della Lucania LS [408]
	87	67	222	261	Cannalonga P [25]
					Moio della Civitella P [57] / LS [37]
					Novi Velia P [71] / LS [38]
Istituto Paritario		66			P [66]
Alfredo Pinto	31	35			
(private)					

Избраните за изследването училища са разположени в крайградски зони (Вало дела Лукания и Кастелабате, около 9000 жители всяка, Сапри около 7000 жители, Асчеа и Центола около 5000 жители) и селски райони (Alfano, Cannalonga, Celle di Bulgheria, Ceraso, Cuccaro, Futani, Laurito, Moio della Civitella, Montano Omignano, Novi Velia, Perdifumo, Pisciotta, Roccagloriosa, Rofrano, Rutino, San Mango Cilento, San Mauro La Bruca, Sessa Cilento, Stella Cilento, Torre Orsaia, Tortorella). Само училището „Поси вайро“ се намира в Агрополи, което е малко градче с около 20000 жители.

Три общини - Castellabate, Celle di Bulgheria, Vallo della Lucania - са в списъка на Министерство на образованието, университета и научните изследвания [Циркуляр № 11666 от 2012 г.] като области на сериозно социално и културно изключване.

Училищата - макар и част от “Интегриран институт” - също са различни по размер, поради броя ученици: малки (до 150 ученици), средни (между 151 и 300 ученици) и големи (над 300 ученици). Избрахме тези училища, за да постигнем широки и разнообразни групи ученици

Изследването е проведено в съответствие с определената методология.

За да се постигне това, се свързахме с директорите на началните и средните училища в посочената област. По време на първия контакт - осъществен директно лично, по телефона или по електронна поща - бяха представени целите на проекта и на проучването и беше предложено училищата да се присъединят. По-късно разрешение на семействата беше поискано чрез информация за дейностите, които ще се извършват. След това срещи бяха фиксирани в прогимназиалните училища, по време на които въпросникът беше даден на учениците от лице извън училището (изследователи по проекта). Компилацията се проведе в електронна форма, с използването на компютърните лаборатории на всяко училище, интегрирани - когато е необходимо - с устройства на Фондация Аларио.

Въпросниците за началните класове и преподавателите бяха попълнени в електронен формат. В някои случаи данните за учениците на 6-10 години са записани в класа, с пряко участие на учениците.

Въпросниците, адресирани до родителите, бяха представени на хартиен носител и впоследствие обработени с предаване на данни в електронен формат.

Преди започване на проучването респонденти бяха информирани за целта на проучването и се съгласиха да участват в него.

За да получим най-пълни и честни отговори, гарантирахме анонимност.

Проучването е проведено на национален език (италиански).

2.1.2.3. Полша

Изследването е проведено в съответствие с определената методология.

За да осъществим това проучване, се свързахме с персонала на начални и средни училища. С тези училища се свързахме по телефона и с електронна поща. Уговорихме срещи в избраните училища и им представихме целите на проекта и проучването с искане за разрешение за провеждане на проучването.

За проучването бяха избрани четири училища с различно местоположение:

- град (Łódź град с около 700,000 жители);
- предградие (Szczawin - около 5000 жители);
- село (Bobrowniki, Dębowa Góra).

Избраните училища също бяха различни по размер (по броя на учениците: малки (до 150 ученици) и големи (група от училища в Szczawin - 371 ученици, ОУ № 172 в Лодз - 503 ученици). Подбрахме тези училища за постигане на широки, разнообразни групи от ученици, съставляващи представителна извадка на изследваните ученици.

Преди началото на проучването респондентите бяха информирани за целта на проучването и се съгласиха да участват в него и да споделят информация.

За да получим най-пълни и честни отговори, ние се опитахме да реализираме изследването в безопасна среда за респондентите с гарантиране на анонимност:

- проучването е проведено от лице извън училището (изследовател на проекта),
- респондентите връщат попълнения въпросник в една обща кутия, така че е невъзможно да се знае кой е попълнил конкретния въпросник,
- респондентите връщат въпросника в затворен плик.

Проучването е анонимно.

Проучването е проведено на национален език (полски).

Изследването е реализирано на хартиен носител (при индивидуален контакт) и по-късно е препратено към дигиталната версия (онлайн).

2.1.2.4. Испания

В съответствие с методологията, съгласувана с останалите партньори по този проект, ние проведохме проучването в 4 от различните училища, с които обикновено работим през цялата учебна година, като реализираме други европейски образователни проекти, а също и в местни предимно неформални образователни институции, за да помогнем на учениците да се подобрят на емоционално ниво.

Ние се ангажирахме и избрахме за нашето проучване 4 училища, разположени в различни части на Мурсия, в Испания. Избрахме тези училища, за да постигнем широка, разнообразна и богата група ученици, учители и родители, тъй като имахме нужда от професионалисти от началните и средните училища.

Информирахме училището за целта на проучването и те се съгласиха да участват в него.

За да постигнем честни резултати, ние гарантирахме анонимност на въпросника, така че всички участници да се чувстват свободни да отговорят и като следствие да се получат за изследването най-надеждните резултати.

- Проучването е проведено от лице от проекта, което координира изследването с един човек във всяко училище, което ще служи като връзка с класа на учениците, учителите и родителите.
- Респонденти връщат попълнения въпросник в общата кутия, така че да останат анонимни.

Всички въпросници са дадени на испански, като национален език.

Проучването е осъществено чрез въпросници, които са дадени на училището на хартиен носител. Имаше един човек, който отговаряше за координацията на изследването във всяко училище. След като получихме отговорите, ние изпратихме въпросниците в онлайн дигитална версия, която ни даде всички графики на отговорите, които ние използваме, за да обясним реалната ситуация и да направим всички заключения от нашето изследване в този доклад.

2.2. Статистически данни

2.2.1. Група А – Ученици (над 10 години)

2.2.1.1. Информация за учениците

1.1. Възраст

България: 11 години – 87 ученици; 12 години – 91 ученици; 13 години – 95 ученици; 14 години - 76 ученици; 15 години - 87 ученици; 16 години - 71 ученици; 17 години - 56 ученици.

Италия: 10 години - 1 ученик; 11 години - 40 ученици; 12 години - 5 ученици; 13 години - 23 ученици; 14 години - 5 ученици.

Полша: 9 години - 1 ученик; 10 години - 9 ученици; 11 години - 51 ученици, 12 години - 53 ученици, 13 години - 60 ученици; 14 години - 19 ученици; 15 години - 23 ученици; 16 години - 11 ученици.

Испания: 12 години - 13 ученици; 13 години - 58 ученици; 14 години - 33 ученици, 15 години - 29 ученици, 16 години - 15 ученици; 3 неотговорили.

1.2. Пол

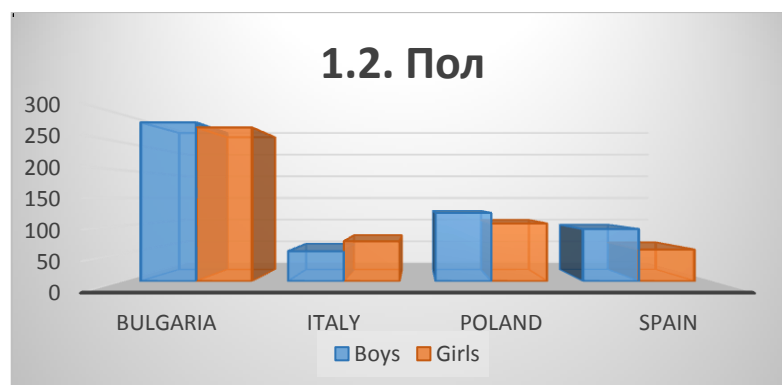
България: Момчета – 286 ученици (51 %); Момичета – 277 ученици (49%).

Италия: Момчета: 54 ученици (43%); Момичета: 72 ученици (57%).

Полша: Момчета - 123 ученици (54%); Момичета – 104 ученици (46%).

Испания: Момчета - 94 ученици (62,25%); Момичета – 57 ученици (37,75%).

Общо: Момчета – 557 (52,5%); Момичета – 510 (47,5%)

1.3. Националност

България: Всички ученици са с българска националност.

Италия: Всички ученици са с италианска националност (4 не са отговорили), с изключение на един от Ръмъния, един от България, един от Испания, един от Бразилия, един от Русия.

Полша: Всички ученици са с полска националност (5 не са отговорили), един е написал немска националност.

Испания: Основната националност е испански с 81,46% (123 ученици), следвана от 7,95% (12 ученици) от Мароко. Има и други националности, но наистина с много малък процент от хората и само 1 или 2 лица. 3,97% (6) от учениците не са отговорили.

1.4. В кое училище учите в момента?

България: Начално училище – 383 (68%); Прогимназия (гимназия) – 180 (32%)

Италия: Всички ученици - 126 ученици (100%) – учат в прогимназия.

Полша: Начално училище – 182 ученици (80%); Гимназия – 45 ученици (20%)

Испания: 100% (151 ученици) от респондентите са отговорили прогимназия.

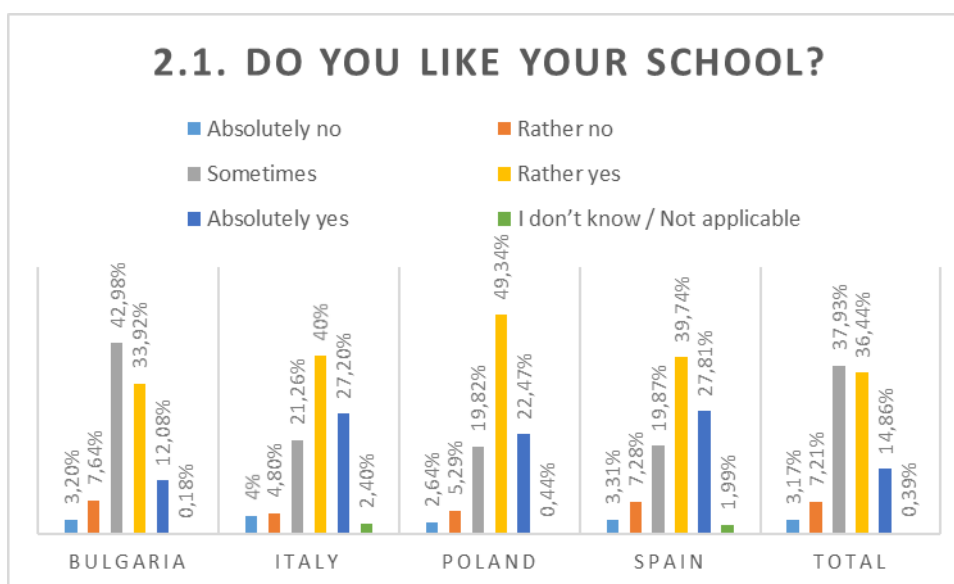
2.2.1.2. Училището и училищната среда

2.1. Харесвате ли училището си?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	18 (3,20%)	43 (7,64%)	242 (42,98%)	191 (33,92%)	68 (12,08%)	1 (0,18%)
Италия N=126	5 (4%)	6 (4,8%)	27 (21,6%)	50 (40%)	34 (27,2%)	3 (2,4%)
Полша N=227	6 (2,64%)	12 (5,29%)	45 (19,82%)	112 (49,34%)	51 (22,47%)	1 (0,44%)
Испания N=151	5 (3,31%)	11 (7,28%)	30 (19,87%)	60 (39,74%)	42 (27,81%)	3 (1,99%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	3,17%	7,21%	37,93%	36,44%	14,86%	0,39%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1

2.2. Смятате ли, че кварталът (район, град, област), в който се намира училището, е безопасен?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	14 (2,49%)	68 (12,08%)	55 (9,77%)	250 (44,40%)	159 (28,24%)	17 (3,02%)

Италия N=126	4 (3,17%)	6 (4,76%)	14 (11,11%)	21 (16,67%)	70 (55,56%)	11(8,73%)
Полша N=227	8 (3,54%)	3 (1,33%)	23 (10,18%)	94 (41,59%)	87 (38,5%)	11 (4,87%)
Испания N=151	2 (1,32%)	20 (13,25%)	23 (15,23%)	50 (33,11%)	49 (32,4%)	7 (4,64%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	2,58%	10,50%	10,18%	42,34%	30,84%	3,56%

Допълнителни коментари: не

2.3. Чувствате ли се в безопасност в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	19 (3,37%)	19 (3,37%)	72 (12,79%)	131 (23,27%)	312 (55,42%)	10 (1,78%)
Италия N=126	2 (0,80%)	4 (3,2%)	8 (6,40%)	36 (28,80%)	76 (60,80%)	-
Полша N=227	3 (1,33%)	3 (1,33%)	16 (7,08%)	95 (42,02%)	102 (45,13%)	7 (3,1%)
Испания N=151	3 (1,98%)	12 (7,95%)	29 (19,21%)	40 (26,49%)	67 (44,37%)	-
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	2,94%	3,37%	12,18%	26,03%	53,71%	1,77%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Полша: 1

2.4. Удобни ли са училищните сгради / помещения, в които се провеждат уроците (напр. добре отопляеми, светли, ...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	18 (3,20%)	39 (6,93%)	62 (11,01%)	281 (49,91%)	152 (27,00%)	11 (1,95%)
Италия N=126	5 (4%)	12 (9,6%)	29 (23,2%)	38 (30,4%)	39 (31,2%)	2 (1,6%)
Полша N=227	6 (2,65%)	10 (4,42%)	29 (12,83%)	91 (40,27%)	83 (36,73%)	7 (3%) (3,1%)
Испания N=151	3 (2%)	9 (6%)	20 (13,33%)	44 (29,33%)	72 (48,01%)	2 (1,33%)
Общо	3,09%	6,66%	11,84%	46,79%	29,56%	2,06%

N=1067 (средно тегло)						
---------------------------------	--	--	--	--	--	--

Допълнителни коментари: Полша: 1; Липса на отговор.

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 1 ученик не е отговорил на въпроса.

2.5. Вашето училище предлага ли учебни материали (напр. книги, учебни помагала, ...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	17 (3,02%)	28 (4,97%)	74 (13,14%)	141 (25,04%)	287 (50,98%)	16 (2,85%)
Италия N=126	9 (7,2%)	20 (16%)	22 (17,6%)	33 (26,4%)	39 (31,2%)	2 (1,6%)
Полша N=227	5 (2,2%)	4 (1,76%)	25 (11,01%)	58 (25,55%)	124 (54,63%)	11 (4,85%)
Испания N=151	1 (0,67%)	21 (14%)	22 (14,67%)	31 (20,67%)	64 (42,67%)	11 (7,32%)
Общо N=1067 (средно тегло)	2,94%	5,49%	13,13%	24,92%	50,21%	3,31%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 1 ученик не е отговорил на въпроса.

2.6. Училището ви позволява ли да експериментирате в лабораторни или практически дейности?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	162 (28,77%)	174 (30,91%)	152 (27,00%)	41 (7,28%)	24 (4,26%)	10 (1,78%)
Италия N=126	53 (29,94%)	10 (5,65%)	36 (20,34%)	49 (27,68%)	27 (15,25%)	2 (1,14%)
Полша N=227	53 (23,56%)	53 (23,56%)	49 (21,78%)	31 (13,78%)	17 (7,55%)	22 (9,77%)
Испания N=151	4 (2,72%)	7 (4,76%)	22 (14,97%)	29 (19,73%)	77 (52,38%)	8 (5,44%)
Общо N=1067 (средно тегло)	26,79%	27,22%	25,34%	9,86%	7,85%	2,94%

Допълнителни коментари: Полша: 2; „Не, защото нямаме такива дейности“; „В училище – не, на открито - да“.

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 4 ученика не са отговорили на въпроса.

2.7. Вашето училище осигурява ли място за ученици за извънкласни дейности (например за театър, шоу програми, музика, ...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	40 (7,10%)	58 (10,30%)	175 (30,08%)	151 (26,82%)	128 (22,74%)	11 (1,96%)
Италия N=126	9 (7,2%)	17 (13,6%)	38 (30,4%)	27 (21,6%)	28 (22,4%)	6 (4,8%)
Полша N=227	13 (5,73%)	21 (9,25%)	34 (14,98%)	61 (26,87%)	85 (37,44%)	13 (5,73%)
Испания N=151	11 (7,33%)	14 (9,33%)	23 (15,33%)	37 (24,67%)	58 (38,67%)	7 (4,67%)
Общо N=1067 (средно тегло)	6,95%	10,24%	28,14%	26,51%	25,47%	2,69%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 1 ученик не е отговорил на въпроса.

2.8. Организира ли вашето училище извънкласни мероприятия (например спортни дейности, дискуссионни клубове, събития,...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	-	36 (6,39%)	55 (9,77%)	104 (18,47%)	363 (64,48%)	5 (0,89%)
Италия N=126	3 (2,42%)	20 (16,13%)	42 (33,87%)	40 (32,26%)	18 (14,52%)	1 (0,8%)
Полша N=227	2 (0,88%)	4 (1,77%)	43 (19,03%)	38 (16,81%)	133 (58,85%)	6 (2,65%)
Испания N=151	3 (2,05%)	17 (11,64%)	28 (19,18%)	45 (30,82%)	46 (31,51%)	7 (4,80%)
Общо N=1067 (средно тегло)	0,32%	6,47%	12,38%	19,46%	60,05%	1,32%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 1; Испания: 5 ученици не са отговорили на въпроса.

2.9. Ако да, обичате ли да участвате в извънкласни мероприятия, организирани в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	18 (3,20%)	77 (13,68%)	127 (22,56%)	136 (24,16%)	199 (35,35%)	6 (1,06%)
Италия N=126	2 (1,61%)	4 (3,23%)	15 (12,1%)	38 (30,65%)	65 (52,41%)	-

Полша N=227	13 (5,73%)	19 (8,37%)	55 (24,23%)	54 (23,79%)	82 (36,12%)	4 (1,76%)
Испания N=151	16 (11,03%)	13 (8,97%)	39 (26,9%)	45 (31,03%)	30 (20,69%)	2 (1,38%)
Общо N=1067 (средно тегло)	3,88%	12,35%	22,60%	24,73%	35,31%	1,13%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 5 ученици не са отговорили на въпроса.

2.10. Има ученици в училището, към които се отнасят твърде сурово?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	117 (20,78%)	117 (20,78%)	188 (33,39%)	92 (16,34%)	49 (8,71%)	-
Италия N=126	39 (30,95%)	43 (34,13%)	31 (24,6%)	6 (4,76%)	4 (3,18%)	3 (2,38%)
Полша N=227	43 (19,03%)	70 (30,97%)	71 (31,42%)	14 (6,19%)	21 (9,29%)	7 (3,1%)
Испания N=151	26 (18,31%)	26 (18,31%)	55 (38,73%)	16 (11,27%)	8 (5,63%)	11 (7,75%)
Общо N=1067 (средно тегло)	20,83%	22,46%	33,08%	14,34%	8,40%	0,89%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 9 ученици не са отговорили на въпроса.

2.11. Чувствате ли, че принадлежите към училището си?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	46 (8,17%)	23 (4,09%)	194 (34,46%)	183 (32,50%)	112 (19,89%)	5 (0,89%)
Италия N=126	5 (4%)	2 (1,6%)	15 (12%)	33 (26,40%)	68 (54,4%)	2 (1,6%)
Полша N=227	6 (2,64%)	12 (5,29%)	24 (10,57%)	78 (34,36%)	88 (38,77%)	19 (8,37%)
Испания N=151	4 (2,7%)	11 (7,43%)	13 (8,78%)	53 (35,81%)	59 (39,86%)	8 (5,42%)
Общо N=1067 (средно тегло)	7,01%	4,33%	29,15%	32,68%	24,72%	2,11%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса.

2.12. Често ли си мислите, че ходенето на училище е интересно?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	78 (13,85%)	102 (18,12%)	202 (35,88%)	96 (17,05%)	77 (13,68%)	8 (1,42%)
Италия N=126	7 (5,6%)	9 (7,2%)	19 (15,2%)	38 (30,4%)	52 (41,6%)	-
Полша N=227	32 (14,1%)	35 (15,42%)	78 (34,36%)	37 (16,3%)	32 (14,1%)	13 (5,73%)
Испания N=151	21 (14,19%)	14 (9,46%)	32 (21,62%)	43 (29,05%)	34 (22,97%)	4 (2,71%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	13,59%	16,88%	34,10%	18,13%	15,32%	1,98%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса.

2.13. Посещават ли ученици, принадлежащи към култура, различна от вашата (например поради произход, религия,...), вашето училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	109 (19,40%)	127 (22,6%)	50 (8,9%)	140 (24,91%)	95 (16,9%)	41 (7,29%)
Италия N=126	9 (7,2%)	37 (29,6%)	24 (19,2%)	16 (12,8%)	26 (20,8%)	13 (10,4%)
Полша N=227	32 (14,22%)	31 (13,78%)	12 (5,33%)	42 (18,67%)	73 (32,44%)	35 (15,56%)
Испания N=151	3 (2,07%)	2 (1,38%)	4 (2,76%)	24 (16,55%)	102 (70,34%)	10 (6,9%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	17,33%	20,61%	8,51%	23,20%	21,90%	8,45%

Допълнителни коментари: България: Но моите приятели са такива.

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 2; Испания: 6 ученици не са отговорили на въпроса..

2.14. Смятате ли, че това е положителна ситуация?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	64 (11,37%)	36 (6,39%)	118 (20,96%)	123 (21,85%)	95 (16,87%)	127 (22,56%)
Италия N=126	4 (3,23%)	6 (4,84%)	24 (19,35%)	27 (21,77%)	46 (37,1%)	17 (13,71%)
Полша	17 (7,52%)	11 (4,87%)	27 (11,95%)	58	67 (29,65%)	46 (20,35%)

N=227				(25,66%)		
Испания N=151	7 (4,76%)	8 (5,44%)	23 (15,65%)	33 (22,45%)	63 (42,86%)	13 (8,84%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	10,21%	6,09%	19,46%	22,36%	20,69%	21,19%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 1; Испания: 4 ученици не са отговорили на въпроса.

2.15. Мислите ли, че вашето училище помага на учениците, които са в риск да напуснат образованието си (да отпаднат)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	55 (9,77%)	77 (13,68%)	89 (15,81%)	170 (30,19%)	73 (12,97%)	99 (17,57%)
Италия N=126	6 (4,8%)	8 (6,4%)	17 (13,6%)	27 (21,6%)	52 (41,6%)	15 (12%)
Полша N=227	14 (6,25%)	25 (11,16%)	24 (10,71%)	69 (30,8%)	43 (19,2%)	49 (21,88%)
Испания N=151	8 (5,41%)	15 (10,14%)	22 (14,86%)	42 (28,38%)	41 (27,7%)	20 (13,51%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	8,90%	12,88%	15,03%	29,84%	15,67%	17,68%

Допълнителни коментари: Полша: 1; „Не знам, мисля, че да.“

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 2; Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса..

2.16. Мислите ли, че вашето училище помага на учениците, които са изложени на риск да не преминат в следващия клас?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	45 (7,99%)	64 (11,37%)	197 (34,99%)	131 (23,27%)	99 (17,58%)
Италия N=126	1 (0,8%)	14 (11,2%)	17 (13,6%)	35 (28%)	43 (34,4%)	15 (12%)
Полша N=227	7 (3,1%)	13 (5,75%)	30 (13,27%)	81 (35,84%)	62 (27,43%)	33 (14,61%)
Испания N=151	13 (7,98%)	12 (7,36%)	38 (23,31%)	32 (19,63%)	53 (32,52%)	15 (9,2%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	4,62%	7,80%	12,41%	33,90%	24,78%	16,49%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 1; Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса..

2.17. Смятате ли, че вашето училище помага на учениците, които са изложени на риск от по-лошо представяне в училище (например ниски оценки, образователни дефицити, липса на домашна работа, отрицателни оценки, ...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,8%)	68 (12,08%)	89 (15,81%)	176 (31,26%)	145 (25,75%)	58 (10,30%)
Италия N=126	2 (1,6%)	11 (8,8%)	17 (13,6%)	43 (34,4%)	46 (36,8%)	6 (4,8%)
Полша N=227	9 (3,98%)	25 (11,06%)	27 (11,95%)	79 (34,96%)	52 (23,01%)	34 (15,04%)
Испания N=151	11 (7,53%)	14 (9,59%)	28 (19,18%)	26 (17,81%)	56 (38,36%)	11 (7,53%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,72%	11,69%	15,42%	31,12%	26,52%	10,53%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 1; Испания: 5 ученици не са отговорили на въпроса..

2.18. Мислите ли, че вашето училище помага на учениците, които показват рисково поведение като пиене на алкохол, употреба на наркотици, пушене, ...?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	116 (20,60%)	64 (11,37%)	41 (7,28%)	187 (33,21%)	82 (14,56%)	73 (12,98%)
Италия N=126	21 (16,67%)	10 (7,94%)	9 (7,14%)	18 (14,29%)	28 (22,22%)	40 (31,74%)
Полша N=227	14 (9,86%)	12 (8,45%)	23 (16,20%)	32 (22,54%)	25 (17,61%)	36 (25,34%)
Испания N=151	25 (16,89%)	21 (14,19%)	29 (19,59%)	14 (9,46%)	48 (32,43%)	11 (7,44%)
Общо N=1067 (средно тегло)	19,34%	11,15%	8,72%	30,18%	16,16%	14,45%

Допълнителни коментари: Полша: 4; „Нямаме такива ученици.“; 3 липса на коментари.

Липса на отговор: Полша: 81, Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса..

2.19. Случва ли се във вашето училище, момчета или момичета, принадлежащи към малцинство (етнически, религиозни, сексуални, ..), да са дискриминирани или осмивани?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
---------	--------------	-------------	----------	-------------	--------------	--------------------------

България N=563	104 (18,47%)	125 (22,20%)	159 (28,24%)	55 (9,77%)	54 (9,59%)	66 (11,73%)
Италия N=126	39 (31,2%)	24 (19,2%)	27 (21,6%)	10 (8%)	5 (4%)	20 (16%)
Полша N=227	35 (21,60%)	40 (24,69%)	36 (22,22%)	9 (5,56%)	8 (4,94%)	34 (20,99%)
Испания N=151	18 (12,41%)	21 (14,48%)	38 (26,21%)	27 (18,62%)	32 (22,07%)	9 (6,21%)
Общо N=1067 (средно тегло)	18,94%	21,88%	27,30%	9,80%	9,63%	12,45%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 65; Испания: 6 ученици не са отговорили на въпроса.

2.20. Смятате ли, че вашето училище помага (или би помогнало) на учениците, които са дискриминирани или осмивани, защото принадлежат към някое малцинство (етническо, религиозно, сексуално...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	41 (7,28%)	41 (7,28%)	82 (14,56%)	183 (32,50%)	114 (20,25%)	102 (18,13%)
Италия N=126	12 (9,68%)	11 (8,87%)	14 (11,29%)	22 (17,74%)	46 (37,1%)	19 (15,32%)
Полша N=227	14 (8,64%)	11 (6,79%)	15 (9,26%)	52 (32,10%)	38 (23,46%)	32 (19,75%)
Испания N=151	5 (3,40%)	9 (6,12%)	16 (10,88%)	36 (24,49%)	67 (45,58%)	14 (9,53%)
Общо N=1067 (средно тегло)	7,29%	7,23%	13,73%	31,42%	22,66%	17,67%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 65; Испания: 4 ученици не са отговорили на въпроса..

2.21. Има ли във вашето училище епизоди на агресия, насилие и тормоз (например побои)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	71 (12,61%)	131 (23,27%)	108 (19,18%)	199 (35,35%)	27 (4,79%)
Италия N=126	26 (20,8%)	29 (23,2%)	38 (34,4%)	15 (12%)	3 (2,4%)	14 (11,2%)
Полша N=227	9 (3,96%)	40 (17,62%)	49 (21,59%)	30 (13,22%)	75 (33,04%)	24 (10,57%)

Испания N=151	15 (10,20%)	33 (22,45%)	44 (29,93%)	27 (18,37%)	20 (13,61%)	8 (5,44%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	5,60%	14,19%	23,70%	18,10%	32,59%	5,82%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 4 ученици не са отговорили на въпроса..

2.22. Мислите ли, че вашето училище помага (или би помогнало) на учениците, които страдат от агресия / насилие и тормоз?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	41 (7,28%)	82 (14,56%)	114 (20,25%)	249 (44,23%)	41 (7,29%)
Италия N=126	7 (5,69%)	5 (4,07%)	21 (17,07%)	30 (24,39%)	49 (39,84%)	11 (8,94%)
Полша N=227	11 (4,85%)	8 (3,52%)	17 (7,49%)	68 (29,96%)	105 (46,26%)	18 (7,92%)
Испания N=151	3 (2,03%)	8 (5,41%)	17 (11,49%)	36 (24,32%)	75 (50,68%)	9 (6,07%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	5,93%	6,58%	13,60%	21,86%	44,67%	7,36%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3; Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса..

2.23. Смятате ли, че вашето училище е място, където да получите помощ, ако имате нужда от нея?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	42 (7,46%)	29 (5,15%)	69 (12,26%)	185 (32,86%)	197 (34,99%)	41 (7,28%)
Италия N=126	2 (1,63%)	14 (11,38%)	16 (13,01%)	42 (34,15%)	43 (34,96%)	6 (4,87%)
Полша N=227	13 (5,73%)	9 (3,96%)	31 (13,66%)	80 (35,24%)	82 (36,12%)	12 (5,29%)
Испания N=151	6 (4,11%)	12 (8,22%)	23 (15,75%)	31 (21,23%)	61 (41,78%)	13 (8,91%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	6,84%	5,40%	12,65%	32,58%	35,50%	7,03%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3; Испания: 5 ученици не са отговорили на въпроса..

2.24. Родителите на учениците участват ли в дейностите на вашето училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	50 (8,88%)	64 (11,37%)	159 (28,24%)	100 (17,76%)	132 (23,45%)	58 (10,30%)
Италия N=126	9 (7,26%)	32 (25,81%)	32 (25,81%)	25 (20,16%)	20 (16,13%)	6 (4,83%)
Полша N=227	6 (2,64%)	6 (2,64%)	30 (13,22%)	60 (26,43%)	110 (48,46%)	15 (6,61%)
Испания N=151	17 (11,72%)	25 (17,24%)	32 (22,07%)	31 (21,38%)	22 (15,17%)	18 (12,42%)
Общо N=1067 (средно тегло)	8,18%	11,13%	25,91%	19,15%	25,89%	9,74%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 6 ученици не са отговорили на въпроса.

2.25. Вашето училище дава ли значение на теми като интеграция / толерантност и уважение към всички?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	14 (2,49%)	32 (5,68%)	86 (15,28%)	145 (25,75%)	245 (43,52%)	41 (7,28%)
Италия N=126	-	9 (7,14%)	12 (9,52%)	46 (36,51%)	49 (38,89%)	10 (7,94%)
Полша N=227	4 (1,76%)	8 (3,52%)	25 (11,01%)	48 (21,15%)	127 (55,95%)	15 (6,61%)
Испания N=151	7 (4,73%)	4 (2,70%)	16 (10,81%)	45 (30,41%)	62 (41,89%)	14 (9,46%)
Общо N=1067 (средно тегло)	2,42%	5,30%	14,27%	25,85%	44,82%	7,34%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 3 ученици не са отговорили на въпроса..

Допълнителни коментари:

Италия:

- Бих искал училището да организира лекции на открито, за да може да има взаимодействие понякога с околната среда
- въпросите са много интересни, защото се занимават с училищни проблеми, както и с ценностите, които се преподават в училище като помощ срещу тормоза и семейните проблеми, които родителите не могат да разберат толкова, колкото учителите.
- темите трябва да се обсъждат във всички училища, защото са много важни за решаването на проблеми

- по мое мнение този въпросник е много полезен, за да се мисли за взаимоотношения със съученици и учители, както и за тормоз, мултикултурализъм и уважение
- те са важни въпроси
- Мисля, че моето училище наистина се интересува от комфорта на учениците
- училищата често се тревожат за проблемите на учениците в училищния контекст и извън него
- често училището решава проблемите на тормоза и дискриминацията и работи добре, но не винаги е лесно да се разбере, че класовете включват ограничени групи със специфично поведение, без да позволяват на хората да се приспособяват към класа поради социалния си статус. Училището често не осъзнава това явление.
- според мен някои учители са прекалено строги с учениците, всъщност някои учители ни обвиняват без основателна причина
- в моето училище тези теми се дискутират справедливо и според мен това е добро, за да подобрим нашите взаимоотношения в класната стая
- в моето училище мултикултурализмът е голям проблем по време на училищните срещи, но трябва да има повече информираност за него
- обсъжданите теми ми помагат да разбера правилното поведение с други хора и как да живея добър живот като цивилизован и честен гражданин (2)
- Мисля, че това училище е крайъгълен камък за нас, младите ученици
- Мисля, че училището трябва не само да обучава студентите, но и да им дава подходящо образование
- по мое мнение тези теми са много важни и трябва да се обсъждат в класната стая главно защото някои ученици могат да се изправят пред тези проблеми в бъдеще и по този начин те ще знаят какво да правят. Мисля, че училището не е само за преподаване / учене, но също така е важно да се обсъдят тези негативни събития.
- интересно (2)
- много образователни (2)

2.2.1.3. Отношенията в училище

3.1. Имате ли добър контакт с директора / ръководителя на вашето училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	41 (7,28%)	55 (9,77%)	162 (28,77%)	142 (25,22%)	111 (19,72%)	52 (9,24%)
Италия N=126	11 (8,73%)	11 (8,73%)	9 (7,14%)	10 (7,94%)	33 (26,19%)	52 (41,27%)
Полша N=227	9 (3,96%)	12 (5,29%)	15 (6,61%)	88 (38,77%)	88 (38,77%)	15 (6,60%)
Испания N=151	4 (2,65%)	18 (11,92%)	30 (19,87%)	42 (27,81%)	44 (29,14%)	13 (8,61%)
Общо N=1067 (средно тегло)	6,66%	9,28%	24,63%	26,41%	22,91%	10,11%

Допълнителни коментари:

България: 5 – 2 за не и 3, „защото не знам“, обяснявайки, че респондентът няма връзка с директора на училището.

3.2. Имате ли добър контакт със секретарския персонал и персонала по сигурността / обслужването?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	68 (12,08%)	169 (30,02%)	182 (32,33%)	75 (13,32%)	33 (5,86%)
Италия N=126	5 (4%)	4 (3,2%)	9 (7,2%)	17 (13,6%)	74 (59,2%)	16 (12,8%)
Полша N=227	9 (3,96%)	17 (7,49%)	25 (11,01%)	84 (37,00%)	67 (29,52%)	25 (11,02%)
Испания N=151	8 (5,30%)	15 (9,93%)	31 (20,53%)	46 (30,46%)	35 (23,18%)	16 (10,60%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,93%	11,03%	26,20%	32,09%	17,70%	7,05%

Допълнителни коментари: не

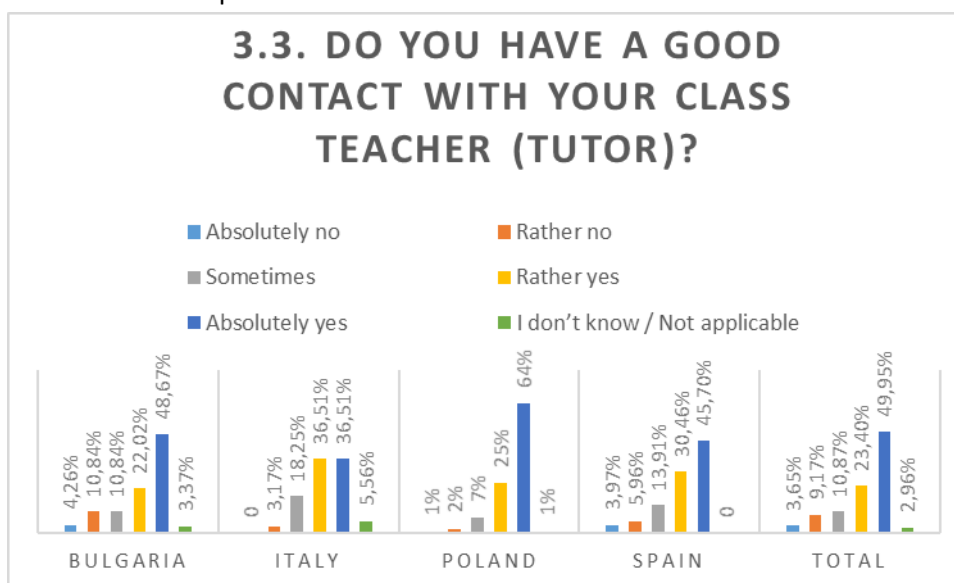
Липса на отговор: Италия: 1.

3.3. Имате ли добър контакт с класния ви ръководител?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България	24 (4,26%)	61	61	124	274	19 (3,37%)

N=563		(10,84%)	(10,84%)	(22,02%)	(48,67%)	
Италия N=126	-	4 (3,17%)	23 (18,25%)	46 (36,51%)	46 (36,51%)	7 (5,56%)
Полша N=227	2 (0,88%)	5 (2,20%)	17 (7,49%)	56 (24,67%)	145 (63,88%)	2 (0,88%)
Испания N=151	6 (3,97%)	9 (5,96%)	21 (13,91%)	46 (30,46%)	69 (45,70%)	-
Общо N=1067 (средно тегло)						
	3,65%	9,17%	10,87%	23,40%	49,95%	2,96%

Допълнителни коментари: не

3.4. Имате ли добър контакт с учителите си?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	18 (3,19%)	27 (4,80%)	117 (20,78%)	241 (42,81%)	140 (24,87%)	20 (3,55%)
Италия N=126	1 (0,79%)	5 (3,97%)	19 (15,08%)	46 (36,51%)	52 (41,27%)	3 (2,38%)
Полша N=227	2 (0,88%)	3 (1,32%)	46 (20,26%)	95 (41,85%)	78 (34,37%)	3 (1,32%)
Испания N=151	2 (1,37%)	6 (4,11%)	29 (19,86%)	48 (32,88%)	60 (41,10%)	1 (0,68%)
Общо N=1067 (средно тегло)						
	2,71%	4,29%	20,44%	41,90%	27,59%	3,07%

Допълнителни коментари:

България: 2 – По-скоро не – с повечето учители / с всички учители

3.5. Смятате ли, че учителите ви се отнасят справедливо?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,40%)	50 (8,88%)	168 (29,84%)	201 (35,70%)	108 (19,18%)	-
Италия N=126	2 (1,59%)	5 (3,97%)	19 (15,08%)	34 (26,98%)	62 (49,21%)	4 (3,17%)
Полша N=227	8 (3,52%)	15 (6,61%)	52 (22,91%)	97 (42,73%)	49 (21,59%)	6 (2,64%)
Испания N=151	10 (6,71%)	13 (8,72%)	37 (24,83%)	42 (28,19%)	45 (30,20%)	2 (1,35%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,86%	8,39%	28,11%	35,84%	21,27%	0,53%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 2 ученици не са отговорили на въпроса.

3.6. Насърчават ли ви учителите да изразявате собствените си виждания?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	41 (7,28%)	54 (9,59%)	136 (24,16%)	149 (26,47%)	126 (22,38%)	57 (10,12%)
Италия N=126	2 (1,6%)	11 (8,8%)	17 (13,6%)	45 (36%)	49 (39,2%)	1 (0,8%)
Полша N=227	10 (4,42%)	18 (7,96%)	57 (25,22%)	64 (28,32%)	61 (26,99%)	16 (7,08%)
Испания N=151	7 (4,70%)	15 (10,07%)	37 (24,83%)	37 (24,83%)	48 (32,21%)	5 (3,36%)
Общо N=1067 (средно тегло)	6,56%	9,38%	23,92%	26,98%	24,16%	9,00%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 1; Испания: 2 ученици не са отговорили на въпроса.

3.7. Можете ли да разчитате на допълнителната помощ на учителя, когато имате нужда от нея?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	23 (4,08%)	18 (3,20%)	143 (25,40%)	232 (41,21%)	129 (22,91%)	18 (3,20%)

Италия N=126	1 (0,79%)	4 (3,17%)	20 (15,87%)	41 (32,54%)	58 (46,03%)	2 (1,60%)
Полша N=227	1 (0,44%)	11 (4,87%)	41 (18,14%)	71 (31,42%)	98 (43,36%)	4 (1,77%)
Испания N=151	8 (5,37%)	4 (2,68%)	34 (22,82%)	41 (27,52%)	59 (39,60%)	3 (2,01%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	3,57%	3,38%	23,97%	38,87%	27,32%	2,89%

Допълнителни коментари:

България: 3 по-скоро да - обясняват, че това се отнася само за няколко учители. Тези, които не са знаели, са предимно от групата - 11-14 години

Полша: 1: „Само на няколко учителя“

Липса на отговор: Испания: 2 ученици не са отговорили на въпроса.

3.8. Разбирате ли се с другите ученици?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	-	44 (7,82%)	89 (15,81%)	140 (24,87%)	271 (48,13%)	19 (3,37%)
Италия N=126	2 (1,6%)	5 (4%)	12 (9,6%)	52 (41,6%)	54 (43,2%)	-
Полша N=227	-	2 (0,88%)	20 (8,85%)	66 (29,20%)	135 (59,73%)	3 (1,34%)
Испания N=151	3 (1,99%)	9 (5,96%)	25 (16,56%)	38 (25,17%)	76 (50,32%)	-
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	0,17%	6,69%	14,73%	26,08%	49,53%	2,80%

Допълнителни коментари:

България: 4 заг Абсолютно да - обяснявайки, че това зависи, това се отнася само за някои от другите ученици.

Само по-малки ученици (11- 14 години)са посочили не знам.

Полша: 1; „Зависи с кого“

Липса на отговор: Италия: 1.

3.9. Обичат ли учениците от вашия клас да бъдат заедно?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	16 (2,84%)	42 (7,46%)	158 (28,06%)	165 (29,31%)	152 (27,00%)	30 (5,33%)
Италия N=126	1 (0,8%)	6 (4,8%)	15 (12%)	40 (32%)	51 (40,8%)	12 (9,6%)

Полша N=227	1 (0,44%)	6 (2,64%)	22 (9,69%)	95 (41,85%)	98 (43,17%)	5 (2,21%)
Испания N=151	9 (5,96%)	22 (14,57%)	43 (28,48%)	33 (21,85%)	38 (25,17%)	6 (3,97%)
Общо N=1067 (средно тегло)	2,63%	7,15%	25,14%	30,58%	29,48%	5,02%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1.

3.10. Вашите съученици приятелски и отзивчиви ли са?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	37 (6,57%)	168 (29,84%)	176 (31,26%)	129 (22,91%)	26 (4,62%)
Италия N=126	3 (2,42%)	9 (7,26%)	20 (16,13%)	50 (40,32%)	40 (32,26%)	2 (1,61%)
Полша N=227	5 (2,21%)	13 (5,75%)	72 (31,86%)	73 (32,30%)	59 (26,11%)	4 (1,77%)
Испания N=151	10 (6,76%)	15 (10,14%)	46 (31,08%)	37 (25,00%)	38 (25,68%)	2 (1,34%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,49%	6,69%	29,64%	31,40%	23,83%	3,95%

Допълнителни коментари:

България: 10 от по-малките ученици за „По-скоро да“ и „Абсолютно да“ обясняват, че това се отнася до 2-3 ученици, много малко, само някои. Само малките ученици посочват „Абсолютно не“ и „Не знам“.

Полша: 1; „Само най-добрите ми приятели“.

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 3 ученици не са отговорили на този въпрос.

3.11. Съучениците ви приемат ли ви такива, каквито сте?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	33 (5,86%)	37 (6,57%)	73 (12,97%)	216 (38,37%)	181 (32,15%)	23 (4,08%)
Италия N=126	2 (1,59%)	5 (3,97%)	18 (14,29%)	37 (29,37%)	57 (45,23%)	7 (5,55%)
Полша N=227	4 (1,76%)	6 (2,64%)	28 (12,33%)	93 (40,97%)	86 (37,89%)	10 (4,41%)
Испания N=151	3 (2,05%)	8 (5,48%)	28 (19,18%)	28 (19,18%)	74 (50,68%)	5 (3,43%)
Общо	4,97%	5,91%	13,28%	37,30%	34,39%	4,15%

N=1067 (средно тегло)						
---------------------------------	--	--	--	--	--	--

Допълнителни коментари:

България: 3 за Абсолютно да – само някои.

Липса на отговор: Испания: 5 ученици не са отговорили на този въпрос.

3.12. Готови ли са родителите ви да ви помогнат, ако имате някакви проблеми в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	27 (4,80%)	36 (6,40%)	41 (7,28%)	400 (71,05%)	32 (5,67%)
Италия N=126	-	3 (2,4%)	6 (4,8%)	15 (12%)	98 (78,4%)	3 (2,4%)
Полша N=227	4 (1,76%)	4 (1,76%)	7 (3,08%)	34 (14,98%)	172 (75,77%)	6 (2,65%)
Испания N=151	1 (0,67%)	5 (3,36%)	8 (5,37%)	19 (12,75%)	114 (76,51%)	2 (1,34%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,00%	4,24%	5,86%	8,74%	72,23%	4,93%

Допълнителни коментари:

България: 1 за По-скоро да – те казват, че аз трябва сам да решавам проблемите; 1 за По-скоро не – вземат ми телефона

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 2 ученика не са отговорили на въпроса.

3.13. Идват ли родителите ви с желание в училище, за да разговарят с учителите?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	23 (4,09%)	68 (12,08%)	127 (22,56%)	127 (22,56%)	186 (33,04%)	32 (5,67%)
Италия N=126	2 (1,59%)	7 (5,56%)	14 (11,11%)	28 (22,22%)	72 (57,14%)	3 (2,38%)
Полша N=227	12 (5,31%)	18 (7,96%)	43(19,03%)	69 (30,53%)	66 (29,20%)	18 (7,97%)
Испания N=151	21 (13,91%)	29 (19,21%)	32 (21,19%)	21 (13,91%)	40 (26,49%)	8 (5,29%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,69%	11,70%	21,59%	23,07%	33,13%	5,82%

Допълнителни коментари:

България: 1 за По-скоро да – ако е за нещо различно от оплакване от мен.

Полша: 1; „Те работят тук”.

3.14. Родителите ви насърчават ли ви да се учите добре?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	23 (4,09%)	18 (3,20%)	36 (6,40%)	45 (7,99%)	409 (72,65%)	32 (5,67%)
Италия N=126	-	2 (1,61%)	4 (3,23%)	15 (12,10%)	102 (82,26%)	1 (0,80%)
Полша N=227	2 (0,88%)	5 (2,21%)	7 (3,10%)	38 (16,81%)	168 (74,34%)	6 (2,66%)
Испания N=151	2 (1,35%)	3 (2,03%)	8 (5,41%)	30 (20,27%)	102 (68,92%)	3 (2,02%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	3,38%	2,95%	5,80%	9,94%	73,02%	4,91%

Допълнителни коментари:

България: 1 за Понякога – зависи от техните планове за моето бъдеще.

Полша: 1; „ Изнудване и сила”

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 2 ученици не са отговорили на въпроса.

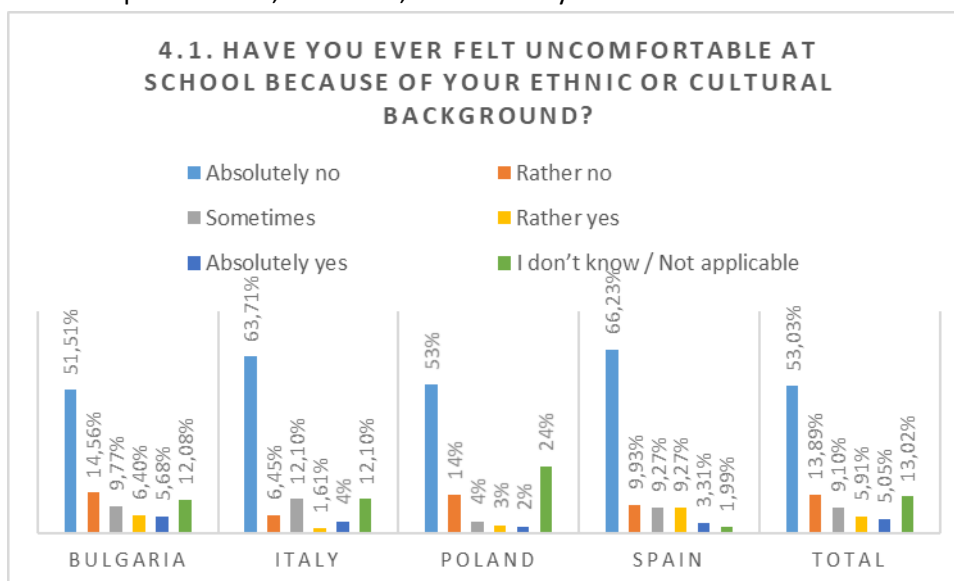
2.2.1.4. Комфорта в училище

4.1. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище поради своя етнически или културен произход?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	290 (51,51%)	82 (14,56%)	55 (9,77%)	36 (6,40%)	32 (5,68%)	68 (12,08%)
Италия N=126	79 (63,71%)	8 (6,45%)	15 (12,10%)	2 (1,61%)	5 (4,03%)	15 (12,10%)
Полша N=227	120 (53,33%)	31 (13,78%)	9 (4%)	6 (2,67%)	5 (2,22%)	54 (24%)
Испания N=151	100 (66,23%)	15 (9,93%)	14 (9,27%)	14 (9,27%)	5 (3,31%)	3 (1,99%)
Общо N=1067 (средно тегло)	53,03%	13,89%	9,10%	5,91%	5,05%	13,02%

Допълнителни коментари: Полша: 1; „Аз не разбирам“

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 1; Испания: 3 ученика

4.2. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище заради цвета на кожата?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	375 (66,61%)	32 (5,68%)	47 (8,35%)	14 (2,49%)	27 (4,79%)	68 (12,08%)
Италия N=126	115 (91,27%)	2 (1,59%)	2 (1,59%)	2 (1,59%)	-	5 (3,96%)
Полша	140	16 (7,11%)	2 (0,89%)	3 (1,33%)	5 (2,22%)	59 (26,23%)

N=227	(62,22%)					
Испания N=151	137 (91,95%)	6 (4,03%)	2 (1,34%)	3 (2,01%)	-	1 (0,67%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	68,42%	5,61%	6,76%	2,28%	4,02%	12,91%

Допълнителни коментари:

Полша: 1; „Всички сме с еднакъв цвят“;

Испания: 1; „Всички сме с еднакъв цвят“

Липса на отговор: Полша: 1; Испания: 2 ученици

4.3. Чувствали ли сте се неудобно в училище заради акцента или езика си (начина, по който говорите)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	325 (57,73%)	23 (4,09%)	92 (16,34%)	53 (9,41%)	17 (3,02%)	53 (9,41%)
Италия N=126	93 (73,81%)	16 (12,7%)	8 (6,35%)	3 (2,38%)	3 (2,38%)	3 (2,38%)
Полша N=227	126 (55,51%)	26 (11,45%)	12 (5,29%)	6 (2,64%)	8 (3,52%)	49 (21,59%)
Испания N=151	127 (84,11%)	9 (5,96%)	12 (7,95%)	1 (0,66%)	1 (0,66%)	1 (0,66%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	59,55%	5,46%	14,08%	7,79%	2,92%	10,20%

Допълнителни коментари: не

4.4. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище заради вашата сексуална ориентация?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	435 (77,26%)	50 (8,88%)	23 (4,08%)	18 (3,20%)	14 (2,49%)	23 (4,09%)
Италия N=126	117 (92,86%)	1 (0,79%)	2 (1,59%)	1 (0,79%)	-	5 (3,97%)
Полша N=227	81 (63,28%)	8 (6,25%)	3 (2,34%)	2 (1,56%)	3 (2,34%)	31 (24,23%)
Испания N=151	132 (87,42%)	9 (5,96%)	6 (3,97%)	1 (0,66%)	-	3 (1,99%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	77,45%	8,17%	3,85%	2,83%	2,23%	5,47%

Допълнителни коментари:

България: 23 от по-големите ученици (15-17 години) 10 момчета и 13 момичета за Абсолютно не – защо трябва, харесвам момичета/момчета.

Не знам – всички са на възраст 11-14 години.

Полша: 1; „Не знам”

Липса на отговор: Полша: 98

4.5. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище поради физическите си характеристики (например, дебелина, слаб, висок, нисък, цвят на косата)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	288 (51,15%)	28 (4,97%)	102 (18,13%)	36 (6,39%)	41 (7,28%)	68 (12,08%)
Италия N=126	64 (50,79%)	28 (22,22%)	12 (9,52%)	15 (11,9%)	4 (3,18%)	3 (2,39%)
Полша N=227	106 (46,70%)	35 (15,42%)	50 (22,03%)	9 (3,96%)	16 (7,05%)	11 (4,86%)
Испания N=151	92 (60,93%)	24 (15,89%)	20 (13,25%)	4 (2,65%)	10 (6,62%)	1 (0,66%)
Общо N=1067 (средно тегло)	51,12%	7,58%	18,01%	6,09%	7,05%	10,15%

Допълнителни коментари:

България: за По-скоро да – 1 доскоро; 3 защото съм висок.

Липса на отговор: Испания: 1 ученик не е отговорил.

4.6. Чувствали ли сте се неудобно в училище поради ваше увреждане или разстройство (например факта, че сте късоглед, глух, с двигателни нарушения, обучителни затруднения, ADHD- синдром на дефицита на внимание и хиперактивност,...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	284 (50,62%)	34 (6,06%)	115 (20,50%)	28 (4,99%)	28 (4,99%)	72 (12,84%)
Италия N=126	91 (72,8%)	11 (8,8%)	7 (5,6%)	2 (1,6%)	4 (3,2%)	10 (8%)
Полша N=227	123 (54,67%)	20 (8,89%)	17 (7,56%)	2 (0,89%)	5 (2,22%)	58 (25,77%)
Испания N=151	131 (86,75%)	6 (3,97%)	4 (2,65%)	3 (1,99%)	3 (1,99%)	4 (2,65%)
Общо N=1067 (средно тегло)	54,03%	6,41%	17,29%	4,17%	4,40%	13,70%

Допълнителни коментари:

България: 2 - „Нямам такива проблеми”.

Полша: 2; „Нямам такива проблеми”, „Нямам ADHD”.

4.7. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище поради начина, по който учите (например другите ученици ви казват, че сте прекалено бавни, че учите наизуст, наричат ви зубрач...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	286 (50,80%)	100 (17,76%)	108 (19,18%)	24 (4,26%)	45 (8,0%)	-
Италия N=126	67 (54,03%)	28 (22,58%)	14 (11,29%)	2 (1,61%)	7 (5,65%)	6 (4,84%)
Полша N=227	106 (46,9%)	58 (25,66%)	33 (14,6%)	7 (3,1%)	13 (5,75%)	9 (3,99%)
Испания N=151	105 (69,54%)	25 (16,56%)	16 (10,6%)	-	3 (1,99%)	2 (1,31%)
Общо N=1067 (средно тегло)	51,48%	18,88%	17,82%	3,78%	7,28%	0,76%

Допълнителни коментари:

България: 1 за По-скоро да - всички ми казват, че съм твърде бавен, дори използват много обидни думи.

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 1

4.8. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище заради финансовото състояние на вашето семейство (например: бедност, богатство)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	344 (61,10%)	46 (8,17%)	52 (9,24%)	35 (6,22%)	41 (7,28%)	45 (7,99%)
Италия N=126	94 (75,81%)	10 (8,06%)	7 (5,65%)	1 (0,81%)	3 (2,42%)	9 (7,25%)
Полша N=227	153 (67,4%)	37 (16,3%)	12 (5,29%)	5 (2,2%)	9 (3,96%)	11 (4,85%)
Испания N=151	121 (78,57%)	15 (9,74%)	6 (3,90%)	2 (1,30%)	7 (4,55%)	3 (1,94%)
Общо N=1067 (средно тегло)	63,46%	9,28%	8,30%	5,22%	6,52%	7,22%

Допълнителни коментари:

България: 1 за „Не знам“ – нашето семейство не е нито богато, нито бедно

Липса на отговор: Италия: 2.

4.9. Чувствали ли сте се някога неудобно в училище поради други причини (които не са изброени по-горе)? Ако „да“, моля, посочете ги.

България:

По-голямата част от учениците не са дали отговор. 36 са написали „Не“. 27 са посочили, че нямат причини да се чувстват неудобно. Липса на отговор: 486.

Отговорите на учениците са:

- Да, но не искам да споделям (2);
- Да, защото съучениците ми са доста деструктивни (2);
- Да, твърде много домашна работа (2);
- Да, защото учителите са лоши (2);
- Да, защото учителите са лоши (2);
- Да, защото повечето от другите деца не ме разбират;
- Да, защото другите ученици са агресивни и подигравателни без причина;
- Да, защото често ми се присмиват;
- Да, поради псевдонима ми, не ми харесва, но всички го използват.

Италия:

Отговори на ученици 52:

- Не(25)
- Никога (3)
- За да разбере урока, трябва да бъде упрекат, за да настигна другите ученици
- ... когато други ученици ме тормозят
- Не, защото съучениците ми са честни, а моят клас е наистина фантастичен
- Страхувам се, че всеки съученик до мен е отвратен от мен
- ... когато говоря за духове и други хора мислят, че това са безсмислици ... когато говоря за флирта си с известни хора и ми се присмиват
- Чувствах се неудобно с някои от моите съученици, когато ме избягваха поради евтините ми дрехи
- Обикновено никога не се чувствам неудобно, но когато се случи, това е защото предпочитам да остана сам; така че се чувствам некомфортно с други хора. Въпреки това се чувствам много добре в класната си стая, защото съучениците ми са много добри и щедри, и аз също.
- Не, честно казано, никога не съм се чувствал неудобно в училище, защото се разбирам добре с моите съученици и се чувствам добре дошъл, защото те са много приятелски настроени и ние си разменяме услуги; но в моята класна стая има голям проблем по отношение на подгрупите, които не комуникират
- да, защото съучениците ми се смеят, когато не играя добре волейбол
- Да, понякога съучениците ме наричат "зубър" / книжен плъх
- хората ми се смеят, заради моето произношение на „р“ и това много ме безпокои
- Понякога се чувствам неудобно, защото не мога да следя урока поради липса на концентрация и учителите ми ме карат да се чувствам несигурен
- не, защото нашата класна стая е много приятелска

- да, понякога се чувствам неудобно, защото те се присмиват на тялото ми
- Понякога, за да помогна на съучениците си, аз поемам вината, но се чувствам горд от това, което прави
- Понякога се чувствам неудобно, когато други съученици ме изолират от класа, или говорят клюки за мен
- да, когато ми се смеят (2)
- не, освен когато някой приятел се присмива на фамилията ми
- когато учителите ми се карат, дори когато не съм виновен
- защото понякога чета много бавно и правя грешки

Липса на отговор: 74

Полша:

Въз основа на отговорите на учениците можем да заключим, че като цяло учениците се чувстват добре в училище (177 ученици не са отговорили на този въпрос и 19 пишат, че няма причина да се чувстват зле в училище). Сред другите причини учениците споменават преди всичко за присмех и говорене зад гърба, присмиване на техните идоли, които са много важни за децата на тази възраст. Някои ученици също обръщат внимание на инфраструктурата на училището, която засяга техния комфорт, като например прозоречни решетки. Учениците също обръщат внимание и на отхвърлянето от съученици или на буйстването на други ученици. Един ученик е обърнал внимание на кибертормоза.

19 ученици пишат, че няма други причини или че не се чувстват зле в училище.

Липса на отговор: 177

Испания:

41,72% of учениците са отговорили, че не се чувстват неудобно в училище поради други причини, а 48,34% не са отговорили на този въпрос.

2.2.1.5. Какво е „учене“ за учениците?

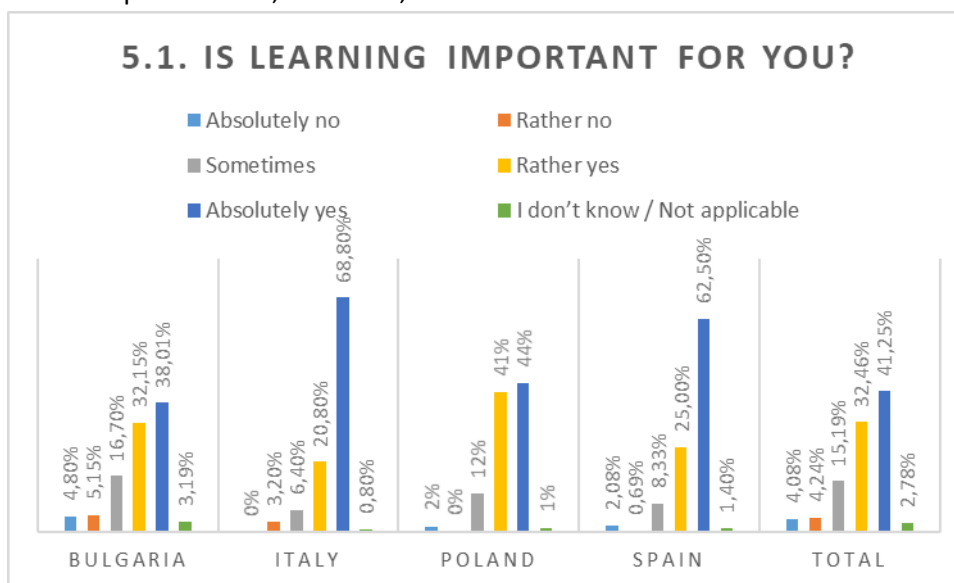
5.1. Важно ли е ученето за Вас?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	29 (5,15%)	94 (16,70%)	181 (32,15%)	214 (38,01%)	18 (3,19%)
Италия N=126	-	4 (3,2%)	8 (6,4%)	26 (20,8%)	86 (68,8%)	1 (0,8%)
Полша N=227	4 (1,77%)	1 (0,44%)	26 (11,50%)	93 (41,15%)	99 (43,81%)	3 (1,33%)
Испания N=151	3 (2,08%)	1 (0,69%)	12 (8,33%)	36 (25,00%)	90 (62,50%)	2 (1,40%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,08%	4,24%	15,19%	32,46%	41,25%	2,78%

Допълнителни коментари:

България: 1 за По-скоро да – зависи за какво

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 1, Испания: 7

5.2. Ученето важно ли е за Вашите приятели / съученици ?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	32 (5,68%)	77 (13,68%)	141 (25,04%)	202 (35,88%)	79 (14,03%)	32 (5,69%)
Италия N=126	2 (1,6%)	3 (2,4%)	25 (20%)	49 (39,2%)	31 (24,8%)	15 (12%)
Полша	5 (2,21%)	10 (4,42%)	50	101	39 (17,26%)	21 (9,30%)

N=227			(22,12%)	(44,69%)		
Испания N=151	4 (2,70%)	14 (9,46%)	44 (29,73%)	37 (25,00%)	32 (21,62%)	17 (11,49%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	4,92%	11,84%	24,74%	36,52%	15,27%	6,71%

Допълнителни коментари:

България: 1 за Абсолютно не – за никого.

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 1; Испания: 3 ученици не са отговорили на този въпрос.

5.3. Самомобилизирате ли се да учите?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	46 (8,17%)	52 (9,24%)	202 (35,87%)	142 (25,22%)	102 (18,12%)	19 (3,37%)
Италия N=126	5 (4,03%)	4 (3,23%)	26 (20,97%)	50 (40,32%)	34 (27,42%)	5 (4,03%)
Полша N=227	15 (6,61%)	19 (8,37%)	77 (33,92%)	66 (29,07%)	46 (20,26%)	4 (1,77%)
Испания N=151	1 (0,67%)	12 (8,00%)	34 (22,67%)	39 (26,00%)	63 (42,00%)	1 (0,66%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	7,39%	8,83%	34,32%	26,33%	20,08%	3,05%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 3 ученици;

5.4. Полагате ли усилия, за да разберете темите, дискутирани в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	38 (6,75%)	41 (7,28%)	148 (26,29%)	193 (34,28%)	103 (18,29%)	40 (7,11%)
Италия N=126	3 (2,4%)	7 (5,6%)	23 (18,4%)	48 (38,4%)	41 (32,8%)	3 (2,4%)
Полша N=227	11 (4,87%)	13 (5,75%)	63 (27,88%)	81 (35,84%)	46 (20,35%)	12 (5,31%)
Испания N=151	3 (2,00%)	12 (8,00%)	35 (23,33%)	40 (26,67%)	57 (38,00%)	3 (2,00%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	6,08%	7,07%	26,02%	34,21%	20,22%	6,40%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 1; Испания: 1 ученик

5.5. Отделяте ли време за задълбочаване по някоя от темите?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	32 (5,68%)	57 (10,14%)	246 (43,69%)	108 (19,18%)	84 (14,92%)	36 (6,39%)
Италия N=126	5 (3,97%)	9 (7,14%)	44 (34,92%)	47 (37,30%)	21 (16,67%)	-
Полша N=227	8 (3,52%)	21 (9,25%)	108 (47,58%)	48 (21,15%)	37 (16,30%)	5 (2,20%)
Испания N=151	10 (6,90%)	21 (14,48%)	43 (29,66%)	35 (24,14%)	35 (24,14%)	1 (0,68%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,41%	10,13%	43,09%	20,41%	15,66%	5,30%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 6 ученици.

5.6. Родителите Ви очакват ли твърде много от Вас в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	125 (22,20%)	195 (34,64%)	119 (21,14%)	75 (13,32%)	45 (7,99%)	4 (0,71%)
Италия N=126	17 (13,49%)	20 (15,87%)	29 (23,02%)	27 (21,43%)	20 (15,87%)	13 (10,32%)
Полша N=227	49 (21,68%)	71 (31,42%)	47 (20,80%)	28 (12,39%)	26 (11,50%)	5 (2,21%)
Испания N=151	4 (2,80%)	14 (9,79%)	12 (8,39%)	46 (32,17%)	56 (39,16%)	11 (7,69%)
Общо N=1067 (средно тегло)	20,76%	32,17%	20,49%	14,52%	10,40%	1,66%

Допълнителни коментари: Полша: 1; „Случва се”

Липса на отговор: Испания: 8 ученици.

5.7. Учителите Ви очакват ли твърде много от Вас в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	70 (12,43%)	251 (44,58%)	133 (23,63%)	86 (15,28%)	23 (4,09%)	-
Италия N=126	7 (5,6%)	23 (18,4%)	41 (32,8%)	18 (14,4%)	14 (11,2%)	22 (17,6%)
Полша	36 (15,86%)	89	59	20 (8,81%)	15 (6,61%)	8 (3,52%)

N=227		(39,21%)	(25,99%)			
Испания N=151	2 (1,40%)	10 (6,99%)	30 (20,98%)	43 (30,07%)	36 (25,17%)	22 (15,39%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	12,02%	40,88%	24,14%	15,21%	5,80%	1,95%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1; Испания: 8 ученици.

5.8. Според Вас, ученето на нови неща приятно предизвикателство ли е?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	32 (5,68%)	48 (8,53%)	174 (30,91%)	222 (39,43%)	87 (15,45%)	-
Италия N=126	10 (8,06%)	13 (10,48%)	34 (27,42%)	29 (23,39%)	36 (29,03%)	2 (1,62%)
Полша N=227	10 (4,41%)	17 (7,49%)	61 (26,87%)	74 (32,6%)	55 (24,22%)	10 (4,41%)
Испания N=151	6 (4,17%)	23 (15,97%)	33 (22,92%)	33 (22,92%)	43 (29,86%)	6 (4,16%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	5,53%	8,87%	29,83%	37,06%	17,86%	0,85%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 7 ученици.

5.9. По Ваше мнение, отпадането от училище има ли отрицателни последици?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	46 (8,17%)	36 (6,39%)	91 (16,16%)	224 (39,79%)	89 (15,81%)	77 (13,68%)
Италия N=126	5 (4,03%)	11 (8,87%)	10 (8,06%)	26 (20,97%)	68 (54,84%)	4 (3,23%)
Полша N=227	17 (7,49%)	17 (7,49%)	26 (11,45%)	47 (20,7%)	87 (38,33%)	33 (14,54%)
Испания N=151	23 (15,44%)	7 (4,70%)	7 (4,70%)	16 (10,74%)	80 (53,69%)	16 (10,73%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	8,33%	6,54%	14,62%	35,04%	22,26%	13,21%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2; Испания: 2.

5.10. От какво зависят Вашите резултати от обучението?

	България N=563	Италия N=126	Полша N=227	Испания N=151
Моите усилия	440 (78,69%)	106 (84,8%)	177 (78%)	6%
Моите способности	220 (39,34%)	14 (11,2%)	124 (55%)	23%
Времето, което отделям за учене	298 (53,28%)	74 (59,2%)	160 (70%)	14%
Помощта на родителите	139 (20,49%)	37 (29,6%)	99 (44%)	8%
Атмосферата в класната стая	82 (14,75%)	17 (13,6%)	82 (36%)	11%
Помощта на съучениците	37 (6,56%)	25 (20%)	50 (22%)	7%
Мнението на учителите за мен	7 (1,25%)	17 (13,6%)	61 (27%)	4%
Работата на учителите	201 (36,06%)	47 (37,6%)	90 (40%)	2%
Допълнителни частни уроци	128 (5,74%)	4 (3,2%)	42 (19%)	22%
Късмет	35 (6,56%)	9 (7,2%)	74 (33%)	-
Друго	<p>България: 6 отговора</p> <ul style="list-style-type: none"> - Самомотивация (2) - Никой - Опитвам се да се справя с ученето сам - Internet (2) <p>Италия: Друго - 13 (10,4%):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аз съм гений - От връзките със съучениците - Имам увереност в себе си - От баба ми, която за съжаление вече не е сред нас, но през тези години ми даде много уроци, които винаги ще помня. - От желанието да дам най-доброто от себе си и да покажа на всички, че съм способен - От видеата на Fumagalli - От добрите уроци - От моето учене - Понякога, когато не мога да направя нещо, майка и татко ми помагат. - Мисля твърде много по позитивен начин - От щастието, което давам на моите родители 			

	<ul style="list-style-type: none"> - От помощта, която ми оказват моите родители. От щастието, което давам на моите родители. - От помощта на моите родители <p>Полша: 17 (7%): Сред другите фактори, от които зависят резултатите от обучението, учениците посочват собствената си мотивация, интерес към дадена тема, управление на времето. Някои ученици смятат, че техните резултати от обучението се влияят от помощта на други, а няколко ученици не знаят защо постигат положителни резултати в ученето, защото ученето не изисква от тях да полагат допълнителни усилия.</p>
--	--

Липса на отговор:

България: 4; Италия: 1; Испания: 5 ученици.

5.11. Когато се сблъскате с трудности при ученето, кой от изброените по-долу хора може да Ви помогне?

	България N=563	Италия N=126	Полша N=227	Испания N=151
Моят баща	140 (25,00%)	38 (30,4%)	145 (64%)	1%
Моята майка	307 (55,00%)	74 (59,2%)	186 (82%)	3%
Брат или сестра (брата, сестри)	61 (10,83%)	30 (24%)	83 (37%)	21%
Учители	233 (41,76%)	54 (43,2%)	99 (44%)	14%
Съученици или приятели	130 (23,33%)	39 (31,2%)	82 (36%)	4%
Никой	77 (13,7%)	5 (4%)	14 (6%)	22%
Други хора	<p>България: (13 отговора) Моята баба (6); Моят дядо (1); Частни уроци (2); Цялото семейство (2); Братовчеди (1); Моята леля (1)</p> <p>Италия: баба - 3 ученици, дядо - 1 ученик, баба, дядо - 1 ученик, леля, чичо - 4 ученици, братовчед - 4 ученици, приятел - 2 ученици, родители (заедно) – 5, малък брат – 1, възпитатели - 2 ученика, компютър - 1 ученик.</p> <p>Полша: Сред другите хора, които подкрепят учениците по време на обучението, те споменават предимно хора от семейството: баба, дядо, леля, чичо, братовчед. 1 студент споменава Google.</p> <p>Испания (13%) (20 ученици): Частен учител/клас (83), леля, чичо (38), братовчед (30).</p>			

Липса на отговор: Испания: 32 ученици

5.12. Определете стила си на учене (1 – най-ниско, 5 – най-високо)

5.12.1. Уча наизуст, защото не разбирам всичко

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	73 (12,97%)	68 (12,08%)	135 (23,98%)	163 (28,95%)	56 (9,95%)	68 (12,07%)
Италия	53 (43,09%)	27 (21,95%)	19	10 (8,13%)	6 (4,88%)	8 (6,50%)

N=126			(15,45%)			
Полша N=227	36 (15,86%)	31 (13,66%)	77 (33,92%)	46 (20,26%)	17 (7,49%)	20 (8,81%)
Испания N=151	16 (11,35%)	29 (20,57%)	62 (43,97%)	21 (14,89%)	3 (2,13%)	10 (7,09%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	14,40%	13,10%	25,96%	26,31%	9,03%	11,20%

Липса на отговор: Испания: 3 ученици

5.12.2. Уча с разбиране

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	28 (4,89%)	56 (9,77%)	174 (30,37%)	158 (27,57%)	129 (22,51%)	28 (4,89%)
Италия N=126	13 (10,24%)	14 (11,02%)	17 (13,39%)	39 (30,71%)	43 (33,86%)	1 (0,78%)
Полша N=227	9 (3,96%)	25 (11,01%)	55 (24,23%)	72 (31,72%)	59 (25,99%)	7 (3,09%)
Испания N=151	5 (3,40%)	15 (10,20%)	28 (19,05%)	47 (31,97%)	50 (34,01%)	2 (1,37%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	4,90%	10,00%	28,33%	28,45%	24,01%	4,31%

Липса на отговор: Испания: 4 ученици

5.12.3. Не уча изобщо, защото запомням всичко от учебните часове

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	213 (37,83%)	104 (18,47%)	138 (24,51%)	36 (6,39%)	45 (7,99%)	27 (4,81%)
Италия N=126	56 (45,53%)	23 (18,70%)	18 (14,63%)	7 (5,69%)	8 (6,50%)	11 (8,95%)
Полша N=227	74 (32,60%)	49 (21,59%)	52 (22,91%)	27 (11,89%)	14 (6,17%)	11 (4,84%)
Испания N=151	58 (39,73%)	30 (20,55%)	31 (21,23%)	11 (7,53%)	12 (8,22%)	4 (2,74%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	37,56%	18,99%	23,75%	7,13%	7,71%	4,86%

Липса на отговор: Испания: 5 ученици

5.12.4. Уча се чрез опити и грешки

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	62 (11,40%)	55 (10,11%)	150 (27,57%)	127 (23,35%)	141 (25,92%)	9 (1,65%)

Италия N=126	23 (17,97%)	22 (17,19%)	21 (16,41%)	28 (21,88%)	28 (21,88%)	6 (4,67%)
Полша N=227	35 (15,42%)	28 (12,33%)	53 (23,35%)	63 (27,75%)	39 (17,18%)	9 (3,97%)
Испания N=151	36 (24,83%)	24 (16,55%)	19 (13,10%)	25 (17,24%)	35 (24,14%)	6 (4,14%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	12,93%	11,05%	25,77%	23,52%	24,52%	2,21%

Липса на отговор: Испания: 6 ученици

5.12.5. Уча се чрез решаване на проблеми

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	145 (25,80%)	68 (12,10%)	145 (25,80%)	77 (13,70%)	86 (15,30%)	41 (7,30%)
Италия N=126	24 (18,46%)	25 (19,23%)	31 (23,85%)	26 (20,00%)	18 (13,85%)	6 (4,61%)
Полша N=227	41 (18,06%)	37 (16,3%)	50 (22,03%)	51 (22,47%)	29 (12,78%)	19 (8,36%)
Испания N=151	28 (19,05%)	11 (7,48%)	34 (23,13%)	29 (19,73%)	42 (28,57%)	3 (2,04%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	24,15%	12,67%	25,10%	15,39%	15,65%	7,04%

Липса на отговор: Испания: 4 ученици

5.12.6. Уча чрез подражание

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	168 (29,12%)	149 (25,82%)	118 (20,45%)	36 (6,24%)	79 (13,69%)	27 (4,68%)
Италия N=126	64 (54,24%)	20 (16,95%)	14 (11,86%)	7 (5,93%)	5 (4,24%)	8 (6,78%)
Полша N=227	79 (34,80%)	44 (19,38%)	42 (18,50%)	19 (8,37%)	20 (8,81%)	23 (10,14%)
Испания N=151	71 (54,62%)	20 (15,38%)	19 (14,62%)	7 (5,38%)	3 (2,31%)	10 (7,69%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	31,96%	24,20%	19,62%	6,46%	12,19%	5,57%

Липса на отговор: Испания: 11 ученици

5.12.7. Предпочитам други занимания пред ученето

	1	2	3	4	5	Не знам
--	----------	----------	----------	----------	----------	----------------

България N=563	73 (12,97%)	68 (12,08%)	107 (19,01%)	101 (17,94%)	197 (34,99%)	17 (3,01%)
Италия N=126	25 (20,83%)	16 (13,33%)	26 (21,67%)	14 (11,67%)	25 (20,83%)	14 (11,67%)
Полша N=227	25 (11,01%)	25 (11,01%)	56 (24,67%)	28 (12,33%)	74 (32,60%)	19 (8,38%)
Испания N=151	41 (29,08%)	14 (9,93%)	32 (22,70%)	19 (13,48%)	29 (20,57%)	6 (4,24%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	13,86%	11,88%	20,02%	16,76%	33,40%	4,08%

Липса на отговор: Испания: 10 ученици

Ако имате някакви коментари по този въпрос, моля напишете ги:

България:

- Обичам дискусии – Уча задълбочено при дискутиране
- Предпочитам да уча онлайн и с обучителни игри

Полша:

- Учителите и семейството ми изискват твърде много
- Не слушам по време на часа. Не уча изобщо, класът ми е много добър.
- Уча се да обяснявам нещата по мой начин.
- 5.12.7 Кой не обича да има свободно време :)
- Трябва да повтарям информацията много пъти, за да я науча. Запазването на информация ми помага да уча.
- Хагоо ми помага да уча в малък клас - 51% посещаемост.
- Не.
- Уча чрез записки, т.н.
- Не обичам да уча.
- Стрелба с лък.
- Защо няма допълнителни часове по изкуства?

Испания:

- Научавам се да запаметявам, като използвам различни цветове за отделните параграфи и имам успех.
- Искам бележките на някои съученици и често разговаряме по скайп, но все пак успявам да се справя добре с изпитите.
- Уча се да изразявам себе си и да съм наясно.
- Уча, като повтарям и перифразирам текстовете веднъж и отново като папагал.
- Научавам, като преписвам бележките си, по този начин научавам наизуст, но това е само първата стъпка, която да я разбера по-късно.
- Не обичам да уча, защото предметите не отговарят на интересите ми.

5.13. Какви жизнени умения притежавате?

(1 – най-ниско, 5 – най-високо)

5.13.1. Вземане на решения и решаване на проблеми

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	51 (9,06%)	17 (3,02%)	124 (22,02%)	163 (28,95%)	135 (23,98%)	73 (12,97%)
Италия N=126	16 (12,80%)	15 (12,00%)	34 (27,20%)	29 (23,20%)	28 (22,40%)	3 (2,40%)
Полша N=227	11 (4,85%)	12 (5,29%)	41 (18,06%)	86 (37,89%)	58 (25,55%)	19 (8,36%)
Испания N=151	3 (2,08%)	15 (10,42%)	32 (22,22%)	41 (28,47%)	34 (23,61%)	19 (13,20%)
Общо N=1067 (средно тегло)	8,29%	4,05%	21,73%	29,84%	24,10%	11,99%

Липса на отговор: Испания: 7 ученици

5.13.2. Творческо и критично мислене

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	28 (4,97%)	84 (14,92%)	163 (28,95%)	129 (22,91%)	118 (20,96%)	41 (7,29%)
Италия N=126	11 (8,94%)	17 (13,82%)	28 (22,76%)	28 (22,76%)	35 (28,46%)	4 (3,26%)
Полша N=227	9 (3,96%)	19 (8,37%)	56 (24,67%)	65 (28,63%)	58 (25,55%)	20 (8,82%)
Испания N=151	6 (4,26%)	4 (2,84%)	40 (28,37%)	48 (34,04%)	39 (27,66%)	4 (2,83%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,96%	13,41%	28,14%	24,22%	22,18%	7,09%

Липса на отговор: Испания: 10 ученици

5.13.3. Ефективна комуникация и поддържане на добри междуличностни взаимоотношения

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	11 (1,95%)	62 (11,01%)	180 (31,97%)	118 (20,96%)	146 (25,93%)	46 (8,18%)
Италия N=126	4 (3,13%)	10 (7,81%)	32 (25,00%)	30 (23,44%)	45 (35,16%)	7 (5,46%)
Полша N=227	4 (1,76%)	9 (3,96%)	52 (22,91%)	86 (37,89%)	62 (27,31%)	14 (6,17%)
Испания N=151	4 (2,84%)	12 (8,51%)	35 (24,82%)	35 (24,82%)	41 (29,08%)	14 (9,93%)
Общо	2,02%	9,86%	30,17%	23,41%	26,64%	7,90%

N=1067 (средно тегло)						
---------------------------------	--	--	--	--	--	--

Липса на отговор: Испания: 10 ученици

5.13.4. Самопознание и съпричастност

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	32 (5,68%)	91 (16,16%)	141 (25,04%)	100 (17,76%)	136 (24,16%)	63 (11,20%)
Италия N=126	12 (9,52%)	19 (15,08%)	28 (22,22%)	32 (25,40%)	22 (17,46%)	13 (10,32%)
Полша N=227	7 (3,08%)	16 (7,05%)	62 (27,31%)	71 (31,28%)	53 (23,35%)	18 (7,93%)
Испания N=151	4 (2,90%)	12 (8,70%)	30 (21,74%)	37 (26,81%)	45 (32,61%)	10 (7,24%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,36%	14,58%	25,05%	20,24%	24,23%	10,54%

Липса на отговор: Испания: 13 ученици

5.13.5. Справяне с емоциите и управление на стреса

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=563	36 (6,39%)	100 (17,76%)	124 (22,02%)	109 (19,36%)	136 (24,16%)	58 (10,31%)
Италия N=126	17 (13,18%)	25 (19,38%)	31 (24,03%)	26 (20,16%)	20 (15,50%)	10 (7,75%)
Полша N=227	20 (8,81%)	32 (14,10%)	53 (23,35%)	68 (29,96%)	38 (16,74%)	16 (7,04%)
Испания N=151	9 (6,62%)	16 (11,76%)	37 (27,21%)	42 (30,88%)	26 (19,12%)	6 (4,41%)
Общо N=1067 (средно тегло)	6,98%	17,06%	22,54%	21,32%	22,61%	9,49%

Липса на отговор: Испания: 15 ученици

Ако имате някакви коментари по този въпрос моля напишете ги:

България:

- Трябва да има уроци по тези и специални теми, управлението на емоциите е много важно.

Полша:

- Не се стресирам от нищо. Аз съм "хладен".
- Опитвам се да бъда независим по всяко време и във всяка ситуация.
- Подиграват се с папата в училище.

- Добре се справям със стреса, но ако някой може да го прави през цялото време, не мога да го понасям.
- Не го притежавам.

5.14. Какво бихте искали да правите, когато пораснете?

България:

131 (23%) ученици не са отговорили на въпроса.

118 (21%) ученици са написали, че не знаят/не са решили все още какво ще правят в бъдеще.

314 (56%) ученици са отговорили на въпроса.

Отговорите могат да бъдат обобщени както следва:

1. Съдържащи обща идея за бъдещето (264 ученици общо);
2. Посочващи различни професии (50 ученици общо).

Италия:

В отговорите за бъдещето, съвременните стилове и тенденции са добре балансирани с по-традиционни възгледи: след иновативни професии като youtuber, ICT специалист, енергиен мениджър следват по-класически работни места като адвокат, архитект, учител, лекар (общопрактикуващ лекар или детски(педиатър), но и ветеринар, голяма част е за работни места, които са свързани с физическите (футболист, гимнастик - също като учител по физика), естетическите (актьор / актриса, модел, танцьор) или артистичните способности (певица) , фотограф, музикант, с един случай, в който се изразяват като "страст". Освен това има такива, които предпочитат друга работна среда (зидар, дизайнер, кранист, работник) и такива, които предпочитат кухнята (готвач, пицар, сервитьорка).

Интересна е тенденцията за еднообразни кариери (полиция, армия) или работни места в областта на науката (физика, астрономия, биология), дори и в 2 случая на момичета, които декларират намерението си да станат „жени учени“.

7,9% от тях признават, че все още нямат ясни идеи.

Липса на отговор: 13

Полша:

При отговора на този въпрос трябва да се отбележи, че по-голямата част от учениците биха могли да кажат какво биха искали да правят в бъдеще - някои от тях са посочили конкретни професии, които биха искали да изпълняват, като определят какъв обхват от задачи биха искали да изпълняват. Някои ученици пишат, че биха искали да бъдат щастливи и да създадат семейство. 50 ученици пишат, че още не знаят какво биха искали да правят в бъдеще, а 13 не са отговорили.

Липса на отговор: 13

Испания:

При отговора на този въпрос трябва да се отбележи, че по-голямата част от учениците биха могли да кажат какво биха искали да правят в бъдеще - някои от тях са посочили конкретни професии, които биха искали да изпълняват, някои от които определят какъв обхват от задачи биха искали да изпълняват.

Някои ученици не са отговорили: 12.

5.15. Вашите силни страни (Вашите умения)

България:

Учениците, които са отговорили на предишния въпрос, са отговорили и на този - 314 ученици (56%).

Част от тях са посочили, че не знаят какви са техните силни страни - 58 (1 от тях в предишния въпрос отговоря, че иска да печели пари), други споделят, че нямат силни страни - 41 и 1 пише- „Аз съм силен във всичко ”.

Отговори, свързани с индивидуалните предимства, са дадени от 214 ученици.

Тези, които са посочили професии, в повечето случаи са писали умения, свързани с тях.

Предоставените отговори могат да бъдат обобщени, както следва:

1. Умения в определена област

Започвайки с „Аз съм добър“, бяха изброени следните умения:

А) Училищни предмети (112 ученици)

Б) Спортни дисциплини (23 ученици)

В) Други области (40 ученици)

2. Умения, свързани с комуникация (21 ученици)

3. Лични характерни черти (18 ученици)

Италия:

Резултатите относно житейските умения показват, че учениците оценяват своя капацитет на сравнително високи нива и изглежда имат конкретни планове за бъдещето, ясно изразени по отношение на професиите, които биха искали да практикуват.

Освен това те отлично знаят своите професионални умения, както и своите характерни черти.

Липса на отговор: 7

Полша:

Сред споменатите способности учениците са въвели както специфични умения, таланти, "професионални" умения (напр. пеене, свирене на инструменти, рисуване, спортни умения, математически умения, шиене, готвене и т.н.), така и характерни черти, например, „аз съм приятелски настроен, общителен“, „имам луди идеи“, „лесно се сприятелявам“ и др. Някои ученици съчетават умения с това, което биха искали да правят в бъдеще. 23 ученици не са успели да определят силните си страни, а 37 не са отговорили. Някои от респондентите показват високо ниво на осъзнаване на своите силни страни и интереси, докато при голям брой респонденти (23 (*Не знам*) + 37) няма такива данни.

Липса на отговор: 37

Испания:

Сред споменатите способности учениците са въвели както специфични способности, таланти, "професионални" умения, напр. пеене, свирене на инструменти, рисуване, спортни умения, математически умения, шиене, готвене и т.н., така и характерни черти, например, „аз съм приятелски настроен, общителен“ и т.н. Някои ученици съчетават умения с това, което биха искали да правят в бъдеще. 5 ученици не са успели да определят силните си страни, а 27 не са отговорили.

5.16. Има ли нещо друго, свързано с Вашето училище, което бихте искали да посочите или да ни кажете?

България:

397 ученици не са отговорили.

160 ученици са отговорили "Не".

Дадените 6 отговора са както следва:

- Моето училище е много добро – 2;
- Училището понякога е добро; някои ученици са добри - 2;
- Аз не харесвам училището (ученик на 13 години е посочил относително значението на ученето, че то е много важно за него);
- Нашето училище е много добро. Аз ходя на училище с желание. Най-хубавото в училището са учителите. Те обясняват добре. Те винаги ще ви помагат, ако искате. Готов съм да ходя на училище, за да науча нещо и знам, че с такива учители като нашите ще мога да разбера и ще бъде интересно.

Италия:

отговори: 75

- не (35)
- Обикновено не мога да се явя на устни изпити, защото съм срамежлив
- Няколко месеца ме тормозят в Началното училище
- Чувствам се добре в училище, защото се отнасят добре с мен
- Понякога моите съученици ми се подиграват заради красотата / грозността или моята модния ми стил
- Определено е красив опит и след като свърши, ще ми липсва много
- Бих искал да науча информационни технологии
- Бихме искали да имаме повече време за физическо възпитание
- АКО СЪУЧЕНИЦИТЕ НЕ ОБСЪЖДАТ ВЪНШНИЯ ВИД, ХОРАТА / УЧЕНИЦИТЕ СЕ ЧУВСТВАТ ПО-СВОБОДНИ ДА ГОВОРЯТ
- училището е полезно, но понякога можем да го избегнем
- да учат много
- Предполагам, че съм едно от най-тревожните момичета на земята, винаги подценявам себе си във всеки контекст, например, днес имам музикален конкурс (флейта) и вместо да се чувствам свободна, уверена и добре подготвена, чувствам се много несигурна в себе си, винаги предчувствам неуспех, но за щастие родителите ми, а също и някои учители ми помогнаха с този проблем с негативния манталитет и това ми даде по-голяма увереност.
- Това е ужасно
- Да, всичко беше наред в моя клас, в първи клас бяхме силен клас, без да правим никаква разлика помежду си или нещо подобно, но във втори клас всичко се промени, в класната стая и извън нея, по време на почивката, се оформиха два вида групи. Първата група е групата на перфектните момичета, облечени в маркови дрехи и аксесоари, слаби, високи и без никакви проблеми (ПО ТЯХНОТО МНЕНИЕ), втората група е група от съученици, които ви приемат такъв, какъвто сте, без да ви изолират или дискриминират, вероятно защото носите нормални дрехи, без да се перчите и без да сте слаби и високи. Аз принадлежа към тази втора група и изобщо нямам нищо против,

защото не е нужно да изпадам в отчаяние, ако косата ми е рошава, защото училището не е модно ревю, училището е мястото за учене и това е най-важният приоритет за постигане на по-добро бъдеще. Затова не завиждам на тези хора, защото те не се интересуват от най-важните неща в живота

- учителите са склонни да ни помагат, когато сме в беда
- трябва да имаме повече тестове, спортни събития и по-малко домашна работа
- Обичам да ходя на училище, но трябва да уча повече
- когато започнах втори клас, всички ме посрещнаха добре
- училището е много важно за бъдещите планове на всички
- Мисля, че моето училище е много модерно благодарение и на учителите и т.н.
- благодарение на училището, освен изучаването на нови предмети, срещнах и прекрасни хора и нови приятели ;-)
- благодарение на училището научих нови неща и се запознах с фантастични хора, които винаги ми помагат особено по време на моите трудни моменти / периоди
- Мисля, че училището трябва да ни преподава по забавен начин основните теми, а не да обясняваме предметите с часове, защото не разбираме всичко
- Понякога не разбирам някои предмети, но се опитвам да получа помощ от съученици, но те не ми помагат винаги, но имам специален приятел, който ми помага, когато имам нужда от помощ, а учителите са винаги готови да ми помогнат да разбирам предметите
- в училище обикновено се забавлявам със съучениците си
- Моите приятели ми дават сили да продължа всеки ден
- да спазвам правилата и да помагам на моите приятели
- Понякога в него [училището] е смешно и интересно
- Обичам да уча
- Обичам да ходя на училище и да се уча от всеки урок, предаден от учители / преподаватели.
- помагането на чуждестранен съученик е помогнало на мен и на моя съученик да се интегрира, а за мен това беше чудесна възможност да се срещна с нови хора.
- учителите не могат да разберат моята жизненост
- изучаваме нови предмети в сравнение с началното училище
- да се научат нови предмети
- учене на нови неща и запознаване с нови приятели
- положителен опит и срещнах много нови приятели и аз се ползвах много и от двете.
- учителките ни помагат много, когато не можем да разберем урока / предмета
- да се научат нови неща
- Чувствам се добре дошъл
- Имам късмет, че имам тези учителки и приятели

Полша:

Получените отговори от учениците показват спорадичен подход към отговорите за предоставяне на информация за техния опит / силни страни; Понякога се изразяват по не-

културен начин, с вулгарен език. Много ученици (26 (Не) + 188) не полагат никакви усилия да предоставят допълнителна информация за себе си.

Липса на отговор: 188

Испания:

Математика

Обичам спорта много, пиано

Не много, защото се харесвам такъв, какъвто съм

Хората стават големи расисти. Има хора, които ме разбират и такива, които не ме разбират много

Трябва да ни учат на по-нови неща, ние не сме глупаци. (Поне аз)

Много обичам биологията, особено когато работим в лабораторията

Нищо

да

Проблемни хора, които идват само в института, за да се забъркват с други хора и да ги притесняват

Не знам

Не знам

Честно казано, не съм в добро състояние, за да кажа нещо

Искам да се опитам да стана дизайнер или адвокат

Допълнителни коментари за част 5.

Италия:

- не (15)
- въпросите са много интересни и те привлякоха моето внимание
- Много се радвам на тези въпроси, защото те се занимават със сериозни теми
- тези въпроси са много полезни за мен, за да помогнат да се разбере правилната връзка с училището...
- те са доста лесни (2)
- [въпросите са] много интересни (6)
- Въпросите са лесни и много добри, защото питат всичко за училището
- въпросите са лесни и аз полагам усилия
- въпросите са много ясни и много интересни и ми дадоха отговори, които не знаех
- преди
- училището е затвор
- да, тези въпроси са много интересни и се надявам да направя повече подобни

тестове

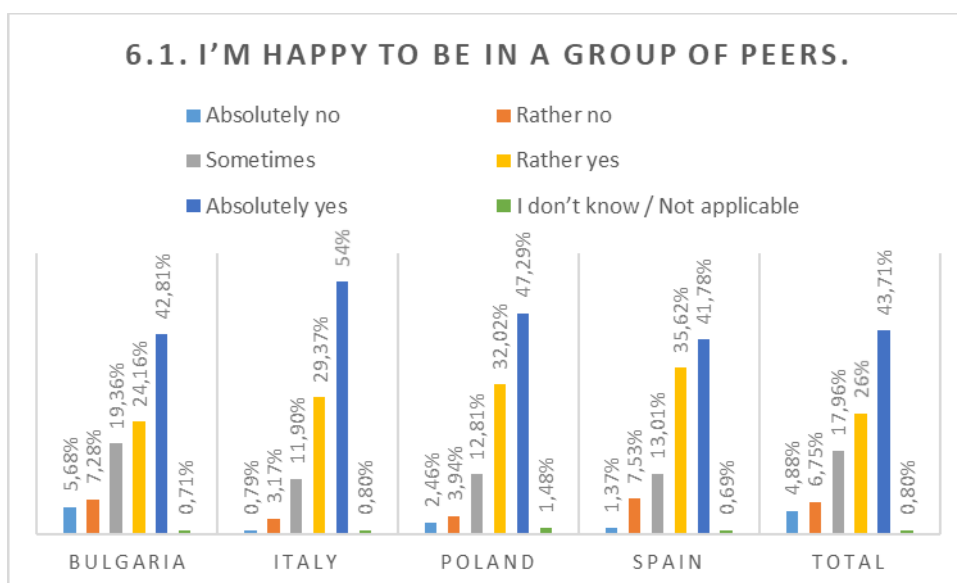
- някои въпроси бяха недостатъчни / неправилни
- много полезно
- въпросите бяха добри
- задоволителни са ; любопитни са

2.2.1.6. Социални и емоционални компететности на учениците

6.1. Щастлив/а съм да бъда в група с връстници.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	32 (5,68%)	41 (7,28%)	109 (19,36%)	136 (24,16%)	241 (42,81%)	4 (0,71%)
Италия N=126	1 (0,79%)	4 (3,17%)	15 (11,9%)	37 (29,37%)	68 (53,97%)	1 (0,8%)
Полша N=227	5 (2,46%)	8 (3,94%)	26 (12,81%)	65 (32,02%)	96 (47,29%)	3 (1,48%)
Испания N=151	2 (1,37%)	11 (7,53%)	19 (13,01%)	52 (35,62%)	61 (41,78%)	1 (0,69%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,88%	6,75%	17,96%	25,90%	43,71%	0,80%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 5 ученици

6.2. Харесва ми да ръководя група от връстници (в класната стая). Харесва ми да бъда лидер.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	86 (15,28%)	104 (18,47%)	118 (20,96%)	82 (14,56%)	154 (27,35%)	19 (3,38%)
Италия N=126	21 (16,8%)	16 (12,8%)	40 (32%)	18 (14,4%)	23 (18,4%)	7 (5,6%)
Полша	36 (17,73%)	50	52	32	26 (12,81%)	7 (3,45%)

N=227		(24,63%)	(25,62%)	(15,76%)		
Испания N=151	48 (32,88%)	31 (21,23%)	31 (21,23%)	19 (13,01%)	13 (8,90%)	4 (2,75%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	16,58%	19,11%	21,94%	14,61%	24,31%	3,45%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 5 ученици

6.3. Интересува ме какво правят моите съученици, сътруднича си с тях.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	59 (10,48%)	204 (36,23%)	159 (28,24%)	100 (17,76%)	14 (2,49%)
Италия N=126	3 (2,42%)	15 (12,1%)	25 (20,16%)	52 (41,94%)	28 (22,58%)	1 (0,81%)
Полша N=227	8 (3,94%)	17 (8,37%)	67 (33%)	69 (33,99%)	38 (18,72%)	4 (1,98%)
Испания N=151	6 (4,11%)	4 (2,74%)	55 (37,67%)	51 (34,93%)	28 (19,18%)	2 (1,37%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	4,57%	9,88%	35,31%	29,81%	18,14%	2,29%

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 24; Испания: 5 ученици

6.4. Активен/ активна съм по време на урок.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	30 (5,33%)	91 (16,16%)	245 (43,52%)	113 (20,07%)	68 (12,08%)	16 (2,84%)
Италия N=126	2 (1,63%)	9 (7,32%)	29 (23,58%)	52 (42,28%)	30 (24,39%)	1 (0,8%)
Полша N=227	9 (4,43%)	33 (16,26%)	85 (41,87%)	47 (23,15%)	27 (13,3%)	2 (0,99%)
Испания N=151	8 (5,56%)	19 (13,19%)	46 (31,94%)	48 (33,33%)	23 (15,98%)	-
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	5,09%	15,67%	41,93%	22,01%	12,90%	2,40%

Липса на отговор: Италия: 3; Полша: 24; Испания: 7 ученици

6.5. Активно участвам в игри с моите връстници.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България	7 (1,24%)	73	123	168	182	10 (1,77%)

N=563		(12,97%)	(21,85%)	(29,84%)	(32,33%)	
Италия N=126	1 (0,8%)	6 (4,8%)	16 (12,8%)	44 (35,2%)	57 (45,6%)	1 (0,8%)
Полша N=227	4 (1,97%)	21 (10,34%)	43 (21,18%)	82 (40,39%)	51 (25,12%)	2 (1%)
Испания N=151	9 (6,25%)	10 (6,94%)	46 (31,94%)	39 (27,08%)	40 (27,79%)	-
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	1,58%	12,02%	21,96%	31,12%	31,77%	1,55%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 7 ученици

6.6. Харесва ми да работя и сътруднича в групи.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	23 (4,09%)	50 (8,88%)	163 (28,95%)	154 (27,35%)	154 (27,35%)	19 (3,38%)
Италия N=126	1 (0,79%)	5 (3,97%)	18 (14,29%)	39 (30,95%)	63 (50%)	-
Полша N=227	5 (2,45%)	21 (10,29%)	43 (21,08%)	82 (40,20%)	51 (25,00%)	2 (0,98%)
Испания N=151	5 (3,42%)	11 (7,53%)	27 (18,49%)	51 (34,93%)	49 (33,57%)	3 (2,06%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	3,73%	8,78%	26,89%	29,40%	28,32%	2,88%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 5 ученици

6.7. Отворен/а съм към контакти с възрастните.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	23 (4,09%)	63 (11,19%)	109 (19,36%)	218 (38,72%)	123 (21,85%)	27 (4,79%)
Италия N=126	5 (3,97%)	9 (7,14%)	23 (18,25%)	50 (39,68%)	35 (27,78%)	4 (3,18%)
Полша N=227	7 (3,45%)	19 (9,36%)	42 (20,69%)	82 (40,39%)	47 (23,15%)	6 (2,96%)
Испания N=151	9 (6,29%)	24 (16,78%)	25 (17,48%)	39 (27,27%)	43 (30,07%)	3 (2,11%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	4,13%	11,12%	19,37%	38,33%	22,68%	4,37%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 8 ученици

6.8. Уважавам принципите и правилата в групата и се опитвам да действам според тях.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	36 (6,39%)	123 (21,85%)	186 (33,04%)	177 (31,44%)	14 (2,48%)
Италия N=126	2 (1,61%)	10 (8,06%)	29 (23,39%)	45 (36,29%)	30 (24,19%)	8 (6,46%)
Полша N=227	7 (3,47%)	7 (3,47%)	33 (16,34%)	96 (47,52%)	57 (28,22%)	2 (0,98%)
Испания N=151	4 (2,78%)	12 (8,33%)	27 (18,75%)	39 (27,08%)	58 (40,28%)	4 (2,78%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,41%	6,23%	21,11%	34,50%	31,27%	2,48%

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 25; Испания: 7 ученици

6.9. Лесно осъществявам контакти с моите връстници.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	35 (6,22%)	25 (4,44%)	100 (17,76%)	159 (28,24%)	222 (39,43%)	22 (3,91%)
Италия N=126	2 (1,6%)	4 (3,2%)	26 (20,8%)	51 (40,8%)	36 (28,8%)	6 (4,8%)
Полша N=227	8 (3,94%)	12 (5,91%)	41 (20,2%)	68 (33,5%)	70 (34,48%)	4 (1,97%)
Испания N=151	8 (5,63%)	17 (11,97%)	27 (19,01%)	36 (25,35%)	48 (33,80%)	6 (4,24%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,74%	4,96%	18,23%	29,19%	38,14%	3,74%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 9 ученици

6.10. Подканвам и окуражавам съучениците си да говорят и играят.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	45 (7,99%)	50 (8,88%)	150 (26,64%)	159 (28,24%)	141 (25,04%)	18 (3,21%)
Италия N=126	3 (2,38%)	8 (6,35%)	32 (25,40%)	48 (38,1%)	31 (24,6%)	4 (3,17%)
Полша N=227	11 (5,42%)	18 (8,87%)	62 (30,54%)	59 (29,06%)	49 (24,14%)	4 (1,97%)

Испания N=151	16 (11,11%)	14 (9,72%)	33 (22,92%)	45 (31,25%)	35 (24,31%)	1 (0,69%)
Общо N=1067 (средно тегло)	7,64%	8,82%	26,84%	28,89%	24,88%	2,93%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 7 ученици

6.11. Помагам на съучениците си, опитвам се да ги развеселя, когато е необходимо.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	23 (4,09%)	32 (5,68%)	118 (20,96%)	132 (23,45%)	245 (43,52%)	13 (2,3%)
Италия N=126	-	8 (6,35%)	25 (19,84%)	36 (28,57%)	54 (42,86%)	3 (2,38%)
Полша N=227	4 (1,97%)	4 (1,97%)	36 (17,73%)	72 (35,47%)	84 (41,38%)	3 (1,48%)
Испания N=151	4 (2,74%)	11 (7,53%)	16 (10,96%)	43 (29,45%)	71 (48,63%)	1 (0,69%)
Общо N=1067 (средно тегло)	3,61%	5,38%	19,99%	25,36%	43,53%	2,13%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 5 ученици

6.12. Наясно съм с правата си.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	27 (4,80%)	79 (14,03%)	215 (38,19%)	165 (29,31%)	41 (7,28%)
Италия N=126	2 (1,6%)	2 (1,6%)	18 (14,4%)	40 (32%)	58 (46,4%)	5 (4%)
Полша N=227	4 (1,97%)	5 (2,46%)	30 (14,78%)	81 (39,90%)	73 (35,96%)	10 (4,93%)
Испания N=151	6 (4,23%)	5 (3,52%)	19 (13,38%)	29 (20,42%)	81 (57,04%)	2 (1,41%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,58%	4,33%	14,10%	37,19%	32,23%	6,57%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 9 ученици

6.13. Уважавам правата и свободите на другите.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	27 (4,80%)	27 (4,80%)	50 (8,88%)	168 (29,84%)	257 (45,65%)	34 (6,03%)

Италия N=126	1 (0,8%)	5 (4%)	18 (14,4%)	46 (36,8%)	50 (40%)	5 (4%)
Полша N=227	4 (1,97%)	-	20 (9,85%)	83 (40,89%)	91 (44,83%)	5 (2,46%)
Испания N=151	3 (2,08%)	4 (2,78%)	7 (4,86%)	34 (23,61%)	95 (65,97%)	1 (0,70%)
Общо N=1067 (средно тегло)	4,17%	4,11%	8,99%	31,05%	46,44%	5,24%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 9 ученици

6.14. Споделям с другите важни неща за себе си.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	54 (9,59%)	73 (12,97%)	218 (38,72%)	91 (16,16%)	123 (21,85%)	4 (0,71%)
Италия N=126	11 (8,73%)	21 (16,67%)	41 (32,54%)	31 (24,6%)	18 (14,29%)	4 (3,17%)
Полша N=227	26 (12,81%)	45 (22,17%)	64 (31,53%)	37 (18,23%)	20 (9,85%)	11 (5,41%)
Испания N=151	7 (4,93%)	19 (13,38%)	32 (22,54%)	33 (23,24%)	50 (35,21%)	1 (0,70%)
Общо N=1067 (средно тегло)	9,68%	14,19%	36,78%	17,11%	20,88%	1,36%

Липса на отговор: Италия: 24; Полша: 24; Испания: 9 ученици

6.15. Обикновено имам добро настроение и лесно мога да покажа моето благоразположение.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	18 (3,20%)	41 (7,28%)	176 (31,26%)	155 (27,53%)	155 (27,53%)	18 (3,20%)
Италия N=126	8 (6,45%)	6 (4,84%)	25 (20,16%)	45 (36,29%)	37 (29,84%)	3 (2,42%)
Полша N=227	7 (3,45%)	7 (3,45%)	40 (19,7%)	83 (40,89%)	63 (31,03%)	3 (1,48%)
Испания N=151	8 (5,67%)	11 (7,80%)	36 (25,53%)	34 (24,11%)	51 (36,17%)	1 (0,72%)
Общо N=1067 (средно тегло)	3,48%	6,77%	29,19%	29,23%	28,49%	2,84%

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 24; Испания: 10 ученици

6.16. Мога да разбера чувствата на другите.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	41 (7,28%)	159 (28,24%)	186 (33,04%)	132 (23,45%)	9 (1,60%)
Италия N=126	4 (3,17%)	15 (11,9%)	32 (25,4%)	52 (41,27%)	18 (14,29%)	5 (3,97%)
Полша N=227	3 (1,48%)	5 (2,46%)	36 (17,73%)	90 (44,33%)	64 (31,53%)	5 (2,47%)
Испания N=151	2 (1,43%)	6 (4,29%)	21 (15,00%)	51 (36,43%)	58 (41,43%)	2 (1,42%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,44%	6,75%	26,22%	34,84%	24,97%	1,78%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 11 ученици

6.17. Трудно ми е да обясна на моите приятели как се чувствам.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	95 (16,87%)	114 (20,25%)	172 (30,55%)	73 (12,97%)	95 (16,87%)	14 (2,49%)
Италия N=126	20 (16,00%)	27 (21,60%)	46 (36,80%)	16 (12,80%)	14 (11,20%)	2 (1,60%)
Полша N=227	24 (11,82%)	30 (14,78%)	70 (34,48%)	38 (18,72%)	29 (14,29%)	12 (5,91%)
Испания N=151	14 (10,07%)	21 (15,11%)	23 (16,55%)	42 (30,22%)	37 (26,62%)	2 (1,43%)
Общо N=1067 (средно тегло)	15,90%	19,40%	30,51%	14,53%	16,87%	2,79%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 12 ученици

6.18. Когато съм разстроен/а, поради някаква причина, аз често се затварям в себе си.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	118 (20,96%)	104 (18,47%)	159 (28,24%)	73 (12,97%)	95 (16,87%)	14 (2,49%)
Италия N=126	21 (16,94%)	33 (26,61%)	28 (22,58%)	21 (16,94%)	12 (9,68%)	9 (7,25%)
Полша N=227	41 (20,2%)	35 (17,24%)	53 (26,11%)	38 (18,72%)	27 (13,3%)	9 (4,43%)
Испания N=151	31 (22,14%)	31	29	24	19 (13,57%)	6 (4,30%)

N=151		(22,14%)	(20,71%)	(17,14%)		
Общо N=1067 (средно тегло)	20,77%	18,85%	27,38%	14,00%	16,01%	2,99%

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 24; Испания: 11 ученици

6.19. Никога не знам точно какви емоции чувствам в конкретен момент.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	114 (20,25%)	109 (19,36%)	154 (27,35%)	95 (16,87%)	77 (13,68%)	14 (2,49%)
Италия N=126	17 (13,6%)	22 (17,6%)	37 (29,6%)	27 (21,6%)	11 (8,8%)	11 (8,8%)
Полша N=227	39 (19,21%)	41 (20,20%)	62 (30,54%)	28 (13,79%)	16 (7,88%)	17 (8,38%)
Испания N=151	16 (11,59%)	25 (18,12%)	35 (25,36%)	34 (24,64%)	14 (10,14%)	14 (10,15%)
Общо N=1067 (средно тегло)	19,42%	19,32%	27,71%	17,11%	12,63%	3,81%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 13 ученици

6.20. Често не знам защо съм ядосан/а.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	123 (21,85%)	118 (20,96%)	127 (22,56%)	73 (12,97%)	117 (20,78%)	5 (0,88%)
Италия N=126	26 (20,63%)	23 (18,25%)	27 (21,43%)	30 (23,81%)	15 (11,9%)	5 (3,98%)
Полша N=227	61 (30,05%)	53 (26,11%)	44 (21,67%)	22 (10,84%)	12 (5,91%)	11 (5,42%)
Испания N=151	34 (24,29%)	33 (23,57%)	23 (16,43%)	18 (12,86%)	27 (19,29%)	5 (3,56%)
Общо N=1067 (средно тегло)	22,87%	21,58%	22,09%	13,15%	18,63%	1,68%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 11 ученици

6.21. За мен е важно да знам как се чувстват моите приятели.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	41 (7,28%)	110 (19,54%)	162 (28,77%)	195 (34,64%)	19 (3,38%)
Италия	6 (4,8%)	14 (11,2%)	37 (29,6%)	37 (29,6%)	28 (22,4%)	3 (2,4%)

N=126						
Полша N=227	13 (6,4%)	12 (5,91%)	36 (17,73%)	70 (34,48%)	68 (33,5%)	4 (1,98%)
Испания N=151	7 (5,11%)	11 (8,03%)	29 (21,17%)	38 (27,74%)	49 (35,77%)	3 (2,18%)
Общо N=1067 (средно тегло)	6,27%	7,32%	19,81%	29,41%	34,08%	3,11%

Липса на отговор: Италия: 1; Полша: 24; Испания: 14 ученици

6.22. Ако мой приятел е разстроен, се опитвам да разбера защо.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	23 (4,09%)	73 (12,97%)	159 (28,24%)	263 (46,71%)	9 (1,60%)
Италия N=126	1 (0,81%)	8 (6,45%)	18 (14,52%)	43 (34,68%)	51 (41,13%)	3 (2,41%)
Полша N=227	6 (2,96%)	6 (2,96%)	28 (13,79%)	78 (38,42%)	81 (39,90%)	4 (1,97%)
Испания N=151	9 (6,62%)	-	18 (13,24%)	47 (34,56%)	58 (42,65%)	4 (2,93%)
Общо N=1067 (средно тегло)	5,79%	3,84%	13,14%	29,99%	45,50%	1,74%

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 24; Испания: 15 ученици

6.23. Когато говоря с някого, обикновено мога да позная как се чувства този човек.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	59 (10,48%)	32 (5,68%)	168 (29,84%)	150 (26,64%)	119 (21,14%)	35 (6,22%)
Италия N=126	4 (3,17%)	11 (8,73%)	36 (28,57%)	45 (35,71%)	24 (19,05%)	6 (4,77%)
Полша N=227	9 (4,43%)	19 (9,36%)	62 (30,54%)	60 (29,56%)	44 (21,67%)	9 (4,44%)
Испания N=151	12 (8,63%)	8 (5,76%)	27 (19,42%)	33 (23,74%)	54 (38,85%)	5 (3,60%)
Общо N=1067 (средно тегло)	9,40%	6,23%	29,32%	27,19%	22,05%	5,81%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 12 ученици

6.24. Лесно ми е да кажа НЕ, когато моите приятели ме насърчават да правя нещо, което не харесвам.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	54 (9,59%)	68 (12,08%)	118 (20,96%)	109 (19,36%)	200 (35,52%)	14 (2,49%)
Италия N=126	13 (10,48%)	19 (15,32%)	30 (24,19%)	27 (21,77%)	31 (25,00%)	4 (3,24%)
Полша N=227	15 (7,39%)	16 (7,88%)	45 (22,17%)	48 (23,65%)	71 (34,98%)	8 (3,93%)
Испания N=151	7 (5,15%)	16 (11,76%)	21 (15,44%)	31 (22,79%)	57 (41,91%)	4 (2,95%)
Общо N=1067 (средно тегло)	9,14%	11,70%	20,94%	20,13%	35,38%	2,71%

Липса на отговор: Италия: 2; Полша: 24; Испания: 15 ученици

6.25. Избягвам конфликтни ситуации.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	36 (6,39%)	41 (7,28%)	104 (18,47%)	212 (37,66%)	125 (22,20%)	45 (8%)
Италия N=126	5 (4,03%)	9 (7,26%)	29 (23,39%)	45 (36,29%)	29 (23,39%)	7 (5,64%)
Полша N=227	9 (4,46%)	19 (9,41%)	54 (26,73%)	70 (34,65%)	40 (19,80%)	10 (4,95%)
Испания N=151	8 (5,76%)	12 (8,63%)	21 (15,11%)	26 (18,71%)	68 (48,92%)	4 (2,87%)
Общо N=1067 (средно тегло)	6,05%	7,59%	19,44%	36,26%	23,38%	7,28%

Липса на отговор: Италия; 2; Полша: 25; Испания: 12 ученици

6.26. Старая се да се справям с конфликтните ситуации по спокоен начин.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	39 (6,93%)	59 (10,48%)	143 (25,40%)	203 (36,06%)	100 (17,76%)	19 (3,37%)
Италия N=126	5 (3,97%)	13 (10,32%)	24 (19,05%)	54 (42,86%)	26 (20,63%)	4 (3,17%)
Полша N=227	11 (5,42%)	15 (7,39%)	59 (29,06%)	71 (34,98%)	41 (20,2%)	6 (2,95%)
Испания N=151	11 (8,40%)	7 (5,34%)	34 (25,95%)	28 (21,37%)	41 (31,30%)	10 (7,64%)
Общо	6,71%	9,86%	25,60%	35,47%	18,83%	3,53%

N=1067 (средно тегло)						
---------------------------------	--	--	--	--	--	--

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 20 ученици

6.27. В конфликтни ситуации, аз се държа агресивно към съучениците си (например, викам по тях, бия ги или ги карам да правят нещо).

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	263 (46,71%)	118 (20,96%)	59 (10,49%)	41 (7,28%)	41 (7,28%)	41 (7,28%)
Италия N=126	61 (48,41%)	34 (26,98%)	15 (11,9%)	6 (4,76%)	10 (7,95%)	-
Полша N=227	92 (45,32%)	49 (24,14%)	36 (17,73%)	12 (5,91%)	9 (4,43%)	5 (2,47%)
Испания N=151	67 (47,86%)	26 (18,57%)	26 (18,57%)	5 (3,57%)	8 (5,71%)	8 (5,72%)
Общо N=1067 (средно тегло)	46,68%	21,44%	11,80%	6,83%	6,90%	6,35%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 11 ученици

6.28. Лесно се обиждам и ядосвам в конфликтна ситуация. Обръщам се с гръб и си тръгвам.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	204 (36,23%)	140 (24,87%)	86 (15,28%)	50 (8,88%)	54 (9,59%)	29 (5,15%)
Италия N=126	34 (26,98%)	32 (25,4%)	35 (27,78%)	19 (15,08%)	4 (3,17%)	2 (1,59%)
Полша N=227	68 (33,5%)	59 (29,06%)	38 (18,72%)	16 (7,88%)	13 (6,4%)	9 (4,44%)
Испания N=151	38 (27,54%)	38 (27,54%)	23 (16,67%)	16 (11,59%)	17 (12,32%)	6 (4,34%)
Общо N=1067 (средно тегло)	35,10%	25,51%	16,24%	9,15%	9,11%	4,89%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 13 ученици

6.29. Често причинявам конфликти.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не знам / Не е приложимо
България N=563	226 (40,14%)	172 (30,55%)	94 (16,70%)	40 (7,10%)	20 (3,55%)	11 (1,96%)
Италия	47 (37,3%)	35	26	9 (7,14%)	6 (4,76%)	3 (2,39%)

N=126		(27,78%)	(20,63%)			
Полша N=227	94 (46,31%)	65 (32,02%)	30 (14,78%)	7 (3,45%)	2 (0,99%)	5 (2,45%)
Испания N=151	95 (68,84%)	15 (10,87%)	9 (6,52%)	14 (10,14%)	1 (0,72%)	4 (2,91%)
Общо N=1067 <i>(средно тегло)</i>	42,24%	29,58%	16,10%	6,84%	3,16%	2,08%

Липса на отговор: Полша: 24; Испания: 13 ученици

7. Накрая, има ли нещо, които бихте искали да споделите във връзка с този въпросник?

България:

112 ученици са отговорили с „Не“.

436 ученици не са отговорили.

15 ученици са отговорили.

Предоставените отговори могат да бъдат обобщени, както следва:

- Въпросът беше интересен - 10;
- Не мога да разбера как този въпросник ще направи нещата в училището по-добри - 1;
- Отговорих на много подобни въпроси, но нищо не се промени за по-добро - 2;
- За всичко, което не върви добре в училището, учителите са обвинени, аз не съм съгласен - 1;
- Пубертетът е лошо нещо, труден е за учениците и за учителите - 1.

Италия:

- Предпочитам да отговоря на въпроса за спорта, който практикуваме
- Много ми хареса този въпросник и се надявам, че по-малки деца или по-големи тийнейджъри ще го направят и бих искал да ви благодаря за тази добра възможност
- Не беше скучно
- Отне много време
- Нямам предложения за този въпросник, защото мисля, че е много интересно и пълно
- Наслаждавах се (3)
- Дълъг въпросник с не много различни отговори
- Според мен въпросникът се нуждае от повече възможни отговори
- Мисля, че въпросът е дълъг, но ми хареса
- Да се съсредоточим върху емоциите, да говорим за взаимоотношенията между съучениците и да изучаваме този въпрос задълбочено, да продължим да говорим за връзката между училище и семейство и да говорим повече за това, че училището е важна инфраструктура / проблем

- Този въпросник трябва главно да говори за отношенията, които се поддържат с определени хора и да дава място на повече „свободни“ отговори, така че всеки човек да може наистина да изрази чувствата си.
- Бих искал да има повече въпроси относно връзките между съучениците, защото за съжаление днес учениците се събират в по-малки групи. например, групи на най-интелигентните момчета или момичета, ученици, идващи от богати семейства, носещи маркови дрехи и, следователно, представляващи днешните модни тенденции, разбира се; и, разбира се, групите от възрастни ученици, с по-малко финансови възможности и може би с проблеми в училище. Последните ученици са принудени да изградят група, да бъдат изолирани и да бъдат оставени сами
- Според мен този въпросник трябва да попита дали някой има някакви проблеми в самото училище.
- Харесва ми
- Трябва да се фокусирате повече върху това учителите да участват по-активно във всички въпроси, всъщност този въпрос е прекрасен, поздравления
- Беше красиво
- Предпочитам повече училищни пътувания
- Не, защото този въпросник включва най-полезните неща, и това е направено по правилен начин.
- Благодаря, че направихте този тест, за да подобрите живота ни в училище.
- Според мен този въпрос е добре развит, но може би искате да добавите още въпроси за училищното обучение и за връзката учител-ученик. Всъщност този въпрос е много полезен за нас, защото можем да разберем нашите умения и проблеми, както и всякакви други проблеми в училище, и по този начин да обсъдим тези въпроси с правилния човек, без да се страхуваме от отговорите. Благодаря за всичко и за предоставената ни възможност за този въпросник.
- Много се радвам на този въпросник и той е много добре развит и ми помогна да разбера колко е важно да ходя на училище, да прекарвам време с приятели, да уважавам учителите. И накрая, бих искал да благодаря на всички ви за този положителен и много полезен опит ... Благодаря отново
- Да задавате повече въпроси относно характера / личността, също така, за да помогнете на училището да открие нашите човешки аспекти. Също така би било чудесно да говорим за себе си и да задаваме повече въпроси относно нашите умения за учене и да разбираме уменията на младите ученици, принадлежащи към това общо училище, и да практикуваме най-добрите си умения, благодарение на теорията и практиката.
- Този въпросник е много забавен и много полезен, бих предпочел да правя тези тестове по-често
- По мое мнение, учениците трябва да учат и да посещават училище и да продължат да учат, но понякога трябва да се отпуснем и, по мое мнение, не трябва да има никаква домашна работа за почивните дни.
- Наслаждавах се на този въпросник, беше страхотно, бих искал да правя тези тестове по-често, дори само защото обичам да работя на компютъра

- Този въпросник е много важен, забавен и полезен. Беше голямо удоволствие да попълня този въпросник, бих искал да го правя по-често.
- Вярвам, че този въпросник е много полезен.
- Беше прекрасно преживяване и открих много аспекти, които изобщо не знаех.
- Провеждането на този тест беше много забавно
- Този въпрос е много творчески и интересен. Много ми хареса.
- Наслаждавах се на всички въпроси (2)
- Беше хубаво
- Отне доста дълго време... но беше хубаво
- Беше чудесно преживяване, надявам се отново да го повтора с някой, който винаги ме пита за значението му...
- Беше интересно (5)
- Много се наслаждавах на този опит и бих искал отново да го направя

Полша:

Повечето ученици, отговорили на този въпрос, нямат коментари по проучването. Няколко ученици пишат, че харесват проучването и е добре подготвено. Няколко ученици отговарят, че проучването е твърде дълго. Един ученик пише, че въпросникът може да бъде разширен с интересите на учениците. Един от учениците посочва, че в училище има твърде малко време, отделено на проблемите на депресия или опит за самоубийство на деца. Струва си да се обърне внимание на изказването на един ученик за училищната система в Полша, която беше много критикувана от него; изявлението на ученика доказва голяма проникателност и притежание на лични знания.

Испания:

- Не ми харесва, че има хора, които мислят, че са по-добри от другите и се показват пред всички
  - Много ми харесва гимназията и някои часове са забавни. Английски, математика и др. Но аз не обичам часовете, които са скучни, като физическо възпитание и др. Учителят по физическо възпитание е много лош
  - Мисля, че съм много специален и много хора ми се присмиват, но аз винаги си задавам въпроса: Какво направих? Защо казваш това? Хората са странни. Или защото съм китаец и това има нещо общо с това. Нямам нищо против хората, просто живея живота си и обичам да помагам на хората
  - Искам образователната система да се откаже от ненужните неща и да ни научат на нещата, които са наистина важни. А образованието е полезно за цялото човечество да се развива в бъдеще, трябва да оставим зад себе си примитивните мисли. И да мислим заедно за бъдещето.
  - Не харесвам гимназията, но трябва да уча заради бъдещето си.
  - Благодарим ви, че ми се доверявате и че се държите добре с мен!
-
- Бих искал да попитам: дали някой учител не ви уважава?
  - Това е наистина дълго

- Не обичам учителите, те ме плашат, а учениците и съучениците ме обиждат, че съм различен.
- Нашите учители ни помагат много

Повечето ученици, отговорили на този въпрос, нямат коментари по отношение на проучването, освен няколко от тях, които споменават, че проучването е твърде дълго.

2.2.1.7. Общи изводи

В проучването взеха участие ученици на възраст от 10 до 16 години (един ученик на 9) в 1017 начални училища и гимназии (прогимназии) в четирите партньорски страни на проекта: България, Италия, Полша и Испания. 52,5% от проучваната група са момчета (557 ученици) и 47,5% са момичета (510 ученици). В проучването взеха участие 563 ученици в България, 126 ученици в Италия, 227 ученици в Полша and 151 ученици в Испания.

Като цяло във всяка държава учениците са от националността на държавата. Най-голямата група от ученици с друга националност е в Испания (почти 20% от респондентите в тази държава са от друга националност – основно мароканска).

Има известни различия по отношение на образователната система в някои партньорски страни. В Италия и в България и Полша ученици, участващи в проучването, посещават предимно начални училища: 68% в България, и 80% в Полша (останалите респонденти от тези страни посещават прогимназии (гимназии). Противоположна е ситуацията в Италия и Испания. В тези страни 100% от респондентите посещават прогимназии.

Изводите от горната глава са представени в няколко части, съвместими с въпросника:

1) Училището и училищната среда

Въз основа на резултатите можем да кажем, че учениците приемат своето училище. Над 36% от всички ученици харесват училището си, а над 14% определено го харесват, но 37,93% го харесват понякога. Подобен резултат беше постигнат в отделни страни. Само в България най-голямата група от респонденти (почти 43%) заявяват, че понякога харесват училището.

Чувството за безопасност на ученика в училищната среда също е добро. 42,34% от учениците се чувстват в безопасност в училищната среда, а 30,84% определено се чувстват сигурни в училищната среда. Тази ситуация е оценена по подобен начин във всяка държава и е подобна, когато става дума за чувството за безопасност на учениците в училище. 26,03% от учениците се чувстват доста безопасно и повече от 53% от учениците се чувстват сигурно в училище. Може да се каже, че чувството за безопасност в училище е високо сред учениците.

Учениците също оценяват добре състоянието на училищните сгради (46,79% смятат, че сградите са доста удобни, а 29,56% смятат, че определено са удобни). Подобна е ситуацията във всяка държава. Учениците са доволни от оборудването, което са получили в училище (50,21% от учениците са избрали отговор Абсолютно да и 24,92% По-скоро да). Във всички държави най-често отговорът е Абсолютно да.

Ситуацията е съвсем различна, що се отнася до опита на учениците, експериментите и практическите дейности в училището. Само 9,86% от учениците по-скоро и 7,85% от учениците определено са казали, че училището дава възможност за дейности и т.н., но 25,34% са отговорили само Понякога, и почти 27% - Абсолютно не. По този въпрос можем да отбележим и различията между страните. Различна ситуация се среща в България и Полша. В тези две страни учениците казват, че не са им разрешени дейности и експерименти в лаборатория (или По-скоро не). Докато в Испания и в Италия учениците

отговарят противоположно - разрешени са им такива дейности. От това следва, че учениците в Полша и България имат по-малък шанс да практикуват дейности и експерименти по време на уроците в училище, отколкото в Италия и Испания.

Учениците са абсолютно (25,47%) или по-скоро доволни (26,51%) от инфраструктурата на училищните сгради, която позволява допълнителни дейности. В Италия според най-голямата група от респонденти училището понякога осигурява място за извънкласни дейности. Предлагането в училище на допълнителни събития и дейности беше оценено много добре от учениците. 60,05% от учениците определено и 19,46% по-скоро потвърждават, че този тип дейности се организират в училището (спортни дейности, дискуссионни клубове, специални събития). Отново само в Италия ситуацията е малко по-различна - 33,87% от учениците са отговорили Понякога. Учениците абсолютно (35,31%), По-скоро да (24,73%) и Понякога (22,60%) обичат да участват в събития, организирани в училище, което показва, че те са доста доволни от работата на училището в областта на допълнителните събития. Тази ситуация е подобна във всички държави (най-много са отговорили Абсолютно да или По-скоро да).

Повече от 43% от учениците смятат, че учениците в тяхното училище са абсолютно или по-скоро не са третирани прекалено строго, но повече от 33% от учениците мислят, че това е понякога. Това може да означава, че учителите се отнасят към учениците приятелски (но не всички). Няма съществени различия между страните.

Учениците обикновено се идентифицират с училището. Според общите резултати 24,72% от учениците определено имат чувство за принадлежност към училище, докато 32,68% по-скоро имат такова чувство. Подобна е ситуацията в отделните страни.

Отношението на учениците към училищното образование изглежда малко по-различно. На въпроса: Често ли мислите, че посещаването на училище е интересно? най-много отговори са в категорията Понякога (34,10% от общия брой резултати). В Полша и България гласовете, събрани в останалите отговори, са разпределени по-равномерно. Това може да означава, че това е област, която изисква работа. В Италия и Испания също в отговорите По-скоро да и Абсолютно да е постигнат висок резултат.

Според учениците, техните съученици от други култури са включени в училищната общност. В резултатите 21,90% от учениците отговарят Абсолютно да и 23,20% По-скоро да. Трябва да обърнем особено внимание на факта, че най-голямата група ученици, отговарящи Абсолютно да, е в Испания - над 70% от респондентите. Отношението на учениците към присъствието на ученици от други култури в училището е (по-скоро) положително. Над 20% от учениците определено и почти 22% от учениците (като цяло) смятат, че това е положително явление. Няма съществени различия между страните.

Учениците също са доволни от училищната подкрепа, която получават по отношение на отпадането от училище. Според резултатите 15,67% от учениците смятат определено, а 29,84% по-скоро, че училището помага на учениците, изложени на риск от отпадане.

Учениците са доволни и от подкрепата на училището при риск да не преминат към следващия клас. Общо 33,90% от учениците смятат, че по-скоро и 24,78% определено училището помага на учениците, които са изложени на риск да не преминат към следващия клас. Отговорите в отделните страни са сходни. Подобна е ситуацията по отношение на удовлетвореността на учениците от получената подкрепа от училището по

отношение на трудностите при ученето. 31,12% от учениците смятат, че по-скоро, и 26,52%, че абсолютно, училището помага на учениците, които са изложени на риск от малко успешно обучение.

При резултатите голяма група ученици (30,18% - по-скоро да и повече от 16% абсолютно да) са доволни от подкрепата, получена от училището в областта на рисковото поведение. Трябва да се отбележи обаче, че според повече от 14% от учениците този проблем не се отнася за тях. При отговорите в отделните страни няма съществени различия.

Учениците приемат учениците от малцинствата (етнически, културни, национални и др.). На въпроса: Дали учениците, принадлежащи към малцинство, са дискриминирани, учениците са отговорили: Абсолютно не (18,94%), По-скоро не 21,88%). От друга страна, 27,3% от учениците отговарят Понякога. Така че това може да бъде област за бъдеща работа, особено в страна с голяма група мигранти в училищата (например в Испания, където над 22% от учениците отговарят Абсолютно да), но също и в развитието на отвореността за другите в други страни.

Учениците също са доволни от получената подкрепа от училището в областта на дискриминацията на малцинствените ученици (етнически, културни, национални и др.). Общо резултатите според повече от 31,42% от учениците, училището по-скоро би помогнало на дискриминираните ученици и над 22,66% от учениците смятат, че училището определено ще помогне. Отговорите в отделните страни са на сходно ниво.

Според общите резултати 23,70% от учениците понякога се сблъскват със ситуации на агресия и / или насилие в училище, а повече от 32,59% отговарят абсолютно "да". Има някои различия в отделните страни. В България и в Полша студентите отговарят абсолютно да (35,35% и 33,04%). От това следва, че това е проблем в училищата в тези страни. Това определено е област за бъдеща работа във всички страни.

Учениците, от друга страна, са доволни от подкрепата, която получават от училището за справяне с агресията и насилието. Общо 44,67% от учениците смятат, че училището абсолютно (21,86% по-скоро) помага на жертвите на агресия / насилие. Конкретните отговори в страните са сходни.

Безопасността на учениците в училище се потвърждава и от факта, че 35,50% от учениците абсолютно, а 32,58% по-скоро смятат, че училището е място, където те могат да получат помощ, ако се нуждаят от нея.

Според учениците (общи резултати) родителите (25,89%) определено или по-скоро (19,15%) си сътрудничат с училището, докато според 25,91% от учениците само понякога. Можем да видим разликата между Италия и други страни. Учениците в Италия казват, че родителите по-скоро не (25,81%) или понякога (25,81%), си сътрудничат с училище.

В училищата във всички страни се възприемат и теми на толерантност и уважение към другите (44,82% от учениците определено мислят така и 25,85% от тях по-скоро мислят така).

2) Отношенията в училище

Според общите резултати, в областта отношенията на учениците в училище, можем да кажем, че учениците като цяло са удовлетворени от връзките си с:

- ръководството на училището (директор) (почти 23% Абсолютно да, над 26% По-скоро да);
- училищен „обслужващ“ персонал (над 17% Абсолютно да, над 32% По-скоро да);
- учител / класен ръководител (почти 50% Абсолютно да, над 23% По-скоро да);
- учители (почти 28% Абсолютно да, почти 42% По-скоро да).

Няма съществени различия между страните в тези категории.

Според учениците учителите по-скоро (35,84%) или определено (21,27%) се отнасят към тях справедливо. Но над 28% от учениците смятат, че само понякога учителите ги третираат справедливо. Особено в България голямата група ученици (почти 30%) смятат, че учителите се отнасят справедливо към тях.

Учениците оценяват възможността да изразят собственото си мнение в училище на добро ниво. Над 24% от учениците определено и почти 27% от учениците по-скоро смятат, че учителите ги насърчават да изразяват собствени възгледи. Но също така голяма група респонденти (23,92%) избират отговор „Понякога“. Няма съществена разлика между страните.

Учениците също имат доста високо чувство за подкрепа от страна на учителя. В общите резултати над 29% и почти 39% от учениците определено или по-скоро могат да разчитат на допълнителна помощ от учителя, когато се нуждаят от нея.

Удовлетвореността на учениците от взаимоотношенията с други ученици е много висока. В общите резултати почти 50% от учениците имат добър контакт с други ученици, а повече от 26% от учениците оценяват своите контакти със съучениците си доста добре.

Учениците също са доволни от атмосферата в класа. Съгласно общите резултати, 29,48% и 30,58% от учениците посочват, че учениците от класа им определено или по-скоро обичат да бъдат заедно.

Общо 31,40% и съответно 23,83% от учениците отговарят, че техните съученици са по-скоро или определено любезни и отзивчиви. От друга страна, 29,64% от учениците са отговорили, че понякога съучениците им са любезни и отзивчиви.

Нивото на чувството за приемане в групата на връстниците е доста високо. Във всички страни 37,3% от учениците се чувстват по-скоро приети от съучениците си, докато 34,39% определено се чувстват приети в класната стая.

Чувството за подкрепа от страна на родителите достигна най-висок резултат. Над 72% от учениците определено могат да разчитат на помощта на родителите, ако имат някакви проблеми в училище (във всяка отделна страна сме постигнали повече от 70% при този отговор).

Родителите по-скоро (23,07%) или определено (33,13%) с готовност идват в училище според учениците. Така че можем да приемем, че сътрудничеството между родители и учители според учениците е добро или много добро.

Значението на обучението на учениците за родителите е много голямо. Общо в резултатите над 73% от учениците напълно потвърждават, че родителите ги насърчават да учат добре. Във всички страни този отговор достига най-висок резултат.

3) Комфортът на учениците в училище

Въз основа на отговорите на учениците (според общите резултати) можем да заключим, че като цяло учениците се чувстват добре в училище. Можем да предположим, че учениците в училище имат високо ниво на приемане (отговорите са на въпроса дали са се чувствали неприятно по отношение на):

- етнически или културен произход (абсолютно не: 53,03%, не знам / не се прилага: 13,02%),
- цвят на кожата (Абсолютно не: 68,42%, не знам / не се прилага: 12,91%),
- език, акцент (абсолютно не: 59,55%, не знам / не се прилага: 10,20%),
- сексуална ориентация (абсолютно не: 77,45%, не знам / не се прилага: 5,47%),
- физически черти (Абсолютно не: 51,12%, не знам / не се прилага: 10,15%),
- инвалидност или заболяване (Абсолютно не: 54,03 %, не знам / не се прилага: 13,7%),
- начин на обучение (Абсолютно не: 51,48%, По-скоро не: 18,88%),
- материално състояние на семейството (Абсолютно не: 63,46%, По-скоро не: 9,28%).

Сред другите причини, които учениците споменават, преди всичко са: не са разбрани от други ученици, учителите са лоши, другите са деструктивни, подигравателни, тормозене, носене на евтини дрехи, наричане „зубрач“, клюкарстване, присмиване и говорене зад гърба, присмиване над идоли, които са много важни за децата в тази възраст. Някои ученици също така обръщат внимание на инфраструктурата на училището, която засяга техния комфорт, като например прозоречни решетки. Учениците обръщат внимание и на отхвърлянето от страна на съученици или на величаенето на други ученици.

4) Значение на „ученето“ за учениците

Можем да предположим, че ученето е от голямо значение за учениците. 32,46% от учениците по-скоро, а 41,25% определено (в общите резултати) смятат, че обучението им е важно. Подобна е ситуацията във всяка страна.

Когато става дума за значението на обучението за връстници според учениците, ситуацията изглежда малко по-различна. Според общите резултати повече от 36,52% от учениците смятат, че обучението е по-скоро важно за техните съученици, но 24,74% - само понякога. Само 15,27% от учениците смятат, че обучението определено е важно за техните връстници.

Учениците понякога (34,32%) или по-скоро (26,33%) са мотивирани да учат. Но 20,08% от учениците определено са мотивирани да учат.

Учениците извършват допълнителна работа, за да разберат съдържанието, предавано в училище. Допълнително усилие по-скоро полагат 34,21% от учениците, а определено - 20,22% от учениците. Понякога 26,02% от учениците полагат усилия да разберат поставените в училище въпроси.

Интересът на учениците към разширяване на знанията извън съдържанието, предадено в училище, е на средно ниво. Най-голямата група ученици (43,09%) понякога отделят време за задълбочаване на определени теми. От друга страна 20,41% отговарят по-скоро да.

Натискът от родителите върху учениците за училищни постижения е твърде малък, но в отделните страни изглежда различен. Според общите резултати почти 32,17% от учениците смятат, че родителите по-скоро не очакват твърде много от тях, определено не смятат почти 20,76%. Но 14,52% от учениците смятат, че родителите по-скоро очакват твърде много, а 10,40% определено мислят така. В Полша и България учениците смятат, че родителите по-скоро не очакват твърде много от тях, но обратното е в Италия и Испания.

Подобна е ситуацията, когато става въпрос за натиска от учителите върху учениците за училищни постижения. В общите резултати почти 40,88% от учениците смятат, че учителите по-скоро не очакват твърде много от тях, но определено не смятат 12,02%. Въпреки това повече от 24% от учениците понякога смятат, че учителите очакват от тях твърде много училищни постижения. Разликите между страните са същите като в предишния въпрос. Отговорите с най-високи проценти в България и Полша са *по-скоро не* (съответно 44,58% и 39,21%), в Италия *поякога* (32,8%) и в Испания *по-скоро да* са (30,07%) и *абсолютно да* (25,17%).

Като цяло, според учениците, изучаването на нови неща е по-скоро интересно предизвикателство (37,06%). Почти 18% от учениците абсолютно мислят по този начин, а понякога почти 30% от учениците мислят така. Това илюстрира отношението на учениците към училищното образование и е много сходно във всяка страна-партньор.

Според повече от 57% от учениците (общи резултати), отпадането от училище има отрицателни последствия.

Отговорността на учениците за постигнатите резултати е разделена на няколко фактора. Според тях, техните резултати в ученето зависят главно от тяхното участие и времето, което те отделят за учене, но също и от техните способности. Голяма група ученици смятат, че резултатите им зависят от работата на учителите. Други отговори също са с висок процент. Сред другите фактори, от които зависят резултатите от обучението, учениците посочват собствената си мотивация, интерес към дадена тема, управление на времето, интернет, отношения със съученици, самочувствие, добри уроци. Някои ученици смятат, че техните резултати от обучението се влияят от помощта на други, а няколко ученици не знаят защо постигат положителни резултати в ученето, защото ученето не изисква от тях да полагат допълнителни усилия. От горните резултати можем да заключим, че учениците се чувстват отговорни за своите резултати, но са наясно с влиянието и на други фактори.

Помощници на учениците в образователния процес са предимно родителите, но също и учители. Други отговори също така имат висок процент: братя и сестри, училищни приятели. Сред другите хора, които подкрепят учениците по време на ученето, те споменават главно хора от семейството: баба, дядо, леля, чичо, братовчед, но също: учители, компютри, частни уроци. Трябва да се обърне внимание на факта, че голяма група ученици посочват, че никой не им помага, когато имат проблеми с ученето.

По отношение на предпочитания стил на учене учениците се идентифицират, както следва:

- Научавам наизуст, защото не разбирам всичко - ниво 4 (26,31%), ниво 3 (25,96%),
- Аз суча с разбиране - ниво 4 (28,45%), ниво 3 (28,33%), ниво 5 (24,01%),
- Не уча изобщо, защото запомням всичко от учебните часове - ниво 1 (37,56%), ниво 3 (23,75%), ниво 2 (18,99%)
- Уча се чрез опити и грешки - ниво 3 (25,77%), ниво 5 (24,52%), ниво 4 (23,52%),
- Уча се чрез решаване на проблеми - ниво 3 (25,10%), ниво 1 (24,15%),
- Уча чрез подражание - ниво 1 (31,96%), ниво 2 (24,20%),
- Предпочитам други занимания пред ученето - ниво 5 (33,40%), ниво 3 (20,02%)

Горните резултати показват, че учениците понякога учат наизуст, защото не разбират всичко. Често се опитват да учат с разбиране. Те по-скоро учат, защото не помнят всичко от часа. Доста голяма група ученици учат чрез опит и грешка. Но само някои от тях учат чрез решаване на проблеми. Те по-скоро не учат чрез имитация. Голяма група от ученици предпочитат други дейности, освен ученето.

Житейски умения, притежавани от ученици.

- Вземане на решения и решаване на проблеми - ниво 4 (29,84%), ниво 5 (24,10%), ниво 3 (21,73%)
- Творческо мислене и критично мислене - ниво 3 (28,14%), ниво 4 (24,22%), ниво 5 (22,18%)
- Ефективна комуникация и поддържане на добри междуличностни отношения - ниво 5 (26,64%), ниво 3 (30,17%), ниво 4 (23,41%),
- Самосъзнание и съпричастност - ниво 3 (25,05%), ниво 5 (24,23%), ниво 4 (20,24%),
- Справяне с емоциите и управлението на стреса - ниво 5 (22,61%), ниво 3 (22,54%), ниво 4 (21,32%),

Горните резултати показват, че учениците оценяват житейските си умения доста високо. Във всяка от категориите умения нивата са 3, 4 и 5.

Учениците са склонни към обща представа за собственото си бъдеще, но някои от тях имат и конкретни планове за бъдещето. Трябва да се отбележи, че по-голямата част от учениците биха могли да кажат какво биха искали да правят в бъдеще - някои от тях са посочили конкретни професии, които биха искали да практикуват, някои от тях определят какъв обхват от задачи биха желали да изпълняват. Някои ученици пишат, че биха искали да бъдат щастливи и да създадат семейство. Във всяка страна голяма група ученици пишат, че все още не знаят какво биха искали да правят в бъдеще, а някои от тях не са отговорили.

Познаване на уменията им от ученика - сред споменатите способности, учениците са въвели специфични умения, таланти, "професионални" умения, напр. пеене, свирене на инструменти, рисуване, спортни умения, математически умения, шиене, готвене и т.н. Например: Аз съм приятелски настроен, общителен, имам луди идеи, създавам лесно приятелства и т.н. Някои от учениците съчетават уменията с това, което биха искали да правят в бъдеще. Много ученици в някои страни (България, Полша, Испания) споменават, че са добри в някои специфични учебни предмети. Голяма група ученици споменават, че

не знаят своите умения и силни страни. Това е област, която може да се нуждае от бъдеща работа.

5) Социални и емоционални компететности на учениците

Въз основа на общите резултати можем да кажем, че учениците имат високо чувство за приемане в група от връстници. Над 43% от учениците определено и 25,90% от учениците са по-скоро склонни да участват в група от връстници. Много сходни резултати има във всички страни-партньори.

Резултатите в областта на лидерството сред съучениците са малко по-различни в отделните страни. Общите резултати показват, че 24,31% от учениците определено обичат да бъдат лидери, почти 22% понякога обичат да ръководят групата, но над 16% определено и над 19% по-скоро не обичат да бъдат лидери. Подобни резултати можем да намерим и в Полша и Испания. Но в Италия резултатите са равни, така че можем да предположим, че някои ученици обичат да бъдат лидери, а други не. А в България най-голямата група ученици (повече от 27%) абсолютно искат да бъдат лидери.

В общите резултати (които са отразени в резултатите на дадена страна) учениците проявяват сътрудничество в групата и интерес към връстниците си. 29,81% от учениците са по-скоро и 18,14% от учениците са определено заинтересовани от това, какво правят техните съученици и си сътрудничат с тях. Но 35,31% от учениците го правят понякога.

Учениците (според общите резултати) декларират своята дейност по време на занятията обикновено понякога (почти 41,93% от учениците). Някои от учениците (над 22%) смятат, че са по-активни по време на занятията, а почти 13%, че определено са активни по време на уроците.

Активността на учениците, когато играят с връстниците си, е малко по-различна. Над 31% от учениците участват по-активно в игрите с връстниците си, а почти 32% от учениците определено са активни, когато играят с връстниците си според общите резултати.

Учениците във всички страни по-скоро (над 29%) и определено (над 28%) доброволно си сътрудничат в група.

Те могат също така да изграждат взаимоотношения с възрастни. Над 38% от учениците (според общите резултати) са доста отворени в контактите с възрастни и почти 23% са определено отворени за такива взаимоотношения.

Учениците приемат и социални и групови правила (Общо резултати: По-скоро да: 34,50%, Абсолютно да: 31,27%).

Учениците са склонни да изграждат взаимоотношения с връстници доста лесно. 29,19% от всички ученици по-скоро, а 38,14% от всички ученици определено лесно установяват контакт с връстниците си.

От гледна точка на приемането от учениците на връстниците им, резултатите показват, че най-голямата група ученици (28,89%) по-скоро канят и насърчават съучениците си да говорят и играят с тях. Но 24,88% от учениците определено насърчават връстниците си да

играят заедно. В България и Полша голямата група респонденти (съответно 26,64% и 30,54%) понякога насърчават връстниците си да играят заедно.

Във всички страни учениците декларират висока степен на чувствителност към нуждите и емоциите на своите връстници. 25,36% по-скоро и над 43% от учениците абсолютно помагат на съучениците си, опитвайки се да ги окуражат, когато е необходимо.

Изследването показва също, че учениците от всички страни са наясно със своите права. 37,19% заявяват, че са по-скоро запознати с тях, докато 32,23% заявяват, че са абсолютно наясно с тях.

Учениците се придържат към социалните норми и правила, което се изразява и в зачитане на правата и свободите на другите хора. В съответствие с общите резултати, 31,05% по-скоро и 46,44% абсолютно зачитат правата и свободите на другите.

Асертивността на учениците обаче е определено област за работа. Само 36,78% от учениците казват, че понякога говорят на глас за важни за тях въпроси. Общо над 23% от учениците са отговорили, че по-скоро или абсолютно не говорят на глас за тези въпроси.

Що се отнася до осъзнаването на емоциите от учениците, те декларират (общи резултати), че по-скоро (29,23%) или определено (28,49%) обикновено са в добро настроение и се чувстват добре.

От гледна точка на осъзнаването на емоциите на други хора, учениците (във всички страни) заявяват, че са способни да разберат чувствата на другите хора по-скоро (34,84%) или определено (24,97%). Но и голяма група ученици (26,22%) могат само понякога.

Според общите резултати, понякога учениците (30,51%) изпитват затруднения да обяснят на другите хората какво чувстват. Останалите аспекти са разделени съвсем по равно. Резултатите, получени в тази категория, показват, че способността да се изразяват емоциите от ученика може да бъде друг фактор за по-нататъшна работа.

Същото се отнася и за способността за справяне с емоциите, стреса на учениците. Също така в тази категория най-голямата група ученици понякога (27,38%) се затварят в себе си, когато са разстроени, но 20,77% абсолютно и 18,85% по-скоро не реагират по този начин.

Също така в следващия въпрос, свързан с осъзнаването на емоциите от учениците, получихме подобни резултати. Отново най-голямата група са ученици (според общите резултати), които понякога (27,71%) не знаят точно какви емоции чувстват в момента. Този отговор получи най-висок резултат във всяка страна.

Отговорите на следващия въпрос обаче предполагат, че учениците имат способността да свържат емоциите с причините, които ги предизвикват. В общите резултати почти 39% от учениците определено или вероятно знаят защо са ядосани. Само в Италия над 23% от учениците не знаят защо са ядосани.

Също така аспектът на осъзнаване на значението на емоциите в отношенията с другите е на добро ниво сред учениците. В общите резултати над 63% от учениците казват, че за тях е по-скоро или определено важно да знаят какво чувстват техните приятели.

Учениците също демонстрират необходимостта от разбиране на причините за емоциите на други хора. Според общите резултати 29,99% от учениците по-скоро и 45,50% от

учениците определено се опитват да разберат защо техният приятел е разстроен например.

Способността на учениците да разбират емоциите на другите хора е на средно и добро ниво. В общите резултати 29,32% от учениците понякога, докато 27,19% от учениците по-скоро и 22,05% от учениците определено могат да познаят какво чувстват хората, с които говорят.

Следващият въпрос свидетелства за нивото на асертивност на учениците. Според общите резултати 35,38% от учениците заявяват, че за тях определено е лесно да кажат НЕ, когато техните приятели и колеги ги насърчават да направят нещо, което не харесват. По-скоро 20,13% от учениците също мислят така. Но 20,94% от учениците признават, че само понякога им е лесно да кажат НЕ.

Учениците във всички страни са склонни да избягват конфликтни ситуации (Общи резултати: *По-скоро да* - 36,26%, *Абсолютно да* - 23,38%). Но 19,44% от учениците признават, че само понякога избягват конфликтни ситуации. Над 15% от учениците са по-скоро или определено ангажирани в конфликтни ситуации.

Що се отнася до начина, по който учениците се справят с конфликтни ситуации, те посочват (според общите резултати), че по-скоро (35,47%) се опитват да се справят с конфликтните ситуации по мирен начин. Но 25,60% от учениците признават, че само понякога използват мирни начини за справяне в конфликтни ситуации.

В конфликтни ситуации учениците във всички страни по-скоро не (21,44%) или определено не (46,68%) се държат агресивно към своите съученици.

В такива ситуации учениците обикновено не се обиждат и не се ядосват (Общи резултати: *Абсолютно не* - 35,10%, *По-скоро не* - 25,51%).

Изследването показва също, че учениците във всички страни определено не (42,24%) или по-скоро не (29,58%) инициират конфликтни ситуации.

2.2.2. Група В – Ученици на възраст 6-10 години

2.2.2.1. Данни по класове

1.1. Разпределение на учениците по години и класове

България:

- 1^{ви} клас – 4 клас – 6 и 7 годишни - 71 ученици
- 2^{ри} клас – 6 клас – 7 и 8 годишни - 114 ученици
- 3^{ти} клас – 6 клас – 8 и 9 годишни - 120 ученици
- 4^{ти} клас – 7 клас – 9 и 10 годишни - 175 ученици

Италия:

- 1^{ви} клас (ученици на 6 години): 2 групи
- 2^{ри} клас (ученици на 7 - 8 години): 6 групи
- 4^{ти} клас (ученици на 9 години): 4 групи
- 5^{ти} клас (ученици на 10-11 години): 4 групи

Полша:

- 1^{ви} клас (ученици на 6-7 години) – 3 групи
- 3^{ти} клас (ученици на 9-10 години) – 3 групи

Испания:

- 1-во ниво начално образование (ученици на 6-7 години) – 5 групи
- 2-ро ниво начално образование (ученици 9-10 години) – 4 групи

1.2. Брой ученици в клас

България:

Брой класове	момчета	момичета
1^{ви} клас		
Клас 1	10	9
Клас 2	9	9
Клас 3	11	8
Клас 4	11	13
2^{ри} клас		
Клас 1	13	11
Клас 2	10	9
Клас 3	12	11
Клас 4	10	15
Клас 5	11	14
Клас 6	13	10

3 ^{ти} клас		
Клас 1	13	5
Клас 2	11	12
Клас 3	15	5
Клас 4	12	6
Клас 5	15	4
Клас 6	9	8
4 ^{ти} клас		
Клас 1	11	13
Клас 2	12	8
Клас 3	15	10
Клас 4	15	8
Клас 5	12	13
Клас 6	12	10

Общо: Момчета – 259 и момичета – 221 (480 ученици)

Италия:

Брой класове	Момчета	Момичета
1 ^{ви} клас		
Клас 1	12	4
Клас 2	4	6
2 ^{ри} клас		
Клас 1	10	11
Клас 2	10	5
Клас 3	7	9
Клас 4	7	4
Клас 5	5	6
Клас 6	6	12
4 ^{ти} клас		
Клас 1	7	11
Клас 2	10	9
Клас 3	7	12
Клас 4	9	12
5 ^{ти} клас		
Клас 1	8	7
Клас 2	11	3
Клас 3	11	6
Клас 4	7	10

Общо: 131 момчета и 127 момичета (258 ученици)

Полша:

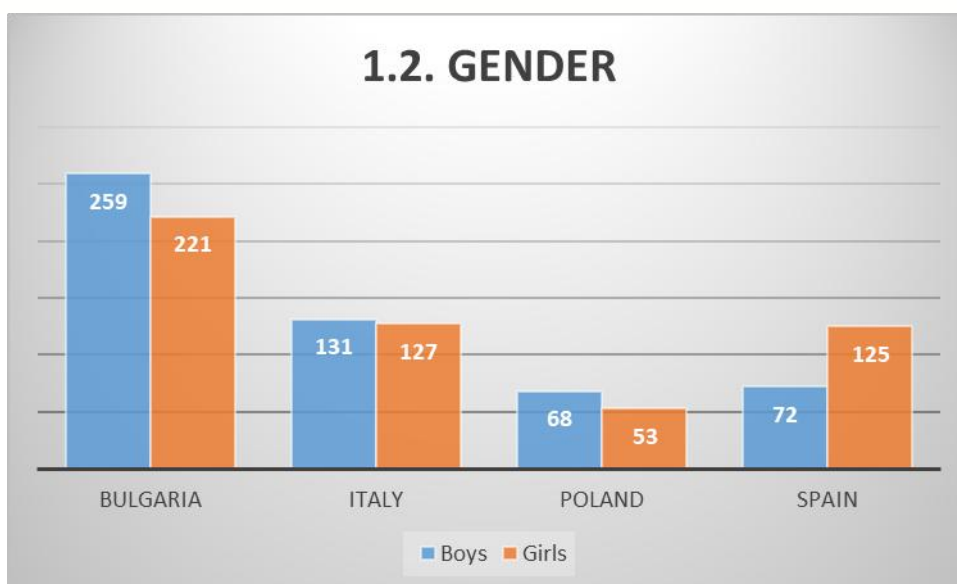
Брой класове	Момчета	Момичета
1^{ви} клас		
Клас 1	12	10
Клас 2	11	9
Клас 3	13	4
3^{ти} клас		
Клас 1	12	12
Клас 2	11	12
Клас 3	9	6

Общо: 68 момчета и 53 момичета (121 ученици)

Испания:

Брой класове	Момчета	Момичета
1-во ниво начално образование		
Клас 1	8	12
Клас 2	7	9
Клас 3	15	10
Клас 4	3	15
Клас 5	7	17
2-ро ниво начално образование		
Клас 1	10	15
Клас 2	4	15
Клас 3	2	20
Клас 4	16	12

Общо проучването обхваща: 72 момчета и 125 момичета (197 ученици).

Общо (във всички страни) проучването обхваща: 530 момчета и 564 момичета (общо 1094 ученици)

1.3. Гражданство/Националност

България: Всички ученици са българи.

Италия: Всички ученици са италианци, с изключение на четирима ученика от Румъния, двама ученика от Украйна, двама ученика от Венецуела, един ученик от Мароко и един ученик от Колумбия.

Полша: Всички ученици са от Полша.

Испания:

Испанци, мароканци, немци

Испанци, мароканци

Испанци,

Испанци, мароканци, немци и италианци

Испанци, мароканци, еквадорци

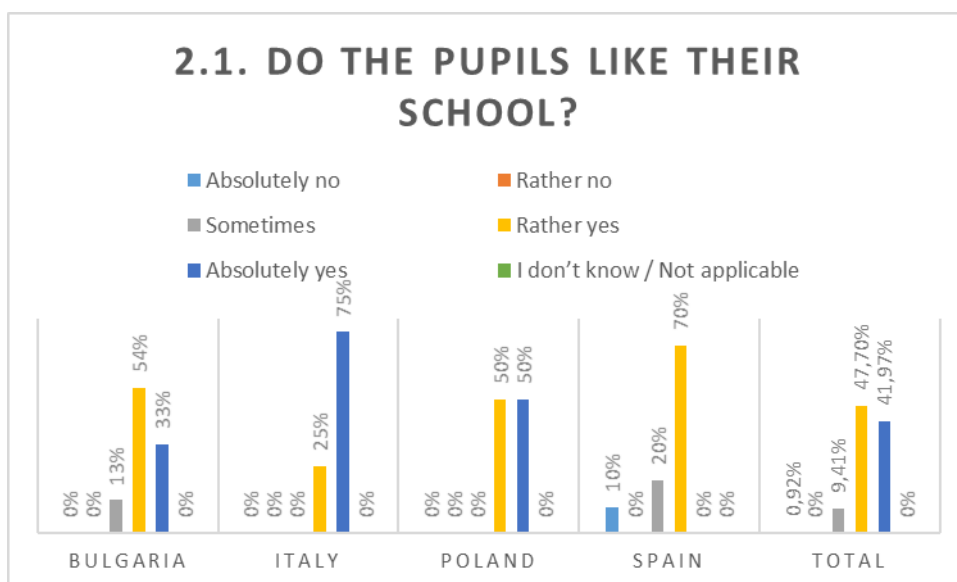
2.2.2.2. Училището и училищната среда

2.1. Учениците харесват ли училището си?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	3 (12,50%)	13 (54,17%)	8 (33,33%)	-
Италия N=16	-	-	-	4 (25%)	12 (75%)	-
Полша N=6	-	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-
Испания N=9	1 (10%)	-	2 (20%)	7 (70%)	-	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,92%	0,00%	9,41%	47,70%	41,97%	0,00%

Допълнителни коментари:

Италия: 3: те са добре интегрирани и обучени; с удоволствие посещават часовете;
От няколко години и през лятото (юни-юли) с удоволствие посещават училище.

2.2. Мислите ли, че учениците се чувстват в безопасност в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	-	17 (70,83%)	7 (29,17%)	-
Италия	-	-	-	1 (6,25%)	15 (93,75%)	-

N=16						
Полша N=6	-	-	-	4 (66,67%)	2 (33,33%)	-
Испания N=9	-	-	8 (88,89%)	1 (11,11%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	7,59%	48,17%	44,24%	0,00%

Допълнителни коментари: не

2.3. Смятате ли, че помещенията, в които се провеждат уроците, са удобни/комфортни за учениците (напр. добре отопляеми, ярки,...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	-	15 (62,50%)	9 (37,50%)	-
Италия N=16	-	3 (18,75%)	1 (6,25%)	6 (37,5%)	6 (37,5%)	-
Полша N=6	-	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-
Испания N=9	-	1 (11,11%)	-	5 (55,56%)	3 (33,33%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	5,96%	1,68%	54,72%	37,64%	0,00%

Допълнителни коментари:

Италия: 1: ще имаме нужда от друго място за лабораторни дейности.

2.4. Предлага ли училището учебни материали за учениците (напр. книги, помагала и т. н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	-	9 (37,5%)	15 (62,5%)	-
Италия N=16	1 (6,25%)	5 (31,25%)	3 (18,75%)	5 (31,25%)	2 (12,50%)	-
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	3 (33,33%)	5 (55,56%)	1 (11,11%)	-	-	-
Общо N=55	4,52%	13,16%	5,97%	32,46%	43,89%	0,00%

(средно по степен)						
--------------------	--	--	--	--	--	--

Допълнителни коментари: не

2.5. Учениците имат ли възможност да провеждат експерименти в лаборатории/работилници и практически дейности в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	3 (12,50%)	2 (8,34%)	9 (37,50%)	5 (20,83%)	5 (20,83%)	-
Италия N=16	-	3 (18,75%)	2 (12,5%)	7 (43,75%)	4 (25%)	-
Полша N=6	-	1 (16,67%)	2 (33,33%)	2 (33,33%)	1 (16,67%)	-
Испания N=9	-	-	-	6 (66,67%)	2 (22,22%)	1 (11,11%)
Общо N=55 (средно по степен)	7,59%	10,72%	27,42%	31,42%	21,92%	0,93%

Допълнителни коментари: Италия: често използваме медийни лаборатории; училището не разполага с фитнес или лаборатория; практическите дейности се извършват в класната стая; използват се някои свободни пространства като коридори; няма оборудвана лаборатория. Учителите сами се оборудват и подготвят.

2.6. Предоставя ли училището на учениците възможност за извънкласни дейности (например театър, музика, шоута,...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	1 (4,17%)	3 (12,50%)	4 (16,67%)	5 (20,83%)	11 (45,83%)	-
Италия N=16	-	3 (18,75%)	2 (12,5%)	6 (37,5%)	4 (25%)	1 (6,25%)
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	-	-	7 (77,78%)	2 (22,22%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,55%	12,62%	13,49%	30,69%	38,97%	1,68%

Допълнителни коментари: Италия: 3: извънкласни дейности се провеждат в училищни пространства, които не са подходящи за целта; във външни помещения; извънкласни дейности рядко се извършват.

2.7. Организира ли училището извънкласни занимания (напр. спортни дейности, дискуссионни клубове, мероприятия, конкурси и др.) ?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	4 (18,18%)	4 (18,18%)	14 (63,64%)	-
Италия N=16	-	-	4 (25%)	5 (31,25%)	7 (43,75%)	-
Полша N=6	-	-	-	1 (16,67%)	5 (83,33%)	-
Испания N=9	-	-	2 (22,22%)	7 (77,78%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	19,76%	27,20%	53,04%	0,00%

Допълнителни коментари: не

2.8. Учениците обичат ли да участват в извънкласни мероприятия, организирани в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	2 (8,33%)	6 (25%)	16 (66,67%)	-
Италия N=16	-	-	-	3 (18,75%)	13 (81,25%)	-
Полша N=6	-	-	-	1 (16,67%)	5 (83,33%)	-
Испания N=9	-	-	1 (11,11%)	7 (77,78%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	5,97%	27,54%	66,49%	0,00%

Допълнителни коментари: не

2.9. Учениците, принадлежащи ли към култура, различна от тази на останалите ученици (например поради произход, религия,...), посещават ли училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	3 (12,50%)	4 (16,67%)	6 (25%)	6 (25%)	5 (20,83%)	-
Италия	3 (20%)	2 (13,33%)	4 (26,67%)	3 (20%)	3 (20%)	-

N=16						
Полша N=6	1 (16,67%)	-	1 (16,67%)	-	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	-	-	1 (11,11%)	8 (88,89%)	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	13,50%	13,74%	22,94%	21,52%	28,30%	0,00%

Допълнителни коментари:

България: трима учители са отчетели малцинството на ромите и един на китайци.

Италия: 3: тунзийци, пакистанци, индийци; липса на чужденци; липса на отговор от един от анкетираните от Италия

2.10. Смятате ли, че учениците биха сметнали това за нещо положително?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	6 (26,09%)	3 (13,04%)	6 (26,09%)	4 (17,39%)	4 (17,39%)
Италия N=16	-	-	-	3 (23,08%)	9 (69,23%)	1 (7,69%)
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	1 (16,67%)	3 (50%)
Испания N=9	-	1 (11,11%)	3 (33,33%)	4 (44,45%)	-	1 (11,11%)
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,00%	17,43%	11,29%	27,33%	28,09%	15,86%

Допълнителни коментари: Италия 1: да

Липса на отговор:

България: 1

Италия: 3

2.11. Имало ли е ситуации на агресия и/или насилие в училище (сред деца на възраст между 6-10 години) (напр. сбиване и т.н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	5 (20,83%)	10 (41,67%)	5 (20,83%)	4 (16,67%)	-
Италия N=16	10 (66,67%)	4 (26,66%)	1 (6,67%)	-	-	-
Полша N=6	-	1 (16,67%)	2 (33,32%)	1 (16,67%)	1 (16,67%)	1 (16,67%)

Испания N=9	-	1 (11,11%)	2 (22,22%)	6 (66,67%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	17,16%	21,29%	30,66%	19,27%	10,97%	0,65%

Допълнителни коментари

Липса на отговор: Италия: 1.

2.12. Според вас смятат ли учениците, че училището помага (или ще помогне) на учениците, които страдат от агресия/насилие и тормоз

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	1 (4,17%)	7 (29,17%)	4 (16,67%)	12 (50%)	-
Италия N=16	-	-	-	5 (33,33%)	9 (60%)	1 (6,67%)
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	2 (22,22%)	4 (44,44%)	2 (22,22%)	1 (11,12%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	4,54%	21,80%	22,10%	49,85%	1,71%

Допълнителни коментари: Италия: 1: училището е изпълнявало проект, свързан с насилието и тормоза

Липса на отговор: Италия: 1.

2.13. Според вас смятат ли учениците, че училището е мястото, което би помогнало, ако някой се нуждае от помощ?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	1 (4,17%)	1 (4,17%)	11 (45,83%)	11 (45,83%)	-
Италия N=16	-	1 (6,25%)	2 (12,5%)	5 (31,25%)	7 (43,75%)	1 (6,25%)
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	6 (66,67%)	-	2 (22,22%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	9,91%	5,91%	39,40%	43,10%	1,68%

Допълнителни коментари: не

2.14. Учениците имат ли добро отношение и контакти с учителите?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	1 (4,17%)	-	-	8 (33,33%)	15 (62,50%)	-
Италия N=16	-	-	-	3 (18,75%)	13 (81,25%)	-
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	2 (22,22%)	1 (11,11%)	6 (66,67%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,55%	1,91%	0,93%	32,21%	62,40%	0,00%

Допълнителна информация: не

2.15. Учениците имат ли добро отношение и контакти с директорите?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	1 (4,17%)	1 (4,17%)	5 (20,83%)	8 (33,33%)	9 (37,50%)	-
Италия N=16	-	-	-	6 (37,5%)	10 (62,5%)	-
Полша N=6	-	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-
Испания N=9	1 (11,11%)	2 (22,22%)	5 (55,56%)	-	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	3,47%	4,46%	17,37%	32,25%	42,45%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 1: за учениците, директорът олицетворява фигурата на бащата.

2.16. Смятате ли, че учениците имат добър контакт с училищното ръководство/директор/управител?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	1 (4,17%)	1 (4,17%)	7 (29,17%)	3 (12,50%)	12 (50%)	-
Италия N=16	-	-	-	3 (18,75%)	11 (68,75%)	2 (12,5%)

Полша N=6	-	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-
Испания N=9	-	1 (11,11%)	5 (55,56%)	3 (33,33%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,55%	3,48%	22,42%	17,38%	50,81%	3,36%

Допълнителни коментари: Италия: 1: нашият персонал има близки отношения с ученици, учители и чистачи.

2.17. Добри ли са отношенията между учениците?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	1 (4,17%)	-	12 (50%)	11 (45,83%)	-
Италия N=16	-	-	-	5 (31,25%)	11 (68,75%)	-
Полша N=6	-	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-
Испания N=9	-	-	-	6 (66,67%)	3 (33,33%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	2,55%	0,00%	46,35%	51,10%	0,00%

Допълнителни коментари: не

2.18. Ако има допълнителни важни аспекти, касаещи училищния живот на класа, които не са споменати по-горе, моля не се колебайте да ги отразите.

България:

Коментар от един учител: Трябва да се обърне повече внимание на насърчаването на добри взаимоотношения и предотвратяването на проблемни и конфликтни ситуации в училището.

Италия:

Полша:

- Спрятане със стреса и овадяване на емоциите.
- Справяне със стреса; Промяна на навиците на мислене, промяна на вярванията; Освобожаване от деструктивните емоции.

Испания:

- Атмосферата в класа е спокойна и децата са много приятни. Повечето родители имат доверие в мен като учител.
- Изгонванията са чести, когато училищните правила не се спазват от някой ученик.
- Нищо по-специално.

2.19. Изводи, направени от ученическите рисунки. Какво обичат да правят учениците в училище / в клас и кои аспекти от училищния живот не фигурират в техните рисунки?

България:

11 учители предоставят събраната и обобщена информация:

- По време на учебни занятия, учениците обичат да: работят в малки групи; учебните занятия да се провеждат под формата на игри; интерактивни методи;
- От предметите най-много им харесва математика, български език и литература и физическо възпитание;
- Харесват спортните дейности и да играят заедно, особено игрите, свързани с движения по време на междучасията и след училище;
- Харесват извънкласни занимания – клубове по интереси, особено танци и различни кръжоци по изкуства (рисуване, пеене, актьорско майсторство); екскурзии, „зелени училища“ (уроци в гората и планината);
- Харесва им да се срещат с приятели и да играят заедно в междучасията.

Италия:

- Много харесват технически и художествените обучения
- Много харесват развлекателните и спортни дейности

Полша:

- Харесват: работа в групи; театър, игри, компютърни занятия, пътувания и др.
- Харесват: да учат чрез игри; да участват в игри да се движат. Да учат по време на екскурзии и да участват в екологично-природни работилници.
- Харесват: игри за движение (уроци по физическо възпитание); обичат да се забавяват по време на междучасия.
- Децата обичат да прекарват времето си активно като играят, както по време на час, така и по време на междучасие.
- Те обичат да играят заедно игри, да танцуват, да пеят и да ходят на пътувания.

Испания:

- Харесват групови занимания; театри; експерименти; компютри; динамични занимания и пътувания;
- Обичат природата; екскурзии; музеи; експерименти в които могат да докоснат това, което правят.
- Обичат физическата активност, музиката, занаяти и да правят колажи.
- Харесват извънкласните занимания, екскурзии и приключения.
- Децата обичат театъра; музиката; играта на двора; хвърлянето на водни балони и други занимания, свързани с естествения контакт с природата.

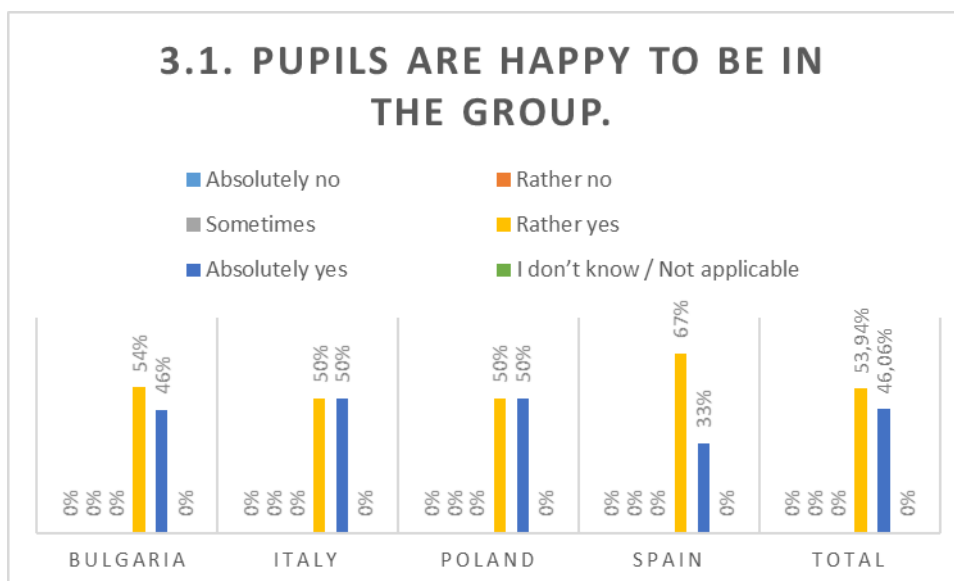
- Децата обичат да рисуват и да създават модели с глина, харесват динамичните игри и игрите с предизвикателства, особено в комбинация с театър и музика.
- Учениците харесват заниманията в екип: игри; конкурси; спорт; всичко, свързано с природата, както занаятчийските дейности, които ги карат да се отпускат.
- Харесват всякакви активни дейности, като екскурзии, приключения и посещение на интересни места, които имат връзка с това, което изучават в училище, както и дейности, свързани с изкуства също много ги влекат.
- Учениците не изразяват предпочитания преди да опитат различни неща, но като цяло прави впечатление, че динамичните игри и отборните занимания много им допадат.

2.2.2.3. Социални и емоционални компетентности на учениците

3.1. Учениците се радват да бъдат в групата.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	-	13 (54,17%)	11 (45,83%)	-
Италия N=16	-	-	-	8 (50%)	8 (50%)	-
Полша N=6	-	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-
Испания N=9	-	-	-	6 (66,67%)	3 (33,33%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	0,00%	53,94%	46,06%	0,00%

Допълнителни коменари: не

3.2. Има един или няколко лидери в класа.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	2 (8,33%)	2 (8,33%)	3 (12,50%)	7 (29,17%)	10 (41,67%)	-
Италия N=16	1 (6,67%)	2 (13,33%)	4 (26,67%)	6 (40%)	2 (13,33%)	-
Полша	-	-	-	1 (16,67%)	5 (83,33%)	-

N=6						
Испания N=9	-	-	-	2 (22,22%)	7 (77,78%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	6,84%	8,55%	14,56%	30,90%	39,15%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 1: Той е повлиян от настроението, но не го смятам за лидер

Липса на отговор: Италия: 1.

3.3. Учениците се интересуват от това, което съучениците им правят в групата, те си сътрудничат помежду си.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	-	17 (77,27%)	5 (22,73%)	-
Италия N=16	-	-	-	8 (50%)	8 (50%)	-
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	-	-	9 (100%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	0,00%	69,80%	30,20%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.4. Учениците са активни по време на клас.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	3 (12,50%)	10 (41,67%)	11 (45,83%)	-
Италия N=16	-	-	-	7 (43,75%)	9 (56,25%)	-
Полша N=6	-	-	-	1 (16,67%)	5 (83,33%)	-
Испания N=9	-	1 (11,11%)	-	3 (33,33%)	5 (55,56%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,93%	7,59%	40,56%	50,92%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.5. Учениците са активни в груповите занимания и игри.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	1 (4,17%)	7 (29,17%)	16 (66,66%)	-
Италия N=16	-	-	-	7 (43,75%)	9 (56,25%)	-
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	-	-	3 (33,33%)	6 (66,67%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	2,55%	33,60%	63,85%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.6. Учениците си сътрудничат в група.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	1 (4,17%)	14 (58,33%)	9 (37,50%)	-
Италия N=16	-	1 (6,25%)	-	7 (43,75%)	8 (50%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	4 (66,67%)	1 (16,67%)	-
Испания N=9	1 (11,11%)	1 (11,11%)	1 (11,11%)	5 (55,56%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,93%	2,61%	4,11%	54,52%	37,83%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.7. Учениците открито контактуват с възрастните.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	2 (8,33%)	10 (41,67%)	12 (50%)	-
Италия N=16	-	-	-	11 (68,75%)	5 (31,25%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	2 (33,33%)	3 (50%)	-
Испания N=9	-	1 (11,11%)	5 (55,56%)	1 (11,11%)	2 (22,22%)	-

N=9						
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,00%	0,93%	10,43%	46,03%	42,61%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 1: Не винаги е позитивно

3.8. Учениците спазват принципите и правилата в групата.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	-	18 (75%)	6 (25%)	-
Италия N=16	-	-	3 (18,75%)	10 (62,5%)	3 (18,75%)	-
Полша N=6	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-	-
Испания N=9	1 (11,11%)	3 (33,33%)	3 (33,33%)	-	2 (22,23%)	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,93%	2,84%	9,16%	64,93%	22,14%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 1: С известни трудности.

3.9. Техните опити за контакт са разбрани от другите деца.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	5 (20,83%)	15 (62,50%)	4 (16,67%)	-
Италия N=16	-	-	1 (6,25%)	11 (68,75%)	4 (25%)	-
Полша N=6	-	-	-	6 (100%)	-	-
Испания N=9	-	1 (11,11%)	7 (77,78%)	1 (11,11%)	-	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,00%	0,93%	20,99%	61,22%	16,86%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.10. Учениците карат и насърчават децата да разговарят и да играят

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България	-	-	5 (20,83%)	14	5 (20,83%)	-

N=24				(58,34%)		
Италия N=16	-	-	1 (6,25%)	7 (43,75%)	8 (50%)	-
Полша N=6	-	-	-	6 (100%)	-	-
Испания N=9	-	-	3 (33,33%)	5 (55,56%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,00%	0,00%	17,16%	55,77%	27,07%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.11. Учениците си помагат, опитвайки се да рзвеселят връсниците си.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	4 (16,67%)	9 (37,50%)	11 (45,83%)	-
Италия N=16	-	-	2 (12,5%)	6 (37,5%)	8 (50%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	3 (50%)	2 (33,33%)	-
Испания N=9	-	1 (11,11%)	3 (33,33%)	4 (44,45%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	0,00%	0,93%	16,98%	38,59%	43,50%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.12. Учениците са наясно с правата си.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	1 (4,17%)	2 (8,33%)	14 (58,33%)	7 (29,17%)	-
Италия N=16	-	-	2 (13,33%)	9 (60%)	4 (26,67%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	3 (50%)	2 (33,33%)	-
Испания N=9	6 (66,67%)	3 (33,33%)	-	-	-	-
Общо N=55 <i>(средно по степен)</i>	5,78%	5,48%	9,20%	53,42%	26,12%	0,00%

степен)

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 1.

3.13. Учениците уважават правата и свободите на другите.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	5 (20,83%)	15 (62,50%)	4 (16,67%)	-
Италия N=16	-	1 (6,25%)	1 (6,25%)	13 (81,25%)	1 (6,25%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	4 (66,68%)	1 (16,67%)	-
Испания N=9	1 (11,11%)	3 (33,33%)	5 (55,56%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,93%	4,52%	19,70%	62,39%	12,46%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.14. Учениците говорят за важните въпроси, свързани с тях.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	6 (25%)	11 (45,83%)	7 (29,17%)	-
Италия N=16	-	1 (6,25%)	5 (31,25%)	7 (43,75%)	3 (18,75%)	-
Полша N=6	-	-	-	4 (66,67%)	2 (33,33%)	-
Испания N=9	-	-	2 (22,22%)	4 (44,45%)	3 (33,33%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	1,68%	25,51%	45,97%	26,84%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 1: зависи с кого разговарят

3.15. Учениците могат да изразяват чувства по начин, който отговаря на ситуацията.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	1 (4,17%)	7 (29,17%)	10 (41,66%)	6 (25%)	-

Италия N=16	-	1 (6,25%)	5 (31,25%)	9 (56,25%)	1 (6,25%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	5 (83,33%)	-	-
Испания N=9	3 (33,33%)	-	4 (44,44%)	2 (22,23%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,84%	4,23%	30,49%	45,57%	16,87%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.16. Учениците показват добро настроение, удовлетворение и радост.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	1 (4,17%)	15 (62,50%)	8 (33,33%)	-
Италия N=16	-	-	1 (6,25%)	7 (43,75%)	8 (50%)	-
Полша N=6	-	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-
Испания N=9	-	-	6 (66,67%)	2 (22,22%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	0,00%	0,00%	9,90%	52,92%	37,18%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.17. Учениците усещат съпричастност спрямо останалите деца и техните преживявания.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	4 (16,67%)	15 (62,50%)	5 (20,83%)	-
Италия N=16	-	-	2 (12,5%)	12 (75%)	2 (12,5%)	-
Полша N=6	-	-	-	5 (83,33%)	1 (16,67%)	-
Испания N=9	3 (37,50%)	4 (50,00%)	1 (12,50%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,87%	3,80%	14,57%	61,97%	16,79%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.18. Учениците избягват конфликтни ситуации

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	8 (33,33%)	13 (54,17%)	3 (12,50%)	-
Италия N=16	2 (12,5%)	1 (6,25%)	7 (43,75%)	6 (37,5%)	-	-
Полша N=6	-	-	4 (66,67%)	2 (33,33%)	-	-
Испания N=9	4 (44,44%)	5 (55,56%)	-	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	7,13%	6,43%	34,59%	44,26%	7,59%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 1: Не винаги успяват

3.19. При конфликтни ситуации, учниците се опитват да се справят с тях по мирен начин.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	-	10 (41,67%)	12 (50%)	2 (8,33%)	-
Италия N=16	-	-	8 (50%)	6 (37,5%)	2 (12,5%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	5 (83,33%)	-	-
Испания N=9	3 (33,33%)	3 (33,33%)	3 (33,34%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,84%	2,84%	42,24%	43,68%	8,40%	0,00%

Допълнителни коментари: Италия: 2: с посредничеството на учителя и с неговата подкрепа.

3.20. В конфликтни ситуации, учниците се държат агресивно спрямо другите деца.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	1 (4,16%)	10 (41,67%)	10 (41,67%)	3 (12,50%)	-	-

Италия N=16	2 (13,33%)	6 (40,01%)	5 (33,33%)	2 (13,33%)	-	-
Полша N=6	-	3 (50%)	3 (50%)	-	-	-
Испания N=9	-	-	3 (33,34%)	4 (44,44%)	2 (22,22%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	6,01%	37,97%	39,09%	14,98%	1,95%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.21. В конфликтни ситуации, учниците реагират, чрез: гняв, обида, обръщане на гръб, отдръпване.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	2 (8,32%)	9 (37,50%)	10 (41,68%)	3 (12,50%)	-	-
Италия N=16	1 (6,25%)	5 (31,25%)	9 (56,25%)	1 (6,25%)	-	-
Полша N=6	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-	-	-
Испания N=9	-	-	1 (11,11%)	6 (66,67%)	2 (22,22%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	6,72%	32,46%	43,94%	14,96%	1,92%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.22. Учениците често създават проблеми.

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=24	-	16 (66,67%)	5 (20,83%)	3 (12,50%)	-	-
Италия N=16	-	7 (43,75%)	8 (50%)	1 (6,25%)	-	-
Полша N=6	-	5 (83,33%)	1 (16,67%)	-	-	-
Испания N=9	-	-	5 (55,56%)	4 (44,44%)	-	-
Общо N=55 (средно по	0,00%	55,45%	31,51%	13,04%	0,00%	0,00%

Допълнителни коментари: не

3.23. Бихме искали да ви помолим да представите в няколко изречения цялостната картина на класа от гледна точка на емоционалното и социалното развитие.

България:

Брой на учителите, които не са отговорили: 13

Брой на училците, които са отговорили: 11

В описанията, предоставени от учителите, емоционалното и социално развитие на техните ученици се оценява като добро и адекватно за възрастта. Представените аргументи включват изявления, че учениците изразяват емоциите си по подходящ начин, изразяват съпричастност, помагат си взаимно, зачитат социалните правила, работят добре колективно, приемат други деца и техни индивидуалности, конфликтните ситуации, които възникват, обикновено са бързо решени.

Италия:

- Повечето от тях показват способност за зрялост и самоконтрол, но има и такива със социални и емоционални затруднения;
- учениците са много близки, поради това, че живеят в малки населени места и се познават и често остават заедно след училище, като също така предразполагат чуждестраните ученици да се чувстват комфортно;
- групата е много разнородна, интелигентна, сътрудничаща помежду си и взаимодействаща си с възрастните;
- учениците взаимодействат позитивно, а конфликтните ситуации са малко;
- зряла група и близки отношения между учениците;
- учениците са постигнали добро ниво на емоционално и социално развитие;
- учениците изглеждат добре интегрирани в групата, но те трябва да разберат по-добре правилата на общността и да бъдат заедно и да общуват не само в училище, а и извън него. Тяхната среда предлага малко възможности, за да ги мотивира;
- емоционално и социално не се различават от общата норма;
- те са чувствителни и от сравнително баланисрани;

Полша:

- Повечето от учениците са учтиви, дисциплинирани деца, следващи правилата и принципите в клас и в училище. Те са чувствителни към нуждите на другите хора и участват в благотворителни мероприятия. Те също са чувствителни по отношение на лошото третиране на животните.
- Повечето от учениците в класа имат чувство за самооценка и осъзнаване на техните таланти и черти на характера. Децата могат да говорят за техните чувства и емоции. Те са в състояние да споделят с другите, да се забавляват заедно, да се радват на успехите на другите и са чувствителни по темата, касаеща лошото отношение към хората и животните.

- Едно дете на този етап на емоционално развитие постоянно променя поведението си в емоционален и социален аспект. Най-големият проблем е способността да се реагира адекватно в кризисна ситуация.
- Атмосферата в класа е приятна, децата се опитват да използват учтиви изрази един към друг, в конфликтни ситуации те се държат по-сдържано.
- За учениците в класа се грижат специалисти (от психологически и педагогически център), които работят за емоционалното и социалното развитие. В момента учениците са способни да се справят с трудни ситуации много по-добре, отколкото преди тези консултации.

Испания:

- Повечето от моите ученици са чувствителни и интелигентни деца, които следват правилата, които поставяме в клас и в училище. Те са чувствителни към нуждите на другите хора. Те също са чувствителни към отношението спрямо животните.
- Управлението на емоциите е по-сложно, тъй като те нямат добре развити критерии за самооценка, а понякога получават позитивно поощряване от семейната среда. Темата, касаеща емоциите трябва да бъде разгледана по-подробно.
- В класната стая непрекъснато има агресия, децата са на 10 години и често се бият и спорят.
- В класната стая преобладават младежи с емоционални проблеми, които идват от проблемни семейства и обикновено са доста агресивни
- Това е група от ученици, която представлява много смущаващо поведение. Родители им вероятно не са поставяли граници и това се забелязва и в класната стая, като реагират много лошо, когато се наложат правила.
- Децата честно показват чувствата си, без да манипулират, за разлика от възрастните. Въпреки това, те не знаят как да изразят чувствата си, и за това ще трябва да се научат в специализирани сесии, касаещи емоциите.
- Те не са достатъчно готови да осъзнаят емоциите си и им е трудно да изразят чувствата си.
- В групата децата са честни и откровени без да се преструват. Много често ми дават тема за размисъл, тъй като имат огромен потенциал, както личностен, така и от знания и ме карат да се замислям върху най- различни неща.

2.2.2.4. Силове на учене на учениците

4.1. Определете стила на учене на учениците. (1 – най-нисък, 5 – най-висок)

4.1.1. Учат наизуст, тъй като не разбират всичко, което им се преподава.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	2 (8,70%)	7 (30,43%)	10 (43,48%)	4 (17,39%)	-	-
Италия N=16	7 (43,75%)	2 (12,5%)	7 (43,75%)	-	-	-
Полша N=6	1 (16,67%)	3 (50%)	1 (16,67%)	-	-	1 (16,66%)
Испания N=9	3 (33,33%)	1 (11,11%)	1 (11,11%)	4 (44,45%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	20,88%	24,51%	39,68%	14,28%	0,00%	0,65%

4.1.2. Учат, за да разберат.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	-	3 (13,04%)	6 (26,09%)	10 (43,48%)	4 (17,39%)	-
Италия N=16	-	-	1 (6,25%)	10 (62,5%)	5 (31,25%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	3 (50%)	1 (16,67%)	1 (16,66%)
Испания N=9	2 (22,22%)	2 (22,22%)	3 (33,33%)	2 (22,23%)	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	1,96%	9,74%	20,86%	47,12%	19,67%	0,65%

4.1.3. Те не учат вкъщи, тъй като помнят всичко от класовете.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	2 (8,70%)	8 (34,78%)	10 (43,48%)	3 (13,04%)	-	-
Италия N=16	8 (50%)	3 (18,75%)	4 (25%)	1 (6,25%)	-	-
Полша N=6	-	1 (16,67%)	1 (16,67%)	2 (33,33%)	-	2 (33,33%)
Испания N=9	2 (22,22%)	2 (22,22%)	3 (33,33%)	2 (22,23%)	-	-

N=9						
Общо N=55 (средно по степен)	20,99%	28,54%	36,39%	12,77%	0,00%	1,31%

4.1.4. Учат се от грешките си.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	3 (13,04%)	4 (17,39%)	7 (30,43%)	7 (30,43%)	2 (8,71%)	-
Италия N=16	-	-	4 (25%)	5 (31,25%)	7 (43,75%)	-
Полша N=6	-	-	2 (33,33%)	3 (50%)	-	1 (16,67%)
Испания N=9	-	-	2 (22,22%)	3 (33,34%)	4 (44,44%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	7,79%	10,41%	28,32%	31,65%	21,18%	0,65%

4.1.5. Учат, като решават задачи.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	-	4 (17,39%)	9 (39,13%)	7 (30,43%)	3 (13,05%)	-
Италия N=16	-	1 (6,25%)	2 (12,5%)	6 (37,5%)	7 (43,75%)	-
Полша N=6	-	-	1 (16,67%)	3 (50%)	1 (16,67%)	1 (16,66%)
Испания N=9	3 (33,33%)	2 (22,22%)	1 (11,11%)	2 (22,23%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,91%	14,08%	28,40%	32,44%	21,51%	0,66%

4.1.6. Учат посредством имитация.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	-	4 (17,39%)	6 (26,09%)	12 (52,17%)	1 (4,35%)	-
Италия N=16	3 (18,75%)	1 (6,25%)	4 (25%)	6 (37,5%)	2 (12,5%)	-
Полша N=6	-	-	2 (33,33%)	3 (50%)	-	1 (16,67%)

Испания N=9	-	-	2 (22,22%)	6 (66,67%)	1 (11,11%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	5,17%	12,12%	25,73%	49,32%	7,01%	0,65%

4.1.7. Предпочитат да правят друго, вместо да учат.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	4 (17,39%)	4 (17,39%)	-	14 (60,87%)	-	1 (4,35%)
Италия N=16	3 (18,75%)	1 (6,25%)	5 (31,25%)	1 (6,25%)	5 (31,25%)	1 (6,25%)
Полша N=6	-	2 (33,33%)	-	-	-	4 (66,67%)
Испания N=9	-	-	2 (22,22%)	-	7 (77,78%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	15,57%	13,43%	10,58%	38,03%	15,45%	6,94%

4.1.8. Моля да предоставите общ преглед на ситуацията, от гледна точка на стилове учене в клас.

България:

Само 7 учители предоставят отговор:

- Стилете са много различни, в зависимост от темперамента на ученика;
- Моите ученици учат предимно чрез имитации или проба-грешка.
- Опитват се да разбират материала и не им харесва да учат наизуст.
- Предпочитат визуални инструменти и техники;
- Най-лесно учат в малки групи и под формата на игра;
- Харесва им да решават задачи групово;
- Насърчавам взаимодействието на учениците в групи и разпределяне на отговорности.

Италия:

- Голяма част от учениците имат добри основни знания, учат достатъчно и с помощта на родителите вкъщи, имат си ритъма на учене и резултатите са положителни.
- Много позитивно е ученето с различни стилове.
- Учениците се справят с училищната работа с интерес и отдаденост. Някои ученици са много изпълнителни и отговорни; други имат нужда от друг подход и допълнителни обяснения.

- Учениците имат задоволитени резултати по отношение на поведението. Те се интересуват от най-различни предмети и добре си сътрудничат, както помежду си, така и с учителите.
  - Учениците показват добро ниво на знания по някои предмети;
  - Изглеждат мотивирани и отговорни по отношение на домашните си задания, но също така често имат нужда от задържане на вниманието им и концентрация;
  - Учениците показват средно ниво на знания по някои предмети;
  - Учениците имат добър учебен ритъм, но често учениците не са постоянни
- Липса на отговор: 7

Полша:

- Моите ученици харесват активните часове, груповата работа, експериментите и музикалните урци.
- Моите ученици харесват да пипат и обработват различни предмети; харесват да експериментират; задават много въпроси; харесва им да гледат презентации и да презентират.
- Най-ефективно учат, когато се комбинират удоволствие и учене. Децата също така обичат да учат чрез експерименти. Някои от тях имат нуждата да си задоволят нуждата от движение.
- Децата обикновено учат чрез актьорска игра или подобен вид импровизация. Така знанието по-лесно се усвоява и по-дълго се помни.

Испания:

- Моите ученици много харесват игрите, експериментите и музикалното и дианмично учене.
- Повечето учат с повторения, а за други е по-лесно да работят в групи.
- Деца са със СДВ (синфром на дефицит на внимание) и други проблеми, които ги затрудняват в ученето.
- Повечето от моите ученици учат активно.
- Учениците не се адаптират към общоприетата образователна система, тъй като не се взема под внимание спецификата и индивидуалността на учениците, и така учениците не са достатъчно стимулирани.
- Те се учат като правят разни неща, което е най-добре за тях.
- Тези деца са със синдром на Дефицит на вниманието и хиперактивност и много други проблеми, затрудняващи ученето.
- Моите ученици е трудно да бъдат мотивирани, тъй като им е трудно да осъзнаят, че тези знания ще са им нужни.

4.2. Какъв вид житейски умения имат учениците (адекватни за възрастта)?

(1 – най-ниско, 5 – най-високо)

4.2.1. Взимане на решения и решаване на задачи

	1	2	3	4	5	Не зная
България	-	5 (21,74%)	10 (43,48%)	6 (26,08%)	2 (8,70%)	-

N=24						
Италия N=16	-	-	10 (62,5%)	4 (25%)	2 (12,5%)	-
Полша N=6	-	1 (16,67%)	2 (33,33%)	3 (50%)	-	-
Испания N=9	3 (33,33%)	4 (44,45%)	2 (22,22%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,91%	17,49%	46,52%	24,45%	8,63%	0,00%

4.2.2. Креативно и критично мислене.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	1 (4,35%)	6 (26,09%)	2 (8,70%)	9 (39,12%)	5 (21,74%)	-
Италия N=16	-	1 (6,25%)	5 (31,25%)	9 (56,25%)	1 (6,25%)	-
Полша N=6	-	-	2 (33,33%)	4 (66,67%)	-	-
Испания N=9	4 (40,00%)	2 (20,00%)	2 (20,00%)	1 (10,00%)	1 (10,00%)	-
Общо N=55 (средно по степен)	6,42%	19,08%	16,90%	42,11%	15,49%	0,00%

4.2.3. Ефективна комуникация и поддържане на добри междуличностни взаимоотношения.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	-	2 (8,70%)	11 (47,83%)	10 (43,47%)	-	-
Италия N=16	-	-	7 (41,18%)	6 (35,29%)	4 (23,53%)	-
Полша N=6	-	-	3 (50%)	3 (50%)	-	-
Испания N=9	2 (22,22%)	2 (22,22%)	5 (55,56%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	1,93%	7,01%	46,67%	37,62%	6,77%	0,00%

4.2.4. Самоосъзнаване и съпричастност.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	1 (4,35%)	3 (13,04%)	9 (39,13%)	7 (30,44%)	3 (13,04%)	-
Италия N=16	-	3 (18,75%)	9 (56,25%)	2 (12,5%)	2 (12,5%)	-
Полша N=6	-	-	2 (33,33%)	3 (50%)	1 (16,67%)	-
Испания N=9	6 (66,67%)	1 (11,11%)	2 (22,22%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	8,44%	13,91%	42,21%	23,54%	11,90%	0,00%

4.2.5. Овалдаване на емоциите и управление на стреса.

	1	2	3	4	5	Не зная
България N=24	-	4 (17,39%)	13 (56,52%)	6 (26,09%)	-	-
Италия N=16	-	5 (31,25%)	6 (37,5%)	5 (31,25%)	-	-
Полша N=6	-	-	4 (66,67%)	2 (33,33%)	-	-
Испания N=9	3 (33,33%)	3 (33,33%)	3 (33,34%)	-	-	-
Общо N=55 (средно по степен)	2,91%	21,94%	49,64%	25,51%	0,00%	0,00%

4.2.6. Моля, дайте общ преглед на житейски умения на учениците в класа

България:

Дадени отговори от 11 учители:

- Учениците адекватно разбират различните житейски ситуации.
- Управлението на различните ситуации, себеконтрола и стресът до голяма степен зависят от семейната среда. Повечето ученици имат добра самооценка. При конфликт разчитат на учителя. Добре планират времето си.
- Интерес към развитието на критично мислене и разбиране на емоциите на останалите.
- Добре се справят за годините си.
- Учениците успяват да оценят риска в дадени ситуации. Работят за разрешаването на конфликти. В различни ситуации молят за помощ.
- Житейските умения се трупат с опита на човека.
- Творчество, позитивно мислене, сътрудничество

- Адекватно за годините на учениците (2)
- Учене чрез разбиране и екипна работа
- Успяват да изпълняват задачите си самостоятелно, разбират мястото си сред съучениците и уважават учителя си.

Италия:

- Повече от добре
- Способността на учениците да управляват емоциите си, междуличностната комуникация и самоконтрола са адекватно съобразни с тяхната възраст.
- Напълно показват доби общи резултати
- Определящи са хармоничната групова работа в училище, семейните отношения и цялостните им резултати в училище. Те посещават занятията с огромно желание и се интересуват по-специално от лабораторните дейности.
- Средно показват доби общи резултати.
- Групата е автономна и критична.

Липса на отговор: 9

Полша:

- Учениците желаят да се включат активно в училищния живот и да придобият умения, които използват на практика. Консултациите с психолог и педагог са много полезни и дават резултати. Те сега започват да се учат как да се справят със стреса и с нови и необичайни ситуации, отделени са от родителите си за по-дълго през деня.
- Повечето ученици харесват да участват в дейности, тъй като не само, че получават нови знания, но и създават техни собствени интереси. Те също така придобиват житейски умения по време на психологическите и педагогическите часове, които се водят няколко пъти годишно.
- Децата в класа са независими и самостоятелни в техните занимания. В определени ситуации се справят самостоятелно, но при стресова ситуация се обръщат към учителя за помощ.

Испания:

- Учениците се радват да участват във всякакви дейности и да придобиват нови практически умения. Педагогическите часове и часовете по занаяти са отлични за целта.
- На повечето ученици им харесва да участват в училищните дейности, тъй като това им позволява да излезнат извън училище и да видят други места, да научат нови неща в по-различна неформална обстановка.
- Въпреки, че децата в класа не са много активни и трябва да се принуждават да си пишат домашните и да им се привлече вниманието, за да слушат, те се забавляват в клас и се нуждаят от повече движение.
- Те се нуждаят от много социални умения, въпреки че са много млади и тази голяма липса се забелязва и би било добре да има образователни сесии, насочени към техните емоции.

- Децата обичат да прекарват времето си активно в игри и движение, както по време на час, така и по време на междучасие.
- Учениците са готови да придобиват житейски умения по време на часовете в училище, които да използват на практика.
- Екскурзии, посещения на други места, представляващи интерес и контакт с природата са трите неща, които дават най-добри резултат с учениците.
- Необходимо е да се насърчават образователни сесии, насочени към емоциите на учениците, тъй като са емоционално нестабилни.
- Учениците имат желание да учат и могат да бъдат мотивирани, ако им се доверим, околното това е възможно.

2.2.2.5. Общи изводи

В изследването на ученици до 10-годишна възраст са участвали 55 класа. Взели са участие три класа от различни класове според образователните системи. Учениците, които са взели участие са от първи до пети клас и са на възраст между 6-10 години. Изследването обхваща общо 1094 ученици (530 момчета и 564 момичета). Всички ученици са предимно от националности на техните държави, но има и ученици от други националности (особено Испания – мароканци).

Въпросникът е направен от учителя от името на учениците, а децата са подготвили картините, за това какво обичат да правят в училище. По-долу са заключенията от проучванията, разделени на няколко части, съвместими с въпросника.

1) **Училището и училищната среда**

На база на резултатите, можем да кажем, че най-малките класове приемат училището си. В обобщените резултати (които са обхванати от резултатите по държави) полученият резултат показва, че 47,70% и 41% от отговорите, потвърждават, че учениците по-скоро или определено харесват своето училище.

Също така усещането за безопасност на учениците е много високо. Според общите резултати 48,17 % от учениците се чувстват в безопасност в училище и 44,24% със сигурност в безопасност.

Състоянието на училищните сгради е в съответствие с нуждите на учениците. Във всички държави, учителите, които са участвали в проучването смятат, че училищните сгради и класните стаи са по-скоро (54, 72%) или определено (37,5%) подходящи за учениците.

Учениците в България, Италия и Полша са оборудвани с необходимите училищни материали в училище. Но в Испания те не са оборудвани(над 33%) или по-скоро не са оборудвани (близо 56%).

Ситуацията е напълно различна, когато става въпрос за способността на учениците да извършват експерименти и практически занятия в училище. Резултатите, които са събрани в съответната област се различават в някои държави. Например на учениците в България понякога (37,5%) се разрешават такива дейности, в Полша също с понякога са отговорили 33, 33%, а с по-скоро да (33, 33%), но впечатление прави, че в Италия с „По-скоро да“ са отговорили 43, 75% , а с “Абсолютно да“ (25%), а в Испания с „По-скоро да“

са отговорили 66, 67% от анкеираните. Тези резултати показват, че в тези две страни (Италия и Испания) тези дейности определено са по-често прилагани, отколкото в България и Полша.

Инфраструктурата на училищните сгради позволява извършването на допълнителни дейности за ученици, както и цялостната прилежаща инфраструктура към училищата беше оценена като много добра във всяка една от страните. Според общите резултати 38,97% от учителите вярват, че училището предоставя места за допълнителни часове, докато 30,69% смятат, че по-скоро ги предоставя.

Също така във всяка страна предложенията за допълнителни мероприятия и класове за учениците също изглеждат доста богати и разнообразни от гледна точка на учителите на малките класове. Крайните резултати са 53,04%, смятат, че допълнителните класове / мероприятия са напълно организирани в училище и 27,20% смятат, че са по-скоро добре организирани.

Подобна е ситуацията отнасяща се до включването и ангажирането на учениците в допълнително организирани мероприятия в училище. Според общите резултати 66,49% от учениците определено имат желание да участват в такива събития и 27,54% по-скоро биха участвали. Подобна е ситуацията във всички страни.

Когато става въпрос за участие на ученици от други култури в ученическата общност, различните страни са представени по различен начин. Общо резултати 28, 30% от учителите, участвали в проучването твърдят, че учениците от други култури определено ходят на училище, но 22, 94% казват, че ходят понякога и 13, 50% от отговорите са, че тези ученици определено не ходят на училища.

Учителите смятат, че отношението на учениците спрямо тези от други култури е позитивно (Общият резултат е 27,33% *По-скоро да* и 28,09% *Абсолютно да*), но тази ситуация не обхваща до такава степен както 15,86% от групата, засегната от обхвата на изследването.

Агресивно поведение в училище сред малките класове със сигурност е на по-ниско ниво, отколкото при опоголемите класове или средните училища.

Според учителите (общите резултати), такава ситуация на агресия и/или насилие понякога обхваща (30,66%), по-скоро да или абсолютно да (съответно 19,27% и 10,97%), но също и по-скоро не (21,29%) и абсолютно не (17,16%). 0,65% от интервюираните твърдят, че ситуацията не е пилотима за тях. Особено в Испания голяма група от интервюирани (близо 67%) казват, че такава ситуация е вероятно да се случи.

Когато става дума за подкепа на учениците в ситуация на насилие, учителите (според общите резултати) оценяват, че учениците абсолютно (49,85%) или вероятно (22,10%) вярват, че училището помага (или би помогнало) на учениците, които стават жертва на насилие. Най-много отговорили с „поякога“ са в Испания (44,44%).

Ситуацията е сходна, когато става въпрос за възприемане на училището като място, където учениците могат да получат помощ. Общо 43, 10% от интервюираните отговарят, че със сигурност биха получили помощ, а 39,40% по-скоро, смятат, че според учениците, училището е място, където те могат да получат помощ, което е знак, че се чувстват в

безопасност там. Единствено в Испания почти 67% от анкетираните отговаря с „По-скоро не“.

По мнение на преподаватели от всички страни, учениците са доволни от взаимоотношенията с учителя/учителите. 62, 40% от интервюираните са дали позитивен отговор, а 32, 21% по-скоро смятат, че учениците имат добър контакт с учителя/учителите.

Що се касае до удовлетворението на учениците по отношение на училищното ръководство, ситуацията е сходна. Положителен отговор са дали 42,45% от интервюираните, а 32,25% считат, че отношението е по-скоро добро. Но в Испания, почти 56% са отговорили с „Понякога“ . Ситуацията е сходна в областта на училищните отношения с персонала и отношенията между самите съученици.

Всички страни са отговорили, че отношенията между учениците са добри (46,35% по-скоро да 51,10% определено да).

Наред с други аспекти на училищния живот, учителите обръщат внимание на емоционалното отношение и справянето със стреса, насърчаването на добрите отношения и превенцията на проблемните и конфликтни ситуации, като важни елементи от училищния живот на учениците.

Сред любимите дейности на учениците в училище могат да бъдат разграничени: груповите занимания (театър, игри, пътувания, учене чрез игра и др.). Любимите им предмети са: математика, език (според държавата: Български, Италиански, Полски, Испански), физическо възпитание, техническо и изобразително изкуство. Трябва също така да се отбележи, че учениците харесват да правят различни експерименти, но на места няма много добре развита база за целта.

2) Социални и емоционални компетентности на учениците

По отношение на взаимното приемане на самите ученици в различните страни, то е оценено като позитивно. Общият резултат е 53,94% по-скоро смятат, а 46,06% напълно смятат, че учениците имат желание да бъдат заедно в група.

По отношение на лидерството на учениците в група от връстници, ситуацията е както следва: 39, 15% от учителите във всички страни смятат, че определено има един или повече лидери в групата, и 30, 90% отговарят с „По-скоро да“.

По отношение на работата в група, 30,20% от учителите дават позитивен отговор, а 69, 80% дават отговор „По-скоро да“, че учениците се интересуват от това, което техните връстници правят в групата.

По отношение на дейността на по-малките ученици, резултатът показва, че 50,92% от интервюираните ги оценяват като активни, а 40,56% са отговорили с „По-скоро да“.

По отношение на груповите игри на по-малките ученици, 63,85% от интервюираните ги оценяват като активни, а 33,60% са отговорили с „По-скоро да“.

В общите резултати според 54, 52% от учителите, учениците по-скоро си сътрудничат в група, според 37, 83% определено си сътрудничат.

По отношение на изграждане на взаимоотношения с възрастни, учителите смятат, че 42,61% учениците са отворени да комуникират с възрастните, а според 46,03% отговарят с „По-скоро да“ , а 10,43% с „Понякога“. Резултатите са подобни в някои страни без Испания – там почти 56 % от учителите отговарят с „Понякога“.

В общия резултат, отнасящ се до приемането на социалните групови правила на учениците, 64,93% от учителите вярват, че най-малките ученици по-скоро уважават правилата в групата, но 9,16% считат, че това е само понякога. И още веднъж, разликата в резултатите отново е в Испания, където най-често са отговаряли с „По-скоро не“ (33,33%) и „Понякога“ (33,33%).

Изграждането на отношения на учениците с техните връсници е оценено като добро. В общия резултат виждаме, че 61,22% от отговорилите смятат, че опитите за контакт са били разбрабни от децата, а 20,99% са отговорили с „Понякога“. В Полша 100% от учителите смятат, че опитите за контакт с другите деца са били разбрани, а в Испания 78% от интервюираните отговарят с „Понякога“.

Общият резултат в следващия въпрос, рефериращ към приемането на учениците и техните връсници, показва, че във всички страни се канят да играят съвместно (55,77% от всички отговори).

По отношение на чувствителността и емоциите на децата, нещата са по-различни. Според общите резултати, 38,59% от всички учители смятат, че децата по-скоро биха си помогнали, и биха се опитали да разведрят съучениците си. Категорично са съгласни 43,50% от учителите, но 16,98% са отговорили с „Понякога“. Особено в България, Италия и Полша децата си помагат помежду си.

Общите резултати показват, че според 53,42% от всички учители, учениците са по-скоро наясно с правата си, а 26,12% са абсолютно съгасни с това. Отново в Испания резултатите са по-различни от останалите страни. Там 67% от отговорилите, смятат, че учениците не са наясно с правата си.

По отношение на социалните правила и норми на учениците от всеки държава биват оценени от учителите по-скоро високо, с изключение на Испания. Според общите резултати близо 12,46% от учителите смятат, че учениците са напълно наясно с правата и свободите си, а 62,39% от тях са по-скоро наясно, и 19,70% отговарят с „Понякога“. В Испания почти 56% отговарят с „Понякога“.

Нивото на увереност на учениците в областта на говоренето за важни за себе си въпроси е преценено по подобен начин във всяка страна. В общия резултат виждаме, че според учителите на най-малките ученици, с по-скоро говорят за важните за тях въпроси са отговорили 45, 97%, а с определено - 26, 84%.

Що се отнася до емоциите и способността да ги изразите, според общите резултати 45, 57% от учителите казват, че учениците са по-скоро способни да изразят чувствата си по подходящ начин, докато 30, 49% от учителите считат, че това е понякога. Най-голямата група отговорили „понякога“ е в Испания (почти 45%).

Подобна ситуация можем да наблюдаваме в следващия въпрос. В България, Италия и Полша високо е оценена осведомеността на учениците относно емоциите на другите хора. Според 61, 97% от всички учители, учениците по-скоро са съпричастни към преживяванията на други деца. 16, 79% от учителите абсолютно мислят така. Но в Испания 50% от учителите смятат, че учениците по-скоро не чувстват съпричастност.

При общите резултати според 34, 59% от учителите, учениците понякога избягват конфликтни ситуации, докато 44, 26% от учителите смятат, че те по-скоро ги избягват. В този аспект можем да отчетем и различията между страните. Най-често отговорите в Италия и Полша са „поякога“ (43, 75% и 66, 67%), в България – „по-скоро да“ (над 54%), но в Испания преобладава отговора „не“ (почти 56%).

В общите резултати по отношение на мирния начин за справяне с конфликтни ситуации от страна на учениците, според 43, 68% от анкетираните преподаватели, учениците по-скоро реагират по този начин, а според 42, 24% от учителите, те "поякога" реагират по този начин. Подобен резултат е получен в България, Италия и Полша (тези два отговора са най-честите), но в Испания над 33% от отговорите са „абсолютно не“, „по-скоро не“ и „поякога“.

В общия резултат учениците, попаднали в конфликтни ситуации, по-скоро нямат агресивно поведение към другите деца (37, 97%) или понякога (39, 09%) се държат агресивно към други деца. Отново, само в Испания учители отговарят, че учениците по-скоро се държат агресивно към другите в ситуации на конфликт и с над 22% са отговорили, че се държат агресивно към другите в ситуации на конфликт.

Подобна е ситуацията в следващия въпрос. Според общите резултати и в конфликтни ситуации, учениците по-скоро не реагират с агресия и обида, а се обръщат и си тръгват 32, 46%, докато (43, 94% от учители смятат, че това се случва понякога. Но според учителите в Испания, учениците по-скоро (почти 67%) и абсолютно (над 22%) реагират по този начин.

Иницирането на конфликти от страна на учениците беше оценено и от учителите на ниско ниво във всички държави, с изключение на Испания. Според общите резултати 55, 45% от тях смятат, че учениците не създават често конфликти. И 31,51% от учителите мислят, че учениците понякога иницират конфликти. В Испания почти 56% от анкетираните отговарят с „поякога“ и над 44% с „по-скоро да“, така че от това може да се направи заключение, че това е сериозен проблем.

От горепосочените три твърдения можем да видим и разликата в сравнение с групата на по-големите ученици. Справянето с емоциите в трудни ситуации може да бъде една от областите за по-нататъшна работа – особено като се има предвид трудната ситуация в Испания. Трябва също така да се подчертае, че развитието на днешните деца не е хармонично, което може да означава, че по отношение на когнитивното и физическото развитие те достигат високо ниво и се справят с учебните и образователните задължения, докато има множество пропуски (липса на достатъчно зрялост) в областта на социално-емоционалното развитие и справянето с негативните емоции.

Емоционалното и социално развитие на учениците, оценено от техните преподаватели е на добро ниво, подходящо за възрастта на учениците. Учителите в техните описания подчертават справянето с емоциите, съпричастността, зачитането на общоприетите

социални правила, работата в отбори, взаимното помагане, приемането на индивидуалности, решаването на конфликти, зряло поведение, позитивно взаимодействие, добро ниво на социално и емоционално развитие, любезно отношение, учтивост и дисциплинираност, чувствителност към нуждите на други хора и животни, осъзнаване на техните качества и способности, отношение към чувствата. Като трудности и липса в социалното и емоционалното развитие можем да открием: някои социално трудности, трудности в способността да реагират адекватно в кризисна ситуация. В Испания учителите обръщат внимание на деструктивното агресивно поведение, ниското самочувствие на учениците, емоционални проблеми, лошо отношение в семейството и др. От получените резултати можем да видим, че тази област определено се нуждае от работа. В Полша учителите обръщат внимание и на нуждата от работа със специалисти (психологическа помощ от педагози и психолози) в областта на социалното и емоционалното развитие на учениците.

3) **Стилове учене сред учениците**

Предпочитани стилове на учене сред най-малките ученици, според оценката дадена от учителите (според обобщените резултати):

- Учат наизуст, тъй като не разбират всичко - ниво 3 (39,68%), ниво 2 (24,51%), ниво 1 (20,88%)
- Учат с разбиране - ниво 4 (47,12%), ниво 3 (20,86%)
- Не учат, тъй като помнят всичко от клас - ниво 3 (36,39%), ниво 2 (28,54%), ниво 1 (20,99%)
- Учат се от грешките си - ниво 4 (31,65%), ниво 3 (28,32%), ниво 5 (21,18%)
- Учат като решават задачи - ниво 4 (32,44%), ниво 3 (28,40%), ниво 5 (21,51%)
- Учат чрез имитации - ниво 4 (49,32%), ниво 3 (25,73%)
- Предпочитат други дейности, пред ученето – ниво 4 (38,03%), Не зная (6,94%)

Резултатите по-горе показват, че учителите оценяват индивидуалните стилове на учене по-скоро високо. Те вярват, че учениците не учат наизуст, а с разбиране. Понякога учителите също смятат, че учениците помнят преподадения в клас материал и не им се налага да учат и в къщи. Високо са оценени и учене чрез проба и грешка, решаване на задачи и имитации от страна на учителите, което означава, че учениците често използват тези стилове на учене. Трябва да се отбележе, че учителите в България (60,87% отговарят с „По-скоро да“) Испания (77,78% „Абсолютно да“) и Италия (31,25% „Абсолютно да“) смятат, че учениците предпочитат дейности различни от ученето, докато в Полша 66,67% отговарят с „Не зная“.

В отворените въпроси, учителите, които отбелязват, че децата харесват да учат, като комбинират ученето с игра, чрез експерименти, използвайки визуални инструменти, отбрното решаване на задачи. Учителите също отбелязват, че стиловете на учене са различни при децата и много зависи от техния темперамент. Някои учители обръщат внимание на факта, че някои ученици не са мотивирани или имат проблеми със задържането на вниманието си.

Житейски умения на учениците според учителите (Общи резултати):

- Вземане на решения и решаване на проблеми — ниво 3 (46, 52%), ниво 4 (24, 45%)
- Творческо мислене и критично мислене-ниво 4 (42, 11%)

- Ефективна комуникация и поддържане на добри взаимоотношения — ниво 3 (46, 67%), ниво 4 (37, 62%)
- Самоосъзнаване и съпричастност – ниво 3 (42, 21%), ниво 4 (23, 54%)
- Справяне с емоции и управление на стреса-ниво 3 (49, 64%), ниво 4 (25, 51%)

Отговорите по-горе показват, че учителите оценяват нивото на всички житейски умения на своите ученици. Преобладават нивата 3 и 4. Само в Испания в последната категория – справянето с емоциите и управлението на стреса са оценени като по-скоро или абсолютно слаби.

На отворения въпрос, учителите подчертават, че учениците в училище не само придобиват знание, но развиват своите умения и интереси, придобиват много житейски умения. Според тях като цяло уменията на учениците са на добро ниво, подходящи за тяхната възраст, учениците имат и развиват различни компетентности (също индивидуални и междуличностни). Но, разбира се, има някои трудности, особено по отношение на индивидите и някои групови поведения, липсата на някои необходими умения и способности (както е описано в резултатите от Испания).

2.2.3. Група С – Учители

2.2.3.1. Информация за учителите

1.1. Години

България:

214 учители са участвали в проучването

- Под 30 години - 17 учители
- 31 - 40 години - 49 учители
- 36 - 40 години - 60 учители
- 41 - 50 години 60 учители
- 51 - 60 години - 66 учители
- 61 – 70 години – 22 учители

Италия:

126 учители взеха участие в проучването

- Под 30 години 1 учител
- 31 – 35 години: 1 учител
- 36-40 години: 7 учители
- 41-45 години: 9 учители
- 46 - 50 години: 16 учители
- над 51 години: 82 учители

Без отговор: 10 учители

Полша:

128 учители взеха участие в проучването

- Под 30 години 13 учители
- 31 – 35 години: 18 учители
- 36-40 години: 25 учители
- 41-45 години: 19 учители
- 46 - 50 години: 18 учители
- над 51 години: 17 учители

Без отговор: 10 учители

Испания:

128 учители взеха участие в проучването

- Под 30 години 35 учители
- 31 – 40 години: 38 учители
- 41-50 години: 32 учители
- 51-60 години: 20 учители
- над 60 години: 2 учители

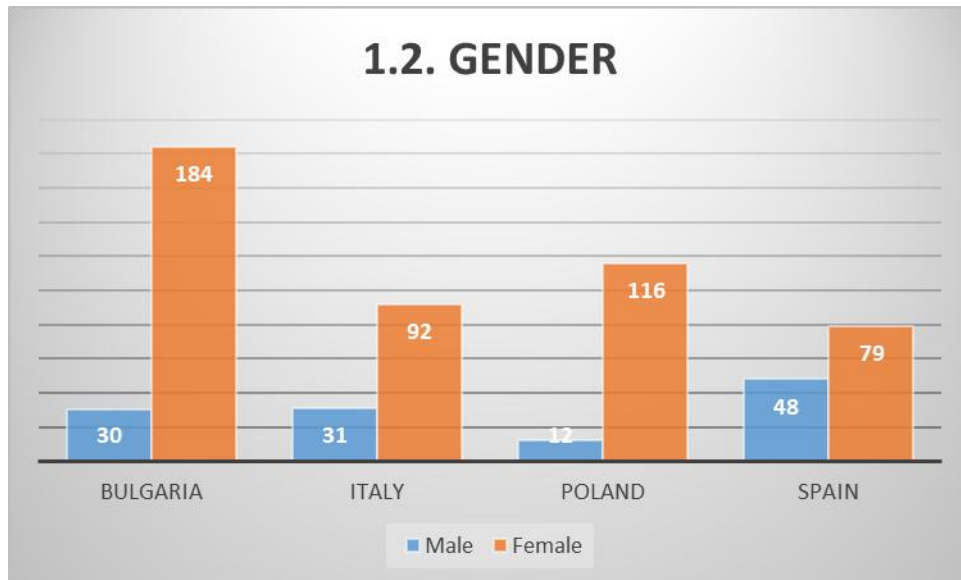
1.2. Пол

България: Мъже - 30 учители (14%); жени - 184 учители (67%)

Италия: Мъже: 31 учители (25,2%); жени: 92 учители (74,8%); Без отговор: 3 учители

Полша: Мъже - 12 учители (9%); жени - 116 учители (91%)

Испания: Мъже - 48 учители (37.80%); жени - 79 учители (62.20%)

В проучването взеха участие 595 учители (Мъже – 121; Жени - 471) общо за всичките страни.

1.3. Националност

България: 213 учители от България и един от Полша.

Италия: Всички учители, участващи в проучването са с италианско гражданство.

Полша: Всички учители, участващи в проучването са с полско гражданство.

Испания: Проучването е направено предимно с учители с испанско гражданство (97%), един португалски и един италиански гражданин.

1.4. Препоавани предмети/дисциплини

България:

- Български език и итература – 71 учители
- Английски език - 20 учители
- Инфоратика - 10 учители
- Математика и Информационни технологии - 11 учители
- Философия - 9 учители
- Спорт - 2 учители
- Музика - 3 учители
- Биология - 10 учители
- История- 14 учители
- География - 10 учители

- Химия - 10 учители
- Човек и общество - 9 учители
- Учители в занималня - 12 учители
- Начален учител - 23 учители

Италия:

- Итаианска литература и лингвистика: 25 учители
- Английски език: 10 учители
- Френски език: 2 учители
- Испански език: 1 учител
- Чужди езици: 5 учители
- Математика и науки: 19 учители
- Музика: 3 учители
- ИКТ: 1 учител
- Рисуване: 3 учители
- Технология: 2 учители
- Физическо възпитание: 6 учители
- Религия: 4 учители
- Подкрепа на учители: 15 учители

Много от учителите преподават по две и повече учебни дисциплини (18).

Без отговор: 18

Полша:

- Ранно училищно образование - 29 учители
- Математика - 9 учители
- Полски език - 12 учители
- Английски език - 9 учители
- Немски език - 3 учители
- История - 9 учители
- Природа - 7 учители
- География - 2 учители
- Биология - 5 учители
- Физика - 2 учители
- Химия - 2 учители
- Знания за обществото - 2 учители
- Изящни изкуства - 4 учители
- Техника - 3 учители
- Музика - 3 учители
- Физическо възпитание- 10 учители
- Религия - 4 учители
- Етика - 1 учител
- Основи на творчеството - 4 учители
- Училищен възпитател - 3 учители

- Специализиран възпитател - 1 учител
- Занималня - 6 учители
- Изправителна гимнастика - 1 учител
- Асистиращ учител - 1 учител
- Логопед - 2 специализирани учители
- Специализиран учител за деца с увреждания - 1 учител
- Ревалидиране - 1 учител

Без отговор: 18

Много от учителите преподават по два и повече предмета; Това е характерно за малките училища, където е трудно да се намерят учители, които да преподават един предмет 18 часа на седмица.

Испания:

- Изобразително изкуство.
- Биология и Геология.
- Първи чужд език.
- География и История
- Математика.
- Музика.
- Природни науки.
- Физическо възпитание.
- Физика и Химия.
- Визуално-пластични и аудио-визуани изкуства.
- Религия и ценности
- Втори чужд език.
- Социални науки.
- Испански език и литература.

Повечето учители преподават по две и дори три дисциплини.

1.5. Опит в преподаването

	България N=214	Италия N=126	Полша N=128	Испания N=127
Под години	5 учители (2%)	5 учители (4,1%)	14 учители (11%)	11,02%
3 - 5 години	32 учители (15%)	3 учители (2,4%)	15 учители (12%)	17,32%
6 - 10 години	54 учители (25%)	14 учители (11,4%)	21 учители (16%)	17,32%
11 - 20 години	92 учители (43%)	27 учители (22%)	31 учители (24%)	35,43%
Над 21 години	31 учители (15%)	74 учители (60,2%)	47 учители (37%)	18,90%

2.2.3.2. Обща информация за училището

2.1. Училище

	България N=214	Италия N=126	Полша N=128	Испания N=127
Начално училище	152 учители (71%)	38 учители (30,9%)	119 учители (93%)	57.98%
Основно училище (Прогимназия)	62 учители (29%)	85 учители (69,1%)	25 учители (20%)	42.52%
Средно училище (Гимназия)	0	0	1 (1%)	0
Средно училище (Професионано училище)	0	0	0	0
Средно училище (Техническум)	0	0	0	0

2.2. Приблизителен брой ученици в училище (общо).

България:

- Малко училище (под 150 ученика) – 4 училища
- Средно училище (151 – 300 ученика) – 6 училища
- Голямо училище (над 301 ученика) – 8 училища

Италия:

Училищата в които работят учителите са част от Всеобхватни Институти, които събират много малки училища с под 150 ученика (в.ж. 2.1.2). Всеобхватните институти имат размерите на големи училища. Тъй като отговорите са разнородни, информацията е по-скоро съотносима за Всеобхватните Институти и не толкова за специфичните училища в които работят учителите.

- Малко училище (под 150 ученика) – 4 училища
- Средно училище (151 – 300 ученика) – 4 училища
- Голямо училище (над 301 ученика) – 118 училища

Полша:

- Малко училище (под 150 ученика) – 34 училища
- Средно училище (151 – 300 ученика) – 11 училища
- Голямо училище (над 301 ученика) – 153 училища

Испания:

- Малко училище (под 150 ученика) – 0 училища

- Средно училище (151 – 300 ученика) – 18 училища
- Голямо училище (над 301 ученика) – 109 училища

2.3. Има ли ученици със затруднения в ученето в училище?

	България N=214	Италия N=126	Полша N=128	Испания N=127
Да	156 (73%)	116 (94,3%)	123 (97%)	117 (92.13%)
Не	58 (27%)	7 (5,7%)	4 (3%)	10 (7.87%)

Липса на отговор: Италия: 3.

2.4. Има ли ученици с по-малко възможности за успех в образованието?

	България N=214	Италия N=126	Полша N=128	Испания N=127
Да	143 (67%)	109 (90,1%)	117 (92%);	111 (87.40%)
Не	71 (33%)	12 (9,9%)	10 (8%)	16 (12.60%)

Липса на отговор: Италия: 5.

2.5. Ако отговора на предходния въпрос е да, какви проблеми/предизвикателства срещат тези ученици?

	България N=214	Италия N=126	Полша N=128	Испания N=127
Икономически	47 (22%)	24 (22%)	56 (47%)	41.59%
Географски	4 (2%)	2 (1,8%)	5 (4%)	-
Образователни	108 (50%)	22 (20,2%)	95 (81%)	21.24%
Културни	53 (25%)	52 (47,7%)	17 (14%)	37.17%
Други	<p>България: 2: емоционален, здравословен проблем</p> <p>Италия: 9: Културно-образователни; Всякакви; Проблеми с родителите; Свързан с увреждането</p> <p>Полша: 12: Емоционални; Здравни – 3 отговора; свързани с несособност от страна на родителите; концентрация; самото увреждане; свързани с патологичния ген и интелекта.</p> <p>Spain: В отговорите на този въпрос се отчетоха и комбинация от основни икономически и културни предизвикателства и проблеми.</p>			

2.6. Как ще оцените обхвата на преждевременно напусналите училище?

	България N=214	Италия N=126	Полша N=128	Испания N=127
Много висок (над 20%)	-	-	2 (2%)	27.56%
Висок (15%-19%)	17 (2%)	-	2 (2%)	37.80%
Среден (10%-14%)	59 (14%)	3 (2,5%)	18 (14%)	22.83%

Нисък (5-9%)	75 (25%)	27 (22,1%)	32 (25%)	11.81%
Много нисък (под 4%)	64 (57%)	92 (75,4%)	73 (57%)	-

Липса на отговор: Италия: 5

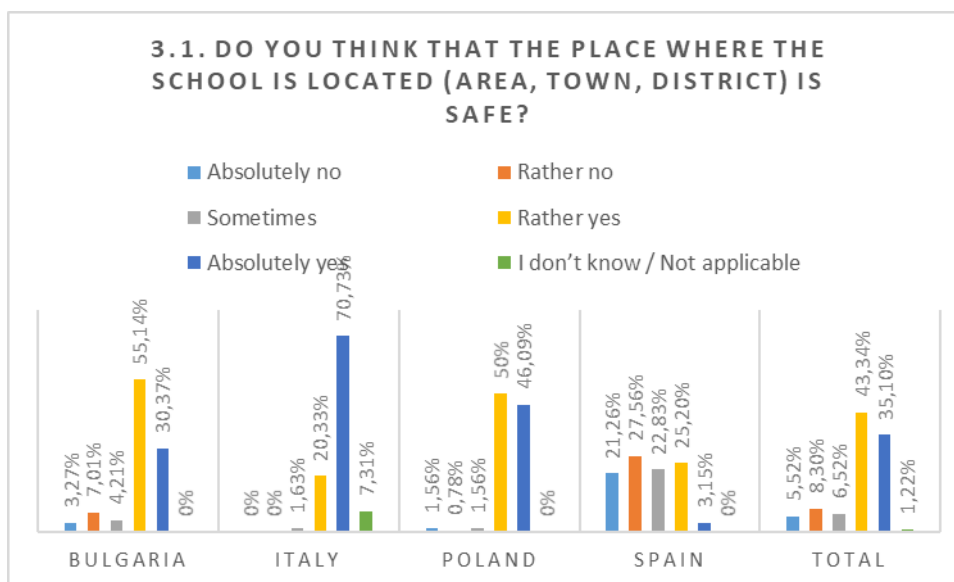
2.2.3.3. Училището и училищната среда

3.1. Смятате ли, че мястото, където се намира училището (район, град, област) е безопасно?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	7 (3,27%)	15 (7,01%)	9 (4,21%)	118 (55,14%)	65 (30,37%)	-
Италия N=126	-	-	2 (1,63%)	25 (20,33%)	87 (70,73%)	9 (7,31%)
Полша N=128	2 (1,56%)	1 (0,78%)	2 (1,56%)	64 (50%)	59 (46,10%)	-
Испания N=127	27 (21,26%)	35 (27,56%)	29 (22,83%)	32 (25,20%)	4 (3,15%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	5,52%	8,30%	6,52%	43,34%	35,10%	1,22%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.2. Смятате ли, че има риск в училищните сгради за безопасността на учениците?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България	83 (38,78%)	92	31	3 (1,40%)	5 (2,34%)	-

N=214		(42,99%)	(14,49%)			
Италия N=126	2 (1,63%)	3 (2,44%)	10 (8,13%)	53 (43,09%)	47 (38,21%)	8 (6,5%)
Полша N=128	35 (27,34%)	70 (54,69%)	8 (6,25%)	11 (8,59%)	3 (2,35%)	1 (0,78%)
Испания N=127	14 (11,02%)	30 (23,62%)	22 (17,32%)	45 (35,43%)	16 (12,61%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	25,87%	35,00%	12,49%	15,40%	10,03%	1,21%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.3. Комфортни ли са за учениците сградите на училищата (напр. добре отоплени, светли и т.н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	6 (2,80%)	-	16 (7,48%)	83 (38,79%)	109 (50,93%)	-
Италия N=126	1 (0,81%)	7 (5,69%)	7 (5,69%)	50 (40,65%)	56 (45,53%)	2 (1,63%)
Полша N=128	2 (1,56%)	1 (0,78%)	2 (1,56%)	52 (40,63%)	71 (55,47%)	-
Испания N=127	-	24 (18,90%)	22 (17,32%)	58 (45,67%)	23 (18,11%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	1,78%	4,33%	7,84%	40,60%	45,19%	0,26%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.4. Предоставя ли училището материали за учене на учениците (напр. книги, помагала и др.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	3 (1,40%)	5 (2,34%)	6 (2,80%)	96 (44,86%)	104 (48,60%)	-
Италия N=126	4 (3,25%)	13 (10,57%)	43 (34,96%)	42 (34,15%)	19 (15,45%)	2 (1,62%)
Полша N=128	1 (0,78%)	1 (0,78%)	4 (2,13%)	55 (42,97%)	65 (50,78%)	2 (1,56%)

Испания N=127	2 (1.57%)	5 (3.94%)	15 (11.81%)	74 (58.27%)	31 (24.41%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	1,64%	3,70%	9,72%	45,06%	39,34%	0,54%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

3.5. Позволява ли училищната база да се правят експерименти и практически занятия в лаборатория?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	14 (6,54%)	22 (10,28%)	46 (21,50%)	87 (40,65%)	45 (21,03%)	-
Италия N=126	2 (1,64%)	11 (9,02%)	42 (34,43%)	45 (36,89%)	21 (17,21%)	1 (0,81%)
Полша N=128	2 (1,56%2%)	12 (9,38%)	30 (23,44%)	48 (37,50%)	28 (21,88%)	8 (6,25%)
Испания N=127	-	-	4 (3,15%)	25 (19,69%)	96 (75,59%)	2 (1,57%)
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	3,74%	8,14%	20,79%	35,88%	29,94%	1,51%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 4.

3.6. Предосава ли училището места за провеждане на допълнителни извънкласни занимания (напр. театър, музика, изяви и др.)

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	11 (5,14%)	18 (8,41%)	88 (41,12%)	97 (45,33%)	-
Италия N=126	4 (3,25%)	13 (10,57%)	42 (34,15%)	38 (30,89%)	26 (21,14%)	-
Полша N=128	-	3 (2,34%)	16 (12,5%)	52 (40,63%)	57 (44,53%)	-
Испания N=127	-	8 (6,35%)	19 (15,08%)	66 (52,38%)	33 (26,19%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	0,54%	5,76%	14,52%	41,27%	37,91%	0,00%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.7. Организира ли училището извънкласни занимания (напр. спортни дейности, дискуссионни клубове, мероприятия, конкурси и др.) ?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	9 (4,21%)	22 (10,28%)	183 (85,51%)	-
Италия N=126	3 (2,44%)	2 (1,63%)	26 (21,14%)	61 (49,59%)	31 (25,20%)	-
Полша N=128	1 (0,78%)	-	2 (1,56%)	24 (18,75%)	101 (78,91%)	-
Испания N=127	-	7 (5,51%)	29 (22,83%)	71 (55,91%)	20 (15,75%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	0,55%	1,21%	9,75%	26,09%	62,40%	0,00%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.8. Имат ли желание учениците да участват в мероприятията, организирани в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	8 (3,74%)	56 (26,17%)	150 (70,09%)	-
Италия N=126	-	3 (2,46%)	13 (10,66%)	48 (39,34%)	58 (47,54%)	-
Полша N=128	1 (0,78%)	-	1 (0,78%)	54 (42,19%)	72 (56,25%)	-
Испания N=127	3 (2,36%)	40 (31,50%)	27 (21,26%)	38 (29,92%)	17 (13,39%)	2 (1,57%)
Общо N=595 (Средно по степен)	0,55%	5,83%	7,37%	31,77%	54,20%	0,28%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 4.

3.9. Посещават ли училище учениците с различна културна принадлежност (напр. поради произход, религия т.н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
---------	--------------	-------------	----------	-------------	--------------	-----------------------

България N=214	22 (10,28%)	56 (26,17%)	25 (11,68%)	83 (38,79%)	28 (13,08%)	-
Италия N=126	13 (10,57%)	42 (34,15%)	38 (30,89%)	27 (21,95%)	1 (0,81%)	2 (1,63%)
Полша N=128	14 (10,94%)	29 (22,66%)	22 (17,19%)	27 (21,09%)	25 (19,53%)	11 (8,59%)
Испания N=127	-	1 (0,79%)	2 (1,57%)	31 (24,41%)	93 (73,23%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	8,67%	22,51%	14,08%	30,45%	22,52%	1,77%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.10. Намирате ли това за нещо хубаво?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	50 (23,36%)	42 (19,63%)	60 (28,04%)	40 (18,69%)	22 (10,28%)
Италия N=126	-	1 (0,81%)	16 (13,01%)	35 (28,46%)	64 (52,03%)	7 (5,69%)
Полша N=128	-	2 (1,57%)	8 (6,30%)	49 (38,58%)	40 (31,50%)	28 (22,05%)
Испания N=127	1 (0,79%)	-	14 (11,02%)	11 (8,66%)	99 (77,95%)	2 (1,58%)
Общо N=595 (Средно по степен)	0,13%	11,83%	14,74%	26,60%	36,64%	10,06%

Допълнителни коментари: Полша: 1: „Няма ученици с ралична култура”.

Липса на отговор: Италия: 3.

3.11. Улицето помага ли на учениците, които рискуват да напуснат системата на образованието?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	33 (15,42%)	22 (10,28%)	-	36 (16,82%)	123 (57,48%)	-
Италия N=126	-	7 (5,69%)	11 (8,94%)	26 (21,14%)	74 (60,16%)	5 (4,07%)
Полша N=128	-	1 (0,78%)	2 (1,56%)	48 (37,5%)	60 (46,88%)	17 (13,28%)
Испания	-	1 (0,79%)	4 (3,15%)	36	86 (67,71%)	-

N=127				(28,35%)		
Общо N=595 (Средно по степен)	7,53%	6,23%	2,29%	23,13%	57,83%	2,99%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3

3.12. Училището помага ли на учениците, които рискуват да не стигнат до по-горен клас?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	51 (23,83%)	22 (10,28%)	-	41 (19,16%)	86 (40,19%)	14 (6,54%)
Италия N=126	1 (0,81%)	3 (2,44%)	4 (3,25%)	32 (26,02%)	81 (65,85%)	2 (1,63%)
Полша N=128	-	-	3 (2,34%)	36 (28,13%)	86 (67,19%)	3 (2,34%)
Испания N=127	-	1 (0,79%)	2 (1,57%)	40 (31,50%)	84 (66,14%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	11,77%	5,56%	1,22%	23,98%	53,60%	3,87%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.13. Помага ли училището на учениците, които рискуват да имат слабо представяне в училище (напр. ниски оценки, пропуски в образованието, липса на домашни, ниска оценка, бавен темп на учене)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	6 (2,80%)	7 (3,27%)	-	49 (22,9%)	152 (71,03%)	-
Италия N=126	-	3 (2,48%)	7 (5,79%)	35 (28,93%)	74 (61,16%)	2 (1,64%)
Полша N=128	-	-	1 (0,78%)	38 (29,69%)	88 (68,75%)	1 (0,78%)
Испания N=127	-	2 (1,57%)	5 (3,94%)	65 (51,18%)	55 (43,31%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	1,37%	2,28%	1,76%	29,94%	64,24%	0,41%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 5.

3.14. Помага ли училището на ученици, които показват рисково поведение, като пиене на алкохол, вземане на наркотици, пушене на цигари и др.?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	14 (6,54%)	3 (1,40%)	16 (7,48%)	44 (20,56%)	118 (55,14%)	19 (8,88%)
Италия N=126	5 (5,68%)	4 (4,55%)	11 (12,50%)	21 (23,86%)	18 (20,45%)	29 (32,96%)
Полша N=128	-	-	3 (2,38%)	42 (33,33%)	58 (46,03%)	23 (18,26%)
Испания N=127	2 (1,61%)	2 (1,61%)	40 (32,26%)	45 (36,29%)	23 (18,55%)	12 (9,68%)
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	4,38%	1,58%	11,57%	26,09%	42,65%	13,73%

Допълнителни коментари: Полша: 2: „Няма такова поведение“; „Няма такива деца“.

Липса на отговор: Испания:3; Италия: 5.

3.15. Случва ли се момичетата или момчетата, принадлежащи към някои малцинства (етнически, религиозно, сексуално или друго) да бъдат дискриминирани или подигравани?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	52 (24,30%)	69 (32,24%)	50 (23,36%)	13 (6,07%)	22 (10,28%)	8 (3,75%)
Италия N=126	68 (55,28%)	29 (23,58%)	10 (8,13%)	3 (2,44%)	1 (0,81%)	12 (9,76%)
Полша N=128	34 (26,56%)	53 (41,41%)	12 (9,38%)	5 (3,91%)	3 (2,34%)	21 (16,4%)
Испания N=127	-	4 (3,15%)	37 (29,13%)	59 (46,46%)	27 (21,26%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	25,63%	27,41%	19,40%	12,04%	9,22%	6,30%

Допълнителни коменари: не

Липса на отговор: Италия: 3

3.16. Помага ли училището (би ли могло да помогне) на учниците, които са дискриминирани или усмивани заради принадлежността си към някои малцинства (етнически, религиозно, сексуално и т.н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	8 (3,74%)	16 (7,48%)	15 (7,01%)	22 (10,28%)	124 (57,94%)	29 (13,55%)
Италия N=126	3 (2,46%)	2 (1,64%)	4 (3,28%)	13 (10,66%)	95 (77,87%)	5 (4,09%)
Полша N=128	3 (2,34%)	2 (1,56%)	2 (1,56%)	31 (24,22%)	66 (51,56%)	24 (18,76%)
Испания N=127	-	-	10 (7,87%)	33 (25,98%)	84 (66,15%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	2,65%	4,19%	5,59%	15,48%	61,52%	10,57%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 4.

3.17. Случва ли се проявление на агресия/ насили или тормоз спрямо ученици в училището?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	15 (7,01%)	41 (19,16%)	98 (45,79%)	38 (17,76%)	22 (10,28%)	-
Италия N=126	32 (26,02%)	60 (48,78%)	21 (17,07%)	2 (1,63%)	-	8 (6,5%)
Полша N=128	6 (4,69%)	39 (30,47%)	57 (44,53%)	19 (14,84%)	6 (4,69%)	1 (0,78%)
Испания N=127	-	-	18 (14,17%)	28 (22,05%)	81 (63,78%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	8,54%	22,74%	35,39%	15,32%	16,80%	1,21%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.18. Помага ли училището (би ли могло да помогне) на учениците, които страдат от агресия/насили или тороз спрямо тях?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България	-	6 (2,80%)	11 (5,14%)	46	140	11 (5,14%)

N=214				(21,50%)	(65,42%)	
Италия N=126	1 (0,82%)	5 (4,1%)	7 (5,74%)	12 (9,84%)	88 (72,13%)	9 (7,37%)
Полша N=128	2 (1,56%)	-	3 (2,34%)	35 (27,34%)	82 (64,06%)	6 (4,70%)
Испания N=127	-	-	3 (2,36%)	44 (34,65%)	80 (62,99%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	0,41%	2,04%	4,27%	22,86%	65,86%	4,56%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 4.

3.19. Смятате ли, че училището е място, където да получите помощ, ако учениците имат нужда от нея?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	3 (1,40%)	11 (5,14%)	42 (19,63%)	150 (70,09%)	8 (3,74%)
Италия N=126	-	-	6 (4,88%)	19 (15,45%)	97 (78,86%)	1 (0,81%)
Полша N=128	1 (0,78%)	-	3 (2,34%)	33 (25,78%)	89 (69,53%)	2 (1,57%)
Испания N=127	-	2 (1,61%)	18 (14,52%)	71 (57,26%)	33 (26,61%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	0,14%	0,96%	6,19%	26,35%	64,12%	2,24%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Испания: 3; Италия: 4.

3.20. Учатстват ли родителите на учениците в дейности на училището ?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	6 (2,80%)	44 (20,56%)	97 (45,33%)	61 (28,51%)	6 (2,80%)
Италия N=126	-	5 (4,07%)	22 (17,89%)	43 (34,96%)	53 (43,08%)	-
Полша N=128	1 (0,78%)	1 (0,78%)	20 (15,63%)	65 (50,78%)	39 (30,47%)	2 (1,56%)
Испания N=127	21 (16,54%)	33 (25,98%)	39 (30,71%)	27 (21,26%)	7 (5,51%)	-

Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	2,98%	6,65%	21,00%	40,43%	27,30%	1,64%
--	-------	-------	---------------	---------------	---------------	-------

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.21. Важни ли са за училището темите, свързани с интеграцията/толерантността и зачитането на личността?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	8 (3,74%)	39 (18,22%)	161 (75,23%)	6 (2,81%)
Италия N=126	-	-	4 (3,25%)	28 (22,76%)	91 (73,99%)	-
Полша N=128	-	-	2 (1,56%)	25 (19,53%)	98 (76,56%)	3 (2,35%)
Испания N=127	-	6 (4,72%)	11 (8,66%)	45 (35,43%)	65 (51,19%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	0,00%	0,81%	4,13%	22,17%	71,11%	1,78%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

2.2.3.4. Отношения с учениците

4.1. Смятате ли, че учениците имат добър контакт с училищното ръководство/директор/управител?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	3 (1,40%)	12 (5,61%)	88 (41,12%)	103 (48,13%)	8 (3,74%)
Италия N=126	-	3 (2,46%)	7 (5,74%)	40 (32,79%)	61 (50%)	11 (9,01%)
Полша N=128	1 (0,78%)	1 (0,78%)	4 (3,13%)	56 (43,75%)	65 (50,78%)	1 (0,78%)
Испания N=127	6 (4,72%)	55 (43,31%)	51 (40,16%)	13 (10,24%)	2 (1,57%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	0,95%	8,69%	11,14%	34,89%	40,88%	3,45%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор Италия: 4.

4.2. Смятате ли, че учениците имат добър контакт със секретарята, охраната и обслужващия персонал?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	8 (3,74%)	14 (6,54%)	86 (40,19%)	100 (46,73%)	6 (2,80%)
Италия N=126	1 (0,82%)	2 (1,64%)	3 (2,46%)	39 (31,97%)	64 (52,46%)	13 (10,65%)
Полша N=128	2 (1,56%)	-	4 (3,13%)	56 (43,75%)	63 (49,22%)	3 (2,34%)
Испания N=127	8 (6,30%)	7 (5,51%)	38 (29,92%)	45 (35,43%)	29 (22,93%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	1,49%	3,04%	9,30%	38,64%	43,99%	3,54%

Допълнителни коментари: не

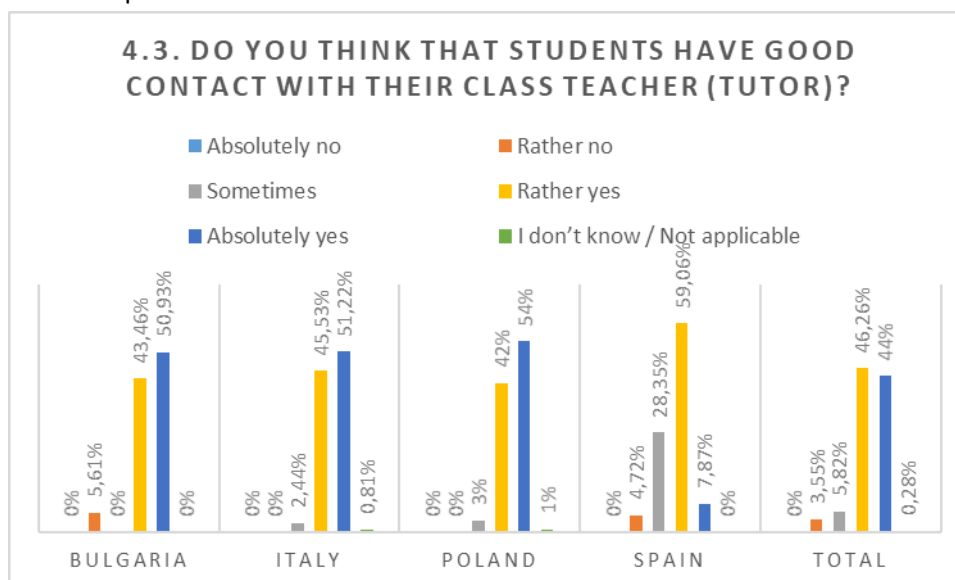
Липса на отговор: Италия: 4.

4.3. Смятате ли, че учениците имат добър контакт с класни ръководители (преподаватели)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	12 (5,61%)	-	93 (43,46%)	109 (50,93%)	-
Италия N=126	-	-	3 (2,44%)	56 (45,53%)	63 (51,22%)	1 (0,81%)
Полша N=128	-	-	4 (3,13%)	54 (42,19%)	69 (53,91%)	1 (0,77%)
Испания N=127	-	6 (4,72%)	36 (28,35%)	75 (59,06%)	10 (7,87%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	0,00%	3,55%	5,82%	46,26%	44,09%	0,28%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

4.4. Смятате ли, че учените имат добър контакт с техните учители?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	22 (10,28%)	118 (55,14%)	74 (34,58%)	-
Италия N=126	-	-	4 (3,25%)	62 (50,41%)	54 (43,90%)	3 (2,44%)
Полша N=128	-	-	2 (1,56%)	73 (57,03%)	53 (41,41%)	-
Испания N=127	-	2 (1,57%)	53 (41,73%)	55 (43,31%)	17 (13,39%)	-
Общо	0,00%	0,27%	13,00%	52,65%	33,67%	0,41%

N=595 <i>(Средно по степен)</i>						
---	--	--	--	--	--	--

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

4.5. Смятате ли, че отношенията между учениците са добри?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	3 (1,40%)	5 (2,34%)	6 (2,80%)	97 (45,33%)	103 (48,13%)	-
Италия N=126	-	1 (0,81%)	5 (4,07%)	80 (65,04%)	35 (28,46%)	2 (1,62%)
Полша N=128	-	-	7 (5,47%)	90 (70,31%)	31 (24,22%)	-
Испания N=127	-	2 (1,57%)	14 (11,02%)	97 (76,39%)	14 (11,02%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	0,68%	1,55%	4,90%	58,28%	34,32%	0,27%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

4.6. Смятате ли, че учителите са откровени с учениците?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	3 (1,40%)	112 (52,34%)	99 (46,26%)	-
Италия N=126	-	-	1 (0,81%)	20 (16,26%)	102 (82,93%)	-
Полша N=128	1 (0,79%)	-	-	64 (50,39%)	62 (48,82%)	-
Испания N=127	-	6 (4,72%)	-	46 (36,22%)	58 (45,67%)	17 (13,39%)
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	0,14%	0,81%	0,82%	43,26%	52,67%	2,30%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

4.7. Смятате ли, че учениците могат да разговарят с учителите за своите лични проблеми (напр. свързани с техните родители и с друг ученик)

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	33 (15,42%)	95 (44,39%)	86 (40,19%)	-
Италия N=126	-	5 (4,07%)	33 (26,83%)	52 (42,28%)	29 (23,58%)	4 (3,24%)
Полша N=128	-	-	7 (5,51%)	51 (40,16%)	69 (54,33%)	-
Испания N=127	17 (13,71%)	40 (32,26%)	41 (33,06%)	19 (15,32%)	7 (5,65%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	2,31%	6,12%	18,57%	38,40%	34,05%	0,55%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 3; Италия: 3.

Допълнителни коментари по част 4.

Италия:

- Липсата на правила, които трябва да бъдат дадени от основното образователно звено, което представлява семейството, означава, че грубото отношение превъзходства в повечето случаи. Учителите, в качеството си на обучаващи не винаги са на мнението на родителите, които обаче винаги са склонни да защитават своите деца.

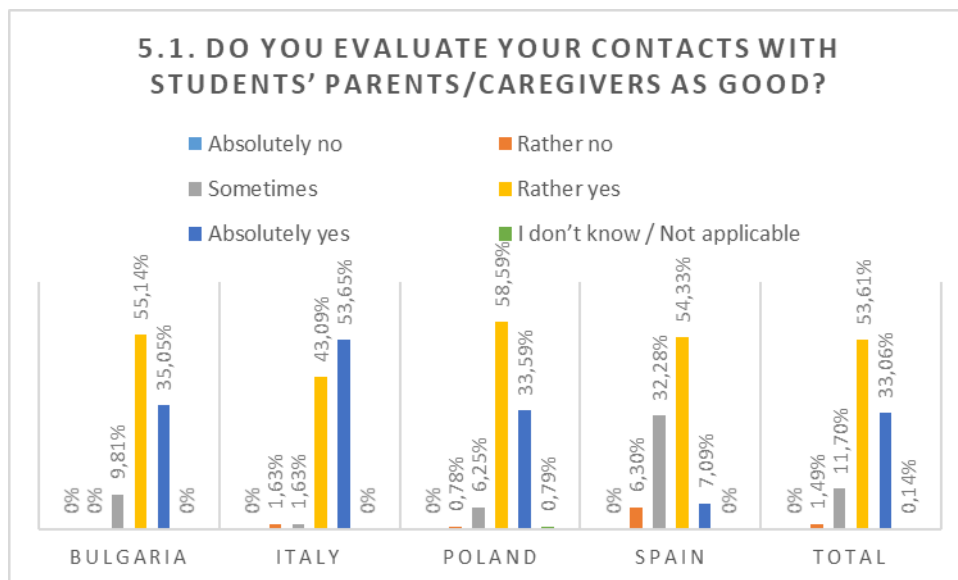
2.2.3.5. Отношения с родителите/ настойниците на учениците

5.1. Оценявате ли отношението на родителите/ настойниците на учениците като добро?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	21 (9,81%)	118 (55,14%)	75 (35,05%)	-
Италия N=126	-	2 (1,63%)	2 (1,63%)	53 (43,09%)	66 (53,65%)	-
Полша N=128	-	1 (0,78%)	8 (6,25%)	75 (58,59%)	43 (33,59%)	1 (0,79%)
Испания N=127	-	8 (6,30%)	41 (32,28%)	69 (54,33%)	9 (7,09%)	-
Общо N=595 <i>(Средно по степен)</i>	0,00%	1,49%	11,70%	53,61%	33,06%	0,14%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 4.

5.2. Често ли уведомявате (поне два пъти месечно) родителите/ настойниците на учениците за напредъка им с учебния материал, както и държанието им?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	11 (5,14%)	25 (11,68%)	91 (42,52%)	87 (40,66%)	-
Италия	1 (0,82%)	13	19	36	53 (43,44%)	-

N=126		(10,66%)	(15,57%)	(29,51%)		
Полша N=128	-	3 (2,34%)	13 (10,16%)	59 (46,09%)	52 (40,63%)	1 (0,78%)
Испания N=127	-	3 (2,36%)	8 (6,30%)	26 (20,47%)	90 (70,87%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	0,13%	5,08%	11,13%	37,21%	46,31%	0,14%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 4.

5.3. Информацията, свързана с учениците поднася ли се на родителите/настойниците любезно и с разбиране?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	14 (6,54%)	89 (41,59%)	111 (51,87%)	-
Италия N=126	-	2 (1,63%)	-	36 (29,27%)	85 (69,10%)	-
Полша N=128	-	-	-	54 (42,19%)	74 (57,81%)	-
Испания N=127	-	2 (1,57%)	21 (16,54%)	77 (60,63%)	27 (21,26%)	-
Общо N=595 (Средно по степен)	0,00%	0,54%	6,04%	42,93%	50,49%	0,00%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

5.4. Училището насърчава ли родителите да взимат активно участие в техния живот?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=214	-	-	11 (5,14%)	64 (29,91%)	139 (64,95%)	-
Италия N=126	-	1 (0,81%)	5 (4,07%)	26 (21,14%)	91 (73,98%)	-
Полша N=128	-	-	2 (1,56%)	39 (30,47%)	87 (67,97%)	-
Испания N=127	-	-	7 (5,51%)	44 (34,65%)	74 (58,27%)	2 (1,57%)
Общо	0,00%	0,13%	4,40%	29,37%	65,82%	0,28%

N=595 (Средно по степен)						
------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 3.

Допълнителни коментари:

Италия:

- Отговорите са съобразени с опита ми като учител в моя клас.
- В общи линии проблемите, особено онези, свързани с държанието на учениците, засягат онези ученици, чиито родители неправомерно ги защитават, като по този начин подбиват авторитета на учителя.
- Учениците са оставени сами да се справят, като получават съвети от социалните медии, приемайки всичко, което получат като информация. Понякога родителите не филтрират информацията и в същото време ограничават учителите по отношение на тяхната работа.

2.2.3.6. Общи изводи

В изследването участваха 595 учители на възраст под 30 и над 60 години. 121 от тях са мъже и 471 са жени. Анкетираните учители преподават от 1-3 клас на най-различни предмети, както и специалисти, педагози, логопеди и др. Учителите са с богат разнообразен опит, но основно са такива с опит от 11-20 години в преподаването, както и такива с над 20 годишен опит. Такова разнообразие на представителни на учителската общност позволява събирането на различни резултати.

По-долу са резултатите от категориите, съгласно въпросника:

1) **Основна информация за училището**

Анкетираните учители работят основно в началното училище и в прогимназията. Те също така работят в училища с различен размер, брой ученици и капацитет. Според повечето учители, децата с увреждания или затруднения в развитието си се сблъскват със следните проблеми: образоватени, икономически, културни и др. Наред с другите причини, учителите отбелязват също: емоционални, здравни, генетични, патологични и интелектуални.

Преждевременното напускане (ранното отпадане) от училище бе оценено от учителите като много ниско застъпено (под 4%) или ниско (5% -9%).

2) **Училище и училищната среда**

Общите резултати показват, че чувството за безопасност на учениците според учителите е на високо ниво. Според 43,34% от учителите, средата е по-скоро безопасна, а 35,10% смятат, че със сигурност е.

По същия начин, осигуряване на безопасността на учениците в училище според учителите. Според 35,00% и 25, 87% от тях в училищните сгради, има малък или никакъв риск за безопасността на учениците. Но в Италия учителите казват, че риска по-скоро съществува (43, 09%) или абсолютно съществува (38, 21%). Подобно и в Испания отговарят, че по-скоро има риск 35, 43%.

Състоянието на всички сгради е добро (40,60%- по-скоро да) или е много добро (45,19% абсолютно да).

Предоставянето на материали в училище според учителите е добре оценено. 39,34% от учителите вярват, че училището предоставя материали на учениците, докато 45,06% смятат, че по-скоро предоставя. Само в Италия 35% от учителите отговарят с "Понякога".

Подобна е ситуацията в следващата категория. Възможността от прилагане на опити, експерименти и практически занимания в училище от учениците, според учителите е добра, Според 35,88% от учителите, училището по-скоро предлага подходящи условия. 29,94% смятат, че категорично се предоставят условия за това, а 20,79% от учителите отговарят с „Понякога“ (В Италия 34,43% от учителите смятат така).

Според общия резултат, инфраструктурата на училището по-скоро позволява (41,27%) или определено позволява (37,91%) допълнителни дейности, според учителите. В Италия, 34,15% са отговорили с „Понякога“.

Училището предлага различни допълнителни мероприятия за учениците. Според 62,40% от учителите, допълнителните мероприятия са организирани в училище (напр. спортни дейности, дискуссионни клубове, конкурси и други социални мероприятия.). 26,09% отговарят с „По-скоро да“.

В общия резултат, според 54,20% от учителите, учениците се вълниват от участие в мероприятия в училище, а според 31,77% отговорът е „По-скоро да“, докато в Испания 31,5% от учителите отговарят с „По-скоро не“

По отношение на присъствието на учениците от други култури в училище, отговорите на учителите са почти равномерно разпределени: по-скоро не (22, 51%), по-скоро да (30, 45%), определено да (22, 52%), понякога (14, 08%). Това доказва, че може да има различен обхват в различните училища, в различни страни, но също така и че културните различия могат да бъдат широко тълкувани.

Въпреки това, отношението на учителите във всички страни към присъствието на ученици от други култури в училище може да бъде оценено като положително. 26, 60% от учителите отговарят, че го намират за положително, и 36, 64% отговарят с „по-скоро да“.

В общите резултати, според 54% от учителите, училището определено помага на учениците, които са в опасност от провал, и според почти 24% от учителите, смятат, че училището по-скоро помага.

Ситуацията е подобна, когато става дума за помощ на ученици, изпаднали в затруднение с ученето. Съответно, 64,24% и 29, 94% от учителите вярват, че училището определено помага или по-скоро помага на учениците, които са изложени на риск от слаб успех.

Според общите резултати, удовлетворението на учителите от подкрепата, предоставяна на ученици с непристойно поведение, също е значително, макар че 13, 73% от учителите заявяват, че този проблем не ги касае. Въпреки това, 42, 65% и 26, 09% от учителите вярват, че училището съответно определено или по-скоро помага на учениците, които имат лошо поведение. Само в Испания голяма група от учители (32, 26%) са отговорили понякога.

Приемането на ученици от малцинства (етнически, културен, национален и т. н.) от други ученици по мнение на учителите е разнообразно. В общите резултати можем да видим, че 27, 41% и 25, 63% от учителите смятат, че ученици от малцинствата по-скоро не са или определено не са подигравани или дискриминирани. Но в Испания 46, 46% от учителите смятат, че те са по-скоро дискриминирани.

От друга страна, обаче, учители от всички страни отговарят, че помагат на такива ученици (61,52% абсолютно да и 15,48% по-скоро да).

Според учителите, нивото на агресивно поведение в училище е различно в определени страни. Отговорите, като цяло са 35, 39% „понякога“ и 22, 74% „по-скоро не“. В България и Полша доминират отговори „понякога“ (45, 79% и 44, 53%), а в Италия „по-скоро не“ (48, 78%), но в Испания например отговарят с „абсолютно да“ (63, 78%).

Училищната подкрепа за справяне с агресията и насилието, според учителите във всички страни е значителна. Съответно 65,86% и 22,86% от учителите вярват, че училището „определено“ или „по-скоро“ помага на учениците, които са жертви на агресия или насилие.

Усещането за безопасност на учениците в училище според учителите във всички страни е значително, както се вижда от силната убеденост на 64, 12% от учителите, че училището е абсолютно място, където ученикът може да получи помощ, ако се нуждае от нея, докато 26, 35% отговарят с по-скоро.

Сътрудничеството на родителите с училището, според учителите от България, Полша и Италия, е доста добро, докато за Испания отговора е „по-скоро“. Според общите резултати 40, 43% от учителите вярват, че родителите на учениците по-скоро се занимават с училищни дейности, а 27, 30% от учителите определено мислят така.

Изпълнението на темата за интеграция/толерантност в училище от учителите е на високо равнище във всички страни. 71, 11% и 22, 17% от учителите считат, че училището определено и по-скоро се фокусира върху теми като толерантност и уважение към другите.

3) Отношения между учениците

В областта на училищните отношения можем да заключим, че като цяло, според учителите (общи резултати), учениците са доволни от взаимоотношенията си с:

- Училищното ръководство (40, 88% абсолютно да, 34, 89% по-скоро да)
- Обслужващия персонал (43, 99% абсолютно да, 38, 64% по-скоро да)
- Класен ръководител (44, 09% абсолютно да, 46, 26% по-скоро да)
- Учители (33, 67% абсолютно да, 52, 65% по-скоро да)
- Ученици (34, 32% абсолютно да, 58, 28% по-скоро да)

По отношение на доверието, 43, 26% от учителите вярват, че те са по-скоро откровени с учениците, а 52, 67% смятат, че определено е така.

Общите резултати показват, че доверието на учениците към учителите, според самите учители, също е на високо ниво. В 34, 05% от учителите определено смятат, а 38, 40% по-скоро смятат, че учениците могат да разговарят с учителите си за личните си проблеми (например проблеми с родителите или други ученици). Само в Испания най-често отговорите са били понякога (33, 06%) или по-скоро не (32, 26%).

4) Отношения с родители/настойници на учениците

Общо резултати на учителите (53, 61%) показват, че те са по-скоро доволни от връзката с родителите на учениците. Абсолютно добра оценка на контакта им с родителите представляват 33, 06% от учителите. Учителите във всички страни по-скоро често (37, 21%) или определено често (46, 31%) информират родителите за напредъка на ученика.

Те също са доволни от контактите си с родителите си. Съответно, според 50, 49% комуникацията е определено добра и 42, 93% по-скоро добра.

Инициативата на родителите е оценена, като висока. 65, 82% от учителите смятат, че определено се насърчава участието на родителите, и 29, 37% отговарят с „По-скоро да“.

2.2.4. Група D – Родители

2.2.4.1. Информация за родителите

1.1. *Години*

България:

- 18 - 30 години - 17 човека
- 31 - 40 години - 190 човека
- 41 - 50 години – 80 човека
- 46 - 50 години - 21 човека
- 51 - 60 години - 3 човека
- 61-70 години – 1 човек

Италия:

- Под 30 години: 5 човека
- 31 - 35 години: 18 човека
- 36 - 40 години 42 човека
- 41 - 45 години: 52 човека
- 46 - 50 години 46 човека
- 51 - 55 години: 16 човека
- Над 56 години: 5 човека, от които 4 човека не са заявили възрастта си.

Без отговор: 12

Полша:

- Под 30 години: 4 човека
- 31 - 35 години: 15 човека
- 36 - 40 години 63 човека
- 41 - 45 години: 45 човека
- 46 - 50 години 21 човека
- 51 - 55 години: 5 човека
- Над 56 години: 2 човека

Без отговор: 62

Испания:

- Под 31 години - 28 човека
- 31 - 40 години - 44 човека
- 41 - 50 години - 48 човека
- 51 - 60 години - 22 човека

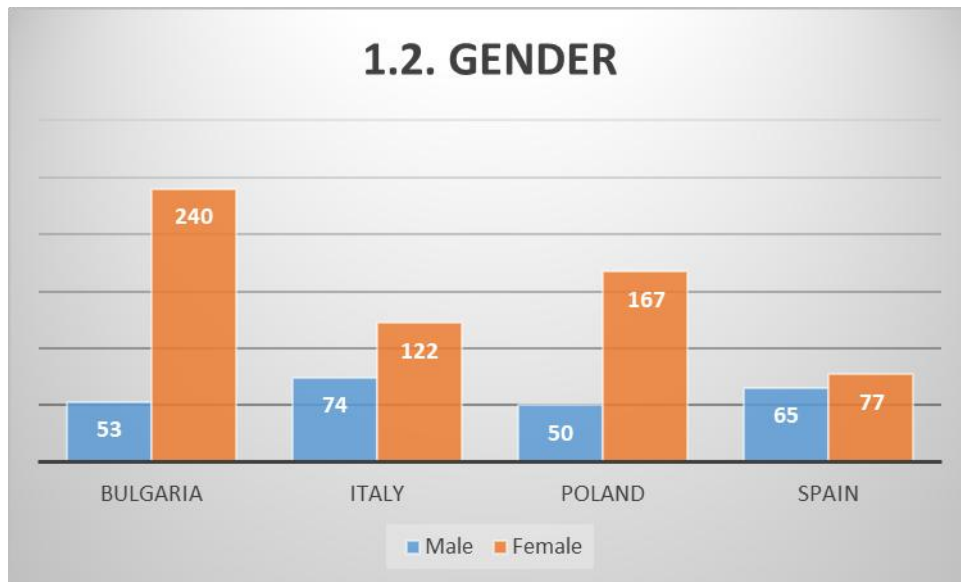
1.2. Пол

България: Мъже - 53 (18%); Жени - 240 (82%)

Италия: Мъже: 74 (37,8%); Жени: 122 (62,2%) Липса на отговор: 4

Полша: Мъже – 50 (23%); Жени - 167 (77%)

Испания: Мъже: 65 бащи (46%); Жени: 77 майки (54%)

В проучването взеха участие 852 родители (Мъже - 242; Жени - 606) от всички държави.

1.3. Националност

България: Всички участници в интервюто са българи.

Италия: Всички интервюирани са италианци (171), с изключение на 4 човека от Венецуела, 6 от Румъния, един от Украйна и един от Полша.

Без отговор: 16

Полша: Всички участници, които са отговорили на този въпрос са поляци. (Без отговор - 77)

Испания: Около 66% от родителите са испанци. Сред интервюираните родители има 7 с различна националност от Италия, Германия, Венецуела, Аржентина, както и жители от страни, намиращи се на юг от Испания, основно мароканци 18% (26 интервюирани).

2.2.4.2. Основна информация за училището

2.1. Присъствие в училището

	България N=293	Италия N=200	Полша N=217	Испания N=142
Начално училище	254 (87%)	86 (43,4%)	188 (87%)	45.07%
Основно училище (Прогимназия)	39 (13%)	109 (55,1%)	29 (13%)	47.18%
Средно училище (Гимназия)	0	0	0	7.75%
Средно училище (Професионално училище)	0	0	0	0
Средно училище (Техникум)	0	0	0	0

Липса на отговор: Италия: 5.

2.2. Знаете ли броя на преждевременно напусналите училище?

	България N=293	Италия N=200	Полша N=217	Испания N=142
Да	66 (23%)	50 (25,9%)	59 (27%)	50.37%
Не	227 (77%)	143 (74,1%)	158 (73%)	49.63%

Липса на отговор: Италия: 7.

2.3. Ако отговорът е да, как бихте оценили броя на преждевременно напусналите училище?

	България N=293	Италия N=200	Полша N=217	Испания N=142
Много високо (над 20%)	-	3 (5,8%)	5 (6,25%)	21,92%
Високо (15%-19%)	6 (9%)	1 (1,9%)	11 (13,75%)	35,62%
Средно (10%-14%)	26 (39%)	16 (30,8%)	34 (42,5%)	28,77%
Ниско (5-9%)	19 (29%)	5 (9,6%)	12 (15%)	13,70%
Много ниско (под 4%)	15 (23%)	27 (51,9%)	18 (22,5%)	-

Липса на отговор: Полша: 137; Италия: 148;

2.2.4.3. Училището и училищната среда

3.1. Смятате ли, че мястото, където се намира училището (област, град, район) е безопасно?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	8 (2,73%)	19 (6,48%)	11 (3,75%)	158 (53,92%)	92 (31,41%)	5 (1,71%)
Италия N=200	5 (2,58%)	6 (3,09%)	24 (12,37%)	42 (21,65%)	95 (48,97%)	22 (11,34%)
Полша N=217	2 (0,92%)	5 (2,3%)	1 (0,46%)	156 (71,89%)	53 (24,43%)	-
Испания N=142	7 (5,15%)	50 (36,76%)	29 (21,32%)	23 (16,91%)	27 (19,86%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,50%	7,82%	6,46%	48,06%	32,09%	3,07%

Допълнителни коментари: не

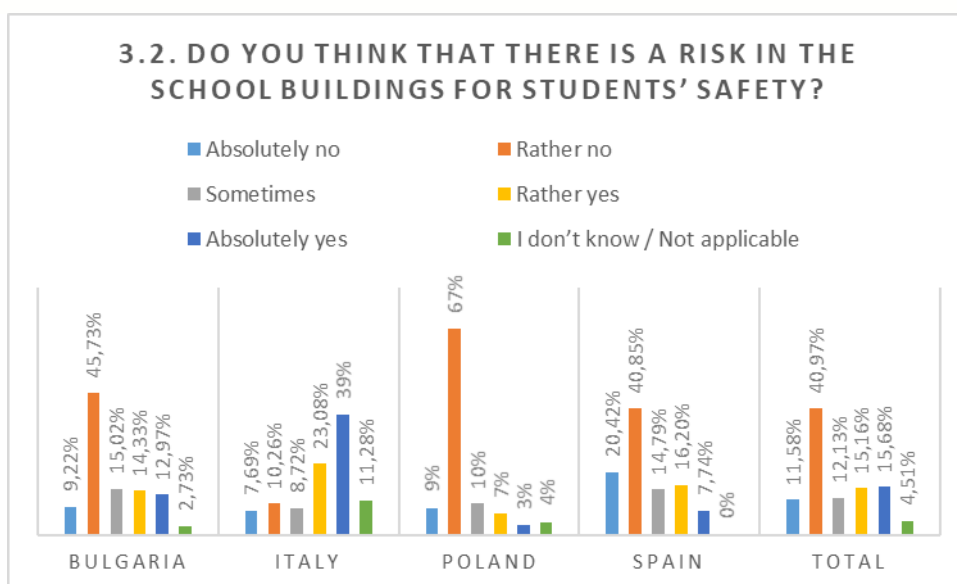
Липса на отговор: Испания: 6; Италия: 6.

3.2. Смятате ли, че съществува риск в училищните сгради за безопасността на учениците?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	27 (9,22%)	134 (45,73%)	44 (15,02%)	42 (14,33%)	38 (12,97%)	8 (2,73%)
Италия N=200	15 (7,69%)	20 (10,26%)	17 (8,72%)	45 (23,08%)	76 (38,97%)	22 (11,28%)
Полша N=217	19 (8,76%)	145 (66,82%)	22 (10,14%)	15 (6,91%)	7 (3,22%)	9 (4,15%)
Испания N=142	29 (20,42%)	58 (40,85%)	21 (14,79%)	23 (16,20%)	11 (7,74%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	9,97%	43,19%	12,52%	14,48%	15,31%	4,53%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 5.

3.3. Комфортни ли са за учениците сградите на училищата (напр. добре отоплени, светли и т.н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	13 (4,44%)	12 (4,09%)	163 (55,63%)	105 (35,84%)	-
Италия N=200	9 (4,59%)	18 (9,18%)	24 (12,24%)	40 (20,41%)	98 (50,01%)	7 (3,57%)
Полша N=217	2 (0,92%)	9 (4,15%)	9 (4,15%)	125 (57,60%)	70 (32,26%)	2 (0,92%)
Испания N=142	6 (4,23%)	2 (1,41%)	9 (6,34%)	64 (45,07%)	61 (42,95%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	1,60%	5,02%	6,00%	47,83%	38,59%	0,96%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 4.

3.4. Предлага ли училището учебни материали за учениците (напр. книги, помагала и т. н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	4 (1,37%)	11 (3,75%)	29 (9,89%)	153 (52,22%)	90 (30,72%)	6 (2,05%)
Италия N=200	25 (12,69%)	21 (10,66%)	42 (21,32%)	47 (23,86%)	41 (20,81%)	21 (10,66%)
Полша N=217	2 (0,92%)	9 (4,15%)	22 (10,14%)	106 (48,85%)	76 (35,02%)	2 (0,92%)

Испания N=142	49 (34,51%)	45 (31,69%)	16 (11,27%)	32 (22,53%)	-	-
Общо N=852 (Средно по степен)	7,05%	8,19%	12,44%	42,48%	26,52%	3,32%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

3.5. Училището предоставя ли възможност да се провеждат експерименти в лаборатории/работилници и практически дейности в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	22 (7,51%)	43 (14,68%)	55 (18,77%)	81 (27,64%)	33 (11,26%)	59 (20,14%)
Италия N=200	23 (11,73%)	22 (11,22%)	52 (26,53%)	25 (12,76%)	59 (30,1%)	15 (7,66%)
Полша N=217	9 (4,15%)	21 (9,68%)	39 (17,97%)	76 (35,02%)	26 (11,98%)	46 (21,20%)
Испания N=142	8 (5,63%)	26 (18,31%)	30 (21,13%)	37 (26,05%)	35 (24,65%)	6 (4,23%)
Общо N=852 (Средно по степен)	7,35%	13,13%	20,40%	26,25%	16,68%	16,19%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 4.

3.6. Предоставя ли училището на учениците възможност за извънкласни дейности (например театър, музика, шоуа,...)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	23 (7,85%)	49 (16,72%)	144 (49,15%)	73 (24,91%)	4 (1,37%)
Италия N=200	36 (18,27%)	20 (10,15%)	24 (12,18%)	44 (22,34%)	63 (31,98%)	10 (5,08%)
Полша N=217	3 (1,38%)	11 (5,07%)	23 (10,6%)	103 (47,47%)	74 (34,1%)	3 (1,38%)
Испания N=142	8 (5,63%)	6 (4,23%)	47 (33,10%)	55 (38,73%)	26 (18,31%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	4,67%	7,26%	16,01%	42,16%	27,92%	1,98%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

3.7. Организира ли училището извънкласни занимания (напр. спортни дейности, дискуссионни клубове, мероприятия, конкурси и др.) ?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	19 (6,48%)	43 (14,68%)	128 (43,69%)	95 (32,42%)	8 (2,73%)
Италия N=200	17 (8,59%)	37 (18,69%)	33 (16,67%)	46 (23,23%)	61 (30,81%)	4 (2,01%)
Полша N=217	3 (1,38%)	8 (3,69%)	21 (9,68%)	99 (45,62%)	85 (39,17%)	1 (0,46%)
Испания N=142	-	7 (4,93%)	70 (49,30%)	37 (26,05%)	28 (19,72%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,10%	8,15%	17,49%	38,11%	32,41%	1,74%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 2.

3.8. Вашето дете с желание ли участва в извънкласните мероприятия, организирани в училището?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	29 (9,90%)	56 (19,11%)	126 (43,00%)	82 (27,99%)	-
Италия N=200	1 (0,52%)	4 (2,06%)	23 (11,86%)	34 (17,53%)	127 (65,46%)	5 (2,57%)
Полша N=217	1 (0,46%)	16 (7,37%)	33 (15,21%)	89 (41,01%)	73 (33,64%)	5 (2,31%)
Испания N=142	-	6 (4,23%)	41 (28,87%)	45 (31,69%)	50 (35,21%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	0,21%	7,10%	17,71%	36,18%	37,71%	1,09%

Допълнителни коменари: не
Липса на отговор: Италия: 6.

3.9. Учениците, принадлежащи ли към култура, различна от тази на останалите ученици (например поради произход, религия, и др....), посещават ли училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	17 (5,80%)	56 (19,11%)	31 (10,58%)	69 (23,55%)	52 (17,75%)	68 (23,21%)
Италия N=200	21 (10,82%)	10 (5,15%)	26 (13,40%)	18 (9,28%)	84 (43,30%)	35 (18,05%)
Полша N=217	14 (6,45%)	44 (20,28%)	12 (5,53%)	50 (23,04%)	25 (11,52%)	72 (33,18%)
Испания N=142	-	-	8 (5,63%)	62 (43,66%)	72 (50,71%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	6,37%	14,57%	9,39%	22,65%	24,85%	22,17%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 6.

3.10. Намирате ли това за нещо хубаво?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	9 (3,42%)	30 (11,41%)	47 (17,87%)	47 (17,87%)	62 (23,57%)	68 (25,86%)
Италия N=200	6 (3,08%)	4 (2,05%)	13 (6,67%)	26 (13,33%)	120 (61,54%)	26 (13,33%)
Полша N=217	4 (1,84%)	14 (6,45%)	9 (4,15%)	59 (27,19%)	67 (30,88%)	64 (29,49%)
Испания N=142	7 (4,93%)	20 (14,08%)	21 (14,79%)	36 (25,35%)	58 (40,85%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	3,11%	8,44%	11,62%	20,12%	35,43%	21,28%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 5.

3.11. Улицето помага ли на учениците, които рискуват да напуснат системата на образованието?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България	15 (5,13%)	31	11 (3,75%)	78	78 (26,62%)	80 (27,30%)

N=293		(10,58%)		(26,62%)		
Италия N=200	-	17 (8,59%)	15 (7,58%)	46 (23,23%)	71 (35,86%)	49 (24,75%)
Полша N=217	1 (0,46%)	6 (2,76%)	6 (2,76%)	85 (39,17%)	47 (21,66%)	72 (33,19%)
Испания N=142	-	39 (27,46%)	26 (18,31%)	67 (47,18%)	10 (7,05%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)						
	2,39%	10,03%	5,82%	31,14%	25,26%	25,36%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2.

3.12. Училището помага ли на учениците, които рискуват да не стигнат до по-горен клас?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	21 (7,17%)	38 (12,97%)	18 (6,14%)	100 (34,13%)	61 (20,82%)	55 (18,77%)
Италия N=200	3 (1,52%)	14 (7,11%)	25 (12,69%)	42 (21,32%)	79 (40,1%)	34 (17,26%)
Полша N=217	1 (0,46%)	6 (2,76%)	5 (2,3%)	98 (45,16%)	48 (22,12%)	59 (27,20%)
Испания N=142	-	24 (16,90%)	43 (30,28%)	56 (39,44%)	19 (13,38%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)						
	3,62%	9,69%	9,07%	34,76%	24,31%	18,55%

Допълнителна информация: не

Липса на отговор: Италия: 3.

3.13. Помага ли училището на учениците, които рискуват да имат слабо представяне в училище (напр. ниски оценки, пропуски в образованието, липса на домашни, ниска оценка, бавен темп на работа)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	8 (2,73%)	21 (7,17%)	31 (10,58%)	105 (35,84%)	79 (26,96%)	49 (16,72%)
Италия N=200	-	14 (7,07%)	27 (13,64%)	40 (20,2%)	89 (44,95%)	28 (14,14%)
Полша N=217	2 (0,92%)	9 (4,15%)	15 (6,91%)	95 (43,78%)	50 (23,04%)	46 (21,20%)

Испания N=142	-	2 (1,41%)	81 (57,04%)	36 (25,35%)	23 (16,20%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	1,44%	5,81%	15,17%	33,47%	28,57%	15,54%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 2.

3.14. Помага ли училището на ученици, които показват рисково поведение, като пиене на алкохол, вземане на наркотици, пушене на цигари и др.?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	13 (4,44%)	50 (17,06%)	31 (10,58%)	72 (24,57%)	35 (11,95%)	92 (31,40%)
Италия N=200	14 (7,18%)	19 (9,74%)	20 (10,26%)	19 (9,74%)	54 (27,69%)	69 (35,39%)
Полша N=217	3 (1,40%)	6 (2,79%)	12 (5,58%)	54 (25,12%)	39 (18,14%)	101 (46,97%)
Испания N=142	21 (14,79%)	34 (23,94%)	46 (32,39%)	18 (12,68%)	23 (16,20%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	5,34%	12,82%	11,59%	20,43%	17,11%	32,71%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Полша: 2; Италия: 5.

3.15. Случва ли се момичетата или момчетата, принадлежащи към някое малцинство (етническо, религиозно, сексуално или друго) да бъдат дискриминирани или подигравани?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	54 (18,43%)	77 (26,28%)	29 (9,90%)	34 (11,60%)	17 (5,80%)	82 (27,99%)
Италия N=200	78 (39,59%)	26 (13,20%)	38 (19,29%)	10 (5,08%)	8 (4,06%)	37 (18,78%)
Полша N=217	22 (10,28%)	47 (21,96%)	9 (4,21%)	8 (3,74%)	9 (4,21%)	119 (55,60%)
Испания N=142	-	11 (7,75%)	23 (16,20%)	74 (52,11%)	34 (23,94%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	18,87%	20,60%	11,11%	12,62%	6,97%	29,83%

Допълнителни коментари: Полша: 1: „Определено да – религиозни уроци по време на училищния ден”.

Липса на отговор: Полша: 3; Италия: 3.

3.16. Помага ли училището (би ли могло да помогне) на учниците, които са дискриминирани или подигравани заради принадлежността си към някое малцинство (етническо, религиозно, сексуално и т.н.)?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	13 (4,74%)	30 (10,95%)	16 (5,84%)	79 (28,83%)	42 (15,33%)	94 (34,31%)
Италия N=200	4 (2,08%)	25 (13,02%)	28 (14,58%)	15 (7,81%)	68 (35,42%)	52 (27,09%)
Полша N=217	6 (2,76%)	7 (3,23%)	10 (4,61%)	62 (28,57%)	41 (18,89%)	91 (41,94%)
Испания N=142	-	16 (11,27%)	57 (40,14%)	69 (48,59%)	-	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	3,18%	9,46%	11,05%	26,57%	18,71%	31,03%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: България: 19; Италия: 8.

3.17. Случва ли се проявление на агресия/ насилия или тормоз спрямо ученици в училището?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	13 (4,44%)	67 (22,87%)	85 (29,01%)	48 (16,38%)	25 (8,53%)	55 (18,77%)
Италия N=200	60 (30,61%)	42 (21,43%)	27 (13,78%)	16 (8,16%)	14 (7,14%)	37 (18,88%)
Полша N=217	13 (5,99%)	51 (23,5%)	47 (21,66%)	22 (10,14%)	11 (5,07%)	73 (33,64%)
Испания N=142	-	11 (7,75%)	28 (19,72%)	65 (45,77%)	38 (26,76%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	9,69%	21,14%	23,13%	16,26%	9,31%	20,47%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 4.

3.18. Помага ли училището (би ли помогнало) на ученици, които страдат от агресия/насили или тормоз?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	11 (3,75%)	20 (6,83%)	28 (9,56%)	103 (35,15%)	79 (26,96%)	52 (17,75%)
Италия N=200	3 (1,52%)	14 (7,11%)	18 (9,14%)	23 (11,68%)	92 (46,7%)	47 (23,85%)
Полша N=217	3 (1,38%)	4 (1,84%)	11 (5,07%)	85 (39,17%)	56 (25,81%)	58 (26,73%)
Испания N=142	6 (4,23%)	35 (24,65%)	33 (23,24%)	37 (26,06%)	31 (21,82%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	2,76%	7,53%	9,81%	30,38%	30,19%	19,33%

Допълнителни коментари : не
Липса на отговор: Италия: 3.

3.19. Смятате ли, че училището е мястото, където може учениците да получат помощ, ако се нуждаят?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	3 (1,02%)	4 (1,37%)	43 (14,68%)	146 (49,83%)	88 (30,03%)	9 (3,07%)
Италия N=200	4 (2,03%)	15 (7,61%)	29 (14,72%)	37 (18,78%)	95 (48,22%)	17 (8,64%)
Полша N=217	1 (0,46%)	4 (1,85%)	13 (6,02%)	115 (53,24%)	68 (31,48%)	15 (6,95%)
Испания N=142	-	65 (45,77%)	26 (18,31%)	44 (30,99%)	7 (4,93%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	0,98%	7,42%	12,96%	42,32%	31,48%	4,84%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Полша: 1; Италия: 3.

3.20. Въвлечени ли са родителите на децата в училищните дейности?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	3 (1,02%)	4 (1,36%)	43 (14,68%)	146 (49,83%)	88 (30,03%)	9 (3,07%)

Италия N=200	11 (5,56%)	30 (15,15%)	46 (23,23%)	16 (8,08%)	86 (43,43%)	9 (4,55%)
Полша N=217	-	7 (3,23%)	26 (11,98%)	102 (47%)	74 (34,10%)	8 (3,69%)
Испания N=142	-	36 (25,35%)	50 (35,21%)	50 (35,21%)	6 (4,23%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	1,60%	7,16%	17,92%	39,03%	31,08%	3,21%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2.

3.21. Важни ли са за училището темите, свързани с интеграцията/толерантността и зачитането на личността?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	4 (1,36%)	6 (2,05%)	27 (9,22%)	147 (50,17%)	88 (30,03%)	21 (7,17%)
Италия N=200	1 (0,51%)	6 (3,03%)	12 (6,06%)	39 (19,70%)	122 (61,62%)	18 (9,08%)
Полша N=217	2 (0,92%)	3 (1,38%)	9 (4,15%)	108 (49,77%)	76 (35,02%)	19 (8,76%)
Испания N=142	-	33 (23,24%)	51 (35,92%)	47 (33,10%)	11 (7,74%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	0,94%	4,30%	10,13%	42,02%	35,41%	7,20%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2.

2.2.4.4. Отношения на учениците в училище

4.1. Смятате ли, че учениците имат добър контакт с училищното ръководство/директор/управител?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	4 (1,36%)	22 (7,51%)	15 (5,12%)	160 (54,61%)	63 (21,50%)	29 (9,90%)
Италия N=200	22 (11,17%)	16 (8,12%)	16 (8,12%)	15 (7,61%)	88 (44,67%)	40 (20,31%)
Полша N=217	1 (0,46%)	10 (4,61%)	15 (6,91%)	123 (56,68%)	42 (19,35%)	26 (11,99%)

Испания N=142	26 (18,31%)	38 (26,76%)	44 (30,99%)	17 (11,97%)	-	17 (11,97%)
Общо N=852 (Средно по степен)	4,92%	8,94%	8,88%	41,03%	23,47%	12,76%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 3.

4.2. Смятате ли, че учениците имат добър контакт със секретарата, охраната и обслужващия персонал?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	6 (2,05%)	12 (4,10%)	162 (55,29%)	79 (26,96%)	34 (11,60%)
Италия N=200	11 (5,53%)	8 (4,02%)	21 (10,55%)	20 (10,05%)	122 (61,31%)	17 (8,54%)
Полша N=217	-	6 (2,78%)	6 (2,78%)	127 (58,80%)	55 (25,46%)	22 (10,18%)
Испания N=142	7 (4,93%)	17 (11,97%)	35 (24,65%)	56 (39,44%)	10 (7,04%)	17 (11,97%)
Общо N=852 (Средно по степен)	1,66%	3,67%	7,26%	45,14%	31,61%	10,66%

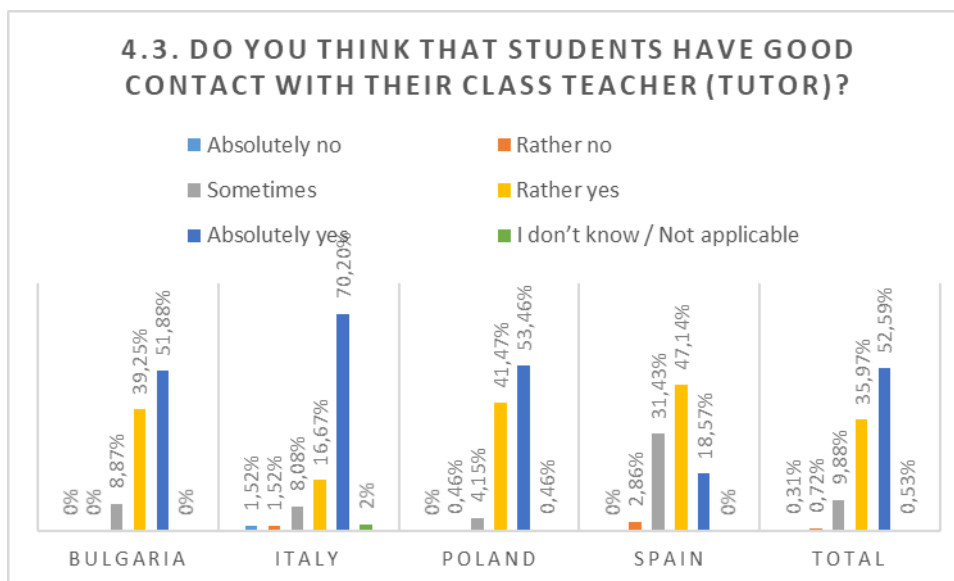
Допълнителни коментари: Полша: 1: „Няма такъв секретариат”.
Липса на отговор: Италия: 1, Полша: 1.

4.3. Смятате ли, че учениците имат добър контакт с техния класен ръководител?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	-	26 (8,87%)	115 (39,25%)	152 (51,88%)	-
Италия N=200	3 (1,52%)	3 (1,52%)	16 (8,08%)	33 (16,67%)	139 (70,2%)	4 (2,01%)
Полша N=217	-	1 (0,46%)	9 (4,15%)	90 (41,47%)	116 (53,46%)	1 (0,46%)
Испания N=142	-	4 (2,86%)	44 (31,43%)	66 (47,14%)	26 (18,57%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	0,31%	0,72%	9,88%	35,97%	52,59%	0,53%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 2; Италия: 2.

4.4. Смятате ли, че учениците имат добър контакт с учителите?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	-	54 (18,43%)	174 (59,39%)	65 (22,18%)	-
Италия N=200	4 (2,01%)	10 (5,03%)	19 (9,55%)	31 (15,58%)	115 (57,79%)	20 (10,04%)
Полша N=217	-	1 (0,46%)	19 (8,76%)	137 (63,13%)	56 (25,81%)	4 (1,84%)
Испания N=142	-	32 (22,86%)	61 (43,57%)	47 (33,57%)	-	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	0,42%	3,51%	16,83%	48,59%	28,13%	2,52%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 2; Италия: 1.

4.5. Смятате ли, че отношенията между учениците са добри?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	4 (1,37%)	33 (11,26%)	144 (49,15%)	108 (36,86%)	4 (1,36%)
Италия N=200	-	9 (4,52%)	15 (7,54%)	62 (31,16%)	107 (53,77%)	6 (3,01%)
Полша	1 (0,46%)	-	14 (6,45%)	145	55 (25,35%)	2 (0,92%)

N=217				(66,82%)		
Испания N=142	-	4 (2,82%)	42 (29,58%)	45 (31,69%)	51 (35,91%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	0,11%	1,84%	11,24%	47,92%	37,43%	1,46%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1.

4.6. Смятате ли, че учителите са откровени с учениците?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	4 (1,37%)	15 (5,12%)	66 (22,53%)	148 (50,51%)	56 (19,11%)	4 (1,36%)
Италия N=200	2 (1,01%)	2 (1,01%)	23 (11,56%)	40 (20,1%)	120 (60,3%)	12 (6,02%)
Полша N=217	3 (1,38%)	5 (2,3%)	41 (18,89%)	127 (58,53%)	27 (12,44%)	14 (6,46%)
Испания N=142	21 (14,79%)	15 (10,56%)	35 (24,65%)	34 (23,94%)	26 (18,31%)	11 (7,75%)
Общо N=852 (Средно по степен)	2,70%	4,15%	19,60%	43,42%	25,89%	4,24%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1.

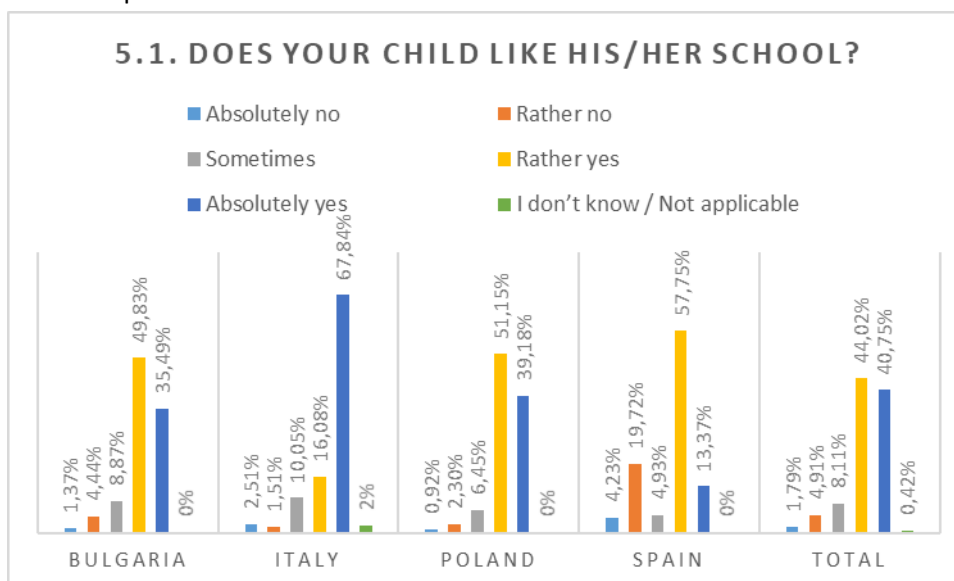
2.2.4.5. Мнение на родителите за училището

5.1. Вашето дете харесва ли училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	4 (1,37%)	13 (4,44%)	26 (8,87%)	146 (49,83%)	104 (35,49%)	-
Италия N=200	5 (2,51%)	3 (1,51%)	20 (10,05%)	32 (16,08%)	135 (67,84%)	4 (2,01%)
Полша N=217	2 (0,92%)	5 (2,3%)	14 (6,45%)	111 (51,15%)	85 (39,18%)	-
Испания N=142	6 (4,23%)	28 (19,72%)	7 (4,93%)	82 (57,75%)	19 (13,37%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	1,79%	4,91%	8,11%	44,02%	40,75%	0,42%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 1.

5.2. Според вас училището изпълнява ли задължението да се грижи за вашите деца?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	4 (1,36%)	25 (8,53%)	159 (54,27%)	105 (35,84%)	-
Италия N=200	1 (0,51%)	5 (2,55%)	17 (8,67%)	43 (21,94%)	117 (59,69%)	13 (6,64%)

Полша N=217	2 (0,92%)	-	9 (4,15%)	126 (58,06%)	79 (36,41%)	1 (0,46%)
Испания N=142	8 (5,63%)	33 (23,24%)	6 (4,23%)	77 (54,23%)	18 (12,67%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	0,92%	3,57%	7,04%	48,60%	38,41%	1,46%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 4.

5.3. Училището отговаря ли на очакванията ви по отношение на преподаването и използваните методи?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	-	20 (6,82%)	44 (15,02%)	140 (47,78%)	89 (30,38%)	-
Италия N=200	2 (1,02%)	4 (2,03%)	28 (14,21%)	47 (23,86%)	107 (54,31%)	9 (4,57%)
Полша N=217	2 (0,93%)	11 (5,09%)	28 (12,96%)	122 (56,48%)	52 (24,08%)	1 (0,46%)
Испания N=142	-	21 (14,79%)	28 (19,72%)	54 (38,03%)	25 (17,60%)	14 (9,86%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	0,43%	6,26%	14,84%	43,98%	32,41%	2,08%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Полша: 1; Италия: 3.

5.4. Вашето дете посещава ли с желание училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	4 (1,37%)	15 (5,14%)	31 (10,62%)	150 (51,37%)	92 (31,50%)	-
Италия N=200	2 (1,01%)	5 (2,51%)	13 (6,53%)	39 (19,6%)	136 (68,34%)	4 (2,01%)
Полша N=217	4 (1,84%)	5 (2,30%)	20 (9,22%)	117 (53,92%)	71 (32,72%)	-
Испания N=142	22 (15,49%)	22 (15,49%)	9 (6,34%)	72 (50,70%)	17 (11,98%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,89%	4,99%	8,98%	45,36%	37,37%	0,41%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: България: 1; Италия: 1.

5.5. Детето ви чувства ли се в безопасност в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	5 (1,71%)	7 (2,39%)	7 (2,39%)	149 (50,85%)	125 (42,66%)	-
Италия N=200	4 (2,03%)	5 (2,54%)	9 (4,57%)	39 (19,80%)	136 (69,03%)	4 (2,03%)
Полша N=217	-	6 (2,76%)	7 (3,23%)	134 (61,75%)	67 (30,88%)	3 (1,38%)
Испания N=142	8 (5,63%)	18 (12,68%)	44 (30,99%)	59 (41,55%)	13 (9,15%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	1,77%	3,59%	6,03%	46,19%	41,67%	0,75%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговори: Италия: 3.

5.6. Детето ви сблъсквало ли се е с агресия в училище?

Държава	Абсолютно не	По-скоро не	Понякога	По-скоро да	Абсолютно да	Не зная / Неприложимо
България N=293	61 (20,82%)	86 (29,35%)	94 (32,08%)	27 (9,22%)	17 (5,80%)	8 (2,73%)
Италия N=200	134 (67,68%)	20 (10,1%)	23 (11,62%)	-	13 (6,56%)	8 (4,04%)
Полша N=217	43 (19,82%)	102 (47%)	35 (16,13%)	15 (6,91%)	14 (6,45%)	8 (3,69%)
Испания N=142	17 (11,97%)	74 (52,11%)	19 (13,38%)	13 (9,15%)	19 (13,39%)	-
Общо N=852 (Средно по степен)	29,27%	32,09%	22,02%	6,76%	6,91%	2,95%

Допълнителни коментари: не
Липса на отговор: Италия: 2.

5.7. Училището оправдава ли очакванията ви, когато става въпрос за развитие на интереси и житейски умения при децата?

Държава	Абсолютно	По-скоро	Понякога	По-скоро	Абсолютно	Не зная /
---------	-----------	----------	----------	----------	-----------	-----------

	<i>не</i>	<i>не</i>		<i>да</i>	<i>да</i>	<i>Неприложимо</i>
България N=293	13 (4,44%)	42 (14,33%)	49 (16,72%)	156 (53,24%)	33 (11,27%)	-
Италия N=200	5 (2,53%)	9 (4,55%)	40 (20,2%)	36 (18,18%)	94 (47,47%)	14 (7,07%)
Полша N=217	2 (0,92%)	24 (11,06%)	43 (19,82%)	115 (53%)	28 (12,90%)	5 (2,30%)
Испания N=142	-	52 (36,62%)	60 (42,25%)	27 (19,01%)	3 (2,12%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,72%	13,85%	20,86%	42,40%	18,15%	2,02%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2.

5.8. Оценявате ли конактите ви с учителя (преподавателя)?

Държава	<i>Абсолютно не</i>	<i>По-скоро не</i>	<i>Понякога</i>	<i>По-скоро да</i>	<i>Абсолютно да</i>	<i>Не зная / Неприложимо</i>
България N=293	-	6 (2,05%)	17 (5,80%)	117 (39,93%)	153 (52,22%)	-
Италия N=200	5 (2,53%)	5 (2,53%)	5 (2,53%)	23 (11,62%)	154 (77,77%)	6 (3,02%)
Полша N=217	-	2 (0,92%)	5 (2,30%)	88 (40,55%)	122 (56,23%)	-
Испания N=142	-	5 (3,52%)	70 (49,30%)	60 (42,25%)	7 (4,93%)	-
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	0,52%	2,02%	8,83%	34,51%	53,50%	0,62%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Италия: 2.

5.9. Оценявате ли контактите с другите учители?

Държава	<i>Абсолютно не</i>	<i>По-скоро не</i>	<i>Понякога</i>	<i>По-скоро да</i>	<i>Абсолютно да</i>	<i>Не зная / Неприложимо</i>
България N=293	12 (4,10%)	15 (5,12%)	26 (8,87%)	146 (49,83%)	86 (29,35%)	8 (2,73%)
Италия N=200	5 (2,51%)	3 (1,51%)	14 (7,04%)	27 (13,57%)	138 (69,34%)	12 (6,03%)
Полша N=217	2 (0,92%)	2 (0,92%)	14 (6,45%)	109 (50,23%)	63 (29,04%)	27 (12,44%)
Испания	-	61	45	24	6 (4,29%)	4 (2,86%)

N=142		(43,57%)	(32,14%)	(17,14%)		
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,57%	7,32%	10,31%	39,06%	34,95%	5,79%

Допълнителни коментари: не

Липса на отговор: Испания: 2; Италия: 1.

1.1.1.1. Стиллове на учене на учениците

6.1. Какъв стил на учене предпочита вашето дете? (1 – най-ниско 5 – най-високо)

6.1.1. Той/тя учи наизуст, защото не разбира всичко.

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	96 (32,76%)	47 (16,04%)	73 (24,91%)	44 (15,02%)	18 (6,14%)	15 (5,13%)
Италия N=200	95 (55,56%)	20 (11,7%)	24 (14,04%)	7 (4,09%)	16 (9,35%)	9 (5,26%)
Полша N=217	58 (26,73%)	40 (18,43%)	63 (29,03%)	29 (13,36%)	11 (5,08%)	16 (7,37%)
Испания N=142	-	19 (13,38%)	50 (35,21%)	32 (22,54%)	19 (13,38%)	22 (15,49%)
Общо N=852 (Средно по степен)	31,88%	15,56%	25,07%	13,41%	7,24%	6,84%

Липса на отговор: Италия: 29.

6.1.2. Той/тя се учи, за да разбира.

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	15 (5,12%)	23 (7,85%)	70 (23,89%)	82 (27,99%)	97 (33,11%)	6 (2,06%)
Италия N=200	6 (3,21%)	6 (3,21%)	25 (13,37%)	54 (28,88%)	91 (48,66%)	5 (2,67%)
Полша N=217	2 (0,92%)	15 (6,91%)	46 (21,20%)	71 (32,72%)	76 (35,02%)	7 (3,23%)
Испания N=142	7 (5,15%)	40 (29,41%)	38 (27,94%)	23 (16,91%)	5 (3,68%)	23 (16,91%)
Общо N=852 (Средно по степен)	3,71%	8,90%	21,56%	28,21%	33,65%	3,97%

Липса на отговор: Испания: 6; Италия: 13.

6.1.3. Той/тя не учат много, тъй като помни всичко от клас.

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	34 (11,60%)	62 (21,16%)	82 (27,99%)	59 (20,14%)	50 (17,06%)	6 (2,05%)
Италия N=200	80 (47,34%)	21 (12,43%)	36 (21,3%)	13 (7,69%)	12 (7,1%)	7 (4,14%)
Полша	59 (27,19%)	43 (19,82%)	58 (26,73%)	27 (12,44%)	11 (5,07%)	19 (8,75%)

N=217						
Испания N=142	21 (15,67%)	47 (35,07%)	36 (26,87%)	25 (18,66%)	-	5 (3,73%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	22,48%	20,65%	26,34%	15,77%	10,46%	4,30%

Липса на отговор: Испания: 8; Италия: 31.

6.1.4. Той/Тя се учи от проби и грешки.

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	29 (9,90%)	41 (13,99%)	97 (33,11%)	82 (27,99%)	38 (12,97%)	6 (2,04%)
Италия N=200	16 (9,3%)	16 (9,3%)	41 (23,84%)	49 (28,49%)	46 (26,74%)	4 (2,33%)
Полша N=217	17 (7,83%)	24 (11,06%)	68 (31,34%)	66 (30,41%)	24 (11,06%)	18 (8,30%)
Испания N=142	24 (17,91%)	45 (33,58%)	37 (27,61%)	15 (11,19%)	8 (5,97%)	5 (3,74%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	10,09%	14,39%	30,39%	26,98%	14,31%	3,84%

Липса на отговор: Испания: 8; Италия: 28.

6.1.5. Той/тя се учи чрез решаване на задачи.

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	20 (6,83%)	33 (11,26%)	91 (31,06%)	82 (27,99%)	50 (17,06%)	17 (5,80%)
Италия N=200	14 (8,33%)	7 (4,17%)	29 (17,26%)	54 (32,14%)	51 (30,36%)	13 (7,74%)
Полша N=217	8 (3,69%)	17 (7,83%)	63 (29,03%)	87 (40,09%)	27 (12,44%)	15 (6,92%)
Испания N=142	19 (13,38%)	43 (30,28%)	34 (23,94%)	29 (20,42%)	15 (10,56%)	2 (1,42%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	7,02%	11,17%	27,30%	30,97%	17,59%	5,95%

Липса на отговор: Италия: 32

6.1.6. Той/Тя учи чрез имитация.

	1	2	3	4	5	I don't know
България N=293	35 (11,95%)	37 (12,63%)	106 (36,18%)	59 (20,14%)	47 (16,04%)	9 (3,06%)
Италия N=200	83 (50,3%)	34 (20,61%)	19 (11,52%)	11 (6,67%)	10 (6,06%)	8 (4,84%)
Полша N=217	23 (10,6%)	28 (12,9%)	72 (33,18%)	56 (25,81%)	13 (5,99%)	25 (11,52%)
Испания N=142	19 (13,38%)	32 (22,54%)	35 (24,65%)	32 (22,54%)	22 (15,49%)	2 (1,40%)
Общо N=852 (Средно по степен)	18,57%	15,18%	29,80%	19,44%	11,67%	5,34%

Липса на отговор: Италия: 35.

6.1.7. Той/тя предпочита да прави друго, вместо да учи.

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	29 (9,90%)	38 (12,97%)	103 (35,15%)	53 (18,09%)	38 (12,97%)	32 (10,92%)
Италия N=200	60 (37,27%)	20 (12,42%)	22 (13,66%)	17 (10,56%)	34 (21,12%)	8 (4,97%)
Полша N=217	34 (15,67%)	28 (12,90%)	72 (33,18%)	33 (15,21%)	31 (14,29%)	19 (8,75%)
Испания N=142	6 (4,23%)	29 (20,42%)	40 (28,17%)	10 (7,04%)	52 (36,62%)	5 (3,52%)
Общо N=852 (Средно по степен)	15,50%	13,67%	30,16%	14,85%	17,30%	8,52%

Липса на отговор: Италия: 39.

Коментари по този въпрос:

Полша:

- Смятам, че програмата за преподаване на английски език е напълно неподходяща за когнитивни способности на децата.
- Трудно е да се отговори недвусмислено на въпросите.
- Учителите разполагат с много малко време за предаване на нови материали.

6.2. Какъв вид житейски умения има вашето дете? (1 – най-ниско, 5 – най-високо)
6.2.1. Вземане на решения и решаване на проблеми

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	9 (3,07%)	26 (8,87%)	100 (34,13%)	94 (32,08%)	41 (13,99%)	23 (7,86%)
Италия N=200	8 (4,4%)	4 (2,2%)	58 (31,87%)	52 (28,57%)	54 (29,67%)	6 (3,29%)
Полша N=217	3 (1,38%)	15 (6,91%)	81 (37,33%)	78 (35,94%)	33 (15,21%)	7 (3,23%)
Испания N=142	-	25 (18,52%)	31 (22,96%)	39 (28,89%)	19 (14,07%)	21 (15,56%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,59%	8,08%	33,36%	32,05%	17,33%	6,59%

Липса на отговор: Испания: 7; Италия: 18.

6.2.2. Креативно и критично мислене

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	9 (3,04%)	20 (6,76%)	85 (28,72%)	100 (33,78%)	70 (23,65%)	12 (4,05%)
Италия N=200	6 (3,3%)	8 (4,4%)	36 (19,78%)	63 (34,62%)	67 (36,81%)	2 (1,09%)
Полша N=217	3 (1,38%)	9 (4,15%)	61 (28,11%)	95 (43,78%)	39 (17,97%)	10 (4,61%)
Испания N=142	-	33 (23,24%)	31 (21,83%)	23 (16,20%)	23 (16,20%)	32 (22,53%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,36%	7,41%	26,13%	34,55%	23,97%	5,58%

Липса на отговор: Италия: 18.

6.2.3. Ефективна комуникация и поддържане на добри междуличностни взаимоотношения

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	12 (4,10%)	23 (7,85%)	88 (30,03%)	105 (35,84%)	44 (15,02%)	21 (7,16%)
Италия N=200	4 (2,05%)	2 (1,03%)	43 (22,05%)	60 (30,77%)	83 (42,56%)	3 (1,54%)
Полша N=217	1 (0,46%)	13 (5,99%)	60 (27,65%)	84 (38,71%)	57 (26,27%)	2 (0,92%)
Испания N=142	-	19 (13,38%)	19 (13,38%)	80 (56,34%)	9 (6,34%)	15 (10,56%)

Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	2,36%	6,59%	26,08%	37,66%	22,46%	4,85%
--	-------	-------	---------------	---------------	---------------	-------

Липса на отговор: Италия: 5.

6.2.4. Самоосъзнаване и съпричасност

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	9 (3,07%)	23 (7,85%)	91 (31,06%)	108 (36,86%)	56 (19,11%)	6 (2,05%)
Италия N=200	5 (2,73%)	8 (4,37%)	50 (27,32%)	50 (27,32%)	63 (34,43%)	7 (3,83%)
Полша N=217	3 (1,38%)	12 (5,53%)	61 (28,11%)	102 (47%)	36 (16,59%)	3 (1,39%)
Испания N=142	11 (8,21%)	19 (14,18%)	27 (20,15%)	38 (28,36%)	14 (10,45%)	25 (18,65%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	3,10%	7,24%	28,50%	36,68%	20,58%	3,90%

Липса на отговор: Испания: 8; Италия: 17.

6.2.5. Справяне с емоции и стрес

	1	2	3	4	5	Не знам
България N=293	21 (7,17%)	44 (15,02%)	110 (37,54%)	91 (31,06%)	21 (7,17%)	6 (2,04%)
Италия N=200	11 (5,98%)	24 (13,04%)	49 (26,63%)	43 (23,37%)	49 (26,63%)	8 (4,35%)
Полша N=217	13 (5,99%)	25 (11,52%)	91 (41,94%)	74 (34,1%)	12 (5,53%)	2 (0,92)
Испания N=142	17 (13,18%)	54 (41,86%)	10 (7,75%)	18 (13,95%)	24 (18,60%)	6 (4,66%)
Общо N=852 <i>(Средно по степен)</i>	7,22%	16,37%	33,61%	28,65%	11,68%	2,47%

Липса на отговор: Испания: 13; Италия: 16.

Коментари по въпроса:

Poland:

- Част от въпросите не са подходящи за деца в първи клас.
- Липсва.
- :)

1.1.1.2. Общи изводи

Четвъртото изследване е насочено към родителите. 852 родители / настойници на ученици от начални и основни училища (прогимназия) участваха в проучването. 242 са мъже и 606 са жени. Родителите на децата на различни възрасти (от под 30 до над 60). Повече от половината са родители на деца от начални училища, а останалите са от основни (прогимназия).

По отношение на преждевременно напусналите училище, огромна част от родителите не знаят каква може да е бройката им. Броя на родителите, които са заявили предположение за броя на преждевременно напусналите училище в процентно съотношение е към 10% -14%. Около 1/5 от родителите смятат, че това е много ниско ниво (под 4%).

По-долу ще ви представим резултатите от изследването по категории от въпросника на родителите.

1) Училището и училищната среда

Родителите от всички държави вярват, че училищния район е по-скоро (48,06%) или определен е (32,09%) безопасен за учениците. Подобно на това, когато става въпрос за подсигуриране на безопасност на учениците в училище, 43,19% от родителите, смятат, че по-скоро няма риск за безопасността на децата. Но в Италия почти 39% от родителите вярват, че абсолютно няма риск за учениците в рамките на сградата на училището.

Състоянието на училищните сгради според родителите във всички страни е добро. 38,59% от родителите смятат, че те са напълно комфортни, 47,83% отговарят с „По-скоро да“.

По отношение на предоставянето на училищните материали, родителите от България, Италия и Полша са отговорили с „По-скоро да“. От общите резултати, родителите отговорили с „по-скоро да“ са 42,48%, а 26,52% с „Абсолютно да“. Само в Испания са отговорили 34,51% с „Абсолютно не“ и 31,69% „По-скоро не“.

Според общите резултати, 26,25% от родителите смятат, че училището по-скоро позволява експерименти. Категорично на това мнение са 16,68% от родителите. 20,40% смятат, че се случва понякога.

Инфраструктурата на училищните сгради, която позволява въвеждането на допълнителни класове за ученици според родителите във всяка страна, е добра. Съответно 42,16% и 27,92% от родителите са по-скоро убедени, че училището предоставя на учениците място за допълнителни занимания като спорт, театър, музика и др.

Предложението на училището в областта на допълнителни събития и извънкласни занимания са също доста добре оценени от родители от всички страни. 38, 11% по-скоро и 32, 41% определено смятат, че в училището се организират допълнителни събития като дискуссионни клубове, спортни дейности, Специални мероприятия и т. н.

Общите резултати показват, че според родителите, учениците по-скоро (36, 18%) или определено (37, 71%) доброволно и с желание участват в мероприятия, организирани в училище.

Според общите резултати 22, 17% от родителите не знаят дали учениците от други култури и етноси ходят на училище. 22, 65% от родителите мислят по-скоро да, и 24, 85% абсолютно да.

Въпреки това, отношението на родителите към присъствието на ученици от други култури и етноси в училище е доста положително във всяка страна. Близко, 35, 43% от родителите смятат, че това е определено и 20, 12% по-скоро го намират за позитивно. Над 21, 28% от родителите са отговорили „не знам/не е приложимо“.

Удовлетворението на родителите от подкрепата, предоставяна на учителите по отношение на преждевременното напускане на ученици от училище, е доста добре оценена във всички страни. Общите резултати показват, че 31, 14% от родителите казват, че училището по-скоро помага, а и 25, 26% от тях считат, че то определено помага на учениците, които са изложени на риск от отпадане. Въпреки това, около 25, 36% отговарят „не знам/не е приложимо“.

Според 34, 76% родителите във всички страни, училището по-скоро помага, а 24, 31% считат, че определено помага на учениците в риск от отпадане. 18, 55% от родителите отговарят с „не знам/не е приложимо“.

Общият резултат показва, че според родителите, училището по-скоро (33, 47%) или определено (28, 57%) помага на учениците, които са изложени на риск от слаби резултати (напр. получават ниски оценки, имат пропуски в образованието, негативно настроени и т. н.). Но резултатите, постигнати в Испания показват, че 57, 04% от родителите вярват, че това се случва само понякога.

Въпреки това, когато става въпрос за рисков поведение, преобладаващата част от родителите в България (31, 4%), Италия (35, 39%) и Полша (46, 97%) отговарят с „не знам“ (или не е приложимо) дали училището помага на учениците с лошо поведение, като пиене на алкохол, пушене на цигари и приемане на наркотици. В Испания 32, 39% от родителите казват, че се случва понякога. На този въпрос най-честият отговор „не знам/не е приложимо“ (32, 71%).

Според родителите дискриминацията на ученици от малцинства (етнически, културни и т. н.) от други ученици е различна в отделните страни. Според родителите от България (27, 99%) и Полша (55, 60%) това не се отнася до тях. Според 39, 59% от родителите от Италия, дискриминация на ученици от малцинствата определено не се случва, но според 52, 11% от родителите в Испания, тя по-скоро се случват.

В следващата категория отговорите също са разнообразни. Подкрепа за дискриминирани ученици от малцинства (етнически, културни и т. н.) от училището, според 41, 94% от родителите в Полша и 34, 31% от родителите в България, не се прилага. От друга страна, 28, 57% и 18, 89% от родителите в Полша и 28, 83% и 15, 33% от родителите в България смятат, че училището по-скоро или определено помага (или би помогнало) срещу дискриминация спрямо ученици от малцинствата. 48, 59% от родителите в Испания

смятат, че училището по-скоро помага на тези ученици, а 35, 42% от родителите в Италия абсолютно смятат така.

Родителите намират за трудно да оценят нивото на агресивно поведение или насилие в училище, а отговорите са много различни в определени страни. Общите отговори са доста еднородни. Най-често отговорите в определени държави са следните: в България – 29, 01% – понякога; в Италия – 30, 61%-абсолютно не; в Полша – 33, 64%-не знам; и в Испания – 45, 77% по-скоро да.

Според родителите от всички страни, учениците могат да разчитат на училищна подкрепа в справянето с агресията и насилието. Според общите резултати 30, 38% и 30, 19% от родителите смятат, че училището по-скоро или определено помага (или ще помогне) на учениците, които са жертви на агресия и/или насилие.

Според общите резултати родителите смятат, че училището по-скоро (42, 32%) или определено (31, 48%) е място, където учениците могат да получат помощ, ако имат нужда от нея. Само родители от Испания не са съгласни с това. Според 45, 77% от тях, училището не е такова място.

Родители във всички страни по-скоро (39, 03%) или определено (31, 08%) участват в дейностите на училището, което доказва доброто сътрудничество на родителите с училището.

Според 35, 41% от родителите смятат, че предметите, свързани с интеграция и толерантност в училище определено насочват вниманието на децата към тези теми.

2) **Отношения между училището и учениците**

Общите резултати показват, че родителите са по-скоро доволни от отношението на учениците с училището, както следва:

- Училищното ръководство (по-скоро да – 41, 03%, абсолютно да – 23, 47%)
- Обслужващ персонал (по-скоро да – 45, 14%, абсолютно да – 31, 61%)
- Класен ръководител (абсолютно да – 52, 59%, по-скоро да – 35, 97%)
- Учители (по-скоро да – 48, 59%, абсолютно да – 28, 13%)
- други ученици (по-скоро да – 47, 92%, абсолютно да – 37, 43%)

43, 42% от родителите мислят, че учителите са честни, и 25, 89% определено мислят така, но 19, 60% от родителите мислят, че учителите са честни само понякога (24, 65% от родителите от Испания мислят по този начин).

3) **Мнение на родителите за училище**

Според родителите от всички страни, учениците приемат добре своето училище. Родителите, които смятат, че техните деца по-скоро харесват училището са 44, 02% , а 40, 75% смятат, че определено го харесват. 45, 36% родителите казват, че студентите са по-скоро доброволно ходят на училище, а 37, 37% отговарят с „абсолютно да“.

Общите резултати показват също, че родителите по-скоро (48, 60%) са удовлетворени от задължението на училището да се грижи за учениците, а с определено са отговорили 38, 41%.

Всички родители също са по-скоро (43, 98%) или определено (32, 41%) са доволни от нивото на преподаване в училище.

Родителите се чувстват спокойни за безопасността на учениците в училище. Според 46, 19% от всички родители, децата се чувстват по-скоро в безопасност, а и 41, 67% определено смятат така. Само в Испания 30, 99% от родителите казват, че децата понякога се чувстват в безопасност в училище.

Общите резултати показват, че децата по-скоро не са изправени пред агресия (32, 09%) или абсолютно не са заплашени от агресия от страна на съучениците си (29, 27%).

Родителите от всички страни са по-скоро доволни (42, 40 от развитието на интересите на учениците и житейския им умения в училище. Въпреки това, 20, 86% отговорят с „поякога”. Голяма част от родителите в Испания (36, 62%) отговарят, че те по-скоро не са доволни от тази област.

Между всички родители, удовлетворени се чувстват (34,51%), а по-скоро удовлетворени са (53,50%) по отношение на връзката си с класния ръководител.

По същия начин, когато става въпрос за отношения с други учители 39, 06% са по-скоро доволни и 34, 95% са определено доволни от контактите с други учители.

4) **Стилове учене сред учениците**

Предпочитан учебен стил на учениците според родителите (Общи резултати):

- Научават наизуст, защото не разбират всичко – ниво 1 (31, 88%), ниво 3 (25, 07%),
- Научават с разбиране-ниво 5 (33, 65%), ниво 4 (28, 21%)
- Те не се научават изобщо, защото помнят всичко от клас 3 (26, 34%), ниво 1 (22, 48%), ниво 2 (20, 65%)
- Научават чрез проби и грешки – ниво 3 (30, 39%), ниво 4 (26, 98%)
- Научават се чрез решаване на задачи – ниво 4 (30, 97%), ниво 3 (27, 30%)
- Те се научават чрез имитация-ниво 3 (29, 80%), ниво 4 (19, 44%), ниво 1 (18, 57%)
- Предпочитат други дейности, различни от ученето – ниво 3 (30, 16%)

Горните резултати показват, че родителите оценяват отделните стилове на обучение на учениците по-скоро добре. Те вярват, че учениците не учат наизуст, а по-скоро с разбиране. Някои родители също мислят, че учениците помнят много от класовете и не е нужно да се учат у дома. И двете учене чрез проби и грешки и чрез решаване на задачи са били високо оценени от родителите, което означава, че учениците често използват такива учебни стилове.

Житейски умения на учениците според родителите (Общи резултати):

- Вземане на решения и решаване на проблеми – ниво 3 (33, 36%), ниво 4 (32, 05%)
- Творческо мислене и критично мислене – ниво 4 (34, 55%), ниво 3 (26, 13%), ниво 5 (23, 97%)
- Ефективна комуникация и поддържане на добри взаимоотношения – ниво 4 (37, 66%), ниво 3 (26, 08%), ниво 5 (22, 46%)
- Самоосъзнаване и съпричастност-ниво 4 (36, 68%), ниво 3 (28, 50%), ниво 5 (20, 58%)
- Справяне с емоции и управление на стреса-ниво 3 (33, 61%), ниво 4 (28, 65%)

Горните отговори показват, че родителите оценяват нивото на житейските умения на своите деца като добри. Всяко умение е доминирано от нива 3 и 4. Особено внимание трябва да се обърне на способността за комуникация и поддържане на връзка, която има най-високи резултати от всеки житейски умения.

2. Основни изводи и обобщение на проучването

В проучването са участвали общо 1017 ученици от начално, основно училище и гимназия на възраст от 10 до 16 години (един ученик на възраст 9 години). 52, 5% от изследователската група са момчета (557 деца) и 47% са момичета (460 деца). В проучването взеха участие 563 ученици от България, 126 ученици от Италия, 227 ученици от Полша и 151 ученици от Испания. Общо 55 класа от началното училище участваха в изследването на ученици до 10-годишна възраст. Те бяха три класа от различни степени според образователните системи на отделните държави. Учениците са от първия до пети клас. Проучването обхваща общо 1094 ученици (530 момчета и 564 момичета).

В проучването участваха 595 учители на възраст от под 30 години до над 60. От тях мъжете са 121 и 471 жени. Четвъртата изследователска група са родители. 852 родители/наставници взеха участие в проучването. 242 са мъже и 606 са жени. Изследователската група е представителна ученици, учители и родители. Проучването включва училища от големи градове, малки крайградски села и селски райони, за по-цялостна картина на ситуацията в училище.

Окончателните заключения се основават на изследователски хипотези, поставени по време на изследването.

Резултатите, събрани в **първата изследователска група (група А)-ученици над 10-годишна възраст** се отнасят до няколко области на живота на учениците: общо благосъстояние в училище, училищни взаимоотношения, ниво на приемане, важността на ученето за учениците, емоционално и социално развитие.

1. По отношение на **общия комфорт на учениците**, може да заключим следното:

- 1.1. Учениците имат високо чувство за принадлежност към група или училищна общност (което се потвърждава от данните, събрани във въпрос 2.11 – учениците отговарят с „понякога“ (29,15%), „по-скоро да“ (32,68%) и „определено да“ (24,72%) на въпроса дали вярват, че принадлежат към тяхното училище), те се чувстват, че към тях се отнасят справедливо (въпреки че 33,08% от учениците смятат, че отношението към тях е твърде строго), по-скоро показват желание да се учат и мотивация да се учат (34,10% са отговорили с „понякога“, относно това дали ходенето на училище е интересно, останалите отговори са много различни, но преобладаващите са по-скоро да и определено да), което влияе положително на нивото на

цялостното им удовлетворение от училището. Това се потвърждава и от факта, че учениците *понякога* или *по-скоро* харесват своето училище.

- 1.2. Можем също така да кажем, че високото чувство на безопасност на учениците в училище и училищната среда (над 40% са отговорили с по-скоро да 30% - определено да по отношение на заобикалната среда и над 50% за отговори определено да по отношение на безопасността в училище), удовлетворение има и по отношение на училищната инфраструктура и оборудването (над 50% от учениците определено са удовлетворени по отношение на нея).
- 1.3. Начинът на преподаване и допълнителни класове в училище влияе на нивото на удовлетвореност на учениците от класовете (което се изразява с високо присъствие в училище). В допълнение, учениците са по-нетърпеливи да вземат участие в събития, организирани в училището. В тази област събраните резултати ни позволяват да забележим, че учениците смятат, че имат твърде малко практични класове, основани на опити и експерименти. Тази ситуация се отнася особено за учениците в България и Полша, учениците от Испания и Италия оценяват тази област по-добре. Със сигурност начинът на преподаване влияе върху образователния успех на учениците и тази област трябва да бъде взета под внимание при по-нататъшните дейности в проекта. От друга страна, според учениците, училището предоставя място за допълнителни дейности и организира допълнителни събития (60,05% от всички ученици отговориха със сигурност да). Учениците понякога (22,60%), по-скоро (24,73%) или определено (35,31%) искат да участват в допълнителни училищни събития, което доказва, че те се чувстват добре в училище и искат да се възползват от допълнителни извънкласни занимания.
- 1.4. Друга хипотеза гласи, че подкрепата от училището в рискови ситуации кара учениците да се чувстват комфортно, което касае нивото на удовлетвореност на учениците по отношение на училищната работа, и не води до прекъсване на образованието. Тази хипотеза е потвърдена в резултатите. Учениците по-скоро (29,84%) или определено (15,67%) получават подкрепа от училището с риск от преждевременно напускане системата на училищното образование. Още по-високи резултати са получени в областта на подпомагане на учениците в ситуация на риск от невъзможност да преминат към по-горен клас и помага на учениците, които са изложени на риск от слаби резултати в училище (например получаването на ниски оценки, пропуски в образованието, липсата на домашни работи, и др.). Трябва да се отбележи, че много са отговорили с "Не знам/не е приложимо", съответно: 17%, 16% и 10%. Може да се направи заключение, че учениците получават подкрепа от училището, както е посочено, но има и ученици, които нямат тази подкрепа и това може да бъде и област на интервенция.
- 1.5. Участието на учениците от други култури, тяхното приемане от околната среда и училищната подкрепа имат отражение върху нивото на задълженост от страна на учениците от други култури. Учениците като цяло смятат, че средата е толерантна. Над 40% от всички ученици отговориха, че учениците от

други култури по-скоро или определено посещават училище. Само в Италия, най-голямата група от ученици е (29.6%) отговарят, че няма ученици от други култури. Въпреки това 19.46% смятат, че това, че те посещават училище е нещо позитивно, а 21.19%, не знаят или не е приложимо за тях. Както може да се види от събраните резултати, можем да кажем, че тази област може да изисква интервенция за укрепване на приемането на ученици от други култури и да изгражда отворена, интегрирана и толерантна училищна общност. Около 40% от учениците смятат, че ситуацията на дискриминация срещу учениците от други култури не се случват или по-скоро не се случват в училището им, но 27,30% от всички ученици смятат, че понякога такива ситуации възникват. Това е още едно потвърждение, че областта на интеграцията, изграждането на училищна общност, изисква допълнителен фокус. Въпреки това, учениците смятат, че училището по-скоро (31,42%) и определено помага (22,66%) (или ще помогне) на учениците, които са дискриминирани или се подиграват поради принадлежност към малцинство (етнически, религиозни, сексуални и други).

1.6. Образователната намеса на училището в рискови ситуации (включително насилието в училище) засяга нивото на образование на учениците в областта на рисковото поведение и агресията, защото ученикът е наясно с подкрепата и грижите. Учениците по-скоро (30,18%) или определено (16,16%) смятат, че училището помага на учениците, които разкриват рисково поведение, като приемане на алкохол, вземане на наркотици, пушене на цигари. Почти 15% от учениците казват, че тази ситуация не се отнася за тях. Въпреки това, от друга страна, учениците посочват, че ситуацията на агресия и насилие се срещат в техните училища (поякога-23,70%, по-скоро да-18,10% и определено да-32,59%). Също така, както можете да видите, тази област изисква интервенция-как да се решават конфликти, как да се справят с трудни ситуации. Учениците обаче знаят, че могат да разчитат на училищна подкрепа почти 45% смятат така. Учениците също така мислят, че училището по-скоро (32,58%) и определено (35,50%) ще им помогне в ситуация, в която ще се нуждаят от помощ. Според учениците, училището определено и по-скоро се фокусира върху темите на толерантност и интеграция. Както можете да видите от представените резултати, учениците чувстват подкрепата на училището, но те смятат, че има ситуации на насилие и агресия в училището-и тази област на справяне в конфликтни ситуации трябва да се вземе под внимание в по-нататъшни дейности по проекта.

1.7. От събраните резултати можем да видим, че учениците смятат, че техните родители понякога (25,91%), по-скоро (19,15%) и определено (25,89%) участват в живота на училището. Участието на родителите в живота на училището, тяхното участие в работата му, според анкетираните ученици отразява социалното уважение към институцията, която е училището и изгражда позитивно отношение и уважение сред учениците.

2. Отношения в училище

- 2.1. Учениците имат по-скоро и определено добър контакт с училищния персонал (ръководство, административен персонал) и с учителите (особено с техния преподавател), което засяга нивото на удовлетвореност на учениците от служителите на училището, поради възможността за да докладват проблеми директно и надявайки се на подкрепа. Въпреки това, във всеки един от въпросите за взаимоотношенията с отделни служители на училището (с изключение на взаимоотношенията с учителя) голяма част от учениците (около 20%-30% отговорят, че понякога имат добър контакт). Учениците също се чувстват по-скоро (35,84%), понякога (28,11%) и определено (21,27%) справедливо третирани от учителите. Те също твърдят, че учителите ги насърчават да изразят своите възгледи и мнения и че те могат да разчитат на помощта и подкрепата на учителите (по-скоро-38,87%, определено да-27,32%). Можем да кажем, че учениците са доволни от взаимоотношенията си с училищния персонал, особено с учителя, който със сигурност има положителен ефект върху техния образователен успех и развитие.
- 2.2. Друга хипотеза се отнася до отношенията между самите ученици. Добрият контакт с другите ученици допринася за приятелската училищна атмосфера, дава възможност да се направят приятелства на учениците, което засяга нивото на удовлетвореност на учениците от взаимоотношенията с другите. 26,08% от учениците по-скоро и 49,53% определено мислят, че те имат добър контакт с други ученици. Учениците казват също, че обичат да останат заедно, че съучениците им са любезни и ги приемат (по-скоро да - 37,30%, определено да - 34,39%). Резултатите показват, че учениците са доволни от взаимоотношенията си с колегите си.
- 2.3. Участието на родителите в училищния живот на ученика, доброто ориентиране по отношение на познатите и приятелствата на учениците, както и мненията, изразени за техните деца, осведомеността за качеството на училищната среда оказват влияние върху оценката на участието на родителите в работата на училището. 72,23% от всички ученици смятат, че техните родители са готови да им помогнат, ако те имат проблеми в училище. Според учениците, родителите понякога (21,59%), по-скоро (23,07%) и определено (33,13%) идват на училище, за да разговарят с учителите. 73,02% от родителите насърчават учениците да учат. Горните резултати показват участието на родителите в училищния живот на ученика и успеха му.
- 2.4.3. Комфорт на ученика в училище - ниво на приемане**

Учениците имат високо ниво на приемане във връзка със следното: произход (53.03% от учениците определено не се чувстват зле заради произхода си и 13.89% по-скоро не), цвят на кожата (68.42% от учениците не се чувстват зле заради това), начин на говорене (59.55% не се чувстват зле заради езика си или акцента си), сексуална ориентация (77.45% от учениците не се чувстват зле от това), благосъстояние (63.46% от учениците определено не се чувстват зле от това), физически дадености- цвят на коса, тегло (51.12% от учениците определено не се чувстват зле от това, въпреки, че 18.01% понякога се чувстват недобре заради външния си вид), увреждане (54.03% на учениците

не се чувстват зле поради това, въпреки че 17,2% от тях понякога се чувстват зле поради увреждането си) (както се вижда от последните две характеристики, самочувствието, справянето с емоциите е друга област, която може да изисква по-сериозен фокус в бъдеще), признания и други влияния върху комфорта на ученика в училище. По отношение на начина на учене (например така нар. "зубър", "глупав" и т. н.), учениците не се чувстват силно обидени (51,48%) или по-скоро не (18,88%), но има и 17,82% от учениците, които понякога се чувстват зле заради това. Следователно можем да заключим, че друга област като мотивация за учене или сблъскване с трудности, които биха изискали допълнително внимание.

3. Значението на обучението за ученика

- 3.1. Отношението на учениците към ученето се демонстрира чрез: независима мобилизация, усилие, отдаденост, любознание, осъзнаване на факторите, на които зависят резултатите от обучението. В подкрепа на тази хипотеза можем да представим резултати, които показват, че ученето е важно за учениците (по-скоро да-32,46% и определено да - 41,25%), над 46% от учениците се самото мобилизират за обучение (и 34,32% понякога се мобилизира), повече от 54% от учениците полагат допълнителни усилия, за да навлезнат в училищния материал по-детайлно, но 43,09% от всички ученици понякога отделят време за задълбочаване на знанията си. Учениците смятат, че изучаването на нови неща е интересно предизвикателство, но 29,83% отговарят с "поякога". Последните три аспекта показват, че трябва да се обърне специално внимание на областта на мобилизация, мотивация за учене и развитие сред учениците, като важен фактор за намеса в бъдещите дейности. Учениците също така мислят, че оставянето на образованието има по-скоро или определено негативни последици. Голяма група ученици (13,21%) подчертават, че този проблем не се отнася до тях. Особено забележителен е фактът, че сред много фактори, влияещи върху резултатите в ученето, които бяха споменати от учениците, основно фокусирани върху зависимите от тях: тяхната отдаденост, талант, посветено време. Те също така обръщат внимание на помощта на родителите и работата на учителите, но в по-малка степен. Учениците могат особено да разчитат на помощ от родители и учители, когато имат трудности при ученето. В обобщение, можем да кажем, че учениците са наясно с важноста на ученето, но тяхната мотивация да научат все още изисква работа.
- 3.2. Съотношението на други ученици (за 24,74% от тях понякога и за 36,52% от тях по-скоро ученето е важно), учителите (и родителите) за възможности за учене оказват влияние върху възприемането на учениците. Учениците нямат чувството, че и двамата родители и учители очакват твърде много от тях, което може да означава, че те не се чувстват под натиск и че изискванията са адаптирани към способностите на учениците.
- 3.3. Дефиниране на предпочитания учебен стил на ученика, осведоменост за индивидуален и ефективен начин на учене. Учениците признават, че учат наизуст, защото те не разбират всичко от часовете в клас (нива 3 и 4

доминират), но от друга страна те декларират, че учат с разбиране (нива 3, 4 и 5), рядко или никога не учат, тъй като помнят всичко от клас (ниво 1, 2 и 3), по-скоро те се учат чрез проби и грешки (нива 3, 4 и 5), но когато става въпрос за учене чрез решаване на задачи, ситуацията изглежда малко по-различна (доминират 3 и 1 нива), по-скоро те не се научат чрез имитация (нива 1, 2 и 3). Учениците предпочитат и други дейности, освен ученето (ниво 3 и 5). Както можете да видите от представените заключения, учениците сочат към различни стилове на обучение, въпреки че те се опитват да се научат с разбиране, чрез проби и грешки. Но от друга страна, те признават, че учат наизуст и предпочитат други дейности, освен ученето. Това може да означава необходимостта да се работи върху мотивацията да се разработят различни стилове на работа с учениците.

- 3.4. Оценката на собствените житейски компетентности, плановете за бъдещето, определянето на собствените възможности, влияят върху определянето на равнището на житейската компетентност на ученика. Учениците са оценили своите житейски компетенции високо. Всяка от категориите компетенции, а именно: решаване на проблеми, творческо мислене и критично мислене, ефективна комуникация и поддържане на добри междуличностни взаимоотношения, самоосъзнаване и съпричастност, справяне с емоциите и управление на стреса на нива 3, 4 и 5. Въпреки това, трябва да се вземе предвид факта, че в някои компетентности, тези резултати са по-ниски, отколкото в други. Особено последната компетентност изисква по-нататъшна интервенция и работа.
- 3.5. Следва да се подчертае, че някои ученици са успели прецизно да определят плановете си за бъдещето и дори да ги обвържат с техните силни страни. Въпреки това, много ученици не отговорят на въпроса за силните страни, или не може да ги назоват. По този начин областта на самоосъзнаване, познаването на собствените компетентности може да изисква намеса и по-нататъшна работа. Въпреки доста високата оценка на индивидуалните компетенции, е необходимо да се работи в тази област, поради трудностите при саморефлексията на учениците, което се доказва от липсата на решителност на някои от техните силни страни.

4. Социално и емоционално развитие

- 4.1. Първата хипотеза в областта на социалното и емоционалното развитие на учениците показва, откритостта в контактите, съобразеността и спазването на правилата оказват влияние върху нивото на умения за сътрудничество и работата на ученика в групата. Въз основа на резултатите можем да кажем, че учениците по-скоро (25,90%) и определено (43,71%) искат да бъдат в група от връстниците си. В България над 27% определено харесва да бъде лидери в група, а в други страни отговорите са по-равномерно разпределени, като преобладава отговора „по-скоро не“, или „определено не“, както и „понякога“. Учениците понякога (и по-скоро) се интересуват от това, което техните приятели правят, те са активни по време на урока, но са най-активни,

когато играят с приятелите си. Учениците са готови да си сътрудничат в група (над 57%), по-скоро да (38,33%) отворени в контактите с възрастни и уважават (над 65%) правилата в групата и се опитват да действат в съответствие с тях. Над 67% от тях оценяват, че е лесно за тях да установят контакти с други ученици. Учениците също така доброволно канят съучениците си да играят и им помагат, ако има такава нужда (43,53% от учениците отговорят с абсолютно да). Над 69% от учениците са запознати с правата си и 77% от тях зачитат правата и свободите на другите. Въпреки това, тъй като 36,78% от учениците само понякога говорят за важни неща за тях, което може да показва необходимостта да се работи за подобряване на увереността сред учениците. Въпреки това можем да оценим, че нивото на сътрудничество и работа на учениците в групата е на доста високо ниво.

- 4.2. Познаване на емоциите, осъзнаване на емоциите, осъзнаване на причините за специфичните емоции е решаващо при справянето с емоциите на ученика. Над 57% от учениците обикновено имат добро настроение и лесно показват своето емоционално състояние, но почти 30% само понякога. Учениците заявяват, че могат да разберат чувствата на другите, но 26,22% само понякога. Не е трудно за учениците да обяснят на приятелите си какво чувстват, но за повече от 30% това е проблем. В стресови ситуации, учениците са склонни да не се крият, но над 27% го правят понякога. Това доказва, че справянето със стреса е друга важна област, изискваща интервенция в по-нататъшни дейности по проекта. Учениците понякога знаят какви емоции усещат в даден момент, но в този въпрос отговорите са почти равномерно разпределени. Учениците обикновено знаят защо са били лоши, над 22% понякога, и над 31% не знаят. Това е много важно за учениците (над 63%) да знаят какво чувстват приятелите им, което показва зрялост от тяхна страна, те също се опитват да разберат защо приятелите им са разстроени. Учениците също могат да определят кога у ученика говорят чувствата, но над 29% само понякога.

Както може да видите от представеното заключение, учениците осъзнават важноста на областта на справянето с емоциите. Много ученици заявяват, че могат да се справят с емоциите, но все още има голяма група ученици, които изразяват трудности в тази област. Така изглежда необходимо да се вземе тази тема в по-нататъшните дейности на проекта.

- 4.3. Последната хипотеза в тази изследователска група показва, че увереността, реакцията в конфликтни ситуации, провокиращи конфликтни ситуации оказват влияние върху нивото на способността на учениците да се справят в конфликтни ситуации. Данните показват, че аспектите на увереност трябва да бъдат укрепени и развити сред учениците в бъдеще. Като цяло учениците са склонни да избягват конфликтни ситуации, но 1,5 от тях отговарят с „поякога“. Те се опитват да се справят мирно в конфликтни ситуации, над 25% от тях отговарят с „поякога. Те по-скоро не се държат агресивно към съучениците си в проблемни ситуации. В конфликтни ситуации, те не се обиждат, но над 16% понякога го правят. Учениците често не причиняват конфликти, но над 16% понякога създават конфликти, а 10% често го правят.

Резултатите показват, че областта на справянето в конфликтни ситуации е трудна за младежите и изисква интервенция в следващите етапи на проекта. Нивото на техните умения за справяне изглежда доста добро, но има една голяма група от ученици, които се нуждаят от подкрепа и работа в тази област.

Резултатите, събрани **във втората изследователска група (група Б-ученици под 10-годишна възраст)** се отнасят до следните области: комфорта на учениците в училище, социалното и емоционалното развитие на учениците, важноста на ученето за учениците. Като се има предвид възрастта на учениците, въпросниците са попълнени от учителите от тяхно име, а учениците са завършили проучването с изкуство, представяйки своите училищни преживявания.

1. Комфорта на учениците в училище

Предполагаме, че училището и обкръжаващата среда са важни за комфорта на детето, по-специално:

1.1. Според първата хипотеза, какво учениците обичат да правят в училище, засяга цялостното удовлетворение на ученика от училище. Въз основа на резултатите, можем да кажем, че учениците по-скоро (47,70%) и определено (41,97%) харесват училището си. Въз основа на чертежите, можем да видим, че учениците обичат да прекарват времето си активно в училище, като да се забавляват с други студенти, те също харесват някои теми като език, математика, изкуства, природа и спортни дейности. Те също така обичат допълнителни дейности като театър, екскурзии и др. Подчерта се, че учениците обичат да се учат чрез опит и експерименти. Сред другите аспекти на училищния живот, което оказва влияние върху общото ниво на удовлетвореност на учениците от училище, наличието на стресови ситуации и необходимостта да се работи в областта на справянето със стреса като много важен фактор в живота на ученика също бяха посочени. Това е аспект, който изисква намеса в по-нататъшната работа по проекта. Обърнато е внимание и на насърчаването на добри взаимоотношения и предотвратяване на проблемни ситуации и конфликти в училище, както и на областта на справяне с емоциите като фактори, изискващи по-нататъшна работа.

1.1. Усещането за безопасност в училище, оборудването и училищните сгради имат положително въздействие върху нивото на удовлетвореност на учениците от инфраструктурата и оборудването на училището, будят любопитство към ученето и създават благоприятен климат на ученето. С оглед на тази хипотеза можем да кажем, че учениците се чувстват по-скоро (48,17%) и определено (44,24%) безопасно в училище. Те са (54,72%) или определено (37,64%) са доволни от сградите, в които се провеждат уроците и са по-скоро (32,46%) и определено (43,89%) удовлетворени от получените в училище материали, въпреки че учениците в Испания и Италия в този последен аспект определено са по-малко доволни от учениците от България и Полша.

1.2. Начинът на преподаване и допълнителните училищни дейности оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на учениците от класовете (което се вижда в присъствието в училище); в допълнение, учениците са по-нетърпеливи да вземат

участие в събития, организирани в училището. Тази хипотеза е потвърдена в резултатите от изследването. Най-младите ученици понякога (27,42%), по-скоро (31,42%) и определено (21,92%) имат възможност да провеждат експерименти и опити по време на часовете, което влияе положително на нивото на удовлетвореност от класовете. В допълнение, над 69% от учениците смятат, че училището предоставя място за допълнителни събития и дейности, над 80% от тях смятат, че училището организира такива допълнителни класове, и над 93% от учениците доброволно участват в такива допълнителни дейности, което показва висока степен на удовлетвореност на учениците.

- 1.3. Подкрепата от училището в рисковни ситуации означава, че ученикът не се чувства изолиран, което иначе би засегнало нивото на удовлетвореност на учениците от училищната работа, с цел да не доведе до прекъсване на образованието. Както показват резултатите, учениците рядко (21,29%) или никога (17,16%) не са попадали в ситуация на насилие, въпреки това, над 30% от най-малките ученици понякога срещат такива ситуации и над 19% по-скоро да. Това свидетелства за необходимостта да се работи по справянето с конфликтни ситуации от най-малките. Над 71% от учениците могат да разчитат на подкрепа от учителите (но 21,80% само понякога могат да разчитат на такава подкрепа, което показва, че вероятно учителите не са наясно, че има насилие). 85,50% от анкетираните обаче смятат, че училището е място, където учениците могат да получат помощ, ако имат нужда от нея. Може да се види, че учениците получават подкрепа в училище, което влияе положително на нивото на тяхното удовлетворение от училище.
- 1.4. Присъствието на ученици от други култури, тяхното приемане от обкръжаващата среда и училищната подкрепа оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на учениците от други култури; докато обществото смята, че те се учат в толерантна среда. Според получените отговори от ученическата общност, понякога (22,94%), по-скоро да (21,52%) и абсолютно да (28,30%) са учениците от други култури. Значителна част от учениците (над 55%) това се възприема като нещо положително. Трябва обаче да се подчертае, че част от групата избра отговора, че тази ситуация не се отнася до тях или не се смята за нещо положително. Следователно, тя показва необходимостта да се работи в областта на интеграцията, откритост и екипност.
- 1.5. Друга хипотеза е, че добрият контакт с училищния персонал (преподаватели и административен персонал) засяга нивото на удовлетвореност на учениците от отношенията с училищния персонал, поради възможността за пряко съобщаване на тревожни проблеми и надежда за подкрепа. С оглед на тази хипотеза можем да кажем, че над 94% от учениците са доволни от взаимоотношенията си с учителя. Най-малките ученици също имат добър контакт с училищния мениджмънт и секретарски персонал. Добрите отношения влияят положително на тяхното удовлетворение от училището и благоприятстват успеха на образованието.
- 1.6. Добрият контакт с другите ученици допринася за приятелска училищна атмосфера, дава възможност да се създават приятелства, което засяга нивото на удовлетвореността на учениците с взаимоотношения с другите. Над 97% от учениците имат положителна или по-скоро имат положителна оценка на

взаимоотношенията си с други ученици. Това насърчава изграждането на добра атмосфера в клас и училище.

2. Социално и емоционално развитие

- 2.1. При следващата хипотеза ние твърдим, че дейността, откритостта в контактите и спазването на правилата оказват влияние върху нивото на умения за сътрудничество и работата на ученика в групата. Събраните данни показват, че 100% от най-малките ученици са щастливи да бъдат в своята група, а в тези групи по-скоро (30,90%) или определено (39,15%) има лидер или няколко лидери. Трябва да се отбележи разликата в този аспект в контекста на група от ученици над 10-годишна възраст, в която само няколко ученици заявяват, че им харесва и искат да бъдат лидери. 100% от учениците се интересуват от това, което техните връстници правят, и над 91% от тях са активни по време на урока (в по-старата група този аспект е постигнал по-нисък резултат), а над 97% са активни, докато играят в групата. Учениците по-скоро (54,52%) и определено (37,83%) си сътрудничат доброволно в група. Те са отворени и в контактите си с възрастните (над 88%). Учениците по-скоро (64,93%) и определено (22,14%) спазват принципите, преобладаващи в групата, и опитите им да направят контакт са по-скоро (61,22%) разбрани от други деца. Над 82% от учениците насърчават своите връстници окуражават другите деца, а над 81% от тях се опитват да утешават приятелите си и да им помагат. Учениците са по-скоро (53,42%) запознати с техните права и (62,39%) зачитат правата и свободата на другите ученици. Над 72% от учениците говорят за важни за тях въпроси, които са различни в групата на учениците над 10-годишна възраст. Както можем да видим от представените резултати, изглежда, че учениците работят добре в група и са чувствителни един към друг.
- 2.2. Познаване на емоциите, осъзнаване на емоциите, осъзнаване на причините за специфичните емоции е решаващо при справянето с емоциите на ученика. Учениците (45,57%) могат да изразят чувствата си по начин, подходящ за ситуацията, но повече от 30% успяват само понякога. Над 90% от учениците могат да покажат положителни емоции, например удовлетворение, радост. 61,97% от учениците са в състояние да разпознават и назоват емоциите и преживяванията на други ученици.
- 2.3. Увереност, реакция при конфликтна ситуация, провокации в конфликтни ситуации оказват влияние върху нивото на способността на учениците да се справят в такива ситуации. Учениците на възраст до 10 години по-скоро (44,26%) избягват конфликтни ситуации, но около 34,59% само понякога ги избягват. В такива ситуации учениците понякога (42,24%) и по-скоро (43,68%) се опитват да се справят по мирен начин. Вероятно не се държат в такива ситуации агресивно (37,97%), но колкото и 39,09% понякога реагира с агресия и това несъмнено е фактор за по-нататъшна работа в проектните дейности по темата как да се справим с конфликтни ситуации. В такива ситуации учениците понякога обиждат (43,94%), което само потвърждава необходимостта да се работи с ученици в тази област. 55,45% от учениците по-скоро не предизвикват конфликти, но колкото и 31,51% от тях понякога предизвикват такива ситуации.

В общи линии описания на емоционалното и социалното развитие на учениците, въпреки общото добро развитие на учениците в тези области, интервюираните (особено от Испания) също обръщат внимание на такива аспекти като: ниско самочувствие, много агресия, битки, лоши емоционални, агресивни, деструктивни поведения. Както можете да видите емоциите са тема, която трябва да се разработи.

3. Важността на ученето за ученика

3.1. Дефиниране на предпочитания учебен стил на ученика, осведоменост за индивидуален и ефективен начин на учене. Според интервюираните, учениците до 10-годишна възраст не учат наизуст, а по-скоро с разбиране. Някои интервюирани също така смятат, че учениците помнят много от класовете и не е нужно да учат у дома. И двете обучение чрез проби и грешки, чрез решаване на задачи и имитация са били силно оценени, което означава, че учениците доста често използват такива учебни стилове. В отворения отговор се посочва, че учениците се учат по-добре, когато ученето се комбинира с удоволствие, като учене чрез опити по конкретен въпрос. Анкетираните забелязват, че стиловете на учене се различават между учениците и зависят от техния темперамент. Един учител посочи, че някои ученици не са мотивирани.

3.2. Оценката на компетентностите в областта на живота оказва влияние върху определянето на равнището на житейската компетентност на ученика. Всяко умение е висока оценено, доминират нивата 3 и 4 (когато 5 е максимум). Само в Испания последната категория-справянето с емоциите и управлението на стреса е оценена като слаба. Според интервюираните, уменията на учениците са на добро ниво, адекватни на тяхната възраст, учениците имат и развиват различни компетентности (също индивидуални и междуличностни). Но, разбира се, има някои трудности, особено по отношение на индивидите при определено поведение в група, и някои липси на способности.

Резултатите, събрани в **третата изследователска група (група С-учители)**, се отнасят до две области: училище и училищната среда, както и училищните взаимоотношения.

1. Училище и училищната среда

1.1. Усещането за безопасност в училище (и училищната среда), оборудването и училищните сгради оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на учителите от инфраструктурата и оборудването на училището. С оглед на тази хипотеза можем да кажем, че учителите са доволни от училищната инфраструктура и оборудване. Това се доказва от резултатите, получени в следните аспекти. Районът, в който се намира училището, е по-скоро (43,34%) и определено (35,10%) в безопасност според анкетираните учители. В училищните сгради няма риск за безопасността на учениците (според над 60% от учителите). Над 85% от учителите смятат, че училищните сгради са удобни за учениците, и над 84% от тях вярват, че училището предоставя необходимите материали и адекватно оборудване за учениците.

1.2. Начинът на преподаване и допълнителните часове в училище влияят на нивото на удовлетвореност на учителите от часовете и мероприятията, организирани в училище. Учителите понякога (20.79%), по-скоро (35.88%) и

определено (29.94%) позволяват практически експерименти, което от своя страна е противоположно на отговорите на учениците по този въпрос. Според учителите, училището организира допълнителни часове за учениците (над 79% и 88% от учителите смятат така). Над 85% от учителите смятат, че учениците са готови да участват в допълнителни инициативи. Представените резултати потвърждават убеждението, че методът на преподаване и допълнителните извънкласни занимания влияят позитивно върху нивото на удовлетвореност на учителите от часовете и мероприятията, организирани в училището.

- 1.3. Подкрепата от училището в рискови ситуации, влияе на нивото на удовлетвореност на учителите и тяхната работа по отношение на затруднения в учебния процес, прекъсване на ученето. Над 80 % от учителите вярват, че училището помага на учениците, които са застрашени от това да отпаднат и над 77% вярват, че училището помага на учениците, които са застрашени от това да не продължат в по-горен клас. Над 94% от учителите вярват, че училището помага на учениците, които са с риск от слабо представяне. Както може да видите, според учителите, учениците могат да разчитат на училището си по отношение на слабо представяне и провал.
- 1.4. Присъствието на ученици от други култури, тяхното приемане и подкрепа на училището оказва влияние върху нивото на удовлетвореност на учителите в областта на учениците, идващи от други култури, които отиват на училище. В тази област, според повече от 52% на учителите в училищата, има ученици от различни културни групи, но 22,51% от учителите мислят, че по-скоро няма (главно от Полша и Италия). Въпреки това, над 63% от учителите смятат това за положително. Заслужава да се отбележи, че над 10% от учителите казват, че тази ситуация не се отнася до тях. Учениците от други култури не биха били подигравани от техните връстници, въпреки че ситуацията в Испания е малко по-различна, отколкото в други страни. В Испания, 46,46% от учителите отговарят с „по-скоро да“, което потвърждава необходимостта да се работи в областта на интеграция, откритост и приемане. Според 61,52% от учителите, училището определено помага на дискриминирани ученици. Както може да се види от горепосочените резултати, третата изследователска група изтъкна необходимостта от подобряване на областта на интеграцията и откритостта в училищата.
- 1.5. Наличието на рискови ситуации и насилие в училище, училищната подкрепа в тази област оказва влияние върху нивото на удовлетвореност на учителите от училищната работа в областта на рисковото поведение и агресията. Над 68% от учителите смятат, че училището помага на учениците, които разкриват рисково поведение, като пиене на алкохол, приемане на наркотици, пушене и т. н. Според 35,39% от учителите, понякога има ситуации на агресия и насилие в училище. Останалите отговори са разпределени по-равномерно-около 30%, смятат, че това се случва и 30%, че това не се случва. Особено голяма група от учители от Испания (63,78%) казват, че такива ситуации определено има в училище. Според интервюираните, училището определено (над 65%) помага на пострадалите на насилие, освен това, според повече от

90% от учителите, учниците могат да разчитат на помощ от училището, ако имат нужда от нея. Въпреки че над 93% от учителите смятат, че училището се бори с нетолерантността и неприемането, изглежда, че тази област изисква по-нататъшна работа, особено в контекста на наличието на насилие и агресия в училище. Важен фактор е правилната способност за справяне с такива ситуации от ученици-т. е. справяне в конфликтни ситуации и увереност.

- 1.6. Участието на родителите в училищния живот засяга възприемането на този ангажимент (оценка) от страна на учителите. Учителите оценяват нивото на участието на родителите в училищния живот доста силно. 40,43% от тях по-скоро и 27,30% определено забелязват участието на родителите, което показва висока степен на удовлетворение на учителя с този ангажимент.

2. Отношенията в училище

- 2.1. Добрият контакт между учениците и училищния персонал (преподаватели и административен персонал) засяга нивото на удовлетвореност на учителите в отношенията между учениците и училищния персонал. В тази област, учителите изглежда са доволни от съществуващите взаимоотношения. Над 75% от учителите смятат, че учениците имат добър контакт с училищното ръководство, над 82%, че учениците имат добър контакт със секретарски персонал. 46,26% от тях по-скоро и 44,09% определено мислят, че учениците имат добър контакт с учителя, докато повече от 86% смятат, че учениците имат добър контакт с другите учители. 52,67% от учителите силно и 43,26% по-скоро смятат, че те са справедливи спрямо учениците. Над 72% от учителите смятат, че учениците могат да разговарят с учителите си за личните си проблеми. Както можете да видите, получените резултати позволяват да се заключи, че учителите са много доволни от преобладаващите отношения в училище.
- 2.2. Добрия контакт на учениците с останалите ученици се отразява на нивото на удовлетвореност на учителя в областта на отношенията между учениците. 58,22% учителите по-скоро смятат и 34,32% от учителите определено смятат, че учениците имат добри контакти помежду си, което потвърждава високото ниво на удовлетвореност на учителите от отношенията между учениците.
- 2.3. Участието на родителите в училищния живот на ученика, контактът на родителите с учителя влияе на нивото на удовлетвореност на учителите от отношенията с родителите на учениците. Учителите по-скоро (53,61%) и определено (33,06%) оценяват взаимоотношенията си с родителите на учениците като добри. Над 83% от учителите често (поне веднъж месечно) информират родителите за напредъка на учениците и повече от 93% правят това, показвайки взаимно уважение и разбиране. Според учителите, училището по-скоро (29,37%) и определено (65,82%) насърчава родителите да участват активно в живота си. От горепосочените отговори можем да заключим, че добрите отношения с родителите на учениците влияят положително на

Резултатите, събрани в четвъртата изследователска група (група D – родители), се отнасят до следните области: училище и училищната среда, училищни отношения, мнения на родителите за училището, стилове на учене сред учениците и техните житейски компетентности.

1. Училище и училищната среда.

- 1.1.1.1. Първата хипотеза в четвъртата изследователска група гласи, че усещането за безопасност в училище (и училищната среда), оборудването и училищните сгради оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на родителите от инфраструктурата и оборудването на училището. Въз основа на разработените данни можем да кажем, че според родителите (над 80%), училището е в безопасен квартал, и няма (за повече от 53% от родителите) рискове за учениците. 12,52% от родителите обаче смятат, че такъв риск в училище понякога съществува, а над 29% от родителите смятат, че рискът е в училище. Родителите също са доволни (над 86%) на атмосферата, комфорта в училищните сгради, инфраструктурата и оборудването, което получават в училище (над 69% от родителите са удовлетворени в този аспект). Представените данни показват, че както усещането за сигурност в училището, така и оборудването и училищната инфраструктура се оценяват положително от родителите и те са удовлетворени.
- 1.2. По отношение на следващата хипотеза, допълнителните училищни дейности влияят на нивото на удовлетвореност на родителя от класовете и събитията, организирани в училище. Над 42% от родителите смятат, че училището позволява на учениците да извършват практически дейности, експерименти и преживявания, но около и 20,40% от тях смятат, че това е само понякога. Трябва да се отбележи, че разликата в резултатите в тази област в сравнение с резултатите от група А-ученици над 10-годишна възраст. Според родителите, училището предоставя място за допълнителни часове (над 70% от отговорите), организира допълнителни класове и събития (над 70% от отговорите), и учениците с желание и нетърпение участват в тях (над 73% от отговорите). Следователно може да се каже, че начинът на преподаване и предлагането на допълнителни класове положително влияе върху нивото на удовлетвореност на родителя от училищната работа в тези области.
- 1.3. Подкрепата от училището в рискови ситуации засяга нивото на удовлетвореност на родителя от училищната работа по отношение на трудностите при ученето и прекъсването на ученето. Можем да видим, че родителите са доволни от подкрепата, която получават в училище по отношение на отпадането от училище и трудности в ученето. 31,14% от родителите мислят, че по-скоро, и 25,26% от родителите казват, че училището определено помага на учениците в случай на риск от напускане или отпадане от училище (25,36% от родителите отговарят с "Не знам"). По отношение на риска от непреминаване в по-горен клас (според 34,76% училището помага и 24,31 училището определено помага в ситуация на риск от проблеми при преминаване в по-горен клас). Според повече от 62% от родителите, училището също помага на учениците, които са изложени на риск от лошо

академично постижение (напр. получават ниски оценки, имат пропуски в образованието, лошо отношение, бавни темпове на учене и т.н.). Както се вижда според родителите, училището помага на учениците в горепосочените области, което влияе позитивно на нивото на удовлетвореност от училищната работа.

- 1.4. Присъствието на ученици от други култури, тяхното приемане и подкрепа на училището оказва влияние върху нивото на удовлетвореността на родителите в областта на присъствието на учениците от други култури в училище. В тази област, ние отбелязваме, че според родителите (над 47%) ученици от други култури ходят на училище, и 14,57% от родителите казват, че понякога ходят. Това показва доста високо ниво на присъствие на ученици от други култури в ученическата общност на изучаваните страни. Над 39% от анкетираните смятат, че учениците от други култури не са подигравани и дискриминирани в училище, но около 19% потвърждава, че това се случва. 29,83% от интервюираните отговарят с „Не знам“. Това потвърждава постигнатите резултати в други групи и необходимостта да се работи в областта на интеграцията. Според повече от 45% от родителите, училището помага (или ще помогне) на такива дискриминирани ученици (но 31,03% от тях не знаят, или ситуацията не е приложима към тях). И повече от 77% от тях смятат, че темите за толерантност и приемане се обсъждат в училище. Представените заключения позволяват да се посочи, че родителите са по-скоро доволни от наличието на ученици от други култури и над 55% от анкетираните родители, смятат, че това е помощително.
- 1.5. Наличието на рискови ситуации и насилие в училище, училищна подкрепа в тази област, влияят върху нивото на удовлетвореност на родителя от училищната работа в областта на рисковото поведение и агресията. Над 37% от анкетираните родители смятат, че училището помага на учениците, които разкриват рискови поведения, като например пиене на алкохол, приемане на наркотици, пушене (но колкото 32,71% от анкетираниите отговарят с “Не знам/ Неприложимо“). Според 23,13% от родителите, понякога има ситуации на агресия и насилие в училище. Останалите категории са почти равномерно разпределени-около 30%, че такива ситуации се случват и че те не се случват. Тези данни могат да посочат необходимостта от предприемане на действия в областта на справянето с конфликтни ситуации по-различен от агресивния начин. Според родителите, училището определено (30,19%) и по-скоро (30,38%) помага на жертвите на агресия и насилие, а над 73% от родителите смятат, че училището е място, където ученикът може да получи помощ, ако има нужда от нея. И така въпреки, че родителите осъзнават, че ситуацията на агресия и насилие се случват в училище, те обикновено са доволни от работата на училището в тази област.
- 1.6. Участието на родителите в училищния живот оказва влияние върху оценката на нивото на участие на родителите в работата на училището. Въз основа на събраните данни можем да заключим, че родителите са по-скоро (39,03%) и определено (31,08%) участват в живота на училището. Само 17,92% от тях отговориха, че понякога са въввлечени.

2. Отношенията в училище

- 2.1. Добрият контакт с училищния персонал (преподаватели и административен персонал) засяга нивото на удовлетвореност на родителите в областта на отношенията на детето им със служителите на училището. В тази област получените резултати показват, че учениците имат добър контакт с ръководството (над 64% от отговорите), със секретариата (над 76%), с класния ръководител (над 88%), с други учители (над 76%), което доказва тяхното високо ниво на удовлетвореност от взаимоотношенията, които съществуват между ученици и служители (както административно, така и дидактически) на училището. Над 69% от родителите смятат, че учителите са справедливи с учениците, което допълнително потвърждава горепосоченото твърдение.
- 2.2. Добрият контакт с останалите ученици се отразява на нивото на родителско удовлетворение в сферата на отношенията между учениците (според над 85% от анкетираните родители), което влияе положително на нивото на удовлетвореност в тази област.

3. Мнение за училището

- 3.1. Безопасността в училище, нивото на грижите за децата в училище, усещането за безопасност на ученика в училище засяга нивото на удовлетвореност на родителя от училищната работа. В обхвата на тази хипотеза установихме, че според повече от 84% от родителите, техните деца харесват училището им, а над 87% от родителите смятат, че училището се грижи добре за децата. Училището също отговаря на очакванията на 76% от родителите по отношение на нивата и методите на преподаване. Според повече от 82% от родителите, техните деца доброволно ходят на училище и се чувстват в безопасност там (според 87% от интервюираните). Над 61% от родителите твърдят, че детето им не е преживало агресия или насилие в училище, но 22,02% от анкетираните казват, че понякога такива ситуации е имало. Това означава, че съществува нужда от работа в тази област. Училището също отговаря на очакванията на над 60% от родителите (20,86% отговарят с „поякога“), когато става въпрос за развиване на интересите на децата и житейските им умения. Както можем да видим от горните резултати, родителите са по-скоро доволни от работата на училището в различни области.
- 3.2. Добрите контакти с учителите и преподавателя оказват влияние върху нивото на удовлетвореност на родителя от сътрудничеството с преподавателския състав. Родителите по-скоро (34,51%) и определено (53,50%) оценяват контактите си с учителя, а също и по-скоро (39,06%) и определено (34,95%) да оценят контактите си с други учители добре. Това има значително въздействие върху високото им ниво на удовлетвореност от сътрудничеството с преподавателския състав на училището.

4. Стиллове на учене на децата

4.1. Осведомеността на родителя за предпочитания учебен стил на детето ще засили разбирането и подкрепата. Родителите оценяват индивидуалните стилове на учене на учениците доста добре. Те вярват, че учениците не учат наизуст, а по-скоро с разбиране. Някои родители също мислят, че учениците помнят много от класовете и не е нужно да се учат у дома. И двете учене чрез проби и грешки, както и решаване на задачи са били високо оценени от родители, което означава, че учениците доста често използват такива учебни стилове. Осведомеността за предпочитаните от ученика стилове на учене позволява на родителите да предоставят адекватна подкрепа. Въпреки това, трябва да се отбележи, че има група от родители (няколко процента), които са се затруднили да определят как детето им учи.

4.2. Оценка на равнището на житейски умения. Родителите оценяват нивото на всички житейски умения на децата си доста добре. Всяко умение е доминирано от нива 3 и 4.

Въз основа на резултатите можем да кажем, че учениците по-скоро приемат своето училище и се чувстват добре в него. Въпреки това, анализирайки събраните данни, ние сме **идентифицирали няколко области, които изискват допълнителна работа и подкрепление сред учениците:**

- Мотивация в ученето / проблеми и затруднения в ученето – повечето ученици смятат, че ходенето на училище е интересно само понякога. В допълнение, учениците показват допълнителна работа, за да се разбере съдържанието, предоставено в училище, но интересът на учениците в разширяване на знанията извън съдържанието, предоставени в училище е на средно ниво.
- Откритост и интеграция / приобщаване - присъствия на учениците от други култури и общности (напр. 67 % от учениците от Испания отговарят, че има ученици от други култури в тяхната общност).
- Самоосъзнание и развитие / житейски умения – Когато става въпрос за житейски умения, резултатите показват, че учениците оценяват техните житейски умения по-скоро като добри. Във всяка категория, уменията на децата са оценени като нива: 3, 4 и 5. Учениците имат обща представа за собственото си бъдеще, а някои от тях имат конкретни планове за бъдещето. Въпреки това, голяма група от учениците смятат, че не са наясно с техните умения и е трудно да им кажат какво биха искали да правят в бъдеще.
- Увереност и справяне с конфликтите – както показват изследванията, почти половината от учениците са попадали в ситуация на насилие - развиването на такива умения е благоприятна за справянето с такива ситуации. 1/5 на учениците казват, че за тях е трудно да откъсват и така попадат в трудни ситуации. Учениците заявяват, че обикновено се опитват да избягват конфликтни ситуации, които може да са свързани с факта, че за тях е трудно да се справят в такива ситуации. Наред с други аспекти на училищния живот, учителите също обръщат внимание на превенцията на проблемните и конфликтни ситуации като важни елементи от училищния живот на учениците.

- Съпричастност и овладяване на емоциите-понякога е трудно за учениците да обяснят на другите какво чувстват. Същото важи и за способността да се справят с емоциите. Също така голяма група са учениците, които понякога не знаят точно какви емоции усещат в в конкретния момент.
- Справяне със стреса - сред много аспекти на училищния живот, учителите обръщат внимание на справянето със стреса като важен елемент от училищния живот на учениците.

Анализът на всички въпроси, представени в този доклад, доказва, че проблемът с преждевременното напускане на училище е много сложен. По принцип няма нито един фактор, който да обяснява несъответствието между процента на преждеременно напусналите, в Света или в Европа. Със сигурност обаче това е област, изискваща интервенция и действия, които ще позволят на младите хора да придобият такива компетентности и умения, които ще им позволят да постигнат както образователен, така и жизнен успех в бъдеще.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. CEDEFOP, Kontynuacja kształcenia (zawodowego) wśród młodzieży – co się sprawdza? www.cedefop.europa.eu/files/9084_pl.pdf
2. CEDEFOP, Leaving education early: putting vocational education and training in centre stage, Italy, 2016
3. CEDEFOP, Leaving education early: putting vocational education and training centre stage, Volume I: investigating causes and extent, 2016 in <http://bit.ly/2e1Goil>
4. CEDEFOP, Leaving education early: putting vocational education and training centre stage, Volume II: evaluating policy impact, 2016 in <http://bit.ly/2fX5uMr>
5. Eurostat (edat_lfse_16)
6. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EN) dostępny w dniu 06.08.2018
7. http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-es_es.pdf
8. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/29_early_school_leaving.pdf
9. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page/es
10. <http://www.edukator.ore.edu.pl/przedwczesne-koczenie-nauki-sytuacja-w-polsce/>
11. https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/educacion/2016-04-27/espana-abandono-escolar-union-europea_1190898/
12. <http://www.elmundo.es/sociedad/2017/04/26/5900b5e322601db06d8b45ca.html>
13. <http://www.injuve.es/sites/default/files/estudio-jovenesyfracasoescolar-completo.pdf>
14. Komisja Europejska/EACEA/Eurydice/Cedefop, 2014. Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report. (Ograniczanie zjawiska wczesnego kończenia nauki w Europie: Polityka, strategie, działania. Raport Eurydice i Cedefop). Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej.
15. MAS/forsal.pl
16. MIUR - Ufficio Statistica e Studi, La dispersione scolastica nell'a.s. 2015-2016 e nel passaggio all'a.s. 2016-2017, novembre 2017
17. Report PRZEDWCZESNE OPUSZCZANIE SYSTEMU EDUKACJI, RAPORT DOTYCZĄCY KLUCZOWYCH TEAMTÓW W PROJEKCIE Z IRLANDII, REPUBLIKI CZESKIEJ, TURCJI I POLSKI, 2012, <http://www.betteropportunities.dwup.pl/upload/file/pliki/outcomes/Przedwczesne%20opuszczanie%20edukacji.pdf>
18. Zalecenie Rady z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie polityk na rzecz ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki, Dz.U C 191, 1.7.2011. dostępny w dniu 06.08.2018 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:191:0001:0006:en:PDF>).